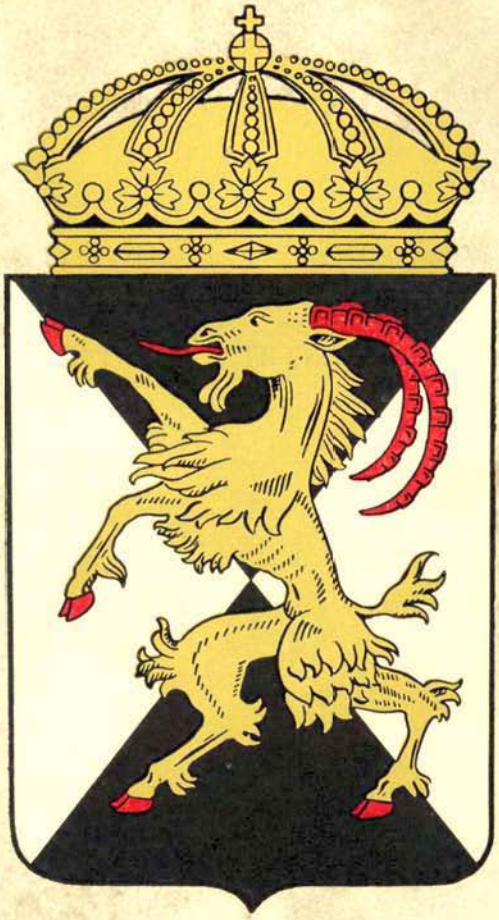

BOCKEN

Årsskrift för Hälsinge regementes Kamratförening 1974

BOCKEN

årsskrift

Utgiven av HÄLSINGE REGEMENTES KAMRATFÖRENING 1974

I redaktionen:

ÖSTEN ANDERSSON
KNUT BJÖRKENSTAM
IVAR SJÖDIN
ERIK WICKBERG
ÅKE WIKLUND

Ljusdals Tryck AB, Ljusdal 1974

INNEHÅLL

Regementet 350 år 7
Regementets Dag 1974 8
Regementets ursprung 9
Hur regementet firade 300-årsjubileum år 1924 11
Arméchefen har ordet 15
Liesna och Poltava — början och slutet 21
Krigsfångarna i Ryssland 25
Dramat i fjällen nyårshelgen 1719 31
Krigiska minnen i länets kyrkor 37
Om soldaten Lindqvist och striden vid Anklam 41
Hälsinge tremänningar och Gysinge dragoner 43
Båtsmanshållet i Gävleborgs län 49
"De kunde icke vika blott falla kunde de" 55
Härordning på folklig grund 65
Från Mohed till Kungsbäck 72
En kulspruteskytt berättar om 1915 73
En brytningstid åren 1955—1957 75
Musik för och av hälsingar 83
"Gyllene Bocken" 88
Kamratföreningens frivilliga musikkår 89
Sääfstorpet i Hanebo 93
Hos kamraterna i I 14 Stockholm 95
Ett solvarv i kronans kläder 1973 99
Vi och vårt kompani under rekrytåret 124
I fädrens spår för framtids segrar 153
Ram-ram och sut srianal — en annorlunda julhälsning 165
På FN-kurs i Finland 169
Värnpliktig 1974 — en orientering 173
Bocken-bibliografi 176
Under året bortgångna kamrater 182
Kamratföreningens verksamhet år 1973 183
Annonsavdelning 185

Regementet 350 år

Utöver Regementets dag 4 maj avses följande äga rum:

Vandringsutställning visande regementets tillblivelse och utveckling från 1600-talet till modern tid.
Utställningen pågår i
Gävle, Silvanum, april 28 kl 1300 och därefter dagligen till maj 08.

Hudiksvall, Muséet	maj	11—15
Ljusdal, Muséet	"	18—23
Bollnäs, Konstcentrum	"	25—29
Edsbyn, Muséet	"	31—juni 05
Söderhamn, "Kvarnen"	juni	08—12

Ytterligare annonser i ortspressen.

Fältgudstjänst maj 05 kl 1100—1200 på gamla exercisheden i Mohed.

Musikkåren ger konsert vid Minnesstenen kl 1000—1100 och medverkar vid gudstjänsten.

(Vid otjänlig väderlek — Mo kyrka).

Kyrkobesök maj 05
av en representationstrupp ur Hälsinge regemente i samband med högmässan i följande kyrkor:
Österfärnebo
Ovansjö
Bollnäs
Alfta
Arbrå
Järvsö
Delsbo
Forsa

Ifrågavarande kyrkor ligger i de gamla socknar som under indelningsverkets tid uppsatte ett kompani.

Historiska artiklar i länspressen i anslutning till kalenderårets datum för de segernamn som stå på regementet fana.

Försäljning av minnestallrikar, grammofonskivor och vykort i samband med ovanstående aktiviteter.

Regementets Dag

äger rum i Gävle lördagen den 4 maj 1974

Program

0700	Revelj. Spel i kasernerna.
0800	Flagghissning vid Rådhuset. Musikkåren från Falun medverkar.
1000—1045	Konsert vid Stortorget.
1045—1115	Paradtrupp genom staden Slottstorget—N Rådmansgatan—Nygatan—Kungsbäck. Musikkår och fanvakt i täten.
	På Lilla fältet:
1200—1220	Korpralskapsexercis.
1220—1250	Stridsövning.
1250—1310	Chefen för armén högtidstal.
1310—1320	Fallskärmshopp.
1330—1530	Förevisningsövningar i stabstjänst, sjukvårdstjänst mm på övningsfältet.
	*
1500—1530	Konsert i Regementsparken.
1530—1730	Middag i regementets matsal
1615—1645	Konsert utanför matsalen.
1730—1830	Flergrensstafetten.
1900	Prisutdelning flergrensstafetten.
2000	Flaggorna halas. Paradmarsch.
2000—2400	Dans i nya marketenteriet.
2140—2200	Korpralsexercis på kaserngården.
2200	Stort tapto.

Övrigt

1100	Äldre värnpliktsomgång samlas vid Minnesstenen.
1115	Kamratföreningens årsmöte.
1100—1800	Soldattorpet förevisas.
1200—2200	Nöjesanordningar, servering, försäljning av minnessaker mm i Regementsparken.

REGEMENTETS URSPRUNG

När vårt regemente i år firar sitt 350-årsjubileum är det närmast en följd av att man 1924 firade regementets 300-årsjubileum. Detta kan i och för sig vara en svag grund att bygga ett jubileum på och är det förvisso också.

Under tiden efter första världskriget och främst under nedrustningens år på 20-talet var det mycket populärt med regementsjubiléer. För regementets del påbörjades undersökningar angående dess ursprung. Man fann därvid att 1624 skulle kunna sägas vara det år, då Hälsinge regemente uppstod. Det var nämligen det år, som det norrländska storregementet började splittras upp på mindre förband. Det kan emellertid starkt ifrågasättas huruvida just 1624 är regementets födelseår. Detta av följande orsaker.

Redan långt före 1624 hade militära förband satts upp inom Gävleborgs län. De hade emellertid inte varit organiserade som ett Hälsinge regemente utan i vad som kallades fänikor. Dessa förband hade som regel namn efter respektive chef. Vi har exempelvis Mats Törnes fänika på 1550-talet. Regementets fana bär som första segernamn Novgorod med årtalet 1611. Dessa förhållanden talar således för att regemnetet leder sitt ursprung längre tillbaka i tiden än till 1624. Dessa faktorer tog emellertid "undersökningskommissionen" på 20-talet inga hänsyn till.

Var då 1624 verkligen en riktig utgångspunkt för firande av ett jubiléum 1924 och som en följd härav har sett årets jubileum växa fram? Det kan rent av påstås att det snarare är 1630, som borde

vara regementets födelseår. Man bortser då helt från fänikorna, som realiter är de enheter ur vilka regementet vuxit fram.

Varför då 1630? De norrländska fänikorna sammanslogs 1615 till det tidigare omtalade norrländska storregementet. Redan våren 1624 skedde en organisationsförändring på så sätt att de åtta kompanierna delades upp på smärre enheter. Antalet kompanier kom härigenom att uppgå till 24 stycken. De sammanfördes ett år senare i tre större enheter, var och en om åtta kompanier. De kompanier, som uppsattes inom Gävleborgs län, tillhörde förmodligen icke samma regemente utan var uppdelade på två av de tre regementena. Ett kompani från norra Uppland ingick i samma regemente som gästrikekompanierna!

År 1630 återvände de tre norrländska regementena från kriget i Baltikum. De hade lidit svåra förluster och lär därför vid hemkomsten ha organiserats på två regementen. Det södra av dessa två kom att bestå av soldater från Medelpad, Gävleborgs län och norra Uppland. Chef för regementet var översten Joakim Brahe. Härvid hade således alla soldater från vårt län samlats på ett och samma regemente, något som inte varit fallet tidigare. Nu finns reellt underlag för att påstå att det finns ett Hälsinge regemente. Efter ytterligare något tiotal år överfördes soldaterna från Medelpad och inom norra Uppland till andra regementen. Samtidigt infördes båtsmanshållet i flottan varvid länets kustsocknar överfördes till flottan för att utgöra rekryteringsbas för båtsmansorganisationen.

Det må nu förhålla sig, som det vill, med regementets födelseår. Valde våra företrädare att fira 300-årsjubiléet 1924 med utgångspunkt från att regementet skapades 1624, så får vi acceptera det. Och då är det faktiskt naturligt att vi i år firar regementets 350-årsjubiléum och inte först 1980!

Knut Björkenstam

HUR REGEMENTET FIRADE 300-ÅRSJUBILEUM ÅR 1924

Regementets uppkomst har ingående beskrivits i regementshistoriken, i tidigare årgångar av Bocken samt kortfattat berörts i årets bok. Därvid har det visat sig att 1624 var ett märkesår, som kom att ligga till grund för tanken att 1924 fira minnet av regementets 300-åriga tillvaro i rikets tjänst.

I god tid tillsattes en festkommitté. Denna utförde ett utomordentligt och samvetsgrant arbete för festprogrammets utformning samt för inbjudningar till såväl militära som civila gäster. Tidpunkten för festligheterna fastställdes till den 12 juli. Konung Gustaf V skulle hedra högtidligheten med sin närvaro.

Klockan åtta jubiléumsdagens morgon marscherade musikkåren genom staden och väckte innevånarna med revelj. Tre timmar senare anlände ett extratåg från Stockholm till Gävle centralstation medförande konungen med uppvaktning. På planen framför stationen paraderade ett hederskompani ur regementet. Stora människomassor hade samlats för att beskåda evenemanget. Sedan konungen inspekterat den paraderande truppen hälsades han välkommen av borgmästare Berggren, pappa till dåvarande subalter-

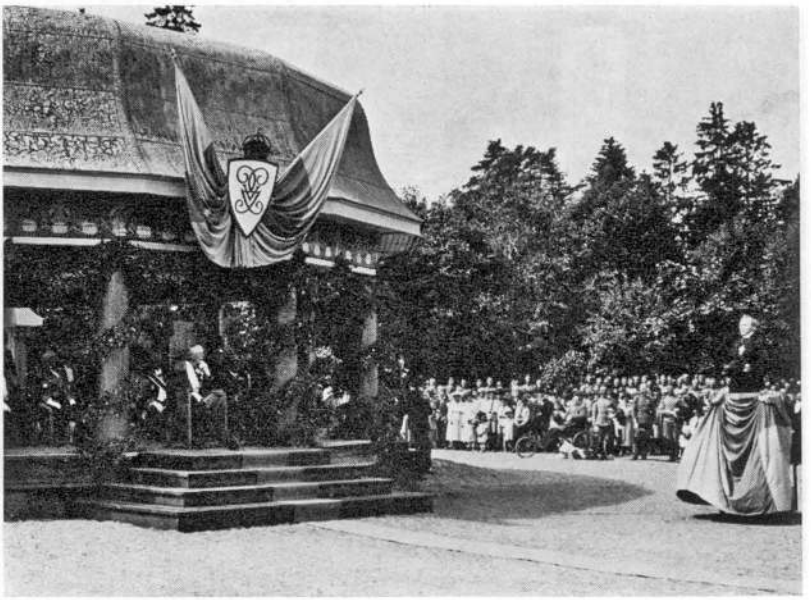

Regementets musikkår marscherar på jubileumsdagens morgon ner till staden för att väcka dess innevånare med revelj. Obs! musikernas olika uniformer!

nen vid regementet, sedermera regementets chef överste Hans Berggren. Efter sångarhyllning embarkerade gästerna framkörda "automobiler" och kördes upp till ett festsmyckat Kungsbäck.

Då bilarna närmade sig regementet ringdes i regementets klockstapel. Vid ankomsten till Regementsparken ledsagades konungen av regementschefen, överste Stålhane. Inneliggande styrka lämnades av. Så även de omkring 600 gamla indelta knektar, som denna dag tagit sig in till sitt regemente. De stod uppställda under respektive kompanifanor och under befäl av förre regementschefen överste Fock. Vidare fanns ett antal landstormsmän närvarande. Konungen intog sin plats i en på dansbanan speciellt iordningställd stol varefter talen tog sin början.

Först höll ärkeboskop Nathan Söderblom, som gjort sin militärtjänst vid regementet, en kortare betraktelse, varefter överste Stålhane höll ett historiskt anförande. Slutligen tog konungen till orda och slutade sitt tal med orden: "Mottagen denna minnesdag mitt varma erkännande. Må vi icke glömma, att det finnes en gemenskap, som förenar oss nu levande med alla dem, som i 300 år arbetat och verkat inom Hälsinge regemente. Det är därför i håg-

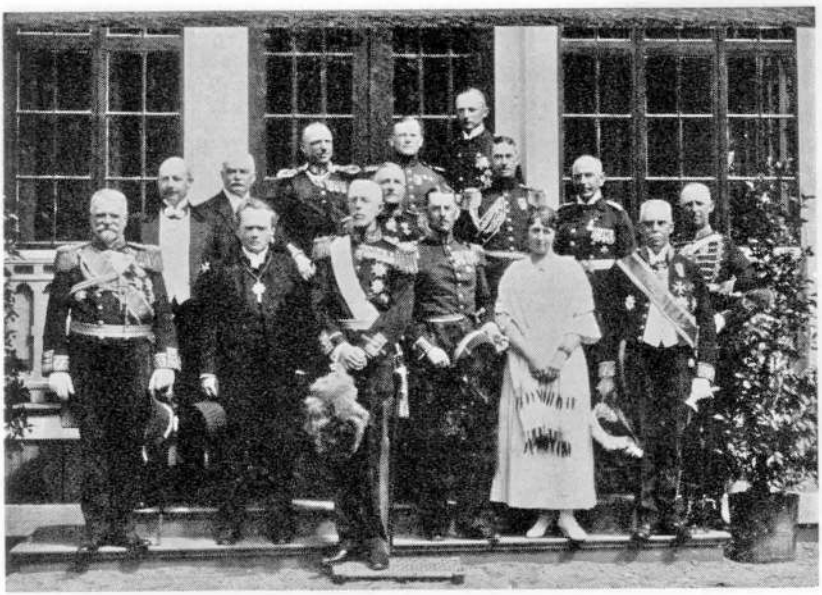
H M Konungen med uppvaktning åhör ärkebiskop Nathan Söderbloms tal i Regementsparken.

komst av deras trohet och pliktuppfyllelse vi förena oss i ett leve för fosterlandet. Leve fosterlandet!" Sedan hurraropen förklingat sjöngs nationalsången. Musikkåren spelade slutligen regementets marsch.

Efter ceremonierna i parken marscherade truppen ut till Lilla fältet. Konungen med uppvaktning begav sig till överstebostället Vall, där han skrev sitt namn på en i parken rest minnessten. Hos regementschefen intogs förfriskningar. Därefter var tiden inne att åse exercis och förbimarsch på Lilla fältet, där en kunglig tribun hade byggts upp.

Under kaptenen Lundviks befäl gavs en uppvisning i exercis från 1600-talet med ett 60-tal man. Exercisen avslutades med salut och ett "vivat Gustavus rex". Därefter utfördes förbimarsch av hela den inneliggande styrkan, de 600 gamla knektarna och deltagande landstormsmän.

I den dekorerade manskapsmatsalen avåts sedan kungalunchen, under vilken en hel del tal hölls. Speciellt underhöll sig konungen med den äldste närvarande, 90-årige f d indelte soldaten Anders Lindström från Olsbacka, som en gång tillhört Färnebo kompani.

Gästerna församlade på översteboställets trappa. Från vänster: vice amiral C. A. Ehrensvärd, landshövding S. Lübeck, landssekreterare O. Rydin, ärkebiskop N. Söderblom, kapten J. Svenson, H M Konungen, arméfördelningschefen generalmajor C. B. Hamilton, kapten C. M. Hvitfeldt, överste H. Stålhane, tysk sjöofficer, överstelöjtnant O. H. F. Ramel, överstinnan Stålhane, fregattenkapitän Meusel på kryssaren "Medusa", kabinettskammarherre B. Hay, major T. R. Evers.

Konungen och hans följe avreste från Gävle på eftermiddagen. På kvällen gav officerskåren middag på Grand Hotell med ett stort antal gäster. Bl a officerare från den gästande tyska kryssaren Medusa. Underofficerskåren samlades till supé på sin mäss med en del inbjudna f d aktiva kamrater. Så var en minnesvärd dag i regementets annaler tillända.

Knut Björkenstam

ARMECHEFEN HAR ORDET

År 1941 — under en tid, då allvaret talade mycket nära intill örat på svenska folket — skrev Vilhelm Moberg i en uppsats några ord om friheten — icke någon ny uppfinning men med nyfunnet värde också för oss svenskar i en härtagen omvärld:

"På frihets grund har svensk strävan försiggått genom årtusenden, *på frihets grund har svenskarna byggt sitt land.*

Det är ett sällsamt begrepp och ett sällsamt ord detta: Frihet! Det är något som människor tveklöst dör för i denna dag. Det är något, som människor har dött för i alla tider och i alla länder. Det är något, som ett oräkneligt antal människor har dött för i detta land, i Sverige. Det stora priset för friheten, det omistliga, har erlagts av tusentals fallna män ur gråa bondehärars led. Vår allmoges historia vittnar för oss om det värde, som jordens folk satte på friheten; den är historien om strider och livsoffer för frihetens bevarande."

Genom de båda landskapen Gästriklands och Hälsinglands historia går en stark tradition av sann frihetsvilja. Olika anledningar har bidragit härtill. Intill — från historisk synpunkt — ganska nyligen har befolkningen i de båda landskapen främst bestått av fria bönder och bergsmän, smeder och andra yrkesmän samt köpmän i kustens hamnstäder, alla självständiga och medvetna män, oftast ägare till mark och inmutningar eller välförfarna i aktat yrke.

Frihet föder ansvar och vilja att bevara den. Denna livsattityd har genom sekler präglat gästrikar och hälsingar. Den har funnits bakom de fortlöpande insatserna under dessa sekler till hembygdens och landets värn och även bakom den lojalitet och trohet, varmed också insatser fjärran borta och under oinsedda eller svårförståeliga samband fullgjordes.

Denna frihetstradition bildar bakgrunden till och underlaget för den levande kontinuitet, som bygdens eget regemente utgör.

Under Gustav Vasas tid ledde händelsernas tryck och teknikens utveckling till att de gamla bondeuppbåden, som vid behov bildat den medeltida bondehären, avlöstes av *fänikor*[1]) med utskrivet manskap. Sådana uppsattes bl a i Gästrikland och Hälsingland och deltog i det svensk-finska gränsförsvaret i öster samt i upprepade aktioner i Baltikum och angränsande delar av Ryssland och mot Danmark-Norge. Sedan Gustav II Adolf funnit erfarenheterna kräva en indelning av det inhemska fotfolket i ständiga regementsförband, ingick de 1617 i ett norrländskt stor- eller *landsregemente*[2]) om 3000 man, som kämpade bl a i Livland och Ostpreussen. 1624 delades det oformliga landsregementet på tre smärre, nordligt rekryterade regementen. Två av dem, med Lennart Torstensson och Jacob Duwall som chefer, uppsattes huvudsakligen i Gästrikland och Hälsingland. Från det sydligaste av dessa, med den starkaste rekryteringen ur de båda angivna landskapen, härstammar dagens Hälsinge regemente.[3]) Det är därför vi i år högtidlighåller regementets 350-årsjubileum. Visst kunde ursprunget i och

---

[1]) Fänika (av tyska Fähnlein, liten fana) — fram till 1600-talet en avdelning fotfolk med eget fälttecken (fana) och i regel en styrka av omkring 500 man.

[2]) En annan sak är att lägets krav sedan i regel nödvändiggjorde andra tillfälliga indelningar, så att föga blev av den ursprungliga planeringen att sammanhålla de norrländska fotfolksenheterna i ett enhetligt förband.

för sig förläggas än längre tillbaka men som ett ur bygden rekryterat regementsförband finns just från 1624 en obruten linje. Regementets karaktär av *landskapsregemente* har förblivit sedan den tiden, markerad ytterligare först 1630 och sedan uttryckligen i 1634 års regeringsform, där det benämndes "Det Tionde Helsinge Regementet".

Regementets öden under de skiftande krigsepokerna alltsedan trettioåriga kriget och t o m Napoleonsepoken och under den långa, för oss fredliga men för Europa i övrigt och för världen i stort så dramatiska tidsperioden fr o m adertonhundratalets mitt och till dags dato skall jag ej söka återberätta. De finns sakkunnigt skildrade i det förnämliga historieverk om regementet (Kungl. Hälsinge regementes historia), som utkom 1968.

I den gärning, som landskapsregementet från Gästrikland och Hälsingland och därmed denna bygd och dess människor fullgjort genom århundraden, ser vi en genom all föränderlighet gående *levande kontinuitet*. I en förändrad och en sig förändrande värld, inom ett förändrat och sig förändrande samhälles olika utformningar har Regementet — och därmed bygden och dess människor — haft att fullgöra en uppgift, som kontinuerligt befunnits nödvändig: att värna eller kunna värna hembygd och land och rike, främja dess rätt och bidraga till att genomföra de syften, som vår riksledning — i de skiftande former den haft — funnit angelägna. Vi kan och bör se med olika ögon på motiv och skeenden men vi kan inte förneka att i all föränderlighet denna gärning under sina olika aspekter och i alla sina skiftande kollektiva och individuella utformningar representerar en kontinuitet — en kontinuitet, varav vi alltjämt har behov: vilja och förmåga att tjäna vårt land.

Utvecklingen av försvaret och inom samhället har medfört och medför alltjämt förändringar i den militära freds- och krigsorganisationen, i utrustning och utbildning. Mest genomgripande verkar i dag strukturförändringar, som föranleder indragningar, förflyttningar och förändringar inom fredsförbanden. Åtskilliga in-

---

[3]) Av det andra bildades vad senare kallades Ångermanlands regemente, vilket drogs in eller, om man så vill, överfördes till flottan 1661 i samband med beslutet att Medelpad och Ångermanland skulle rekrytera båtsmän i stället för indelta knektar. Från det tredje regementet leder Västerbottens regemente sitt ursprung.

vanda kontakter och vanor upphör. Nya skall skapas i annan miljö. De är ofta prövande omställningar. De bringar i åtanke den siste lantmarskalkens ord, då beslutet om ståndsriksdagens upphörande fattats 1866 också av ridderskapet och adeln. Lätt moderniserade löd de: "Lagar kunna förändras, organisationer kunna skifta; ett står ständigt kvar: plikterna mot fosterlandet. Blir de plikterna väl uppfyllda, spelar organisationsformen ringa roll."

Den 1. juli 1973 sammanfördes definitivt Kungl Hälsinge regemente och Gävle försvarsområde till en enhet. Under flera år dessförinnan hade omfattande freds- och krigsorganisationsförsök genomförts med dessa två myndigheter. De blev därigenom föregångare och exempel inom armén i fråga om den nya regionala organisationen med i princip ett regemente inom varje försvarsområde som huvudmyndighet för — förutom förbandets egen utbildning — mobilisering, förvaltning och territoriell verksamhet inom hela försvarsområdet. Försöken och övergången till den nya organisationen — Kungl Hälsinge regemente och Gävleborgs försvarsområde — har genomförts på ett synnerligen skickligt och kunnigt, lojalt och positivt sätt, som är värt ett starkt erkännande.

Ett viktigt led i den levande kontinuiteten är det nära sambandet mellan förband och bygd, mellan å ena sidan regementet och försvarsområdet och å den andra de båda landskapen, varur de rekryterats och alltfort huvudsakligen rekryteras och där de främst verkat och alltjämt verkar. Det sammanhanget bottnar i gemenskapen i grundläggande uppgifter: att bevara och möjliggöra fortsatt utveckling av vårt samhälle så som vi själva väljer och vill. Det sammanhanget yttrar sig främst i ett ömsesidigt förtroende och i en nära och fortlöpande sam- och växelverkan mellan människorna i civil dräkt och i uniform. Låt oss ej glömma att 95 % av den svenska armén i dess krigsorganisation består av civila i uniform, är en folkarmé där medborgarna försvarar sitt och sig själva. En svensk armé utan förankring och integration i samhället är otänkbar.

Den nya organisationen med landskapsregementet som ett gemensamt försvarsområdesregemente inom Gästrikland och Hälsingland betyder ett ytterligare och väsentligt steg i utvecklingen av sammanhanget mellan förband och bygd. Som nyss nämndes är den gemensamma enheten försvarsområdesregementet huvudmyndighet inom försvarsområdet i dess helhet för mobilisering, förvaltning och territoriell verksamhet, inklusive hemvärn och

övrig frivilligverksamhet. Därigenom får det om hand allt det intima och mångsidiga samarbete, som inom totalförsvarets och samhällets ram är nödvändigt eller angeläget med länsstyrelsen, övriga till länet eller länsområdet anslutande civila regionalmyndigheter och organisationer, landstinget, kommunerna, kommunikationsorgan, näringslivets olika områden, lokala instanser av skilda slag och många, många enskilda. Det gäller icke blott försvarsförberedelser av alla olika slag inom och för det totala försvaret — som ju inte är något annat än vårt samhälle omställt för att på bästa sätt kunna möta kris, konflikt eller krig — utan också all den fredstida verksamhet som gäller personal, materiel, mark och byggnader, sjukvård, försörjning, reparationer, transporter, övningar och idrott, information, miljövård, fritidsverksamhet och mycket annat. Ett modernt fullföljande av den gamla landskapsregementstanken!

Vi inom försvaret skall se vår gärning i dag och i morgon som en fortsättning av deras gärning, som gått före oss. För deras gärning känner vi stolthet och tacksamhet. "Var stode vi, om de ej varit till"! Men vi yvs ej av fädrens ära. Vi vet att "envar har dock blott sin. Kan Du ej spänna bågen, är han ej din". För vår gärning vet vi ansvaret och känner uppfordran. Knytningen från fordom över nuet mot framtiden är oss en hjälp och ett krafttillskott. Vi känner, hämtar erfarenhet och drager nytta av det sammanhang genom tiderna, inom vilket nu vi i vår tur har att verka. I den betydelsen är goda traditioner, på rätt sätt vidmakthållna, stärkta och vidareförmedlade, ett viktigt led och ett gott hjälpmedel i vårt försvars levande kontinuitet, i fullföljandet av den samhällsfunktion, som varit, är och förblir försvarets.

De framsteg, som människan gjort och ännu kan komma att göra, garanteras inte av någon naturens, historiens eller Guds lag, som vi känner till. De har alltid varit hotade och måste alltid så förbli, om människan i någon mening har frihet att skapa sin egen historia. Otrygghetens omedelbara villkor — spänning, aktivitet, bristande balans, labilitet, ovisshet, slitningar, stridigheter — är samtidigt de väsentliga betingelserna för nya möjligheter och strävanden. Vi kan inte till dess fulla värde uppskatta frihetens sällsamma vågspel, om vi inte håller i minnet att det alltid har varit ett riskabelt äventyr, alltid krävt beslutsamma, energiska insatser. Se exemplen runt om i världen — också i vår tid, i dag.

Frihetens fulla värde känner endast de, som berövats den. En rationell bedömning eller en instinktiv förnimmelse att den är vår livsluft kan vi andra dock äga utan en så grymt begriplig läxa. Där är alltfort grundvalen för vår frihets värn. Friheten är alltid värd att försvara. Genom vilja och förmåga att så göra främjar vi också bäst att vår frihet bevaras med fred.

Carl Eric Almgren

För Tio Kronor

blir Du medlem i Kamratföreningen och erhåller dessutom årsskriften "Bocken" gratis.

Bliv medlem genom att insätta kronor 10:— på postgiro 137332, Kamratföreningen, I 14, Gävle.

LIESNA OCH POLTAVA
BÖRJAN OCH SLUTET

Efter slaget och segern vid Düna 1701 stannade regementet i Kurland, där det deltog i bl a slagen vid Janitsky 1702, Jakobstadt 1704 och Gemäuerthof 1705. Efter Gemäuerthof avtackade generalen, greve Adam Ludvig Lewenhaupt regementet med orden: "Mijna redliga Hellsingar, så wehl regementz, äfwen som underofficerare sampt gemena, Ehr tackar jag för Edert tappra förhollande, hwilket nest Gud warit orsaken, att jag så denna senare skarpa action, hwilken warit den svåraste, som jag af 26 battaljer bewistadt hafft, så wehl som dee förra nest Guden hielp wunnit — — — ".

Chef för Hälsinge regemente var sedan år 1700 översten och friherren Göran Johan von Knorring. År 1707 var Knorring befälhavare i Kurland och regementet låg i garnison i Riga till i juli 1708, då det fick order att förena sig med Lewenhaupt, som skulle lämna Östersjöprovinserna och ansluta sig till konungen. Knorring lämnade nu regementet efter konflikter med Lewenhaupt och befälet övertogs av överstelöjtnant Bruchner.

Våren 1707 hade Preussen erbjudit sig att medla fred mellan Sverige och Ryssland, men Karl Piper, konungens politiske rådgivare, avböjde medlingen. Fred med Ryssland skulle slutas i Moskva.

Vid uppbrottet ur Sachsen beräknas arméns styrka till omkring 35000 man. Men det fanns därutöver trupper beredda att förstärka huvudarmén. I Polen kvarlämnades generalmajor Krassow med 8000 man. I Kurland stod general Lewenhaupt med 11000 man och i Finland generalmajor Lybecker med 14000 man. I Estland och Livland fanns 11000 man fästningsgarnisoner och fälttrupper. I Sverige och de tyska provinserna stod ytterligare 30000 man. När kungen fattade sitt beslut kunde han således ställa den imponerande styrkan av 110.000 man på benen.

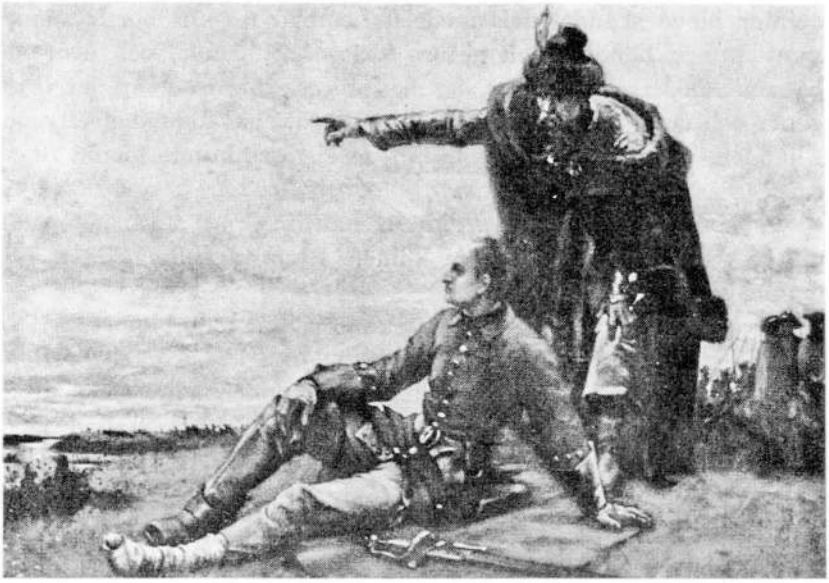
Mot den ryska huvudarmén under tsaren på 52.000 man stod

kungen med 35.000. Kurlandsarmén hade laddats upp med folk och förnödenheter. Karl med huvudarmén tågade mot Peter. Lybecker skulle tränga in i Ingermanland. Lewenhaupt skulle bryta upp ur sina kvarter och förena sig med huvudarmén och Krassow göra sig beredd att gå genom Polen in i Ukraina.

Lybeckers anfall mot Ingermanland var huvudlöst och misslyckades. Trots upprepade befallningar om skyndsamhet gjorde sig Lewenhaupt ingen brådska. Med en hastighet av 7—8 km om dagen, vilodagarna oräknade, drog armén fram med sina trossfordon på dåliga vägar. Hälsinge regemente var det manstarkaste. I kön gick den nye regementsbefälhavaren med major Sinclairs bataljon och längre fram i kolonnen major von Gerttens bataljon. Tsaren var dem tätt i hälarna. Vid regementet fanns alltsedan krigsutbrottet en man vars namn skulle gå till hävderna genom den dagbok han förde och som skildrade händelserna till Poltava. Han hette Robert Petre och befordrades i samband med marschen ur Kurland till fänrik. Det rådde brist på trosskuskar och enbart från Hälsinge regemente avdelades 150 man till trossen. Det belyser vikten av vad Kurlandsarmén betydde från underhållssynpunkt, detta kan icke underskattas. Det var friska trupper och förnödenheter Karl XII laddat upp i Kurland. Detta var avgörande. Trossens chef blev Petre. På kvällen den 29 september gick man i bivack i regnigt väder vid byn Liesna. Skottlossning hördes hela natten. På morgonen rapporterades att fienden delvis hade spärrat vägen och ryskt kavalleri hade iakttagits. Trupp sändes fram för att öppna vägen.

Vid middagstid fick Lewenhaupt rapport om att fienden höll på att gruppera sig till anfall. Generalen gav Bruchner order att anfalla mot ryssarna i utpekad riktning och hälsingarna bröt i spetsen för infanteriet in i skogen och kom i strid. Framme i kärrkolonnen hörde Petre skottlossningen och ordnade sina kuskar för strid. Lewenhaupt kämpade framgångsrikt med sitt rytteri, men då nådde tsaren fram och kunde sätta in ett förödande angrepp som träffade hälsingebataljonen. Bruchner och huvuddelen av hälsingarna stupade. En överlevande kapten, von Dellwig, berättade att han sårats redan vid början av striden, men tog ändå befälet när bataljonschefen Sinclair stupat och samlade folket till ett nytt anfall där Dellwig fick ett skott i benet och ett hugg i huvudet och fördes avsvimmad bort.

Övermakten var för stor, förbanden beordrades tillbaka och

Karl XII och Mazeppa efter Poltava
(Oljemålning av G Cederström)

hälsingarna täckte deras återtåg och "föll som gräs för en lie" enligt Petres skildring. Vagnborgen försvarade sig envist och Petre berättar vidare att han tillfrågades av en rysk general om de icke fått nog, men Petre hade fyra skyttar till hands och generalen "föll av hästen och måste sitt liv kvittera".

I mörkningen beslöt Lewenhaupt att offra trossen och marschen kunde fortsätta. Av Hälsinge regemente hade 27 officerare och 736 man stupat eller försvunnit. Totalt kostade slaget kurlandsarmén omkring 5.000 man. Till detta kom förlusten av trossen och slaktdjuren. Så småningom lyckades Lewenhaupt förena sig med huvudarmén och marschen fortsatte i ett förrött land och huvudstyrkan hade tillförts en förödd armé.

Tsaren betraktade slaget som sin största framgång dittills och i sin dagbok skriver han senare att "slaget vid Liesna var modern till Poltava". Slaget vid Poltava stod nio månader senare.

Marschen gick nu genom Severien med hopp om att skaffa de nödvändigaste förnödenheterna — mat och krut — från Urkraina. Under ständiga strider och efter hand fruktansvärd köld fortsatte hären framåt. Petre skildrar en nattmarsch i december och det "var en obeskrivlig köld, varigenom några 100:de av dessa rege-

menter blevo skadda, dels medelst hemliga tingens bortfrysande samt fötters, händers och näsors förlorande, jemväl ock över 90 personer dödsfrusna; vilket jag med mina egna ögon såg, att dragoner och ryttare satt på hästarna stendöda, havandes betseltygen i handen, vilka de så fast höllo att de ej lösas kunde förrän fingrarna måste avskäras — — ".

Under marschen gjordes ett misslyckat försök att storma Veprik, vilket krävde förluster liksom kölden. Styrkan hade nedgått till omkring 25.000 man.

På våren nådde man trakten av Vorskla, där man blev stilla och här var svältbekymren förbi. Efter den långa belägringen av Poltava, närmade sig tsaren med huvudarmén och avgörandet stod för dörren. Konungen var sjuk i sårfeber. Irritationen mellan hans närmaste underlydande var stor. Order och kontraorder gavs. Skildringen av slaget kan lämnas därhän. Det är en dyster historia. Den slutliga kapitulationen skedde vid Perevolotjna.

Sambandet mellan Liesna och Poltava är uppenbart. Lewenhaupts långsamma marsch medförde stora förluster av män, förnödenheter och framförallt krut. Det går inte att bortse ifrån att både stormningen av Veprik och belägringen av Poltava framkallades av behovet av krut. Vid slaget var det svenska artilleriet icke med, av självklara skäl. Slaget skulle genomföras med blanka vapen och med överraskning. Överraskningen gick om intet och när man till slut tvingades öppna eld hade elden ingen verkan, kulorna nådde ej fram. Vid slutet — kapitulationen — förde Lewenhaupt befälet.

Slaget vid Liesna stod den 30 september 1708 och den 28 juni 1709 slaget vid Paltava. Vid Liesna spelade Hälsinge regemente huvudrollen, vid Poltava var det icke med. Resterna efter Liesna hade stoppats in i Dalregementet och följde detta i fångenskap, där följde bl a Robert Petre och regementets nyutnämnde chef Gideon Fock — i vilken egenskap förmäler icke historien.

Liesna stod länge på fanan, men togs bort, då Liesna icke var en seger för kurlandsarmén — men för regementet är det dock ett stolt minne och regementet förskonades från att uppleva nederlaget.

Gert Nilsson

KRIGSFÅNGARNA I RYSSLAND

Under Karl XII:s fälttåg mot Ryssland år 1707 ingick det fulltaliga Hälsinge regemente i Lewenhaupts hjälpkår från Baltikum. Kåren överfölls av ryssarna vid Liesna i september 1708, och i det blodiga slaget förlorade regementet enligt vad fänrik Robert Petre uppger i sin dagbok 27 officerare och 736 man i fångna och döda — eller inalles 60 procent av sin styrka. Av regementet återstod 19 officerare och 424 man, och av dem var många sårade.

Efter ankomsten till huvudarmén sammanslogs resterna av regementet med Dalregementet. Den hårda vintern i Ukraina gick hårt åt truppen. "I det stället som i de förra åren allt lyckligen avlopp som företogs, så gick nu illa vad man begynte", klagar Petre. Den 2 maj 1709 började man belägra det befästa Poltava. Man hade en del förluster; strax före det stora slaget summerar Petre situationen så att mot fiendens stora myckenhet stod "de få trupper som den svenska armén nu var bestående, emedan regementena voro mycket svaga av den stora avgång som de den förflutna tiden medelst svåra marscher, hunger, köld, bataljer, rancontres och Wepriska stormningen lidit".

Hur många hälsingar som stupade i slaget vid Poltava den 27 juni vet vi inte, eftersom Petres dagbok upphör några dagar före striden. Petre själv togs till fånga under slaget, så skedde också med bl. a. kapten Anton Carl von Essen. De överlevande från slaget följde kungen till Perevolotjna vid floden Dnjepr. Medan kungen och ett tusental man tog sig över floden till den turkiska sidan, kapitulerade huvuddelen av armén, bland dem återstoden av Hälsinge regemente.

De vid Poltava och Perevolotjna fångna svenskarna beräknas ha uppgått till långt över 20.000. Av dem var omkring 1.600 officerare och mer än 16.000 underofficerare och soldater. Återstoden var civilmilitär personal, hästskötare och drängar. Bland fångarna fanns också 1.500 kvinnor och barn. Hur många hälsingar som gick in i den långa fångenskapen vet vi inte. Rickard Nilsson talar om ett 20-tal officerare och ett hundratal meniga, men han säger att dessa siffror är mycket ungefärliga.

Vi kan någorlunda väl följa fångarnas öden under det första halvåret. I mitten av juli bröt de stora fångkolonnerna upp från Poltava, sedan de hjälpt till att begrava de stupade ryssarna och sina egna fallna, nära 7.000 man. En stor grupp kom till Kiev, där de inkvarterades i en gammal fästning och om dagarna med block om fötterna arbetade på att befästa stadens vallar. I slutet av november fick de uppbrottsorder, och i vinterkylan måste de marschera den 90 mil långa vägen till Moskva för att vara med i tsar Peters stora triumfmarsch genom staden. Fångarna inhystes i alla förstäderna runt Moskva, och de meniga användes för att förstärka vallarna runt Kreml.

Vid jultiden gick tsarens stora triumftåg av stapeln. I tusental strömmade fångarna genom tsarens triumfportar och uppför Röda torget, där de främmande diplomaterna satt på en hedersläktare och beskådade de slagna. Löjtnant Joachim Lyth vid Skånska ståndsdragonerna säger att "denna dag som var en triumfdag för ryssarna utpressade många suckar av oss svenska fångar."

Bara en mindre del av fångarna fick stanna kvar i Moskva. Redan på våren 1710 började karolinerna i grupper flyttas bort från staden. En grupp fördes upp mot Finska viken för att hjälpa tsaren bygga Petersburg, hans nya huvudstad, men större delen hamnade i fångläger i Sibirien. Underofficerare och manskap fick lön av tsaren mot att de arbetade på hans fästningar och i hans gruvor. En del av dem anställdes av förmögna privatpersoner. Om de flesta kan man säga att de ofta slet mycket ont.

Officerarna och deras vederlikar fick fri bostad av tsaren men i övrigt måste de klara sig på den lön, som den svenska staten var skyldig att betala dem. I Moskva upprättade den fångne Carl Piper ett centralt kansli, som skulle ta hand om medlen från Sverige och svara för att pengarna blev riktigt fördelade på de olika fångplatserna. Den svenska staten var en mycket trög betalare, och Piper var tvungen att själv skriva ut växlar, som hans hustru

Christina Piper fick betala i Sverige för att, som han skrev en gång, "förekomma de utblottade officerarnas underhåll". Men dessa medel förslog inte långt. Av räkenskaperna i Krigsarkivet framgår att officerarna vid Hälsinge regemente liksom sina kamrater hade stora fordringar på staten. För att inte gå under var de alla tvungna att arbeta. I samma brev till hustrun ger Piper några uppgifter om vad de sysslade med: de bärgade säd hos bönderna, de högg ved hos borgerskapet och gjorde små arbeten i trä, som de sålde. Andra försörjde sig som fäktmästare, dansmästare och lärare.

I Krigsarkivet förvaras en rulla över de fångna officerarna, som fältkommissarie Jakob Melander gjorde upp i kontoret i Moskva i juni 1718. Rullan innehåller många säkra uppgifter men bygger i övrigt på hörsägner. I rullan nämns vid Hälsinge regemente inalles 28 man — varav 22 officerare, 4 präster och regementsfältskären Andreas Teuffenwiesser, som redan år 1710 fått återvända till Sverige. Männen var förlagda på inalles nio fångplatser i Sibirien. Sex av dem hade avlidit i fångenskapen.

Fyra man vistades i Tobolsk, som var huvudorten för fångarna i Sibirien. Här hade karolinerna med egna medel byggt en kyrka och grundat en skola, som inte bara var avsedd åt svenska och tyska barn utan dit också ryska föräldrar kunde sända sina ungdomar. Andra grupper låg i Saranski och Soliwitzoida. Det var en stor fördel för fångarna att de hade möjlighet att bo tillsammans. På så vis kunde de hjälpas åt och hålla samman inför det yttre trycket. Ryssarna sökte vinna över dem men av hälsingarna var det inte någon som övergick i rysk tjänst och därmed också till den ryska religionen.

I augusti 1721 slöts freden mellan Sverige och Ryssland i Nystad, men det dröjde innan budet om freden nådde fram till de avlägsna fångkolonierna i Sibirien. Dessutom erbjöd det vissa problem att ordna hemfärden. Av bevarade rullor att döma tycks hemfärden ha företagits gruppvis med officerarna för sig och underofficerare och manskap för sig. På gränsen mellan Finland och Ryssland mottogs de hemvändande av svenska myndigheter och eskorterades till Åbo, där rullor gjordes upp och kontingenten mönstrades. Här antecknades också vilka soldater som ansågs lämpliga till fortsatt tjänst. De övriga förklarades odugliga och avskedades med knappt tillmätta pensioner ur Vadstena krigsmanshuskassa.

En rulla upptar de officerare och manskap som återvände ur fångenskapen under året 1722, och eftersom de torde ha utgjort majoriteten av de överlevande, kan det vara av intresse att här till slut nämna de officerare och soldater vid Hälsinge regemente, som återkom efter de 12—13 årens fångenskap i Sibirien.

*

Överste *Gideon Fock,* generallöjtnant 1722, död i Söderhamn 1723.
Regementskvartermästare *Isak Knorring,* 36 år, 20 tjänsteår, fången 1709, överstelöjtnant, död 1755.
Regementspräst *Bengt Salner,* 54 år, 30 tjänsteår, fången vid Dnjepr 1709.
Bataljponspräst *Olof Gallenius,* 43 år, 14 tjänsteår, fången vid Dnjepr 1709.
Adjutant *Jakob Rönqvist,* 34 år, 17 tjänsteår, fången vid Dnjepr 1709, kapten 1747, död 1753.
Adjutant *Anders Segerstedt,* 36 år, 13 tjänsteår, fången i Holstein 1714, kapten 1722.
Kapten *Axel Rotkirch,* 38 år, 26 tjänsteår, fången vid Dnjepr 1709, överstelöjtnant 1740, död 1747.
Kapten *Erik Kruse,* 50 år, 24 tjänsteår, fången vid Dnjepr 1709, majors avsked 1722.
Kapten *Anton Carl von Essen,* 42 år, 26 tjänsteår, fången vid Poltava 1709, major 1722, död 1743.
Löjtnant *Göran Johan von Knorring,* 35 år, 19 tjänsteår, fången 1709, kapten 1722, avsked 1726.
Löjtnant *Mauritz Adolf von Rehausen,* 55 år, 28 tjänsteår, fången vid Dnjepr 1709, kapten 1722, död 1729.
Fänrik *Erik Finelius,* 43 år, 23 tjänsteår, fången vid Liesna 1708, kapten 1733, död 1745.
Fänrik *Johan Lijf,* 41 år, 18 tjänsteår, fången vid Dnjepr 1709, avsked 1733, död 1749.
Fänrik *Carl von Schartzenhoff,* 33 år, 18 tjänsteår, fången vid Dnjepr, kapten 1731, död 1759.
Fänrik *Hartvig Gustaf Berg,* 36 år, 20 tjänsteår, fången vid Dnjepr 1709, återgick till regementet 1722.
Fänrik *Robert Petre,* 40 år, 21 tjänsteår, fången vid Poltava 1709, löjtnant 1722, död 1725.
Fänrik *Stefan Fredrik Teetgren,* 40 år, 22 tjänsteår, fången 1709, löjtnant 1722.
Många av officerarna rapporteras som sårade i armar och ben.

Livkompaniet

Korpral *Jonas Brandt,* 31 år, 20 tjänsteår, född i Hälsingland, går till regementet 5.11.1722.
Rustmästare *Anders Hambreus,* 59 år, 38 tjänsteår, född i Hälsingland, 2 hugg i huvudet, skjuten i ryggen, får avsked och underhåll 30.7.1722.
Soldaten *Germund Hammar,* 37 år, 17 tjänsteår, född i Dalarna, vill till regementet 26.5.1722.
Soldaten *Nils för Gusbo,* 45 år, 19 tjänsteår, född i Järvsö, bräcklig av hårt medfarande i fångenskapen, får avsked 9.6.1722.

Soldaten *Olof Wäsberg,* 41 år, 19 tjänsteår, född i Dalarna, blesserad litet i vänstra foten, till regementet 16.6.1722.

Överstelöjtnantens kompani

Sekondförare *Lars Kräbeck,* 40 år, 18 tjänsteår, född i Gästrikland, vill till regementet 25.5 1722.

Soldaten *Per Matson,* 40 år, 20 tjänsteår, född i Hälsingland, går till regementet 19.5.1722.

Soldaten *Erik Kräbeck,* 33 år, 18 tjänsteår, född i Gästrikland, går till regementet 3.7.1722.

Soldaten nr 62 *Jonas i Nässia,* 33 år, 17 tjänsteår, född i Hälsingland, går till regementet 5.11.1722.

Soldaten *Lars i Wida,* 53 år, 19 tjänsteår, född i Gästrikland, har fel på synen och eljest bräcklig, får avsked 26.11.1722.

Majorens kompani

Mönsterskrivare *Erik Floding,* 34 år, 9 tjänsteår, fången 1721, går till regementet 16.4.1722.

Sergeant *Joachim Schultz,* 36 år, 17 tjänsteår, född i Södermanland, går till regementet 28.5..1722.

Soldaten nr 71 *Erik Bantler,* 42 år, 19 tjänsteår, född i Söderhamn, vill gå till regementet 10.5.1722.

Soldaten *Olof Johansson,* 42 år, 20 tjänsteår, född i Hälsingland, blesserad i benet, begär och får avsked 19.5.1722.

Soldaten *Mats Kongsman,* 48 år, 23 tjänsteår, född i Hälsingland, vill till regementet 26.5.1722.

Rustmästare *Magnus Rigman,* 45 år, 20 tjänsteår, född i Stockholm, vill till regementet 9.6.1722.

Soldaten *Erik Winter,* 60 år, 40 tjänsteår, född i Hälsingland, blesserad, avsked och underhåll 30.8.1722.

Soldaten nr 17 *Lars Lindeman,* 40 år, 23 tjänsteår, född i Hälsingland, förvisas till regementet 5.11.1722.

Soldaten *Per Bork,* 55 år, 20 tjänsteår, född i Hälsingland, mycket bräcklig av torrvärk, får avsked och underhåll 5.11.1722.

Soldaten nr 70 *Mats Forsberg,* 37 år, 17 tjänsteår, född i Dalarna, går till regementet 6.11.1722.

Soldaten nr 6 *Erik Berg,* 40 år, 19 tjänsteår, född i Kopparbergs län, går till regementet 23.11.1722.

Ovansjö kompani

Sergeant *Mattias Lindström,* 38 år, 15 tjänsteår, född i Gästrikland, går till regementet 26.5.1722.

Korpral *Olof Seberg,* 39 år, 20 tjänsteår, född i Gästrikland, går till regementet 19.12.1722.

Soldaten *Oluf Nilsson,* 50 år, 30 tjänsteår, född i Hälsingland, fången vid Liesna, vill till regementet 24 maj 1722.

Arbrå kompani

Soldaten *Måns Olofsson,* 72 år, 42 tjänsteår, född i Hälsingland, blesserad, får avsked med underhåll 19.5.1722.
Soldaten *Erik Berg,* 38 år, 21 tjänsteår, född i Falun, vill till regementet 26.5.1722.
Soldaten *Erik Hamberg,* 42 år, 20 tjänsteår, född i Norrland, vill till regementet 16.6.1722.
Soldaten *Erik Träger,* 50 år, 22 tjänsteår, född i Dalarna, är sjuklig, får avsked 17.9.1722.
Soldaten nr 20 *Nils i Höle,* 47 år, 21 tjänsteår, född i Hälsingland, får avsked 23.11.1722.

Alfta kompani

Korpral *Anders Drake,* 45 år, 21 tjänsteår, född i Dalarna, vill till regementet 26.5.1722.
Soldaten *Per Örn,* 48 år, 22 tjänsteår, född i Ovanåker, elakt ben, sjukt bröst, bräcklig, får avsked 9.6.1722.
Soldaten nr 110 *Anders Persson,* 47 år, 27 tjänsteår, född i Hälsingland, skjuten i högra armen som är lam, får avsked 6.11.1722.
Soldaten nr 99 *Olof Knorr,* 52 år, 29 tjänsteår, född i Alfta socken, krossad i högra armen, får avsked och underhåll 23.11.1722.

Järvsö kompani

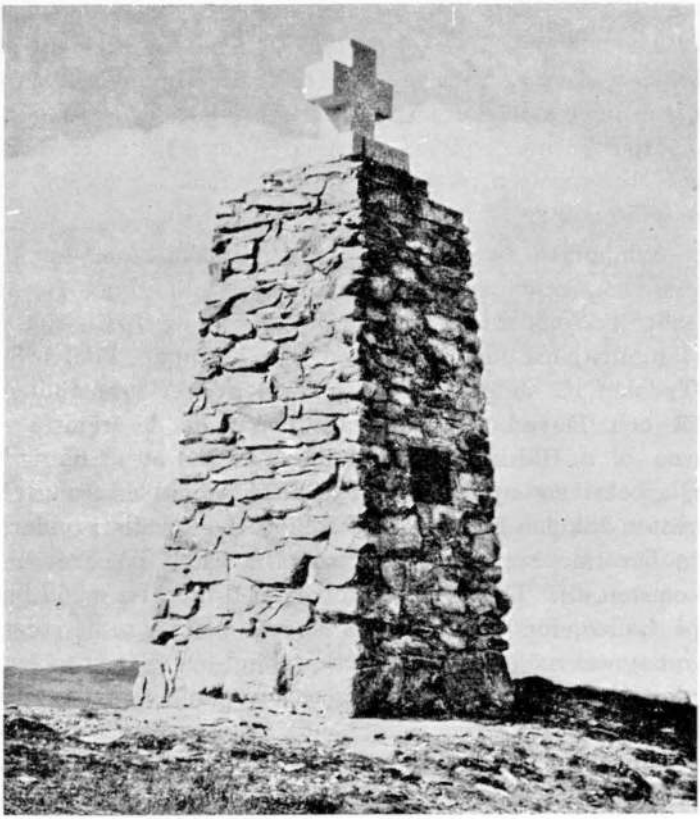
Fältväbel *Petter Rebroen,* 42 år, 16 tjänsteår, fö:dd i Falun, går till regementet 19.5.1722.
Soldaten *Erik Flinta,* 49 år, 20 tjänsteår, tjänar för Sunnås i Ljusdal, kväst i vänstra armen och eljest bräcklig, får avsked och underhåll vid regementet 16.4.1722.
Soldaten nr 9 *Per Persson,* 40 år, 18 tjänsteår, född i Salberg, går till regementet 9.5.1722.
Soldaten nr 55 *Johan Hiller,* 42 år, 20 tjänsteår, född i Stockholm, vill gå till regementet 16.6.1722.

Delsbo kompani

Fältväbel *Lars Liten,* 48 år, 24 tjänsteår, född i Hälsingland, går till regementet 19.5.1722.

Alf Åberg

DRAMAT I FJÄLLEN
NYÅRSHELGEN 1719

Karolinermonumentet på Bustvalen

Synligt vida omkring som en mörk silhuett mot skyn står ett jättemonument på toppen av det lilla gränsfjället Bustvalen mitt i den jämtländska ödemarken. Inskriften på en koppartavla, fastnitad på den korskrönta, sex meter höga granitkolossen, berättar helt kort

att den ägnats minnet av "Armfeldts karoliner, fällda av snöstorm årsskiftet 1718—1719". Det var med andra ord i dessa trakter, som en av de största tragedierna i Sveriges historia utspelades för drygt 250 år sedan...

General Armfelt var just sysselsatt med de sista förberedelserna för stormanfallet mot Trondhjem, då han nåddes av underrättelsen om att Karl XII stupat framför Fredriksstens fästning den 30 november 1718, vilket föranledde generalens beslut att genast låta sin armé anträda återmarschen till hemlandet, och i slutet av december hade han med sina trupper nått Tydalen, den sista norska utposten mot Sverige. Avståndet därifrån till Handöl, den närmaste bebyggelsen på svensk sida, var omkring 55 km. genom stiglös fjällterräng.

Den Armfeltska armén bestod av nio finska regementen samt Hälsinge regemente med männingsbataljonen, Jämtlands regemente med kavallerikompaniet samt en avdelning ur Artilleriet, vilka efter fältgudstjänst före dagningen den 1 januari 1719 bröt upp från Tydalen på slutetappen — marschen över gränsfjällen mot Handöl och Duved. Vid middagstiden hade de främsta avdelningarna, bl. a. Hälsinge regemente och en del av männingsbataljonen, arbetat sig upp genom Öjfjällets skogklädda sluttningar. Fältprästen Nikolao Idman, som åtföljde Åbo kavalleri under detta fälttåg, berättar i en predikan, som han höll på Frösön efter framkomsten dit: "Knappt hade folket med mycken möda kommit upp på fjällen, förrän den svåraste och yttersta undergång med nya året syntes möta dem. Ett förskräckligt och bistert väder uppstod, detta hade med sig gruvelig och nästan ovanlig myckenhet snö samt en stark och genomträngande köld, vars make man aldrig känt. Folket blev häröver alldeles modfällt, ja, en del liksom grå i huvut. Ingen ved fanns här på många mil. Ansikten och händer svullnade upp av den fasliga kölden. En del av folket sjuknade och dödde strax första aftonen"...

Medan de sist avmarscherande förbanden kunde övernatta vid Hertjärn, innan de ännu nått upp på kalfjället, torde förtrupperna mot kvällningen ha nått fram till trakten av Essandsjön. Där fanns redan på den tiden ett par sätrar, men vare sig dessa eller den synnerligen glesa fjällbjörksvegetationen kunde bjuda nämnvärt skydd åt de för ett vinterfälttåg illa utrustade och uttröttade soldaterna, som i hopar låg dödfrusna i drivorna, när morgonen grydde efter denna skräcknatt. Traditionen vet berätta, att Blåkåvolden

De återtågande karolinerna på marsch mot Duved (Oljemålning av Nils Zetterström)

— den närmast Essandsjön belägna sätern — sommaren 1719 måste flyttas på grund av närheten till större anhopningar av döda människor och hästar. Platsen kallas sedan dess Svenskhaugene (Svenskhögarna).

Huvudstyrkans exakta marschväg i fortsättningen är ännu i våra dagar dunkel. Det kan väl rimligen antagas att man i stort sett följt den av gammalt genom stenvardar utprickade sommarleden mellan Handöl och den norska gruvorten Selbu, vilken led från Essandsjön gick genom Ramslien och söder om Ramskleppen mot Södra Enbågen, där ännu en skräckens natt väntade. "Man nödgades här ligga under bar himmel", berättar Idman. "Här hjälpte ej dagliga kläder, och inget fanns att uppvärma dem, än mindre sin kropp med. Vad jämmer, ängslan, rop och skri, man här skåda och höra måste, som den obekante icke lätteligen kan föreställa sig, emedan saken till alla omständigheter icke kan beskrivas så bedrövlig som den uti sig själv var. Ehuru den ene hade ömt medlidande och hjärta för den andre, så varken kunde eller förmådde han hjälpa den nödträngde. Ty alla vore uti en nästan lika fördömelse. När någon satte sig ner att vila eller sova, blev han av kölden så betagen och styv, att han ej var i stånd att med arbete

uppvärma sig. Däremot stod den sig bättre, som förmådde ständigt vara i rörelse. I anseende vartill klädernas duglighet ville till alls intet hjälpa".

När norske majoren Emahusen någon dag senare med sina skidlöpare följde i den Armfeltska arméns spår för att samla upp vapen och persedlar längs marschvägen, fann han den sparsamt bevuxna Ramslien beströdd med döda soldater, och natten i lägret vid Södra Enbågen krävde ännu större förluster än det vid Essandsjön.

Spåren efter denna hemska natt var fullt skönjbara ännu 23 år senare, då bergverksdirektören Daniel Tilas i augusti 1742 gick fram i dessa nejder med en gränsregleringskommission. I sin rapport säger han bl. a.: "De märkliga ställen vi i år passerade, var ibland andra trakten kring Enaälven och det stället, som kallades Enebågen, ungefär ett par mil från Handöl. Där syntes oändliga bedrövliga vedermälen efter den olyckliga reträtten från Norrige år 1718, då större delen av general Armfeldts finska kommendering och trupper på dessa trakter foro vilse och fröso ihjäl om nyårsdagen 1719. Här lågo benrangel och dödskallar i var enebuske, och så till sägandes som klappursten omkring marken. Hattar lågo med mossa överväxte, man trampade på sönderrostade värjor och bajonetter, ehuru de flesta gevären blivit av norske bönder om våren därpå uppsökta, stockarna avslagna och piporna klövtals förda neder in i Norrige. På ett ställe lågo fem döda benrangel av människor och ett av en häst runt omkring en riseld, som de haft emellan sig. Bredvid ett benrangel fanns en tobaksask av mässing och ett stycke behållen tobak däruti. In summa, vi skulle på detta ställe slå upp våra tält, men vi kunde ej få stor ledig plats; att vi icke måtte rannsaka i mossen, om där voro dödskallar under det, som i början såg ut som tuvor".

Vid Södra Enbågen tycks armén ha delat på sig i två huvudstyrkor, varav den ena tagit den tidigare omnämnda sommarleden söder om Blåhammaren och Snasahögarna, medan den andra följt Enaälven norr om dessa fjällmassiv. Smärre avdelningar torde också ha förirrat sig både norrut mot Meråkerfjällen och söderut mot Sylarna.

Natten mot den 4 januari kamperade den norra och sannolikt större av huvudgrupperna strax ovanför Norra Enbågen, där döden ånyo tog sin rågade tribut bland de stelfrusna och uthungrade karolinerna. Men ännu fanns överlevande kvar, som fortsatte vand-

ringen österut längs älven mot Handöl, dit de allra främsta grupperna nått fram redan den 3 januari sent på kvällen.

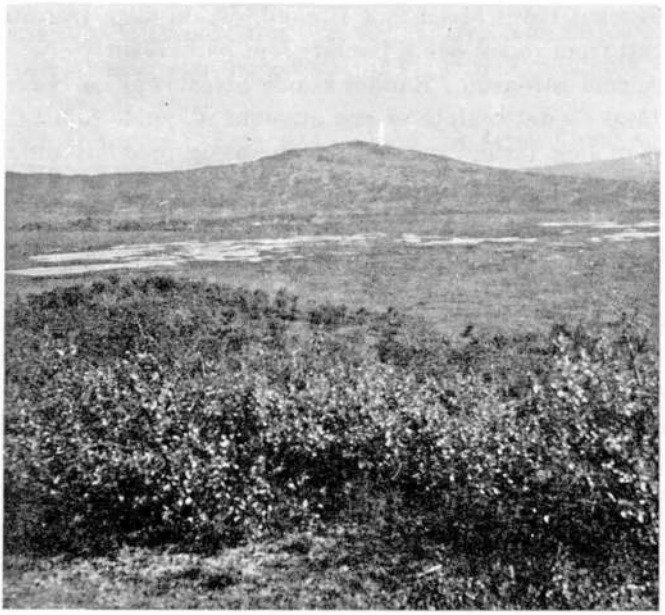
De tre små gårdarna i Handöl kunde givetvis ej härbergera mer än ett fåtal — det hjälpte ej ens att man utrymde alla uthus och lador, man fick i stor utsträckning nöja sig med att tända stora eldar i det fria. Men fastän de tragiska resterna av den ödesdrabbade armén nu nått tröskeln till räddningen, var det ändock flera hundra, som ej förmådde stiga över den, utan frös ihjäl i själva byn. "Anno 1719 den 20 januari begrovs här 600 människor" lyder inskriften på en liten täljstenshäll, som 1898 anträffades i en av byns åkrar, och som flera årtionden senare gav ledtråden till upptäckten av en massgrav i en sluttning mot Handölsälven.

Överallt längs den Armfeltska arméns väg har ända till våra dagar gjorts allehanda fynd av vapen m.m. från denna tid. Redan majoren Emahusen kunde dagarna efter snöstormen samla ihop lassvis med värjor, som fördes till Trondhjem, i vars arsenal en rymlig sal dekorerades med karolinska värjor från golv till tak. Många vapen tillvaratogs av bönderna på norska sidan gränsen, där bösspiporna utnyttjades som hörnstolpar i stugornas öppna spisar eller böjdes till slipstensbeslag, medan värjorna togs av och skaftades till slaktarknivar, eller helt enkelt bevarades som minnen.

I samband med byggandet av monumentet på Bustvalen hittades en underofficerspik i närheten av Klöftälven, nära dess utlopp i Enan, och på själva invigningsdagen av monumentet fann en av deltagarna en karolinsk bajonett. En ryttarvärja kom några år senare i dagen, när en renskötare samlade bränsle i närheten av Södra Enbågen, där för övrigt ett flertal vapenfynd gjorts, på senare tid, bl. a. en muskötpipa i själva älvfåran och ett snapplås i älvkanten.

Ca 800 meter rakt söder om Ramskleppen anträffades också på 1940-talet en länge eftersökt gravplats på toppen av en moränkulle. Graven, som vid utgrävning visade sig innehålla endast ett stycke flinta och rester av en kritpipa, kan möjligen härröra från den Armfeltska tiden och är i så fall den enda egentliga gravplats, som veterligen är känd i själva fjällregionen, där karolinernas dödsmarsch drog fram.

De i återmarschen deltagande förbandens förluster var enorma. Enligt beräkningar, gjorda på grundval av vad respektive förband mottagit i förplägnadsavseende efter ankomsten till Handöl,

Över dessa öde fjällvidder gick Armfelts återmarsch

skulle den totala manskapsstyrka, som nått fram till denna by, ha räknat endast omkring 2.700 man, varav från Hälsinge regemente endast 339. Då arméns numerär vid uppbrottet från Tydalen beräknas ha utgjort knappt 5.800 man, synes alltså nära 3.000 ha frusit ihjäl under marschen därifrån. Av Hälsinge männingsbataljon nådde enligt samma beräkningsgrund endast 250 man fram till Handöl.

Även de materiella förlusterna var självfallet skrämmande höga. Enbart Hälsinge regemente förlorade enligt 1719 års mönstringsrulla 47 korsgevär, 500 musköter, 547 bajonetter, 647 värjor och 277 pikar. Rulla för männingsbataljonen saknas för detta år.

Erik Wickberg

KRIGISKA MINNEN I LÄNETS KYRKOR

Sju decennier har svunnit, sedan indelningsverket slopades, men runt om i Gästriklands och Hälsinglands bygder finns fortfarande många minnen kvar från denna epok. Åtskilliga av de indelta knektarnas med svett och möda uppodlade tegar och timrade torpstugor är bevarade i sitt gamla skick, bebodda av den förste innehavarens ättlingar; andra har genom sitt ofta mycket vackra läge på lagom bilavstånd från allfarsvägen blivit av stadsborna eftertraktade sommarnöjen, men samtidigt också renoverats till oigenkännlighet för att fylla moderna bekvämlighetskrav. Men ännu flera har helt försvunnit, och om den plats, där de en gång stod, vittnar nu i bästa fall bara några förkrympta aplar och vildvuxna aklejor kring en halvt övervuxen stenhög, som en gång utgjorde en spismursgrund.

Även befälets boställen har för längesedan avvecklats och — efter att under 1800-talet först ha utarrenderats — försålts av kronan till privata ägare och förvandlats till bondgårdar. I bygden och på stabskartan bär knekttorpen i stor utsträckning de numera bortgångna soldaternas namn såsom "Frids", "Svärds" o. s. v., medan däremot mera sällan namnet på någon särskild officer är knutet till f. d. kronoboställena, vilket förklaras av att dessa ganska tätt kom att byta innehavare.

Mera konkreta och personliga officersminnen kan man påträffa i kyrkorna i form av gåvor eller begravningstillbehör, bland annat värjor, som ofta enligt gammal sed placerades i kyrkan i samband med begravningar. Länets troligen äldsta "sorgevärja" finns i **Forsa kyrka** och bär årtalet 1647 inetsat på klingan, som tycks vara den enda bevarade delen av det ursprungliga vapnet. Värjan tillskrives kaptenen Lars Larsson, "Lång-Lasse i Smedsgården" kallad, en ärrig och hetlevrad krigare från trettioåriga krigets dagar, vilken

efterlämnat många spår i tingsprotokollen. Han började sin militära bana som gemen soldat i början av 1630-talet, blev underofficer 1634 och löjtnant 1644 samt kallas 1662 "landskapten". "Lång-Lasse", som under trettioåriga kriget låg garnisonerad i en rad städer i Nordtyskland, avled i Forsa omkring 1680.

Från 1600-talet är också en stångförsedd vapensköld, som tillhör inventarierna i **Ovanåkers kyrka.** Skölden, som visar adliga ätten Poitz' vapen, bär därjämte kaptenen Henrik Poitz' initialer och bars sannolikt en gång i hans begravningståg. Poitz, som var född 1614, kom 1640 i tjänst som musketerare vid KM:ts garde, blev fänrik vid Hälsingarna 1643, löjtnant 1654 och kapten 1660. Trots att han 1656 fick ena armen avskjuten vid Sandomir under övergången av floden Weichsel, kvarstod han i aktiv tjänst till 1675, då han utsågs till chef för "de nyutskrivna knektarna hemma i landet". Poitz, som var bosatt i Alfta, där han av KM:t "förunnats säterifrihet för tre hemman" på grund av sina militära meriter, avled 1692 och begrovs i Alfta kyrka. Hur hans vapensköld hamnat i Ovanåker, är icke bekant.

På överstebostället Mårdnäs i Segersta avled 1723 generallöjtnanten Gideon Fock, född 1668 i Narva. Från soldat vid Savolax och Nyslotts läns infanteriregemente hade han tjänat sig upp i graderna och slutligen utnämnts till överste och chef för Hälsinge regemente, men knappt erhållit denna chefsbefattning, förrän han föll i rysk fångenskap vid Poltava 1709, från vilken han återkom till regementet först 1722. Hans långa meritlista upptar bl. a. bevistandet av fälttåget i Nederländerna 1689—1690, fältslaget vid Narva 1700, där han fick två skott i vänstra låret, övergången av Düna 1701, fältslaget vid Klissow 1702, belägringen av Thorn 1703, fältslagen vid Fraustadt 1706, där han illa sårades i vänstra armen, Malatitze 1708, där han fick ena benpipan avskjuten, samt slutligen Poltava 1709, där han vid anfallet på redutterna blev skjuten i vänstra sidan, varjämte han fick flera slag av korsgevär i huvudet. Fock begrovs 29 september 1723 i **Segersta** kyrka, där hans adelsvapen och värja uppsattes. I samband med den nuvarande kyrkans tillkomst såldes en del inventarier från den gamla kyrkan på auktion i början av 1800-talet, däribland också Focks värja, som inropades av en bonde, men sedermera förvärvades av dåvarande kaptenen Wilhelm Brehmer, som i sin tur överlämnade den till regementet, där värjan numera intar en hedersplats i officersmässen.

Värjor, som tillhört Hälsingeofficerare. Överste Gideon Focks värja i I 14:s regementsofficersmäss, överstelöjtnant Gustav Reinhold Skoghs i Hamrånge kyrka och kapten Jonas Astners i Arbrå kyrka.

På grund av Focks fångenskap förordnades 1710 Hälsingarnas nyutnämnde överstelöjtnant Reinhold Henrik Horn, född 1673 i Finland, till interimschef för regementet med tjänsteboställe i Åbyn i Hamrånge. Han hade vid denna tidpunkt redan en 20-årig krigarbana bakom sig i bl. a. fransk och brittisk tjänst, varunder han flera gånger blivit blesserad. Som Hälsingarnas chef kom han senare att bevista fältslaget vid Gadebusch 1712, där han blesserades av en kula i ena armen, fördes till Lübeck och undgick därigenom att falla i fångenskap vid fästningen Tönnings kapitulation. Han utnämndes 1717 till generalmajor och chef för Jämtlands regemente, i vilken egenskap han bevistade fälttåget i Norge 1718 och den Armfeltska arméns olycksdigra återmarsch över gränsfjällen.

Horn, som var gift med Sofia von Berends, avled barnlös 1725. Till **Hamrånge** kyrka skänkte makarna 1711 två präktiga malmljusstakar, av vilka dock blott den ena numera finns i behåll.

Till Hamrånge kyrkas inventarier hör också en "sorgevärja" efter överstelöjtnant Gustaf Reinhold Skogh, som avled på bostället Åbyn 1739. Skogh, som var född 1692 i Ingermanland, var sedan 1734 överstelöjtnant vid regementet. Han hade dessförinnan bevistat bl. a. ett flertal belägringar och fältslagen vid Kyrola, Hälsingborg och Gadebusch, varit dansk krigsfånge 1713—1716 samt under Armfeltska fälttåget i Norge varit chef för Hälsinge männingsbataljon.

I **Arbrå** kyrka förvaras en värja, som tillhört kaptenen Jonas Astner, född 1686 och chef för Arbrå kompani 1718—1747. Han

avled 1766. Det heter om honom, att han "bevistade kampanjen i Litauen 1706, aktionen vid Gadebusch 1712 och där fången, men ransonerade sig själv (d v s rymde ur fångenskapen) följande år, anfallet på Norge under general Armfelt, kampanjerna i Finland och Västerbotten (på 1740-talet), blev 1743 vid regementets marsch till Bohuslän kommenderad till Varbergs fästning med 300 man av Hälsinge regemente".

Bland **Ockelbos** kyrkas kommunionsaker fanns till 1946 en mycket vacker oblatask av silver, en gåva till kyrkan 1695 av regementskvartermästaren Jonas Leijonflycht och hans maka Catharina Tybelia. Oblatasken, som vägde 17 3/4 lod och var tillverkad hos mäster Anders Starin i Stockholm, stals jämte en del andra altarkärl vid ett inbrott i kyrkan hösten 1946. Leijonflycht föddes 1649 i Gävle såsom son av handelsmannen Peder Eneroth och Margareta Pedersdotter, började sin militära bana 1668 som musketerare vid Livgardet, kom 1674 som furir till Hälsingarna, där han sedan avancerade till officer och 1697 avled som regementskvartermästare. Han deltog bl. a. i fälttåget mot Danmark på 1670-talet samt adlades 1686 under namnet Leijonflycht. Före Ockelbo kyrkas brand 1904 förvarades där även hans adelssköld.

Även **Ljusdals** kyrka har tidgiare haft åtminstone en värja efter sergeanten Johan Tagg, född i Stockholm 1782, soldat vid Järvsö kompani, rustmästare 1820 och slutligen sergeant 1825. Tagg fick som soldat uppleva finska kriget 1808—1809 och därunder "affärerna" vid Lappfjärd, Essebro, Kalajoki, Oravais, Hörnefors och Umeå samt senare även fälttåget mot Norge 1813—814, ävensom en rad arbetskommenderingar. Han kvarstod i tjänst till 1827 och avled 1859. Hans sabel lämnades på sin tid i kyrkans vård, men uppges sedermera ha deponerats i Ljusdals museum.

Bland inventarierna i **Bjuråkers** kyrka finns också en värja efter soldaten Pål Persson Lindqvist, vars öden närmare beskrives i särartikeln "Om soldaten Lindqvist och striden vid Anklam.

Erik Wickberg

OM SOLDATEN LINDQVIST OCH STRIDEN VID ANKLAM

I "Bocken" 1964/65 berättar Ivar Hillström om Bjuråkersknekten Pål Persson Lindqvist, som under Pommerska kriget blev tillfångatagen och tvingad gå i preussisk krigstjänst. Som ett komplement till denna artikel följer härnedan en redogörelse för de närmare omständigheterna kring Lindqvists tillfångatagande och äventyrliga flykt ur fångenskapen.

Sedan numret 124 vid Forsa kompani blivit vakant den 22 maj 1758 genom knektens död i Pommern, inställde roten i den avgångnes ställe en 22-årig yngling vid namn Paul (Pål) Persson, vilken den 19 februari 1759 approberades till soldat, liksom sin företrädare under namnet Lindqvist. Den nye knekten, som var född i Bjuråker den 10 augusti 1736 såsom son av bonden Per Pålsson i Kyrkbyn och hans hustru Karin Ersdotter, var en reslig karl — han mätte 6 fot ½ tum i strumplästen.

Sommaren 1760 ingick Lindqvist i de förstärkningar, som överskeppades till kompaniet i Pommern, dit han ankom den 2 juli, och på senhösten samma år återfinner vi honom i det svenska lägret i Prentzlow. Därifrån utsändes den 13 november ett detaschement om drygt 500 man under befäl av en major Schwartzer in i Mecklenburg med uppgift att driva ut de många preussiska strövpatruller, som där opererade. I detaschementet ingick även 200 hälsingar, bland dem Lindqvist, under befäl av kapten Karl Gustav Skogh, vilka förlades i Tessin, varefter Schwartzers avdelning drog vidare.

Redan följande dag — den 14 november — fick hälsingarna känning med fienden, en avdelning av kavallerigeneralen Bellings krigsfolk, men i stället för att försvara sig gav då kapten Skogh befallning om reträtt. Soldaterna vägrade emellertid att lämna sina

ställningar, och när trumslagaren Hagsten på Arbrå kompani beordrades att "slå chamade" (kapitulationssignal), sparkade han helt sonika sönder trumman. Slutet blev att hela hälsingetruppen togs till fånga av preussarna.

Sedan kapten Skogh utväxlats den 10/5 1762, ställdes han inför krigsrätt, men skyllde händelserna vid Tessin på manskapets olydnad och feghet och slapp själv undan med mistning av någon del av lönen.

För Lindqvist och många av hans kamrater gick det betydligt värre. De tvingades gå i preussisk krigstjänst och stoppades in i hertigens av Braunschweig-Bevern och kapten von Putkammers kompanier, vilka ingick i Friedrich den Endes och prins Heinrichs armékårer. Med dessa sändes de mot Österrike och nödgades genomkämpa en rad blodiga strider i Schlesien. Sachsen och Böhmen. Då det s. k. sjuåriga kriget avblåstes 1762 var Lindqvist fortfarande i preussisk tjänst och skickades till garnisonstjänst i Stettin där han blev kvar i hela 17 år.

Preussarna var kända för sin hårda disciplin, och rymningsförsök bestraffades strängt, men trots detta beslöt Lindqvist slutligen att rymma. I sällskap med en finsk soldat lyckades han komma över en båt och gav sig i denna iväg utför floden Oder mot Grosse Haff och Svenska Pommern. Det blev en strapatsfylld färd, under vilken de om dagarna nödgades ligga gömda, och bristen på föda gjorde dem alltmera utmattade. Efter att ha varit på väg under 14 dagar, nådde de svårt uthungrade flyktingarna emellertid Svenska Pommern och friheten.

Hösten 1779 var Lindqvist tillbaka i Sverige och återinträdde den 31 december samma år i tjänst vid regementet, nu som soldat för roten nr 120, varifrån han dock redan den 28 mars 1780 återtransporterades till sitt tidigare nummer 124. Han kommenderades 1783 till kronans arbeten i Karlskrona och måste 1788 ännu en gång draga ut i fält, denna gång mot ryssen, men sändes redan på hösten samma år tillbaka till Stockholm med ryska krigsfångar. Där beviljades han den 13 oktober 1788 av konung Gustav III avsked och tillerkändes underhåll för sin återstående livstid.

Soldaten Lindqvist avled i Bjuråker den 5 juli 1816, nära 80 år gammal. Den sabel med Friedrich den Endes namnchiffer, vilken av Lindqvist burits under hans 19-åriga tjänst hos preussarna, upphängdes ovanför soldatbänkarna i Bjuråkers kyrka.

Erik Wickberg

HÄLSINGE TREMÄNNINGAR OCH GYSINGE DRAGONER

Under de många och ofta även långa krigsperioder, där Sverige varit invecklat i gångna tider, har inom länet vanligen organiserats extra militära enheter vid sidan av det ordinarie Hälsinge regemente.

Männingarna under Skånska kriget

Under Skånska kriget uppsattes sålunda 1675 genom utskrivning ett så kallat tremänningsregemente på så sätt, att varje rote ålades att utöver den ordinarie knekten uppsätta ännu en soldat tillsammans med två andra rotar, därav benämningen "tremänningssoldat". Vid mönstringen i Gävle i maj nämnda år räknade detta tremänningsregemente 1.020 man förutom befäl och beordrades under sin nyutnämnde chef, överste Per Örneclou, till Jämtlands försvar, som stod under högsta befäl av guvernör Karl Sparre. Regementets huvudsakliga uppgift blev emellertid befästningsarbeten.

Följande år fick regementet order att avmarschera till Småland för att förena sig med den hårt trängda huvudarmén, som leddes av Karl XI själv. Under marschen utbröt myteri, varför krigskollegiet vid regementets ankomst till Stockholm lät pålitliga trupper omringa detsamma och tvang manskapet kasta tärning om liv och död under hot om att var tionde man skulle hängas. Detta medförde att myteriets anstiftare utlämnades, av vilka två sedermera hängdes, medan de övriga dömdes till gatlopp.

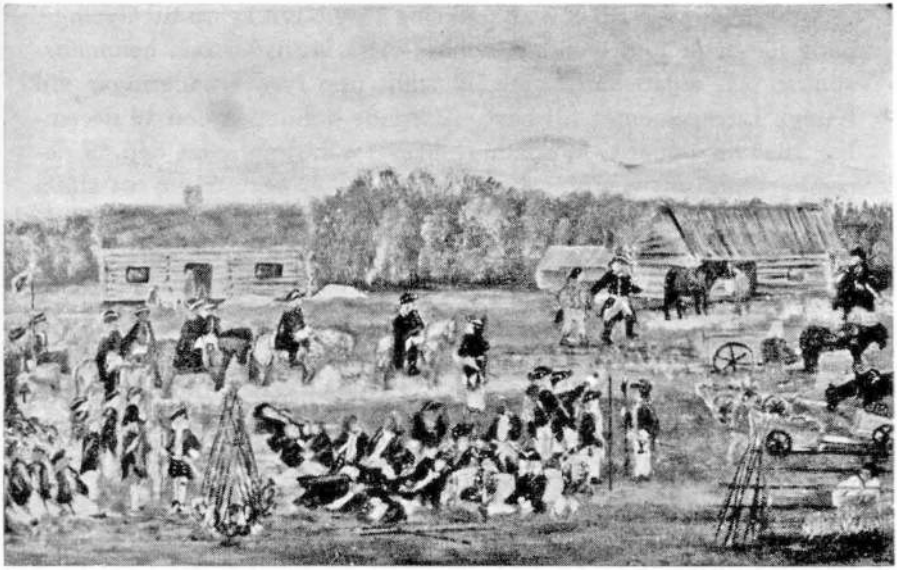
Svårt reducerat av svält och sjukdom, deltog regementet i december 1676 i det blodiga slaget vid Lund, där större delen av förbandets styrka stupade och dess två fanor erövrades av danskarna och ingår numera i Tyghusets trofésamling i Köpenhamn. Resterna av förbandet tillfördes Hälsinge regemente, medan överste Örneclou 1677 fick chefskapet över Södermanlands regemente. Han utnämndes sedermera till landshövding, först (1683) i Skaraborgs län och sedan (1690) på Ösel, men avskedades 1701 och rymde ur landet.

Ett liknande "människingsförband" uppsattes 1701 efter stora nordiska krigets utbrott och ägde sedan under varierande namn — Västernorrlands och Jämtlands tremänningar, Hälsinge och Gestrike tre- och femmännings- samt Jämtlands fyrmänningsbataljon — bestånd till 1719. Bataljonen bestod till en början av 400 man "tremänningar", men förstärktes redan 1702 med 240 "femmänningar" (en extra knekt på fem rotar) från Gästrikland och Hälsingland. I Jämtland, där inga "femmänningar" kom att utskrivas, bildades i stället 1710 två dragonkompanier "fyrmänningar" (en dragon på fyra rotar), tillsammans 450 man, som ställdes under befäl av chefen för nyssnämnda bataljon.

Bataljonens förste chef blev hälsingekaptenen Karl Biörnberg, som därvid befordrades till överstelöjtnant. Han förde bataljonen till 1709, då han fick chefskapet över Kalmar regemente samt efterträddes av överstelöjtnant Mikael Planting-Berglod, som kom från majorsbefattningen vid Jämtlands dragonregemente. Planting-Berglod förde bataljonen knappt ett halvår. Han återvände redan i februari 1710 till sitt förra regemente, fast nu som dess överste. Överstelöjtnant och bataljonschef blev samma år majoren vid Västerbottens regemente Johan Henrik Böckler, tidigare kompanichef vid Hälsingarna, vilken tog avsked 1717 och samma år fick befälet över lantmilisen på Gotland. Bataljonens siste chef 1718—1719 blev överstelöjtnant Gustav Reinhold Skogh, sedermera transporterad till Viborgs läns infanteriregemente.

Av Hälsinge tremänningsbataljons rullor finns endast ett fåtal bevarade. Av dessa framgår bl. a., att 107 man av densamma i juli 1710 låg i Dünamünde och ungefär vid samma tid 104 man i Långå skans i Härjedalen. I juni 1713 beordrades bataljonen till Upplandskustens försvar, och två månader senare mönstrade den i Stockholm, nu organiserad på tio kompanier mot tidigare fem. Halvtannat hundratal av knektarna hade detta år rymt från förbandet. För dessa utfärdade emellertid senaten ett "pardonsbrev" 18 mars 1714 med villkor att de rymda skulle inställa sig vid Hälsinge regemente, där de stoppades in på vakanta nummer i det efter Tönningens övergång nyuppsatta regementet. De flesta av dem återtransporterades emellertid 1716 till bataljonen, som nu återigen organiserats på fyra kompanier.

Bataljonens sista rulla är daterad 25—27 september 1717. Närvarande var då 614 man inklusive befäl, vilket innebar drygt 200

Pikenerare ur Hälsinge männingsbataljon under rast vid Kingstamo i Jämtland sommaren 1718. Oljemålning av Nils Zetterström.

man under full styrka. Då bataljonen hösten 1718 ställdes under general Armfeldts högsta befäl för fälttåget mot Norge beräknas den ha räknat cirka 650 man. Hur stor avgången var under fälttåget, är icke exakt känt, men vissa beräkningar har givit vid handen att i varje fall omkring 250 man nått fram till Handöl efter återmarschen över gränsfjällen.

Hälsinge tremänningsbataljon upplöstes efter fälttåget, men många av dess soldater inträdde då i stället på vakanta rotar vid Hälsinge regemente.

Dragonerna vid Gysinge bruk

Till Sveriges försvar under indelningsverkets dagar bidrog Gävleborgs län inte bara med soldater till infanteriet och kronobåtsmän till flottan, utan också med fem dragoner till kavalleriet, samtliga hemmahörande i länets sydligaste socken, Österfärnebo, och tillhörande Gysinge bruks rusthåll.

Anders Larsson Höök, som omkring 1680 blivit ägare till Gysinge, hade för brukets drivande beviljats vissa lättnader och hemmansräntor, och sedan han i gengäld ställt upp fyra munderingar vid Kungl. Lifregementet till häst, utfärdade konungen den 16 december 1680 ett öppet s. k. rustningsbrev för honom samt den 29 december ännu ett rustningsbrev, sedan Höök erbjudit sig att ställa upp även en femte mundering för lägenheten Färnebo kungsäng, omfattande Ängsön och Hästholmen i Dalälven.

I Livregementets äldsta generalmönstringsrulla, daterad Örebro 22 november 1683, upptas de fem färneboryttarna såsom "inspektör Höök tienare" på kapten Cruses kompani under numren 80—84, men överfördes 1691 till Livskvadronen under numren 126—130 med hemvist i byarna Koversta, Nässja (2 st.), Gryt och Allmänningarna respektive.

Livregementet tillhörde som namnet antyder konungens livtrupper och återfanns ofta där striden stod som hetast. Färneborotarnas förluster tycks dock ha hållit sig inom relativt måttliga gränser; under det yngre indelningsverkets drygt 200-åriga bestånd har enligt rullorna roten i Koversta "förbrukat" inalles endast 14 ryttare, roterna i Nässja 18 resp. 14, i Gryt 17 och i Allmänningarna 12. Endast ett fåtal har för övrigt avlidit under tjänstens utövande.

Och likväl har Färnebos fem ryttare härjat vida omkring under de många krigen och vid mönstringarna av deras regemente har kungen i egen hög person ofta tjänstgjort som mönstringsherre. I februari 1704 återfinnes exempelvis regementet i Guttstadt i Ostpreussen, i juni 1705 vid Lubin i Polen, i juli 1707 vid Bredtleben i Sachsen, 1713 vid Röinge, 1716 i Lund vid Karl XII:s återkomst från Turkiet, 1760 i Strelow i Pommern, 1726 i Drammendorf, likaledes i Pommern, 1788 i Helsingfors och 1814 i Gylpen i Brandenburg. Efter Poltavaslaget 1709 är alla Färnebonumren vakanta, men sannolikt hade vakanserna uppstått redan året förut i det blodiga slaget vid Holowsin. Det berättas, att efter detta slag en liten ryttartrupp kom ridande ur dimman mot den svenska uppsamlingsplatsen. I spetsen red en sårad kornett, Albrekt Gerner, som i handen höll stumpen av den sönderskjutna standarstången, och på kungens fråga, vad det var för tropp, svarade: "Eders majestät, detta är vad som återstår av Livregementets Livskvadron. Båda ryttmästarna, båda löjtnanterna, äldste kornetten och hela skvadronen utom dessa tretton dragoner hava stupat!".

Korpral Anders Ask, en av de sista Gysingedragonerna

Men rullorna ger också kortfattade upplysningar om hästbeståndet. 1704 års rulla ger t. ex. vid handen, att ryttaren nr 126 Olof Frimodigs häst "störte i stallet 12/1 1703", men att han av general Spens fick en "ny häst, som dog i lägret 28/4 samma år", varpå Frimodig den 4/5 fick ännu en ny häst av major Axel Spens — tre hästar alltså inom knappt fyra månader. Och 1764 kunde nr 126 Petter Fernberg inte infinna sig till det årets mönstring på grund av att "boskapssjukan" då härjade i Österfärnebo.

Som regel var Färneboryttarna tjänstefolk under Gysinge bruk, men stundom insattes adelsmän som volontärer på dessa nummer. På nr 126 nämnes sålunda omkring 1700 en Lenhard De Geer, som 1701 blev korpral, men vars vidare öden är okända, och 1735 insattes för nr 127 en Johan Wilhelm Ridderboll, född 1721, som sedermera tjänade sig upp till regementskvartermästare och kvarstod i tjänst till 1771. Han avled 1796 som den siste medlemmen av sin ätt på svärdssidan. Svårt sårad i slaget vid Villmanstrand 1741, hade han på sin meritlista även träffningarna vid Finkenbrück och Dargelow under Pommerska kriget. Bland Färneboryttarna fanns för övrigt både svenskar, finnar och pomrare, i många fall med dragonnamn, som direkt pekar på deras torp i Färnebo: Fernberg och Fernqvist, Näsbom och Näsman (efter Nässja), Grytman och Grythén (efter Gryt) samt Gysing.

Livregementet till häst delades 1791 i en dragon-, en husar- och en grenadjärkår, av vilka den förstnämnda till 1815 kallades Lifregementsbrigadens kyrassiärkår och från sistnämnda år Lifregementets dragonkår. Den sattes 1833 på fem skvadroner, och Färneboryttarna kom därvid att placeras på 4. skvadronen eller Norra Upplands skvadron under numren 97—101. Efter att under

kyrassiärtiden ha kallats "sventjänare", fick ryttarna senare den manhaftigare titeln "dragon".

Sista gången Färnebodragonerna drog i fält var 1814, då de ingick i de till Nordtyskland överförda svenska trupperna, därefter blev det mest möten och mönstringar hemma i landet, vanligen på Ladugårdsgärde i Stockholm, dit för övrigt regementet förlades. Då de ej var inkallade till tjänstgöring, förvarades deras munderingar i en rustkammare vid Gysinge bruk, medan hästarna var inhysta i brukets stall. Men det kunde också hända ibland, att dragonerna vid högtidligare tillfällen uppträdde uniformerade till häst i hemsocknen. Så skedde exempelvis 1869, då brukspatron Bernhard Benedicks d. ä. fördes till den sista vilan på Österfärnebo kyrkogård. I teten för det långa sorgetåget, som utgick från bruksherrgården i Gysinge, red då dragonerna i teten i full paradmundering.

En omfattande samling vapen och persedlar, som tidigare ingått i brukets rustkammare och burits av Gysingedragonerna, överlämnades 1947 som gåva till Österfärnebo hembygdsförening av två f. d. sockenbor, tekn. d:r Axel Eriksson och ingenjör Edvard Benedicks.

Erik Wickberg

I 14 KAMRATFÖRENING

skall verka för vidmakthållandet och stärkandet av sambandet mellan regementet och bygden samt samhörigheten mellan nuvarande och förutvarande hälsingesoldater.

Medlemskap kan vinnas av varje svensk man och kvinna, som hyser intresse för föreningens verksamhet.

BÅTSMANSHÅLLET I GÄVLEBORGS LÄN

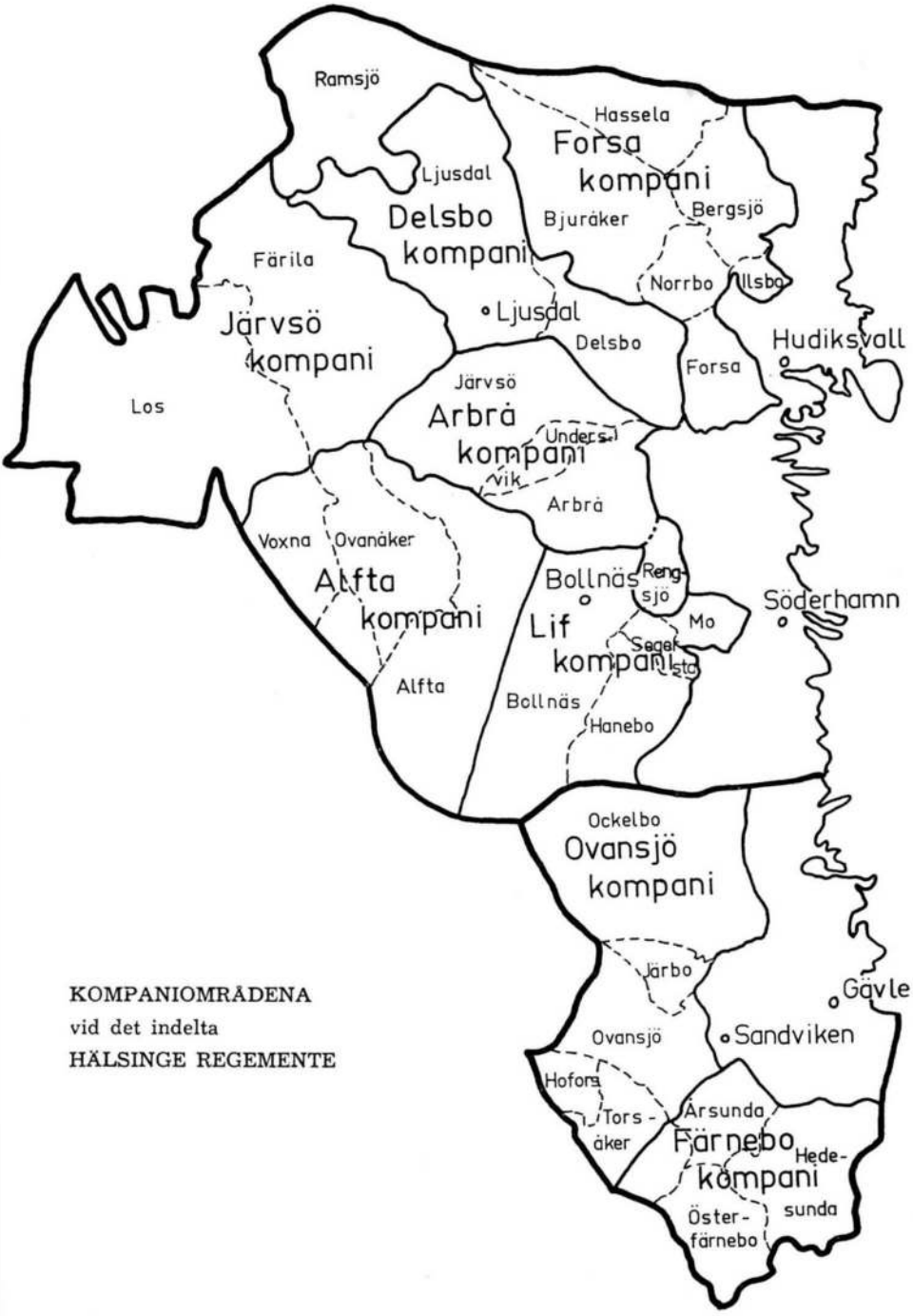
Den flitiga läsaren av denna årsskrift har tidigare observerat, att en följd av årgångar ägnats bl a åt de gamla indelta kompanierna vid regementet. I tur och ordning har de åtta kompaniernas individuella liv behandlats ur många olika aspekter.

I denna rätt långa serie har emellertid åtminstone en detalj varit helt oförändrad år efter år: kartskissen över regementets och kompaniernas rekryteringsområden eller "stånd" inom de två landskapen, där man också kunnat utläsa de gamla socknarnas kompanitillhörighet. Den som med uppmärksamhet studerar denna skiss — vilken också återges här — skall dock finna, att vissa områden av det nutida Gävleborgs län inte ingår i regementets stånd nämligen hela kustlandet från norr till söder med alla de tre gamla kuststäderna Gävle, Söderhamn och Hudiksvall.

Eftersom kustlandet var — och är — ett både vidsträckt och folkrikt område frågar man sig naturligtvis, varför inte denna betydande del av länet lämnade personal till regementet. Förklaringen är enkel och kan uttryckas med två ord — Kungl Flottan.

Skeppslag, bösseskyttar och båtsmän

Sedan hedenhös hade rikets försvarsorganisation varit uppdelad i två huvudkomponenter — bondehären och ledungen, d v s armén och flottan. Härvid hade kusttrakterna alltid varit indelade i skeppslag, vilket innebar att deras uppgift var att svara för sjöstridskrafterna. Helt naturligt fortsatte denna ordning — sjövant folk fick man ju alltfort söka vid kusten — fram genom seklerna även om organisationerna i övrigt växlade.

KOMPANIOMRÅDENA
vid det indelta
HÄLSINGE REGEMENTE

När därför Hälsinge regemente uppstod i början av 1600-talet var redan ordningen den, att i våra tre kuststäder med kringliggande socknar utskrevs båtsmän — d v s sjömän till flottan — och icke knektar till regementet. Efterhand som det äldre indelningsverket — eller riktigare båtsmans- och knekthållet — vann stadga under 30-åriga krigets senare del ordnades så, att av det för flottan avsedda manskapet bildades ett antal båtsmanskompanier och dessutom några bösseskyttarkompanier. Skillnaden mellan de två kategorierna var att båtsmännen skulle handha örlogsskeppens sjömässiga hanterande medan bösseskyttarna var avsedda för att sköta beväpningen — både sina egna "bössor" och många gånger även skeppsartilleriet. Indelningen påminner i någon mån om de nutida stormaktsflottornas organisation med både sjömän och marinsoldater.

Vad avser vår egen bygd var en åtskillnad gjord mellan de två landskapen. Personalen från gästrikekusten inklusive Gävle tillhörde sålunda det s k Uppstäders bösseskyttarkompani, som var roterat i tio småstäder med kringliggande landsbygd efter den mellansvenska kusten och kring Mälaren. Hälsinglands kustbygder var å andra sidan tilldelade Norrlands båtsmanskompani, vars område därutöver sträckte sig vidare längs kusten norrut ända upp till Umeå.

Inom de till flottan avdelade områdena var ordningen i allmänhet den, att på landsbygden fem hemman bildade en rote och följaktligen svarade för en man, medan i städerna borgarna indelades i rotar om tio och med samma skyldighet. Roteindelningen i städerna har för övrigt levt kvar in i våra dagar och känns säkert igen av många.

En avgörande olikhet förefanns dock mellan båtsmans- och knektehållen redan från mitten av 1600-talet. När det gällde knektarna var rotarna skyldiga att skaffa ny sådan först vid förfall för den tidigare — vare sig denne nu stupade i krig eller "pensionerades" hemma på roten. För båtsmanshållet gällde, att i fred skulle roten ha endast en karl men när krig utbröt skulle fördubblingsskyldigheten träda i kraft, d v s ytterligare en båtsman skulle snarast anskaffas av varje rote och inställas i tjänst. Detta förefaller ju rätt betungande jämfört med regementsrotarnas skyldigheter men ändock tycks det ha varit så, att rotebönderna skattade sig lyckliga om de tillhörde båtsmanshållet. Orsaken härtill är väl inte entydigt klar, men torde bl a ha sammanhängt med, att båts-

männen även under krigstider i allmänhet var hemma under vintern — de gamla segelflottorna var ju aldrig till sjöss under denna årstid — och därför hade bättre utsikt än knektarna att klara sig helskinnade genom krig.

När man betraktar dessa här ovan nämnda kompanienheter måste man ha klart för sig att de som sådana endast var rent administrativa och ingalunda som arméns motsvarigheter dessutom taktiska — d v s avsedda att kämpa tillsammans. När ett båtsmanskompani på våren väl hade förflyttats till i vårt fall Stockholm inför ett sjötåg fördelades personalen efter behov i varvstjänst eller som besättningsmedlemmar på olika skepp, varvid man t o m var klok nog att tillse, att manskapet från varje stad eller socken skildes åt så att vid totalförlust av fartyg inte en hel bygd skulle mista sina båtsmän.

Kompanierna var dock icke den högsta administrativa enheten. De sammanfördes nämligen i sin tur till tre skeppsregementen; antalet av dessa förblev oförändrat under tre sekler fast numreringen skiftade. Hälsingar och gästrikar började inom 3.regementet men hade innan år 1900 i tur och ordning tillhört även 1. och 2.

Under det äldre båtsmanshållets tid utvidgades efter hand dess område genom att allt fler kustsocknar införlivades — till en början hade nämligen åtskilliga sådana i vårt län lämnat folk till Hälsinge regemente. Flottan krävde nämligen ständigt mer personal efterhand som den med ökande uppgifter tillväxte när Sveriges besittningar bortom havet blev flera. Detta ledde efterhand till att även inlandssocknar tillgreps och — mest remarkabelt — att Ångermanlands regemente upplöstes 1661 och att hela dettas stånd — det nuvarande Västernorrlands län — införlivades med båtsmanshållet.

Den stora flyttningen

Karl XI:s stora militära reformer efter danska kriget inleddes för det norrländska båtsmanshållet med ett egendomligt mellanspel. I samband med den nya örlogshamnen Karlskronas anläggning fann man nämligen, att man behövde båtsmännen närmare till hands. Man vidtog då den för svenska förhållanden tämligen enastående åtgärden, att kommendera hela Norrlands båtsmanskompani *med familjer* till Blekinge och södra Småland och bosätta dem där på tilldelade gårdar. Trots vissa svårigheter genomdrevs planen, varför många av dagens kustbor i Hälsingland och

Gästrikland fortfarande torde ha gott om släktingar i Karlskronatrakten.

I och med detta blev flottans rotar i vårt län utan personal. Kronan fordrade dock inga nya rekryter av dem utan uttog ett antal år framåt i stället en särskild penningskatt.

Nyordning och yngre båtsmanshåll

År 1687 blev det stora omorganisationsåret i Norrland. Då infördes det yngre båtsmanshållet och kontrakt skrevs mellan Kronan å ena sidan, bönder och borgare å den andra. Gränsen för båtsmanshållet i vårt län blev det som framgår av skissen.

I samband härmed upplöstes Uppstäders bösseskyttarkompani och gästrikarna kom tillsammans med sydhälsingarna att bilda Första Norrlands båtsmanskompani, medan nordhälsingarna tillsammans med medelpadingar och ångermanlänningar bildade det Andra. Nu hade båtsmanshållet nått sin slutgiltiga form, som i likhet med Hälsinge regementes knektehåll skulle fortleva i drygt 200 år. Det kan fördenskull vara av intresse att kasta ett öga på styrkeförhållandena och att jämföra dem med inlandssocknarnas knektehåll, där de åtta kompaniområdena roterade vardera c:a 150 man. Samtidigt tas för fullständighetens skull upp även ett medeltal från det äldre båtsmanshållets dagar.

Område	Uppstäders bössekomp 1652	Norrlands båtsmanskomp 1687	Första Norrlands båtsmanskomp 1778
Gävle	30		183
Valbo, Hille och Hamrånge	31		
Söderhamn		8	
Hudiksvall		19	
Södra Hälsingland (utom Söderhamn)		35	180 (med Söderhamn)
Norra Hälsingland (utom Hudiksvall)		43	128 (med Hudiksvall)
Summa	61	105	494 (med fördubbling)

Den enda förändring, som inträffade i denna organisation var blott tillfällig och berörde slutet av det stora nordiska kriget. När Karl XII:s arméer 1717 gjordes beredda att marschera västerut mot Norge — för Hälsinge regementes del det ödesdigra Armfeltståget 1718—19 — behövdes fortfarande ett kustförsvar mot öster, eftersom Finland sedan några år var ockuperat av ryssarna. Fördenskull ombildades de båda norrländska båtsmanskompanierna till det s k Änterkarlsregementet med utrustning och ungefärlig organisation som ett infanteriregemente om två bataljoner. I den första bataljonen ingick gästrikar och sydhälsingar i Hälsinglands kompani medan nordhälsingarna tillhörde Medelpads kompani. Någon strid kom regementet aldrig att deltaga i och det upplöstes redan 1719, varpå man återgick till båtsmansorganisationen.

På samma sätt som knektarna vid Hälsinge regemente kom sedan båtsmännen i Hälsingland och Gästrikland att i många generationer tillbringa sina dagar antingen på sjötåg, som många gånger förde dem vida — i slutet på 1700-talet konvojerade de kofferdiskepp i Medelhavet — eller också hemma på roten i Norrala eller Hille eller någon annan kustsocken. De ha inte, som sina kolleger vid regementet med dess enhetliga historia, kunnat identifiera sina egna öden eftersom de fyllt sin plikt i många olika skepp och på många olika vatten — från Peipus i öster till Engelska kanalen i väster, från Ishavet i norr och till Barbareskstaterna i söder. Deras historia var svenska flottans.

Christer Palm

"DE KUNDE ICKE VIKA, BLOTT FALLA KUNDE DE"

Hur många är det i dag, som minns boerkriget och Skandinaviska kårens insatser för att hjälpa boerna? Säkert inte många! Och ändå tilldrog sig detta krig ett mycket stort intresse i vårt land, där sympatierna låg helt på boernas sida. Boer (av holl. boer, bonde) var namnet på Sydafrikas vita befolkning. De härstammade till större delen från de holländare, som invandrade på 1600-talet och senare uppblandades med andra folkslag, framför allt tyskar och portugiser.

Engagemanget för boerna var så starkt att frivilliga gav sig ut för att kämpa på deras sida. En av dem var hälsingen Erik Stålberg, vars mod och dödsförakt ännu omtalas bland boerna.

I början av seklet var Stålbergs namn på allas läppar även i vårt land. Många utmärkelser kom honom till del. Efter hemkomsten tilldelades han av Oscar II guldmedaljen för tapperhet i fält och utnämndes till officer i Livregementets grenadjärers reserv. På begäran reste han land och rike omkring och höll föredrag om kriget, och överallt samlade han stora folkskaror.

Efter ett liv, rikt på äventyr, slutade han sina dagar som fängelsedirektör i Sundsvall 1925 endast 56 år gammal. I Sundsvall räknar man honom som stadens store son. I Delsbo och Järvsö har man lika stor anledning att göra det.

Stålberg föddes i Delsbo den 26 mars 1869 såsom son av Per Persson i Oppsjö och Anna Jonsdotter, men växte upp i Järvsö. Vid en intervju för ett par år sedan berättade hans då ännu levande syster Sigrid i Edshammar följande glimtar från broderns uppväxtår.

— Farn var född i Oppsjö och kallades Botten-Pelle, mora var från Jonors i Svedja (nu Östgårds) och fick heta Jonors-Anna. Vi var fem siskan (syskon). Pelle var gamlest. Han var född hos Jonors. Sen kom Jonas, och han var född där han å. Men Erske och Olle tror jag bestämt var född i Bruka. Där hade farn ett

torpställe till att börja med. Sen köpte han ett hemman i Gartsbo (Säljesta) i Järvsö och där är jag född.

— Erske var stursk... Mora sa dä, att ho fekk'en allre tä läsa, sa ho fekk hera e ol tå'n. Då han läste, sa läste'n tist. Män hä va fell inte sa lätt tä vara mä farn, häller, han va stursk han å. Dam va stursk på varset vis.

— Han jekk å jätte ôm sômran i bärja mälla Jarsse å Järnvallen i Delsbo. Han tikkte om skojjen. Han varst bra tä skjuta, nä han va pôjk, fer han fekk låna farns bessa, när han jekk i skojjen å jätte kraka...

Så berättar systern, att hon en dag fick höra att Stålberg skulle resa — till Afrika! Utan respengar! Han fick ta arbete på en båt för att komma dit. Varför han reste, ja, det kan hon inte så noga säga. Men hon kommer ihåg att det var midsommar och aldrig skall hon glömma de sista ord han sa, när han lämnade hemmet i Gartsbo:

— Ni kan fell be en bön för mej, sa han.

Hur länge Stålberg varit borta, när han kom hem för att hälsa på hos sina anhöriga kan hon inte erinra sig, men hon minns att det var till jul han kom. Då hade han varit med om många äventyr. Fartyget han rest med hade förlist och de som överlevde kom iland utblottade. Han hade sett 150 människor, som inte ens hade kläderna på kroppen. Kanske var det negrer?

Det stora äventyret hade börjat. Så länge dröjde det inte förrän han gav sig iväg igen till det avlägsna Sydafrika. De anhöriga hemma i Järvsö fick anledning att känna oro för den äventyrlige sonen och brodern:

— Mora fekk ha många semnlese nätte, ho, säger dottern.

Boerkriget bryter ut

Stålberg var alltid beredd att kämpa för det han ansåg vara rätt och rättfärdigt. När boerkriget bröt ut i oktober 1899 och långt dessförinnan hade man i Sverige en stark sympati för boernas sak. Drottning Viktoria kom att personifiera det engelska kolonialvälde man avskydde.

Här skall inte redogöras för boerkrigets orsaker och förlopp utan endast för den strid, där Stålberg gjorde en avgörande insats. I "Vårt försvar" (1904) berättar han själv om "Skandinaverna vid Magersfontein" och till den skildringen hänvisar generalmajor H

Erik Stålberg i boeruniform

Jungstedt i sin notis under rubriken "Magersfontein" i andra upplagan av Nordisk Familjebok.

Jungstedt beskriver Magersfontein som ett höjdparti omkring 25 km söder om Kimberley, mellan denna stad och Modderfloden, och fortsätter:

"10—11 dec 1899 stod där ett slag mellan en till omkr. 7.000 man uppskattad boerstyrka under general Cronje och en brittisk, omkr. 12.000 man stark härafdelning under generallöjtnanten lord Methuen. Boerna hade intagit en utbredd ställning på och vid foten af höjderna, hvilken ställning förstärkts med fältbefästningar. Mot densamma framgick natten till den 11 den af generalmajor

Wauchope förda höglandsbrigaden (4 bataljoner) till anfall, men detta kom i stockning på grund af boernas öfverraskande eld. Brigaden råkade i oordning och led betydliga förluster, hvilka ytterligare ökades, då den genom ett motanfall af boerna tvangs till återtåg. Under dagens lopp företagna förnyade anfall, utförda af gardes- och Yorkshire lätta infanteribrigaderna, understödda af artilleriet, hade lika liten framgång. På morgonen den 12 gaf Methuen order om återtåg mot Modder river. Engelsmännens förluster uppgingo till omkr. 1.000 man.

På boersidan utmärkte sig särskildt den skandinaviska kåren. Af densamma, som bestod af omkr. 100 man, mest svenskar, deltogo i själfva striden 50—60 man. Den hade sin plats i den breda luckan mellan boerställningens midt och dess vänstra flygel och blef nästan fullständigt tillintetgjord (antalet döda — 15 svenskar, 5 danskar, 3 finnar och 3 norrmän, jämte 2 tyskar — och sårade uppgick till 31 man).

På den plats, där kåren kämpat, aftäcktes af Transvaals premiärminister general Botha 25 april 1908 ett ståtligt minnesmärke, en öfver 6 m hög bautasten af svensk granit, hvartill medel insamlats hufvudsakligen inom svenska armén, men äfven i Finland, Danmark och Norge.

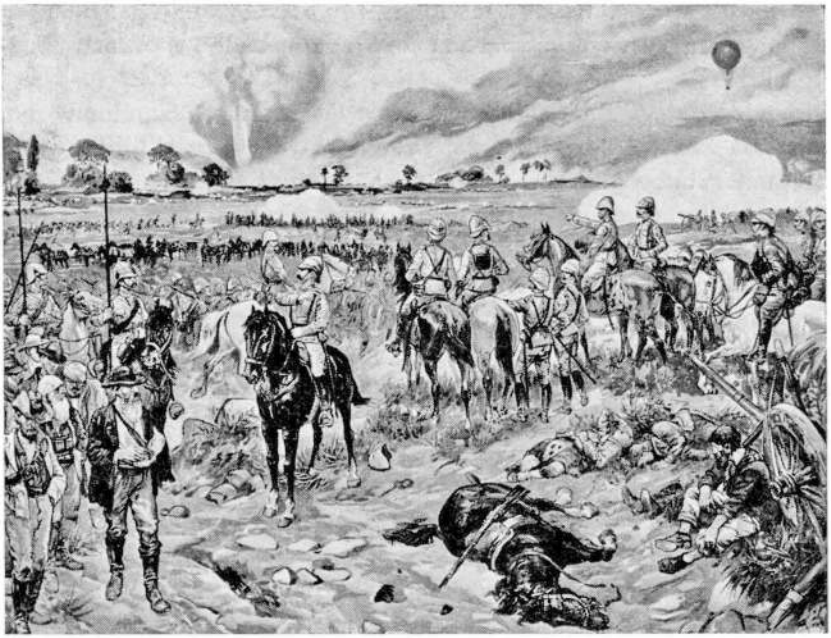
Minnesstenen är omgifven af 4 hörnstenar, hvilka representera Sverige, Finland, Danmark och Norge. I drakslingan på stenen står inristat: 'Magersfontein 11.12 1899' och på hvar hörnsten en valkyriebild, i hvars sköld äro inhuggna de fallnas namn, hvarjämte ofvanför läses en vers (på svenska hörnstenen: 'De kunde icke vika, blott falla kunde de'.)"

"Svarta veckan" för engelsmännen

I skildringarna från boerkriget kallades den aktuella decemberveckan 1899 för den "svarta veckan" och den var sannerligen svart för engelsmännen.

von Walter kunde ha skrivit en betydligt mer uttömmande skildring av drabbningen vid Magersfontein och boerhjälten Stålbergs äventyr på Ceylon, i Persien och andra länder, om han hade velat, men eftervärlden är ändå tacksam för de fem sidor han under rubriken "En tapperhetsmedalj" ägnade Stålberg i sina "Helsingeminnen" (Söderhamns Tidnings Tryckeri 1910).

Stålberg var visserligen inte mångordig men hans uppgifter ligger till grund för von Walters skildring av de faktiska förhållan-

Engelsmännen framför Cronjes läger kvällen före kapitulationen 27 februari 1900. (Samtida tyskt oljetryck)

dena. Att Stålberg krävde stor exakthet intygas av släktingarna i Bobygden. Som exempel omnämnes att von Walter fick göra om skissen till sin stora bataljmålning av "Slaget vid Magersfontein" tre gånger, innan Stålberg godkände den.

von Walter berättar att Skandinaviska kåren bildades under befäl av kapten J Flygare och Erik Stålberg från Delsbo som förste och V Barendtzen som andre löjtnant. Den senare var dansk. Kåren deltog först med utmärkelse i Mafekings belägring och fick sedan order att följa general Cronje till Modderfloden, där boerna var hårt ansatta. Under Stålbergs befäl fick skandinaverna utföra befästningsarbeten vid Scholtznek efter svenskt mönster. Stålberg hade genomgått högsta kursen vid infanterivolontärskolan på Karlsborg och hade skaffat sig en god militär utbildning.

Om själva slaget vid Magersfontein skriver von Walter bl. a.:

"Det var den engelska härens bästa folk, som kommo emot skandinaverna, nämligen den skotska högländarbrigaden: Black Watch, Seaforts, Southerlands och Agrylls regementen, veteraner från Indien och Sudan, vilka mer än en gång hade sett döden i ansik-

tet på olika slagfält och ansågo sig för oöfvervinnerliga, men nu råkade de på en trupp, som var dem vuxen både i mod och dödsförakt.

Under de två första timmarne sårades ingen af skandinaverna, men då kom en kula och slet bort venstra handens lillfinger på löjtnant Stålberg, och samtidigt fick Edvin Bengtsson från Göteborg en kula genom hufvudet. Striden fortgick dock med oförminskad ifver, och de flesta sköto lika lugnt, som om de varit på en skjutbana. Så får en göteborgare, som hette Åsberg, en kula genom hjärtat och hans kamrat Landgren från samma stad en kula genom hufvudet.

Under tiden hade engelsmännen lyckats gå rundt ställningen och angrepo från tre håll.

Flygare hade nu blifvit genomsållad af kulor, och Stålberg hade tagit befälet öfver den till undergång vigda truppen. Hela linjen var blottad för engelsmännen och nu började manfallet för skandinaverna i stort. Ett återtåg var ej att tänka på, då ej boerna besatt den högra flygeln, som skandinaverna trodde.

Otto Staël von Holstein från Kristianstad fick båda benen afskjutna, men fortsatte det oaktat att skjuta ned den ena högländaren efter den andra, tills han fick högra armen afskjuten, då han dog af förblödning. Stålberg fick en kula genom högra underarmen och nästan samtidigt en genom höften. Innan Stålberg förlorade medvetandet, såg han huru sergeanten Gottrum slängde af sig jackan och i stående ställning sköt det ena säkra skottet efter det andra, tills han fick en kula i pannan".

"Vi ligger alla här, räkna själv!"

När motståndet till sist var brutet och engelsmännen rusade fram med fälld bajonett, blev de ytterst förvånade. Var fanns den trupp, som bjudit ett så mäktigt motstånd?

— Vi ligger alla här, var det någon som svarade.

— Omöjligt!

— Räkna själv!

Styrkan bestod ursprungligen av 52 man, endast 7 av dem lyckades ta sig till boernas ställning. 24 stupade, bland dem kapten Flygare, de återstående 21 fördes som fångar till S:ta Helena och Ceylon. Av dessa var 17 sårade, endast 4 var oskadade.

Boerna förlorade ett 100-tal man. Engelsmännens förluster var betydligt större. Av deras 12.000 man stupade mellan 1.000 och

1.300, uppgifterna är något varierande. Bland de stupade märktes befälhavaren, generalmajor Wauchope, markis av Winchester, och överste Dannevan.

"Om jag haft 1.000 järvsökarlar och dellbor, hade jag vunnit boerkriget", lär Stålberg någon gång ha yttrat om den bataljen.

Permas-pojkarna i Svedja, Erik och Per Eriksson, syskonbarn till Ståhlberg, vet berätta hur det gick till, när deras morbror blev tillfångatagen.

När Stålberg låg på slagfältet blödande från sina sår, hörde han några engelska officerare samtala om, vad man skulle göra med de sårade. En förklarade att minsta besväret vore att skjuta dem, som ännu var vid liv. Eller avliva dem med bajonetterna. Stålberg skulle då ha simulerat att han var död, tills han blev omhändertagen av en engelsk kapten och räddad till livet för att senare föras som fånge till Ceylon.

Volontär, polis och reparatör

Stålberg har tre söner, alla bosatta i Stockholm. Den äldste av dem, Rolf Stålberg, f 1910, har också åtskilligt att berätta om sin fader, det mesta hämtat ur det utkast till memoarer som Stålberg hann göra, innan han dog.

Stålberg hade inte en tanke på att bli något annat än bonde förrän han var arton år, även om han hade pojkdrömmar som alla andra. Livligast av allt drömde han om att få delta i ett fältslag och att anföra hela arméer. Att han läste von Walter, förvånar inte i sammanhanget. Det slutade med att han tog värvning som volontär vid Alfta kompani.

Efter underofficersutbildning på Karlsborg blev han polis i Sundsvall 1891. Men han ville ut och se sig om i världen. En dag fick han löfte om att få följa med en skuta, som gick direkt till Afrika från Sundsvall. Han fick arbeta sig över som timmerman. En sådan behövdes på varje båt, och hemma i Järvsö hade han blivit utlärd snickare. Han kom till Durban, där hans händighet som snickare gjorde att han fick anställning som reparatör på ett hotell. Under tiden kom han i förbindelse med flera svenskar, bl. a. ingenjör Christer Uggla, som var anställd vid ett järnvägsbygge. En explosion i en gasklocka markerade avslutningen på reparatörsjobbet. Stålberg hade rökt pipa i närheten av gasklockan, och när den läckte, blev det en fruktansvärd explosion. Lyckligtvis blev ingen skadad. Reparatörens kvalifikationer på det militära

Stålberg i svensk kaptensuniform

och polisiära området resulterade i att han snart fick byta ut reparatörsdressen mot polisofficersuniformen.

Vi skall inte här redogöra för skeppsbrottet i samband med besöket i hemlandet. Efter återkomsten hade konflikten mellan boer och engelsmän tillspetsats och Christer Uggla blev den, som närmast kom att organisera en skandinavisk kår för att bistå boerna. Stålberg enrollerades som löjtnant.

— Meningen var att pappa som fånge skulle föras till S:ta Helena, fortsätter sonen. Men det blev Ceylon i stället.

Stålberg synes ha haft goda förbindelser. Han blev även god vän med en son till lord Wauchope, den engelske befälhavaren vid Magersfontein. Denne hade fått en muskelskada, och då Stålberg utom allt annat även var en skicklig sjukgymnast, skötte han om

honom på bästa sätt och gav honom massage. Man var då fortfarande kvar i Sydafrika.

Om denna vänskap hade någon betydelse för Stålbergs senare frigivning på Ceylon, vill sonen låta vara osagt. Det är också känt att Stålberg fick goda kontakter på Ceylon, där den nederländske konsuln Ritermann, kontaktade myndigheterna och ordnade med fri hemresa för den svenske officeren.

I Sverige blev den skandinaviska brigadens hjältemodiga insats snart känd och omskriven, och Stålbergs namn kom på allas läppar. Efter hemkomsten blev Stålberg anmodad att genom föredrag ge närmare kännedom om vad som verkligen inträffade, och så kom det sig att den ordkarge officeren fick resa land och rike omkring och berätta om drabbningarna vid Mafeking och Magersfontein.

Inledningsvis har nämnts att han av Oscar II tilldelades guldmedaljen för tapperhet i fält och utnämndes till reservofficer — han slutade som kapten vid Livregementet. En dag blev han uppkallad till kungen, som i kronprinsens närvaro underhöll sig en hel timme med honom.

Efter hemkomsten sökte han sig in vid fångvården och fick till att börja med en tjänst vid Nya varvet i Göteborg, där han även träffade sin blivande hustru, Hildur Cederström.

Gendarmeriofficer i Persien

Strax före första världskriget hade persiske shahen kontaktat svenska regeringen för att få hjälp med att organisera fångvården i Persien efter svenskt mönster. Stålberg rekommenderades för uppdraget och reste. Det var på våren 1914.

Om diamantfyndigheterna varit en av orsakerna till maktkampen i Sydafrika, så var oljefyndigheterna en oroskälla i Persien. Det rådde stor oro i landet, och innan det var möjligt att få någon ordning ifråga om fångvården, måste gendarmeriet organiseras. Där stod den svenske översten H O Hjalmarson — landshövding Jarl Hjalmarsons far — i ledningen och Stålberg kom snart att biträda Hjalmarson i dennes arbete. Stålberg blev utnämnd till major och Hjalmarson till general. Under åren i Persien förlänades Stålberg Persiska sol- och lejonorden och tapperhetsmedaljen i guld och dessutom den ryska S:t Stanislausorden.

Fylld av äventyr är även skildringen av Stålbergs hemresa 1917. Egentligen skulle han fara hem på semester, och sedan han väl

kommit iväg var det knappast möjligt att återvända. Han tog vägen över Ryssland och hamnade mitt i revolutionen. Det kunde ha gått illa nog, om han inte fått hjälp av en finska, Svea Kaiser. Han gjorde sällskap med henne och klarade sig genom alla kontroller och besvärligheter genom att spela rollen av hennes sjuke, lätt idiotiserade bror.

Vid hemkomsten blev han utnämnd till fängelsedirektör i Ystad och den tjänsten innehade han till 1924, då han fick motsvarande befattning i Sundsvall. Men knappt mer än ett halvår därefter dog han i sviterna av malaria den 3 juni 1925.

Bror Jonsson

REDAKTION BOCKEN

försäljer

Bocken 1961	Allmän del	Utsåld
Bocken 1962	Staben	Utsåld
Bocken 1963	Livkomp	Pris 5:—
Bocken 1964	Färnebo kompani	Pris 5:—
Bocken 1965	Forsa kompani	Pris 5:—
Bocken 1966	Alfta kompani	Pris 5:—
Bocken 1967	Ovansjö kompani	Pris 5:—
Bocken 1968	Arbrå kompani	Pris 5:—
Bocken 1969	Delsbo kompani	Pris 10:—
Bocken 1970	Järvsö kompani	Pris 12:—
Bocken 1971	Regementspräster och musikanter	Pris 12:—
Bocken 1972	Barberare, fältskärer och regementsläkare. Regementet under 1900-talet	Pris 12:—
Bocken 1973	Skalmejblåsare och regementstrumslagare Regementet under 1600-talet	Pris 12:—

Tillkommer expeditionsavgift 1:— per bok.

Beställning sker enklast genom att beloppet insättes på postgiro 583580-6, Redaktion Bocken I 14, 801 26 Gävle, med angivande på talongen om önskad leverans.

HÄRORDNING PÅ FOLKLIG GRUND

Försvaret utgör en betydande del av den svenska statsförvaltningen. I äldre tider var detta mera markerat genom att statsverksamheten i övrigt var begränsad. Ett studium av försvarets organisation i gången tid antyder alltså hur statsförvaltningen i sin helhet arbetade.

Med den systematik som präglat svensk statsförvaltning och de arkiverade källorna som står till buds är det möjligt att nästan i detalj studera hur hela organisationen fungerade. I en framtid blir chanserna mindre att studera vad som sker idag. Telefonen och tjänstemännens möjligheter till snabba förflyttningar minskar det dokumentariska materialet. Många frågor avgörs numer per telefon eller vid personliga besök.

Besök vid källorna

I krigsarkivet förvaras detaljerade rapporter, marschorder, kvitton på t. o. m. obetydliga belopp och andra handlingar. Dokumenten är skrivna med pregnans. Stilarna är svårlästa för en generation med handskriften i utdöende.

Med ledning av de bevarade dokumenten kan livet på lägerplatserna studeras. Förmåner för manskap och befäl i form av boställen och soldattorp finns angivna. Kostnader för proviant och transport kan dokumentariskt bestyrkas. Räkningar från apoteken ger uppfattningen av den militära sjukvården.

Mycket av arkivens material befinner sig i osovrat skick. Studierna kan därför bli tidsödande, men samtidigt lämnar t. ex. bevarade privata anteckningar värdefulla upplysningar. Gallrat arkivmaterial ger inte alltid sådana möjligheter.

Krigsarkivets material lämnar inblickar i hur svensk statsförvaltning en gång fungerat. Man frapperas av ringa kostnader i jämförelse med dagens. Ett tidigare försvar byggde på naturahushållningens principer. Kostnaderna var låga i penningar räknat, genom att utgifterna bestreds i annan form.

Beslutsfattande i organisatoriska frågor skedde på låg nivå, roten, byn och socknen ägde stort inflytande.

Mera forskning

Våra kunskaper om hur försvarsorganisationen fungerade är bristfälliga. Frågan har ägnats ringa intresse. Det finns visserligen historiska beskrivningar, men de handlar i övervägande grad om insatser i krigen. Det finns även litteratur om soldater och officerare, men själva organisationen berörs knappast. En utförlig beskrivning av den militära organisationens uppbyggnad i detalj skulle ge värdefulla inblickar i hur hela samhället fungerade — olikt vårt i många avseenden.

Försvarets organisation var i hög grad decentraliserad. Roten, byn och socknen var engagerade i försvaret. Prästerna upprättade roteringslängderna. Landskapet tog aktiv del genom länsstyrelsens direkta engagemang. Det blev annorlunda när indelningsverket upphörde och regementena flyttade till städerna.

Socknarnas insatser i försvarets organisation levde kvar långt in i vår tid i uddemantalskassorna. Under andra världskriget, när hemvärnet skapades, inrättades kommunala hemvärnsnämnder. De utgjorde en garanti för att inte den frivilliga försvarsorganisationen skulle missbrukas i en upprörd tid. Roten, byn eller socknen fick inte köpa vapen. I början av andra världskriget med svagt luftvärn, insamlade kommunerna pengar, som sedan överlämnades till militärerna.

Folk och försvar

Tidigt växte tanken fram på ett försvar av landets gränser mot främmande inkräktare. Från sockenvis organiserade fänikor — en trupp fotfolk under en fana — på 1500-talet skapades småningom landskapsregementen genom att fänikorna sammanfördes till gemensamma övningsplatser. De lokaliserades till centrala delar av landskapen, för att underlätta för soldaterna att komma till övningarna. Kommunikationerna var föga bekväma på den tiden.

Till lägerplatsernas namn fogades beteckningen -hed, -mo eller -slätt. Vi har välkända namn på sådana i vår geografi. Ljungby-

hed, Axvallahed, Rommehed, Mohed, Hultsfreds slätt eller Backamo är namn med tradition och melodi. Till dessa platser marscherade knektar och korpraler till utbildning och möten.

Från heden till militärstaden

Genom lokaliseringen till landsbygden kom regementena att bli ett centrum i bygden. De blev den första samhälleliga organisationen som placerades utanför städerna. I slutet av 1800-talet med tilltagande urbanisering påbörjades regementenas inflyttning till städerna. Olika skäl anfördes som motivering. Ett mindre hållbart var att officerarna och deras fruar inte trivdes ute i landet, utan längtade till städerna med ett rikare liv.

Försvarets envisa fasthållande vid landsbygden utgjorde en protest mot en i övrigt påbörjad urbanisering. Flyttningen till städerna åstadkom debatter i vida kretsar, liknande en senare tids omlokalisering i motsatt riktning.

Införande av allmän värnplikt i stället för indelningsverket samt regementenas inflyttning till städerna påverkade människornas inställning till försvaret. En eventuellt ökad effektivitet fick betalas med en avtrubbad försvarsanda.

Städerna hälsade regementenas inflyttning med tillfredsställelse, men fick stundom anledning att ångra sig, genom att övningsfälten tog värdefull bostadsmark i anspråk. I många städer uppkom tanken på att flytta ut regementena till mera perifera delar och den debatten är ännu inte avslutad.

"Undan, ur vägen, här komma vi beväringsgossar"

Hedarna, moarna och städerna kom att utgöra centrum för bygdernas folkliga liv. Hit kom spelmän och artister från olika orter och ordnade underhållning. Professor Mats Rehnberg hävdar att de gamla mötesplatserna blev något av landskapens första folkparker.

Många visor finns om livet på heden. De upptecknades i anteckningsböcker med svarta vaxdukspärmar.

Särskilt vid helgerna kom kvinnorna långväga ifrån för att träffa sina män eller för att finna tjusiga soldater. Besöken på heden utgjorde ett avbrott i en trist vardag.

Mohed blev tidigt lägerplats för landskapets soldater. De sockenvis organiserade fänikorna samlades till Mohed på 1600-talet. Någon exakt tidpunkt är svårt att ange. Övningsplatsen med sina byggnader växte fram så småningom.

Indelte, båtsmän, beväringar

Vårt försvar har alltid präglats av ett folkligt inslag. Redan den gamla Hälsingelagen stadgade, att varje stridsför man, som är arton år gammal, skall hava fem folkvapen, svärd eller yx, järnhatt, sköld, brynja eller harnesk och båge med tre tolfter pilar. Legosoldater förekom endast i ringa omfattning, även om försök gjordes. Rebellen Gustav Vasa skaffade 1521 ett antal soldater från Hälsingland för Stockholms belägring och samtidigt hyrde han tyska soldater. Även senare förekom försök med värvade soldater, men tanken avvisades.

Hälsinge regemente bestod i början av 1800-talet av åtta kompanier. Antalet rotehåll var 1200 fördelade med 150 man på varje kompani. Alla socknar var vid den tidpunkten roterade. Kustsocknarna ställde upp ett antal båtsmän.

Utöver indelta soldater fanns beväringar, varierande omkring 600 man.

Staben bestod av fem befäl. Förutom regementschefen fanns tre majorer och en regementsskrivare.

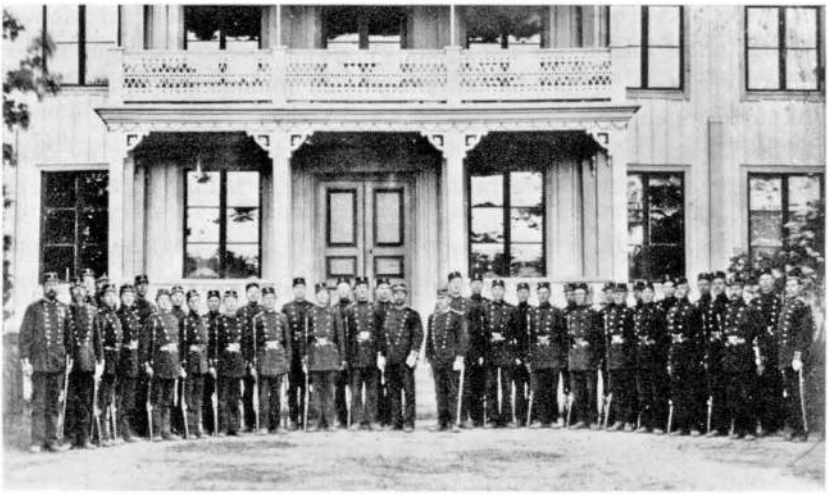
Kompaniernas trossbodar var utplacerade inom kompaniernas upptagningsområden. Sådana fanns på platser, där kompanicheferna bodde. De var lätt tillgängliga. Fastställda samlingsställen fanns angivna för kompanierna. Soldaterna mönstrades regelbundet på kyrkbacken efter gudstjänsten.

Organisationen med hela sin uppbyggnad är unik och saknar motstycke i andra länder. Strävan var att med begränsade ekonomiska resurser skapa ett effektivt försvar, vilket lyckades. Hälsingarna har alltid spelat en framträdande roll.

Huvuddelen av försvaret i början av 1800-talet utgjordes av indelta soldater. Organisationen med rotar var sinnrik. Varje rote var skyldig att anskaffa och underhålla soldatens mundering enligt uppgjord förteckning. Hälften av kostnaderna betalades av kronan, medan roten fick stå för det övriga. Men vid Hälsinge regemente var rotehållarna av ålder befriade från beklädnadskostnaderna. Anledningen var att hälsingarna med sina ödehemman hade svårt att klara utrustningarna. Sammanträden hölls i socknarna och myndigheterna uppvaktades.

Länet och reglementet

Frågan om soldaternas utrustning var betydelsefull. För att skapa ordning fanns vid varje regemente en beklädnadsdirektion.

Första klassens rekryter år 1880 på Mohed

Den bestod av landshövdingen, regementschefen, två kaptener och två rusthållare.

Ett drag i den tidens militära organisation var att landshövdingen och länsstyrelsen spelade en aktiv roll i organisationen. Länsstyrelsen skulle enligt husesynereglementet av den 13 juli 1696 inspektera de militära boställena. För regementsmötena utfärdade länsstyrelsen marschordning. De betalade även kostnaderna.

Mellan länsstyrelse och regemente förekom samverkan vilket var av värde. Försvarets kontakter med civila myndigheter trubbades av genom det preusseri, som var på väg in i försvaret. När regementena flyttade till städerna öppnades slussarna. Drill och en annan anda trängde in i försvaret. Militärer kom även att användas för att dämpa konflikter på arbetsmarknaden.

Möte på Mohed

För att belysa hur regementet fungerade och hur olika myndigheter kopplades in i arbetet återges här organisationen av ett regementsmöte.

I april 1885 hölls ett regementsmöte och en förberedande korpralsskola på Mohed. Organisationen framgår av hundratals bevarade verifikationer och rapporter av skilda slag. Förutom länsstyrelsen var kronofogden inkopplad på förberedelserna. Han sva-

rade för inkvartering under marschen från hemorten till Mohed. Nödigt antal hästar för transport av sjuka soldater inmönstrades. I nattkvarteren fanns mat och pengar till soldaterna för att betala inkvarteringen.

Den 23 april påbörjades mötena. Landskapet präglades av ökad livaktighet. Dagarna före fanns marscherande soldater på vägarna mot Mohed.

Dagavlöningen till soldaterna utgjorde 6 öre och portionsersättningen var 46 öre eller sammanlagt 52 öre under marschen.

Följande kostnader finns redovisade:

Lifkompaniet	11 man	5:78
Forsa kompani	23 "	11:96
Järvsö kompani	25 "	13:06
Delsbo kompani	26 "	13:40
Fernebo kompani	21 "	11:50
Arbrå kompani	22 "	11:60
Alfta kompani	10 "	5:84
Ovansjö kompani	24 "	12:54
	162 man	85:70

Till kostnaderna kom biljetter på tågen. Ovansjö kompani åkte tåg till Holmsveden och marscherade sedan till Mohed.

Mat, madrasser och medicin

Mat, ved, sänghalm, granris och läkemedel anskaffades genom att avtal träffades med grosshandlare, bönder och apotek. Räkningarna från upphandlingen finns bevarade, varför det är möjligt att utläsa vad soldaterna fick i kost och i medicin, även kosten till de sjuka kan studeras.

Förutom kostnaderna för inställelsen kostade mötet 930:51 kronor fördelade på följande sätt:

Avlöning	107:46
Proviant	795:00
Sjukvård	3:13
Sänghalm	13:92
Ved	11:00

När mötet efter några veckor var slut började samma omständiga procedur i motsatt ordning. Soldaterna skulle hem till torpen. Kronofogdarna trädde i funktion och skjutsbönderna lades i beredskap. När soldaterna var hemma igen, återstod för myndigheterna att summera kostnaderna samt konstatera vilka resultat som uppnåtts.

Ovanstående är exempel på det material som hittats i krigsarkivet. Uppgifter finns om hur mark anskaffades och byggnader uppfördes. Protokollen från syneförrättningar visar hur noggrant de genomfördes.

Lekmännens inflytande vid handläggning av frågor rörande organisationen var betydande. Det hade sitt värde. Sparsamheten satt i högsätet. Förhållandena i dag är delvis annorlunda. Numera handlägger tjänstemän de frågor som tidigare avgjordes av lekmän och därmed har ett annat synsätt kommit in i bilden.

Vilka erfarenheter kunde dras av den militära organisationen, när man senare byggde en civil förvaltning?

Den kyrkliga organisationen om skyldighet att bygga och underhålla kyrka fanns angiven redan i landskapslagarna. Socknarna skapade magasin för lagring av spannmål. Byarna byggde sprutthus och ordnade brandskydd. Omvårdnaden av de fattiga blev gemensamma angelägenheter. Samhörighetsandan kring försvarets ordnande spred sig till nya samhällsuppgifter.

Tiondet till kyrkan och naturaförmånerna till soldaterna var anpassade till ett samhälle med naturahushållning.

Mycket att ta reda på

I krigsarkivet finns outnyttjat material från indelningsverket under två sekel. Dagens forskarresurser — ekonomiska och personella — är större än tidigare. Det finns olika frågeställningar som skulle behöva klarläggas. Några av dem är följande:

1. Hur fungerade det folkliga inflytandet i roten, byn och socknen, när det gällde att administrera indelningsverket?
2. Vilken inverkan fick det folkliga inflytandet på försvarsviljan?
3. Utnyttjades erfarenheterna från den militära organisationen när det gällde uppbyggandet av civil förvaltning?

Indelningsverket var under ett par århundraden bärare av en folklig försvarstanke utan motsvarighet i Europa. Vi har numera råd till forskningsinsatser på dessa för vårt försvar och för vår civila förvaltning betydelsefulla avsnitt.

Erik Severin

FRÅN MOHED TILL KUNGSBÄCK

Mohed: Kokhus och matsalar på 1890-talet

Kungsbäck: Kasernområdet några år efter inflyttningen

EN KULSPRUTESKYTT BERÄTTAR OM 1915

Efter att ha fullgjort värnpliktstjänstgöring vid 1. kompaniet på I 14 vid 19 års ålder i början av år 1911 och gjort repetitionsmöten åren 1912 och 1913 inmobiliserades jag till Hälsinge regemente vid första världskrigets utbrott 1914.

Under juni månad 1915 anskaffade svenska armén kulsprutor från österrikiska staten. Kulsprutorna var av märket "Schwartzlose" och ursprungligen ämnade till japanska armén. Tre exemplar av kulsprutorna tilldelades Hälsinge regemente.

Bland dem som uttogs till utbildning som kulspruteskyttar minns jag ett par, som i juni 1915 kommenderades till I 5 i Östersund för vidare utbildning och övning som kulspruteskyttar, nämligen en furir Öhrn, furir Persson och jag själv, som ende menig. Från ankomsten till I 5 övertogs utbildningen av kulspruteskyttarna av en furir Svensson, I 5, en furir Blückert från ett stockholmsgarde och en sergeant Jonasson från ett skåneförband. Som utbildningschef fungerade en kapten Langéen från I 28 i Sollefteå med en reservlöjtnant Gillborg som adjutant.

Kanske på grund av att jag sedan mycket unga år sysslat med jakt i stor utsträckning och skjutit ganska mycket med armégevär inom Söderala Skytteförening kände jag mig snart ganska hemmastadd med nymodigheten kulspruta. Att jag hade tillägnat mig

Författaren som skytt vid kulsprutan

ganska goda kulspruteskyttsegenskaper framgick i någon mån av det "examensprov" som bland andra vi tre från Hälsinge regemente fick avlägga före "hemfärden" till egna regementet och placering på förband.

Provet bestod i att kulspruteskytten skulle skjuta "mejningseld" mot en framryckande skyttelinje. Skyttelinjens längd var cirka 300 m och avståndet från mig som skytt med kulspruta var cirka 400 meter till den ena flygeln av skyttelinjen och cirka 600 meter till skyttelinjens andra flygel. I min värnpliktsbok är resultatet av skjutprovet inskrivet och betraktades som ett mycket gott skytteresultat. Resultatet blev 47 träffar på 43 stycken av totalt 100 figurer.

Vid genomgången av kulspruteskjutningen visade det sig, att jag hade bedömt skjutsättet riktigt, genom att jag hade "låst" kulsprutan i ett av mig bedömt lämpligt höjdläge. Större delen av övriga skyttar hade enligt "kritiken" försökt att manuellt höja eller sänka riktpunkten allt efter avståndet till figurerna i den anfallande fientliga skyttelinjen.

Vpl 297 61/11 Jonsson

EN BRYTNINGSTID
ÅREN 1955—1957

Curt Göransson

Den 1 oktober 1955 blev jag chef för I 14. Vid min ankomst var det nästan tomt på kasern. Den repetitionsövande III. bataljon IB 14, som utbildats där, deltog i IV. militärområdets fälttjänstövningar i Östergötland. Rekrytbataljonen, som under tiden utbildats på Mohed, var kvar på lägerplatsen. Den avlämnades vid minnesstenen och gav ett gott intryck. Fältbataljonen, vars chef var kapten Leopold Broman, fick i slutgenomgången erkännande för ett spaningsanfall. Sjukprocenten vid bataljonen var låg och disciplinära ingripanden hade varit få. Utryckningen gick med ordning. Men det hade tyvärr vid båda bataljonerna begåtts förseelser, som hade tydligt samband med att alkoholförsäljningen blev fri den 1 oktober. Under vintern inriktades rekrytbataljonen på vinterfälttjänstövningen i mars 1956 i Jämtland. Harald Westman var bataljonschef, Nils Juhlin var utbildningsofficer. Bataljonen skulle ingå i en tillfällig brigad, bestående av II. militärområdets rekrytförband. I 14 skulle också organisera brigadstaben med Ingemar Rylander som stabschef och mig som brigadchef. En repetitionsövningsbataljon under Ingvar Sjödin, II. bataljon IB 14, utbildades i denna vinteromgång och ingick i en fältbrigad, som fördes av Torsten Wiklund. Det blev en konditionsprövande övning, som båda bataljonerna klarade bra.

Under utbildningsåret 1956—1957 lades vikt vid uppträdande mot fientligt flyg, pansar och atomstridsmedel samt vid skyttebataljonens samverkan med andra förband inom brigad. F 15 i

Söderhamn gjorde en utmärkt förevisning genom att med raketer beskjuta fordonsmål av papp, som ställts upp vid I 14:s skjutbana. Därefter förflyttades plutonerna i en runda över övningsfältet och anfölls av flyg från olika riktningar för att öva in skydd enligt handboken Soldaten i fält. Senare deltog flyg i tillämpade övningar. Därutöver infördes markeringar av flyganfall enligt vissa normer i anslutning till handboken. Utrustningen med granatgevär och raketgevär utökades och många skulle utbildas på vapnen. Typövningar lades upp under befälsutbildningen. Fiendens pansar markerades med attrapper på bilar och traktorer för att sätta fantasin i gång och framtvinga snabba reaktioner. Våra möjligheter att samöva med artilleri var ogynnsamma. Det var långt från A 4 i Östersund till Gävle. Endast eldledningspersonal kom ned till våra tillämpningsövningar i bataljon. I 14 borde också samöva med stormkanonförband och var hänvisat till P 1. Men P 1 hade många andra att samöva med inom IV. militärområdet. Även för artilleri och stormkanonförband måste därför markeringar tillgripas. Bataljonen måste ju läras att ställa lämpliga uppgifter till understödjande förband och att utnyttja understödet riktigt. Övningar i bataljonsförband skedde därför i regel inom en fingerad brigads ram.

Tillgången på officerare och underofficerare var tämligen god. Däremot rådde stor brist på underbefäl. Det gick inte att följa arméchefens anvisningar att de yngsta officerarna och underbefälen skulle handledas av äldre erfarna kamrater. Det gick inte heller att organisera så många utbildningslinjer, som varit önskvärt för att fylla mobiliseringsbehoven eller att begränsa antalet man i varje avdelning. Befälsläget kunde inte plötsligt förbättras. En förbättring på lång sikt borde eftersträvas genom ökad nyrekrytering av officersaspiranter och underbefälselever. Livkompaniet under Leopold Broman var föremål för mycken omsorg. Men det gick trögt med nyrekryteringen.

Effekten hämmades också av den låga standarden på utbildningsanordningar och -hjälpmedel och på lokaler i övrigt. I 14 var nog inte sämre lottat än många andra på den tiden. Men regementschefen och kasernförvaltaren Helmer Nygren sökte få förbättringar till stånd. Arméchefens generalplanenämnd kom till regementet 1956. I september sände fortifikationsförvaltningen ett utkast till en generalplan för I 14. Det var en första början till förbättringar.

Något pågick dock. A-kasernens renovering blev klar på våren 1956. Nymodigheterna presenterades i en tidning ungefär så här. Korridorerna hade blivit ljusare och rymligare. Nya vapenställ tog mindre plats. De gamla trägolven, "alla städkommenderades fasa", hade ersatts med tegelgolv, som var lätta att tvätta. Logementen föreföll också ljusare. Det var ljusa korkmattor på golvet, lätta stålmöbler i stället för de gamla klumpiga trämöblerna, nya skåp av stål, nya sängar med resårbotten, halmmadrasserna var ännu kvar men nya av skumgummi skulle komma. Det var lysrör längs väggarna, läsljus till varje sängplats, eluttag för rakapparater, särskilda nattlampor med dämpat sken. Toalettrum och tvättrum var i hög grad moderniserade med kakel och rostfritt stål och varmvatten. Ett torkrum med varmluftsfläktar och praktiska upphängningsgaljar hade tillkommit. I östra flygeln fanns ännu bostäder för befäl, men meningen var att de skulle upplåtas för kompanierna och inredas till dagrum och hobbyrum. Renoveringen av de fyra kompanierna hade kostat 0,5 miljoner.

Men mycket annat måste göras. Spolplatser och smörjanordningar på motorplanen var ytterligt primitiva, belysning saknades, planen och vägarna dit stod ofta under vatten. Bensinmacken var en pump i det fria, drivmedel förvarades i fat ovan jord innanför ett trådstängsel, stölder förekom. Varmgaraget hade brunnit ned 1955. Samtidigt ökades fordonsparken successivt. Regementet var i trängande behov av smörj- och spolhall, varmgarage, ytterbelysning, dränering och helst permanentning av motorplanen samt av drivmedelsstation. Representanter från högre myndigheter gjordes uppmärksamma på eländet, men något beslut hann jag inte uppleva. Efter inspektion av generalfälttygmästaren fick tygofficeren Olov Westerlund några provisorier under tält. Ett annat omedelbart behov var renovering av bastun. På fortifikationsförvaltningens utkast stod sjukhuset och matinrättningen främst. Efter nyssnämnda objekt var detta rimligt i synnerhet som maskiner till köket var levererade och förvarades på en vind. Därnäst stod marketenteriet, som skulle till- och ombyggas för att inrymma manskapsmäss och underbefälsmäss, medan underofficersmässen skulle flyttas till förvaltarbostaden. Mässfrågorna var angelägna, ty lokalerna var trista, trånga och nedslitna. För de ökade behoven av el- och vattenförsörjning och avlopp måste åtgärder också vidtas i denna omgång. Nu nämnda arbeten kunde börja tidigast 1956/1957. B- och C-kasernernas renovering var inplanerade att börja tidi-

Nye regementschefen, överste Curt Göransson t v, i samspråk med majorerna I. Sjödin, chef 1. bat, H. Lövsund, stabschef, och H. Westman, chef 2. bat, samt utbildningsofficeren överstelöjtnant N. Juhlin

gast under åren 1957/1960 till en sammanlagd kostnad av 700.000 kronor. Jag trodde att det skulle räcka till bara en kasern. Behovet av lektionssalar enligt de nya normerna var stort. En fältarbetssal höll på att inredas i en barack intill Lilla fältet och en filmskjutbana blev klar 1956. Det planerades en taktik-, en teknik- och en filmsal på A-kasernens vind, en motor- och en eldningssal på vinden i ett planerat övningsmaterielförråd intill Lilla fältet och en sjukvårdssal. Arbetena skulle kunna börja tidigast under åren 1956/1960. En helt ny central tygverkstad skulle påbörjas tidigast 1958/1959. Jag skall inte fortsätta uppräkningen av alla projekt. Det sagda belyser standarden 1956 i jämförelse med dagens.

Det bedömdes viktigt att intressera de värnpliktiga för att använda sin lediga tid på ett förnuftigt sätt. Personalvårdsofficeren Bertil Strindberg och konsulenten Sven-Olof Persson kunde 1956 erbjuda ett 30-tal kurser i fritidsundervisningen. Drygt 500 man anmälde sig. Mest populära kurser var maskinskrivning (93 elever), biografmaskinisttjänst (82) och hovslageri med hästsjukvård (33). En befälselev undervisade ett 20-tal kamrater i matematik. — Värnpliktiga, som idkade föreningsliv i sina hemorter, borde stimuleras att gå in i föreningar av motsvarande art i Gävle. Kontakt togs med ungdomsrådet i staden, vars ordförande var Erik

Bäckström. Resultatet blev "glada kvällar" i rådets regi med underhållning och presentation av föreningar av alla slag. Till en glad kväll i Folkets park kommenderades hela styrkan. Först bjöds på underhållning och därefter vidtog allmän dans. "Kommenderingen upphörde efter kl 21 men det var ingen som tänkte på att gå hem för det" skrevs i en tidning. Men det var många värnpliktiga, som inte kunde dansa eller inte vågade bjuda upp. Därefter ordnades en fritidskurs i dans i civil regi utan spritservering. Ett sextiotal värnpliktiga deltog. Efter några gånger yttrade en värnpliktig till arrangörerna: "Inte visste jag att man kunde dansa utan att vara full". Vi kanske hjälpte till att motverka "dansbaneeländet".

Kontakterna med staden upprätthölls. Pressofficer var stabschefen Herman Lövsund. Chefredaktörerna Wickbom, Brandt och Möller var välvilligt inställda. Med vår granne Silvanum avtalades att regementsparken skulle anslutas till arboretum och skötas av institutet. Som vanligt öppnades regementets portar på Regementets dag — en strålande vårdag med 10.000 besökande. Regementschefen talade om samhörigheten mellan bygd och regemente. "Nöd och död delade regemente och bygd lika". En historik skulle skrivas om försvarsgemenskapen. Den skulle kallas Hembygden och Hälsinge regemente. En historie- och museifond hade bildats. Bidrag hade redan influtit från enskilda, uddemantalskassor, legokassor, sparbanker och en industri. Men summan måste mångdubblas. Ett regementsmuséum skulle inrättas och ett traditionsutskott tillsättas för att befrämja aktningen för traditionerna och insamla traditionsföremål. Ett kompani i A-kasernen skulle få en utsmyckning, som erinrade om den historiska utvecklingen. — Som en nyhet skulle vid kompanierna utväljas kompaniets bäste soldat. De skulle belönas med en minnesgåva och få sina namn inskrivna på en minnestavla. Regementet hoppades att de också skulle få någon form av uppmuntran från hembygden. — Under året skulle regementet ägna en enkel högtid åt 300-årsminnet av pliktuppfyllelsen vid Warszawa 1656. — Men dagen ägnades inte bara traditionerna. I uppvisningarna utgjorde åtgärder för skydd mot atomstridsmedel en uppmärksammad del. — Vid medaljutdelningarna överlämnades Simfrämjandets förtjänsttecken i silver till Ivan Bodecker. I nio år hade I 14 tagit hem segern i simkunnighetstävlan mellan landets regementen. Senast var simkunnighetsprocenten 98,8.

Kontakter med hembygden togs också genom goodwillbesök i

september 1956 i Söderhamn, Hudiksvall, Ljusdal, Bollnäs och Sandviken. Vardera platsen gästades av ett kompani — Sandviken av två — samt av regementsmusikkåren. Regementets fana medfördes. Regementschefen med fru var tillstädes. Det blev en hård arbetsbelastning för kompanibefälen. De skulle kontakta myndigheter och organisationer och göra upp program. Förevisningsövningar genomfördes, gemensamma idrottstävlingar hölls, soldaterna orienterades om orten, gjorde studiebesök och deltog i dess nöjesliv, i Söderhamn pågick Faxemässan, i Bollnäs hölls avslutningsfest i folkparken. Pressen skildrade besöken utförligt och positivt. Några exempel må anföras. Från Sandviken: "Av krigarbesöket i Sandviken kvarstår tydligt att kontakter av detta slag är mycket stimulerande". Från Söderhamn: "Jag tror att vårt första goodwillbesök blev mycket lyckat och att resultatet blev vad vi från början hoppats på, säger kapten Olle Törnbom". Från Bollnäs: "Det goodwillbesök, som Livkompaniet från I 14 gjorde under den gångna veckohelgen, har verkligen gjort skäl för sitt namn. Det var en samling trevliga och prydliga pojkar — —".

För kontakterna utåt och i regementets egen tillvaro var regementsmusikkåren under musikdirektör Mårtensson en ovärderlig tillgång. Men 1957 skulle den upplösas. Det var ett hårt slag för regementet, som inte ville vara utan den. Det kom fram en tanke att organisera en frivillig musikkår, vilket skulle vara möjligt eftersom många militärmusiker var medlemmar i orkesterföreningen i Gävle. I musikfanjunkare Åkerlund fanns den eldsjäl, som behövdes för att föra projektet i hamn. Noter och en del äldre instrument fick övertas. Den gamla musikkasernen blev övningslokal och samtidigt regementsmuséum. En tävlan att komponera en marsch med motiv från folkmusiken i Gävleborgs län utlystes.

I den nya mobiliseringsinstruktionen föreskrevs att krigsmaterielen skulle spridas ut i krigsförbandsvisa förråd i fall order om fältdepåberedskap eller mobilisering utfärdades. Utspridning borde ske redan i fredstid. Detta var påbörjat och borde fortsättas. Det var tämligen lätt att hyra lokaler på landsbygden. Nedläggningar av jordbruk bidrog härtill. Inskrivningschefen Arne Dyberg klarlade våra personaltillgångars geografiska fördelning och med ledning av detta delades vårt område i två brigadområden. Dessa delades vart för sig i bataljonsområden eller motsvarande mobgruppområden. Inom dessa rekognoserades förråd, så att utspridning åstadkoms samtidigt som de värnpliktiga fick korta in-

ställelsevägar. En del förråd förhyrdes och inreddes, materiel transporterades ut och krigsplaceringar reviderades. Långsiktsplaner uppgjordes för fortsatta förrådsutflyttningar.

Ungernkrisen i oktober 1956 skärpte åtgärderna för insats- och mobiliseringsberedskapen. På grund av en ÖB-order organiserades fyra beredskapskompanier, som avlöste varandra. Tjänstgörande kompani hade sex timmars marschberedskap med flera dagliga uppställningskontroller. För kuppförsvaret var försvarsområdesbefälhavaren Fridolf Wijnbladh ansvarig. Först tillgängliga styrkor var hemvärnet och I 14:s utbildningsförband. De gemensamma kuppförsvarsplanerna genomgicks. Vid I 14 kontrollerades planerna för utspridning av trupp och materiel från kasernområdet. Under övningsuppehållet över jul och nyår upprätthölls insatsberedskapen. Det fast anställda befälet sändes ut till sina förbands mobplatser. Mobgruppchefers, mobförberedares och mottagningsförrättares verksamhet och handlingar genomgicks. Regementschefers "startorder" för mobilisering reviderades liksom tjänstegrenschefernas anvisningar. Åtgärderna medförde en säkrare mobiliseringsberedskap.

Statsmakterna inställde repetitionsövningarna hösten 1956 och vintern 1957. Därigenom sjönk de berörda krigsförbandens stridsduglighet mer och mer för sex år framåt. Regementet kunde inte göra något åt detta. Under vintern 1956—1957 fullföljdes övningsbataljonens utbildning och i mars 1957 deltog bataljonen i IV. militärområdets fälttjänstövningar väster om Uppsala. Stridsvagns- och stormkanonförband samt flyg deltog, vilket var fördelaktigt för I 14:s utbildning. I 14-bataljonen var B-sida. Det blev en ansträngande vintervecka. Bataljonens insats i slutstriderna beskrevs av en reporter i Dagens Nyheter så här: "— — hade stockholmarna lite för bråttom med påföljd att de inte observerade att gävleborgarnas chef, major Harald Westman, slängde fram reservbataljonen i ett motanfall. Plötsligt rusade gävleborgsbataljonen rätt in i de helt överraskade stockholmarnas flank. — — Innan någon, inte ens stridsdomarna, fattat galoppen svärmade gävleborgarna som getingar i stockholmskompaniet."

I regementschefens avskedsord till soldaterna yttrades bland annat: "De egenskaper, som jag satt högsta värdet på hos er, är uppriktighet, frimodighet och rättframhet." Men jag förbigick inte att jag också upplevt besvikelser och tvingats utdela bestraffningar och fälla hårda ord i synnerhet om fylleriförseelser. Soldaterna

erinrades om att de nu skulle bli krigsplacerade och om sina skyldigheter vid mobilisering. "Kom ihåg att redan nu gäller ordern att varje meddelande att motståndet skall upphöra är falskt." Jag tackade det fast anställda befälet: "Med stor skicklighet, seg energi och god vilja har de svårigheter kunnat bemästras, som har sin orsak i ringa befälstillgång och i bristfälliga och föråldrade lokaler och utbildningsanordningar." I tacket till den civila personalen återkom samma tanke: "I själva verket har den största delen av min arbetstid gått åt till planeringar och förhandlingar för att åstadkomma förbättringar på regementets olika arbetsplatser — matsal, sjukhus, verkstäder, förråd etc. Men det tar mycket lång tid att få förbättringar till stånd. Därför är endast föga ändrat sedan jag tillträdde. Men förbättringar är ställda i utsikt och om två år kan åtskilligt vara betydligt bättre". — — "Jag vill tacka er för att ni finner er till rätta i förhållandena sådana de är och gör ett helhjärtat arbete för regementets bästa". Den 31 mars 1957 var min tid vid regementet till ända.

Krigsmakten befann sig i en brytningstid. Arméchefens förslag 1954 om en ny befälsordning var lämnat till en parlamentarisk utredning. ÖB:s förslag 1954 till en tioårsplan för utvecklingen var lämnat till 1955 års försvarsberedning. Förslag om atomvapenforskning var väckt. Materielplaner följdes inte, repetitionsövningar inställdes, byggnadsanslagen var otillräckliga, försvarspositionerna blev bara provisorier. Den 21 mars 1957 anmodades ÖB att överarbeta 1954 års förslag inom vissa kostnadsramar.

Curt Göransson

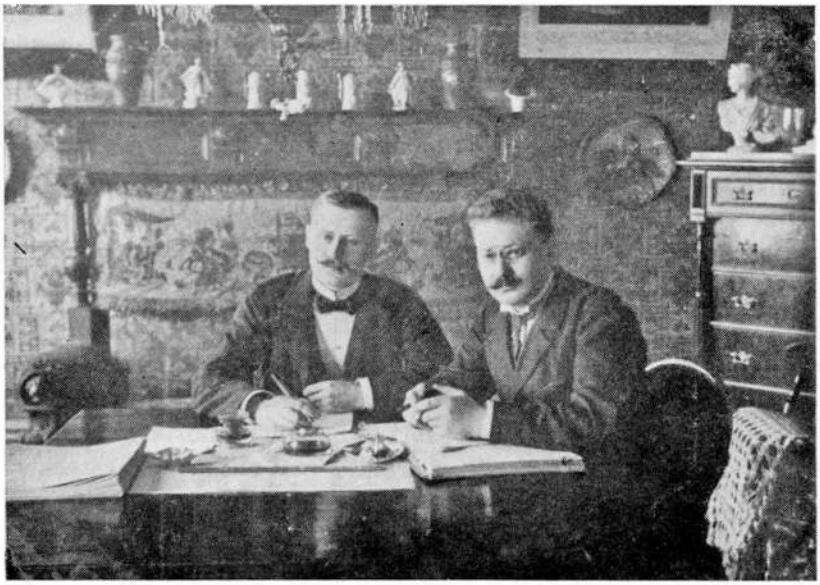
MUSIK FÖR OCH AV HÄLSINGAR

I tidigare årgångar av Bocken har författaren till dessa rader skrivit en del om regementets marsch, defileringsmarsch och igenkänningssignal. Arbetet med att ta fram fakta kring dessa stycken har emellertid lett till fortsatt "forskning" inom musikens område. Detta har då självfallet gällt marscher och andra musikstycken, som på något sätt har anknytning till regementet antingen genom att kompositören tjänat där, som regel som musiker, eller givit kompositionen ett namn, som gör att man kan härleda den till vårt regemente eller landskapet Hälsingland.

Då regementets notarkiv tyvärr numera icke finns kvar på Kungsbäck utan sedan några år tillbaka är överfört till Falu musikavdelning av Regionmusiken och där inte är i det skick att det underlättar ett söknade efter "hälsingemusik", så säger det sig självt, att det varit svårt att ernå en fullgod täckning av angivet område. Mycket givande har dock varit kontakten med förutvarande musikdirektörer vid regementet såsom Ivar Widner (1923—1932) och Harry Ohlsson (1941—1944). Därutöver har bl a överstinnan Ehrenborg, överste Berggren samt förre musikfanjunkaren vid regementet Harald Fahlgren varit till god hjälp.

Bland de äldsta kända kompositörerna från 1800-talet är Erik Film. Han var så kallad fältmusikant vid regementet och är för äldre hälsingar säkerligen bekant för sina "Hälsingelåtar". Dessa spelades långt in i vår tid av regementsmusiken. En av musikdirektörerna vid mitten av förra seklet, Anders Andersson, med avsked 1870, komponerade en sorgmarsch, som emellertid numera är praktiskt taget bortglömd.

Kring sekelskiftet verkade vid musikkåren musiksergeanterna, sedermera musikfanjunkarna, Knut Söderström (1878—1952) och Otto Lindwall (1876—1943). Dessa är väl för den större allmänheten de mest kända kompositörerna. Söderströms välkända "I sommarnatt" spelas ofta. Han har även komponerat valserna "Våg-

Musiksergeanterna Otto Lindvall och Knut Söderström

skvalp" och "I susande skog" (1911), dock inte lika väl kända.

Otto Lindwalls mest kända komposition är "Konvaljens avsked" till vilken hans fader, som var organist i Ockelbo, har skrivit texten. Denna komposition, troligen tillkommen omkring 1911, rönte från början sådan framgång att den året därpå följdes av "Konvaljens vårhälsning", ett stycke som emellertid inte alls slog an på publiken och numera är bortglömt. Till minne av olympiska spelen i Stockholm 1912 komponerade Lindwall en idrottsmarsch — "Upp till Olympia". Den bygger på den svenska arméns signal "framåt". Lindwall har även skrivit musik för symfoniorkester.

Åren 1910—1912 utgav Lindwall ett antal musikhäften under samlingsnamnet "Hemlandsmusik". Dessa utkom på Norrländska musikförlaget, Kungsbäck, Gävle. De innehåller förutom kompositioner och arrangemang av Lindwall, såsom "Tyska klockorna" (gammal spelmanslåt upptecknad efter bonden Anders Hansson i Mörtebo, Ockelbo), "Svensk sång" (manskvartett), "Liten vårvisa" m fl, även andra kompositörer. Av dessa är det en, som för oss är mer intressant än övriga, nämligen Ewert Unger.

Ewert Unger var en icke-musiker i våra led. I början av seklet tjänstgjorde han som regementsintendent. Han var mycket musikalisk och bland annat känd för sin förnäma sångröst. Han har

skrivit en bostonvals, som heter "I officersmässen". På notomslaget är en vy av kasernerna på Kungsbäck samt en bild av regementschefen överste Fock. Därutöver står skrivet följande: "Chefen för Kungl Hälsinge regemente friherre C. A. Fock vördnadsfullt tillägnad". Valsen bör ha komponerats 1909—1910. Focks efterträdare som regementschef, överste Nyström, fick även han ett stycke sig tillägnat i form av marschen "Överste Nyström". År 1912 publicerades pianonoterna till ytterligare en marschkomposition av Unger, nämligen "Gefle Boyscoutförenings Paradmarsch", som ofta kom att spelas av föreningens sextett.

För att fortsätta i tidsordning så är vi framme vid en av våra genom tiderna bästa och mest välkända marschkompositörer, nämligen vår egen förutvarande musikdirektör Ivar Widner, legendarisk ledare av Flottans musikkår i Stockholm på 30- och 40-talen. Under sina nio år vid regementet hann Widner med att komponera åtskilliga stycken såväl marscher som övrig musik. Samtidigt som han kom hit 1923 fick regementet också en ny chef, överste Stålhane. Det var kutym att regementets chef tillägnades en egen marsch helst av regementets musikdirektör. Av denna anledning kom marschen "Överste Stålhane" till just 1923. Den torde emellertid icke ha spelats förrän in på 1924 i samband med en konsert i Rådhusesplanaden.

Den dåtida arméns infanteriregementen var krigsorganisatoriskt indelade i infanteribrigader. Varje brigad bestod av två infanteriregementen. Vårt regemente bildade tillsammans med I 23, nuvarande I 5, 11. infanteribrigaden. Brigadchef var dåvarande chefen för Fältjägarna överste Gösta Lilliehöök. År 1925 komponerade Widner den rätt ofta spelade marschen "11. infanteribrigaden".

Ytterligare en komposition med anknytning till regementet tillkom under Widners Gävletid, nämligen marschen "Hälsingen". Den kom att tryckas på ett norskt förlag. Egentligen är det enbart marschens namn, som får den att höra ihop med regementet, ty något inslag av musik från Hälsingland finns inte.

Till den hösten 1956 av dåvarande regementschefen överste Göransson utlysta marschtävlingen om en defileringsmarsch för regementet (skildrad i Bocken 1972/73) insände Widner en komposition. Denna vann inte men fick en hedrande andraplacering. Marschen gavs då namnet "Hälsingefärger" och bygger mycket på folklåtar från regementets eget landskap — Hälsingland.

Slutligen vad beträffar Ivar Widner så skrev han till Strömval-

Ivar Widner, 1923—1932

Oscar Johnsson, 1932—1941

lens invigning 1923 ett "Festspel". Detta är en komposition i närapå marschtakt och med fyra fanfartrumpeter. Signalerna i detta festspel framförs sedan flera år tillbaka vid inledningen av Nobelfestligheterna i Stockholm i december.

Ivar Widners efterträdare som musikdirektör blev Oskar Johnsson. Han är mest känd för marschkompositionerna "I 14-Kamrater" och "Gyllene Bocken". Den förstnämnda är troligen tillkommen i samband med eller något år efter Kamratföreningens bildande 1938. Den senare komponerades förmodligen någon gång mellan 1941 och 1944. Även Johnsson "fjäskade" för sin regementschef, överste Ehrenborg, genom att till dennes 55-årsdag, den 19 september 1937, komponera marschen "Överste G Ehrenborg" med "vördsam tillägnan".

Den siste musikdirektör, som bidragit med I 14-musik, är Baltzar Bäckström. För att hedra sin regementschef, överste Hans Berggren, komponerade han ett par år efter sitt tillträde som ledare för musikkåren marschen "Överste Hans Berggren". Enligt den, som fått ge kompositionen sitt namn, uppfördes den första gången i samband med officerskårens representationsmiddag hösten 1947.

Vid högtidlighållandet av 10-årsdagen av Kamratföreningens bildande den 20 juni 1948 inleddes högtidligheterna med en av musikdirektör Bäckström specialkomponerad festfanfar "I 14-fan faren" tillägnad Kamratföreningen.

Baltzar Bäckström, 1944—1954

Den 1967 bortgångne förre musikfanjunkaren vid regementet Curt Larsson har arrangerat några små stycken. Det är här inte fråga om marschmusik utan snarare folkmusik. "Gånglåt från Hille dänne" är bl. a. hans verk. Den upptecknades 1924 efter spelmannen Pelle Lindberg i Forsby utanför Gävle. Stycket blev oerhört populärt och spelades flitigt av musikkåren. Larsson, som i musikaliska sammanhang kallade sig Curt-Lars, har även arrangerat "En hälsingesägen" med Hårgalåten som ledmotiv.

Detta kortfattade inlägg om ett avsnitt i regementets historia, avdelning musik, skall icke och får icke tas för att vara fullständigt. Det är tillkommet för att belysa ett kanske många gånger åsidosatt område vid regementet, nämligen musikens. Detta beror dels på att regementet sedan 1957 inte haft egen musikkår, dels på att sedan 1 juli 1971 militärmusiken är ett minne blott.

Att ha räknat kompositörerna till "I sommarnatt" och "Konvaljens avsked" i sina led och med den store marschkompositören Ivar Widner, som gick ur tiden sommaren 1973, som en av sina förutvarande musikdirektörer, så vill det till att regementet inom ramen för vad den så kallade regionmusiken kan ge ser till att "regementets musik" förs vidare och att dess toner hålls levande. Musiken är tidlös. Vi har ett arv som förpliktar!

Knut Björkenstam

"GYLLENE BOCKEN"

Framsidan på omslaget till regementets grammofonskiva

I samverkan mellan regementets siste musikdirektör, Enar Mårtensson, numera verksam som chef för Uddevalla musikavdelning av Regionmusiken, och major Knut Björkenstam har framtagits en "regementets skiva". För det musikaliska svarar således nämnda musikavdelning.

Skivomslagets framsida är avbildad ovan. Baksidan upptar text i anknytning till de olika musikstyckena, vilka alla har anknytning till regementet och bygden. Texten är utformad av major Björkenstam. Skivan upptar följande kompositioner:

Sid. 1: *Regementets marsch* (H. Schmidt), II. *infanteribrigaden* (I. Widner), *I 14-Kamrater* (O. Johnsson), *Gyllene Bocken* (O. Johnsson), *Hälsingen* (I. Widner), *Regementets defileringsmarsch* (E. Åkerberg).

Sid. 2: *Gånglåt från Hille dänne* (C. Larsson), *Konvaljens avsked* (O. Lindwall), *En hälsingesägen* (C. Larsson), *I sommarnatt* (K. Söderström).

Skivan kan beställas genom Kamratföreningen. Kontaktman kapten Östen Andersson, tfn 026/11 54 80 vx.

KAMRATFÖRENINGENS FRIVILLIGA MUSIKKÅR

När farhågorna om indragningen av regementets gamla hedervärda musikkår besannades hösten 1956, startades på initiativ av den för regementets historia och traditioner mycket intresserade dåvarande regementschefen, översten, sedermera generalen och arméchefen, Curt Göransson, undersökningar om möjligheterna att skapa en ny musikkår. Intresset härför var redan från början mycket stort. Avsikten var att man på frivillighetens väg skulle få ihop tillräckligt många musiker, som skulle fortsätta den militärmusikaliska traditionen på regementet och i Gävle. Ledare för den nyuppsatta musikkåren skulle bli musikfanjunkaren Eric Åkerlund. Denne hade visserligen fått förflyttning till Dalregementets musikkår men avsåg bo kvar i Gävle.

Den 16 januari 1957 bildades så Kungl Hälsinge regementes Kamratförenings musikkår. Regementschefens hedervärda initiativ hade lett till fullgott resultat! Musikkåren bestod av helt frivilliga krafter. Dessa utgjordes av förutvarande militärmusiker vid regementet, medlemmar i Gävle orkesterförening samt amatörmusiker från Gävle med omnejd. Man hade lyckats utverka tillstånd att få bära uniform vid sina uppträdanden, inte bara i militära sammanhang utan även i rent civila. Musikkåren omfattade vid starten mellan 25 och 30 musiker, en siffra som i stort sett stod sig ända fram till nedläggningen 1962.

Som ovan sagts blev musikfanjunkare Eric Åkerlund ledare för musikkåren. Som regementstrumslagare utsågs förre musikfanjunkaren Gustaf Bohlin. Denne var redan under sin aktiva tid regementstrumslagare vid regementets musikkår, nämligen åren

Musikkären spelar under högvaktsavlösning på Stockholms slott. Regementstrumslagare: Gustaf Bohlin

1943—1945. Han pensionerades sistnämnda år. I februari 1963 gick han ur tiden.

Som framgår av namnet var musikkåren Kamratföreningens. Men utan stöd från regementet och Gävle stad skulle ingen verksamhet ha kunnat bedrivas. Eftersom kåren var hopsatt av helt frivilliga krafter var man i behov av både uniformer, noter, instrument, lokaler och penningar. Kanske inte minst det sista var ett ständigt mer eller mindre värkande problem. Gävle stad satsade inledningsvis 4000 kronor per spelår. En del medel kom även in från annat håll. När det gällde övriga behov, så var det regementet, som fick träda in. Därifrån fick man uniformer med tillbehör. Musikinstrument och noter övertog man från den nedlagda musikkåren. Dock att en hel del av musikerna var tvungna hålla sig med egna instrument. Som repetitionslokal fick man använda den byggnad, som den nedlagda musikkåren nyttjat, den så kallade "musikladan". Som en slags ersättning till regementet för de tjänster, som detta gjorde musikkåren, hade man förbundit sig att ge sex konserter eller andra framträdanden per år på regementet. Antalet konserter och framträdanden i övrigt i Gävle stad rörde sig omkring 20 stycken per säsong.

Så hade då åter Hälsingarna en egen musikkår! Dess första framträdande blev på Kristi Himmelfärdsdag den 30 maj 1957. Då premiärspelade del av Kamratföreningens musikkår i Heliga Trefaldighetskyrkans torn på morgonen, en av många traditioner, som man övertog från den gamla regemensmusiken. Det första större officiella framträdandet ägde rum på Svenska Flaggans Dag, onsdagen den 6 juni 1957. Det var en stilig syn att se paradkompaniet — Livkompaniets plutonchefsskolor — och fanvakten marschera in med den 30 man starka musikkåren i spetsen!

Att det kan ha sina sidor med frivillighet kan belysas av följande lilla historia, upplevd av författaren till dessa rader som korpral på Livkompaniet. I mitten av augusti 1957 skulle plutonchefsskolorna bestrida högvakt. För att få det riktiga tempot i marschen var avtalat med Kamratföreningens musikkår att denna en tisdagkväll skulle ställa upp på kaserngården för att vakterna skulle få öva till levande musik. Tidigare hade all marschträning skett till högtalarmusik vilket inte på något vis underlättade för de stackars soldaterna att hålla takten. Nåväl. Livkompaniet stod uppställt och musikerna började strömma till. Noter och instrument skulle man hämta i "musikladan". Trodde man! Den som skickades dit hade ingen nyckel och ingen annan heller. Det fanns en nyckel men den hade någon av de musiker, som inte kunnat ställa upp! Marschträning blev det i alla fall fast varken till levande musik eller högtalarskräll! Och musikerna tittade på för att lära sig de olika faserna i avlösningsceremonielet. Vid genomförandet i Stockholm söndagen den 18 augusti fungerade allt dock perfekt och framförallt musikkåren fick mycket god press i huvudstadstidningarna!

Efter musikkårens första framträdande i Boulognerskogen i mitten av juni 1957 skrev i Gefle Dagblad kompositören och musikern Bo Linde bland annat: "Att orkestern och dess ledare redan gjort sig populära hos gävleborna är ett glädjande faktum, som inte minst i tisdags kunde avläsas ur den intresserade och stora lyssnarskaran i den nyligen säsongöppnade Gävleoasen. Vi har anledning att vara tacksamma för det goda initiativet, som tagits för bildande av kåren. Nu gäller det för vederbörande att nogsamt vårda denna nya planta i stadens musikhage".

Vare nu härmed hur som helst. Under 1962 försvann "plantan" för gott. Några tecken på att musikkåren så snart skulle upplösas fanns inte under 1961, då man hade en mycket livaktig säsong. Den innebar bland annat att två konserter anordnades i Mariehamn på

Musikkåren ger en av sina många populära konserter. Här utanför Gävle museum

Åland! I fem säsonger lyckades det således för Eric Åkerlund att hålla den militärmusikaliska traditionen vid liv.

Hösten 1962 hade en särskild arbetsgrupp inom Organisationskommittén för militärmusiken (OFM) tillsatts för att bland annat undersöka möjligheterna att uppsätta en ny musikkår på regementet. Denna kår skulle bestå av anställda på regementet, värnpliktiga musiker samt yrkesmusiker från Gävle stad. I realiteten skulle det betyda att Kamratföreningens musikkår skulle upphöra och ingå i den nya kåren, som även den skulle bildas på frivillig bas. Dåvarande konsulenten vid regementet, kapten Ivar Hillström, ingick i den omtalade arbetsgruppen. Av OFM förslag blev dock intet.

Så var regementet ånyo utan egen musik. Och i våra dagar har den svenska militärmusiken in corpore marscherat in i historiens skuggvärld. Nu lär inte mer någon diskussion komma att föras om återuppsättning av en musikkår på Kungsbäck. Snarare är att vänta en diskussion om regementets vara eller icke vara i arméns framtida fredsorganisation. Men sådana dystra tankar må icke tynga oss ett år som detta — jubileumsåret 1974!

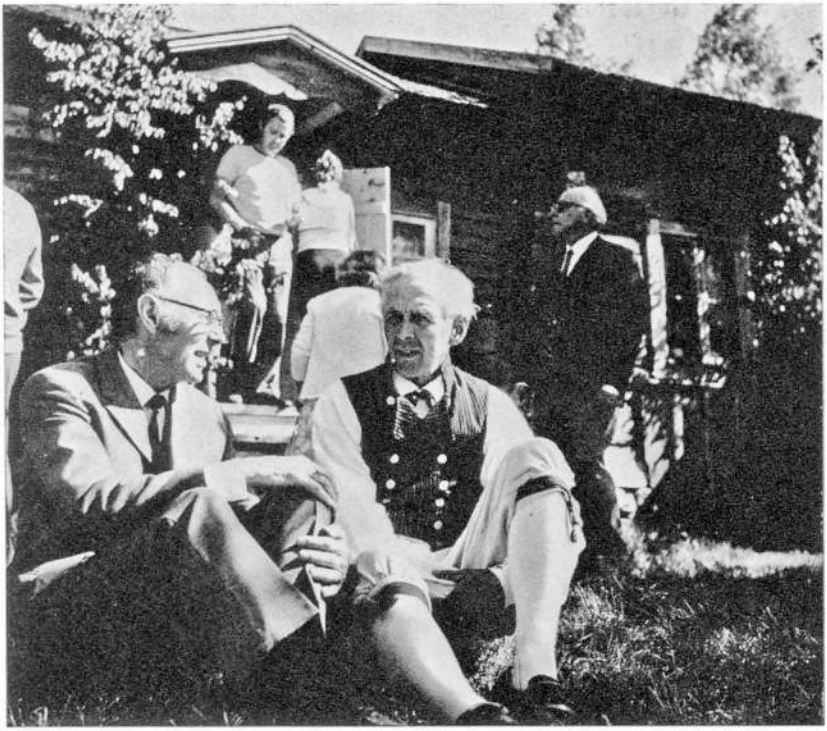
Knut Björkenstam

SÄÄFSTORPET I HANEBO

Indelningen av rotar genomfördes under Karl XI:s tid och varje rote höll en soldat. Dessa soldater fick lega, årslön och torp. Det var kronan som bestämde hur torpet skulle se ut. Ett av dessa torp finns nu nyrestaurerat i Acktjära by i Hanebo. Genom idogt arbete har Hanebo hembygdsförening bevarat ett minnesmärke från en svunnen epok.

Kommunalmannen och kyrkvärden Harald Olsson i Granbo är ordförande i hembygdsföreningen. Han tog initiativet till upprustningen och genom samtal med dåvarande kommunalnämndsordföranden Einar Asp (senare landstingsråd) fördes tankarna vidare. Bidrag begärdes och lämnades från Arbetsmarknadsstyrelsen och Hanebo kommun. Restaureringen kunde genomföras.

Sääfstorpet i Hanebo har betecknats som ett synnerligen värdefullt torp. Den siste soldaten som bodde i torpet hette Sääf och tillhörde Livkompaniet. Bollnäs var kompaniets huvudsamlingsplats. Till kompaniets område hörde också Hanebo socken.

Det restaurerade Sääfs-torpet i Hanebo invigdes före midsommar 1973 av kamratföreningens sekreterare Helmer Nygren, Gävle. Han ses ovan tillsammans med Hanebo Hembygdsförenings ordförande Harald Olsson i Granbo.

Att torpet finns kvar och i restaurerat skick är Hanebo Hembygdsförenings förtjänst. Detta underströk också Helmer Nygren i sitt invigningstal den 17 juni i fjol. Hela Hanebo-bygdens folk hade följt arbetet med att restaurera torpet med stort intresse och på olika sätt bidragit till föreningens förverkligande av arbetet.

I 14 och kamratföreningen har alltid starkt poängterat behovet av att förankra regementet i bygden. Ett led i detta arbete är bevarandet av det gamla torpet i Acktjära by i Hanebo — och i den bygd varifrån Livkompaniet rekryterades!

Per Evert Persson

HOS KAMRATERNA
I I 14 STOCKHOLM

1971 fattade Ledningen ett klokt beslut. Det var att I 14 S:s vår- och hösträffar alltid skall äga rum den 14:de i någon månad. Detta för att kamraterna skall ha en bra minnesregel, som osökt för tanken till det gamla regementet.

1972 fattade Ledningen ånyo ett klokt beslut. Kanske ännu klokare. Det var att tills vidare undanröja 1971 års beslut. Det hade nämligen visat sig att den civila tiden var ur led. Den 14:de började infalla på de mest olämpliga dagar — lördagar, söndagar och t.o.m. påskdagen 1974.

Först 1976 finns möjlighet att återgå till 1971 års beslut.

I föregående verksamhetsberättelse skildrade Ledningen sitt krävande arbete med praktisk provning av för kamraterna lämplig mat och dryck att täras vid träffarna. Hela Ledningen deltog med liv och vällust i arbetet.

Under det gångna året har Ledningen funnit det lämpligt att pröva en annan arbetsmetod — att arbeta med reducerad styrka. Sålunda har Klubbföraren vid två tillfällen velat att Vice klubbföraren skulle få fungera.

Vid samma tillfällen har Lösörebevararen, som sköter skivan med regementets marsch, varit helt borta föregivande behov av vila men i realiteten för att se hur de andra klarar skivan.

Uppmuntrad av detta beslöt Skrivare Ivar att vid vårträffen pröva om de andra kunde skriva. Men det gick nu inte varför endast spridda minnesanteckningar finns. Och det förstår ju alla hur svårt det kan vara att minnas.

Vice klubbföraren höll sig borta från Ledningens höstmöte på Försvarsstabens Personalvårdsavdelning och anar inte vad han därigenom gick miste om.

Ingemar Mattsson, han med hemlig funktion, har av förklarliga skäl inte velat visa sig öppet. Men säkerligen har han noga följt Ledningens verksamhet både vid möten och eljest.

Gästabudsarrangören Olle och Myntsamlare Hugo har av naturliga skäl varit tvungna att fungera vid alla tillfällen — då den ene sköter utgifterna och den andre inkomsterna, det senare en nog så betungande uppgift.

HÖSTTRÄFFEN 1972

ägde rum den 12 oktober.

Flertalet inställde sig vid Armémuséet, där Kurt Belfrage och Staffan Warfvinge bjöd bröderna på en vandring där vapen, personlig utrustning, fältslag, boställen m.m. presenterades genom fem århundraden

Under formering till tåg utan sång avtågade skaran 40 man stark till Sahlströms festvåning där ytterligare ett 10-tal tillstötte.

Från Moderföreningen i Gävle kom Helmer Nygren, förmodligen för att se och lära.

Bland de gamle såg vi Ragnar Vrang och Arthur Linton.

Bland de fortfarande höge Jan Smedler.

Och bland de unga I 14-kadetterna från Karlberg.

De närvarande godkände Ledningens arbete trots verksamhetsberättelsen och förvaltningen trots revisionsberättelsen.

Omval förrättades av den Ledning, som rätteligen skulle ha avgått. Det innebar att till hösten 1973 Torsten Wiklund fungerar som Klubbförare och att Ivar Hillström, Ingemar Mattsson och Hugo Sööder sitter kvar medan övriga är på den säkra sidan ända till hösten 1974.

FÖRENINGENS VÅRTRÄFF 12 april

Klubbföraren fortsatte att genom frånvaro sätta vice klubbföraren på prov. Och Skrivaren uteblev varför endast hörsägner finns.

Så mycket vet man:

att flertalet deltog i ett intressant studiebesök på Krigsarkivet,

att flertalet inte var så många,

att färre än de anmälda kom till måltidskalaset,

att Ledningen fick betala även för dem som uteblev,

att detta stod oss så dyrt att nästan hela sparkapitalet gick åt,

att krogen tillämpade flexibla dryckespriser så att ju färre som drack dess högre var priset,

att bl.a. detta måste bedömas som olycksfall i arbetet.

Vice klubbföraren gjorde sitt bästa och är föreslagen till "Gillis quorum meruere labores".

LEDNINGENS HÖSTMÖTE 18 september

Som alla torde veta bedrivs huvuddelen av Föreningens arbete på Försvarsstabens Personalvårdsbyrå där man verkligen har kläm på hur den interna personalvården efter tjänstens slut bör ordnas. Detta vill Gästabudsarrangören och Skrivaren verkligen demonstrera vid detta möte. De som uteblev, d.v.s. Vice klubbföraren såsom ett motdrag och Den Hemlige, får skylla sig själva.

Myntsamlaren konstaterade att sparkapitalet skulle räcka till portokostnaden för kallelse till Föreningens höstträff, vilket gladde de övriga.

I den allmänna glädjen häröver lämnades kollekt till övriga förberedelsekostnader.

Klubbföraren genom utslagsröst och Lösörebevararen lyckades ordna så att de övriga åtog sig arrangerandet av höstträffen. Klubbföraren var visserligen tveksam att förlägga träffen till ett örlogshem men gillade förslaget sedan det upplysts att det var gamla Atlantic.

Övrigt

Årsredogörelsen kan visserligen ge vid handen att Ledningen inte haft så mycket att göra under året. Men detta är missvisande.

Man har haft fullt upp med uppvaktningar för varandra — Klubbföraren 70, vice klubbföraren 65, Myntsamlaren 60.

Man har beslutat att detta inte får upprepas nästa år.

En högst beklaglig olycka har under året drabbat Klubbföraren och Gästabudsarrangören.

Tobaksbolaget har slutat tillverka cigarren av märket BOLERO på grund av för ringa konsumtion, något som inte kan läggas de bägge till last.

Ledningen i övrigt deltar livligt i den prövningens tid som nu föreståt.

Att årets berättelse inte är på vers har sin naturliga förklaring i det inträffade.

SLUTORD

Arbetsåret är slut men inte Ledningen.

Med friskt mod skall vi ta itu med uppgifterna under det nya arbetsåret om inte Valberedningen och mötet har annan mening.

Vi tackar alla kamrater som mött upp vid träffarna och därvid spritt glädje och förstärkt känslan för Kungl Hälsinge regemente.

Ledningen

Du, som icke nåtts av det glada budskapet om I 14 S, Du, som är eller har varit vpl, i reserven etc eller över huvud känner någon samhörighet med regementet: Vill Du bli kallad till våra sammankomster så sänd en rad till Skrivaren Ivar Hillström, Loftvägen 10, 142 00 Trångsund. Välkommen!

I 14 S GRANSKNINGSBERÄTTELSE 1972/73

Jag utsetts att även i år revidera
Föreningens penningaffärer med mera
och får — efter avslutat granskningsuppdrag —
berätta i följande ordalag:

Jag Ledningens handlingar genomgått
och läst i de protokoll, som jag fått.
Med lämnad förklaring — jag tror absolut att
de visar i stort vad som blivit beslutat.

Föreningens bankbok jag noggrant studerat.
Ett knapphändigt saldo fanns däri noterat,
dock bokföringsmässigt så nedskrivet att
man ej skall riskera förmögenhetsskatt.

En större behållning som funnits gått åt
att gälda kamrater, som ej kom och åt.
Föreningens inkomst är så minimal att
dess ledare själva det mesta betalat.

Att året har genomförts enligt beräkning
tycks framgå av framlagd balansgångsräkning.
Min siffergranskning som avslutats just
den visar att allt går på vinst och förlust.
— — —
Jag skivan med marschen ej kommit åt
då uppbördsmannen var ute och åt.
Jag hörde i stället en annan låt.
Och skivan finns kvar — uppgavs efteråt.

Vid granskningen allt i sin ordning jag fann.
Och Ledningen gör nog så gott som den kan.
Jag ansvarsfrihet vill föreslå.
Det klarar sig kanske ett år eller två.

H J

Av Ledningen utsedd granskningsman

ETT SOLVARV

i kronans kläder

1973

JANUARI

ARBETE

Vy av blivande marketenteriet, framsidan, sedd från kaserngården

I 14 får ett nytt marketenteri. Arbetet med bygget är sedan hösten 1972 i full gång. Det kommer att gå på två miljoner kronor. Men det är bara en första etapp. Så småningom ska, enligt planerna, en militärrestaurang byggas i anslutning till den nya markan. Restaurangen kommer att bl a få matsalar och mässar för allt manskap och alla anställda vid regementet. Den nya markan blir cirka 800 kvm stor. Den gamla, som byggdes 1911, har tjänat ut. Den är både för trång och otidsenlig. Den nya byggnaden uppförs till del på den plats där den gamla, numera rivna, vakt- och arrestlokalen låg.

NÄMND

I 14 valnämnd inför 1973 års värnpliktsriksdag sammanträder 1973-01-17 kl 1300 i Honnörssalen. Sammanträdet avser främst fastställande av slutlig kandidatlista. Andra viktiga och brådskande frågor av regementsnämndskaraktär må inlämnas till PV-det senast 1973-01-12 kl 1300. (9/1)

PÅ REGEMENTSORDER

— Fk/offasp Hjelm, Widén, Åstrand, Edenhag, Eriksson och Gottfriedson kommenderas till KS 1973-03-13 — 1974-09-27.

— Fj Wikström O L erhåller avsked med ålderspension fr o m 1973-04-01.

REGEMENTET 350 ÅR

1974 fyller regementet 350 år. Högtidlighållandet sker främst i samband med firandet av Regementets dag 1974-05-04. Nedan angiven personal utgör särskild jubileumskommitté och har att före den 1 juni att utarbeta förslag till program och aktiviteter under jubileumsåret. Övlt Palm (ordf), mj Nilsson G, Persson, Björkenstam och Björk, kn Andersson och fj Wiklund.

NOTERAT

Löjtnant B G Jonsson får från 1 april förordnande i lönegrad AE 17 vid Arméns kompaniofficersskola, Uppsala. (24/1)

ARBETSLÖSHET

Om drygt två månader rycker omkring 800 värnpliktiga ut från I 14 i Gävle. Många av dessa har inga arbeten, när de lämnar militärtjänstgöringen. Därför samarbetar I 14 och länsarbetsnämnden för att underlätta övergången till det civila livet igen. Som ett led i dessa ansträngningar hade torsdagseftermiddagen avsatts för arbetsmarknadsinformation på regementet. Ett tiotal tjänstemän från länsarbetsnämnden informerade om situationen inom olika yrkesområden och utbildningsvägar. Av de totalt cirka 800, som muckar i slutet av mars, var det omkring 400 värnpliktiga, som tog chansen att få denna information. Konsulenten vid regementet, Carl Cederberg, berättar att telefon har ställts till de värnpliktigas disposition under hela utbildningsåret för at tunderlätta för dem att ta kontakt med tilltänkta arbetsgivare. Varje kompanichef har haft till uppgift att se till att alla informerats om den service, som finns. (19/1)

ÖVNING

Under januari månad bedriver GU-bataljonens kompanier övningar utanför förläggningsorten för att öva förmågan att under vinterförhållanden uppträda i terrängen. Sålunda övar bl a 7. komp i trakten av Sjudars, pvplut på 5. komp i Oslättforsområdet samt Livkomp vid Rörberg och Åbyggeby.

REPETITION

Den 5/2 rycker de första mannarna in till vinterns repetitionsövning. Det gäller ett femtiotal befäl, kompani- och plutonchefer. Den 12 rycker gruppcheferna in och den 19 huvuddelen av styrkan, en bataljon. Utryckningen sker den 10 mars. Chef för bataljonen är överstelöjtnant Rune Wiebe.

INSTÄLLT

Styrelsen för Kungl Hälsinge regementes Kamratförening har beslutat att Regementets Dag icke skall firas i år utan först lördagen den 4 maj 1974. Det är första gången sedan 1938, som man slopar evenemanget. Anledningen härtill är att de värnpliktigas in- och utryckningstider radikalt ändrats fr o m i år. Man beslöt också, trots de ekonomiska svårigheter som föreligger, att allt skall göras för att Bocken skall komma ut under jubileumsåret 1974. Sammanhållande för Bocken för tredje året i följd blev major Knut Björkenstam. (27/1)

SKARPT

Kuppberedskapen vid staber och förband inom Stockholmsområdet sattes på natten till onsdagen på prov av ÖB. Larm gick kort efter midnatt till de militära staberna och förbanden. Regementets GU-bataljon beordrades mot Stockholm på kvällen. Transporten skedde med inhyrda bussar. Förbandet skulle fungera som fiende för att ge Stockholmsgarnisonen en realistisk övning.

BILDNING

Som deltagare i Försvarshögskolans vårkurs 1973 beordras övlt Björeman tiden 1973-01-09 — 03-16 samt tilllämpningsövning 1973-08-28 — 09-06.

AVSKED

Begärt entledigande får från 1 oktober överstelöjtnanten vid regementet Oscar F Sundberg. Han är född i Strömsund i Jämtland 1910, blev volontär vid Jämtlands fältjägare 1927 och sergeant där 1938. Han genomgick extra officerskurs 1941 och blev samma år löjtnant vid Hälsinge regemente. 1947 utnämndes han till kapten vid regementet och blev 1 april 1972 major. Han har under en följd av år tjänstgjort på regementets mobiliseringsavdelning. (24/1)

FEBRUARI

KALLT

Schaktningsarbeten vid Åkermans kulle

Fortifikationsförvaltningen har av regeringen fått i uppdrag att vid regementet låta uppföra ett nytt kallförråd intill det för två år sedan färdigställda serviceförrådet. Kostnaderna beräknas till 990.000 kronor och 160.000 kronor för nödvändiga vägarbeten. Länsarbetsnämnden har medgivit att arbetena får utföras som statligt beredskapsarbete. För att få plats för vägen till skjutbanorna måste denna flyttas. Som en följd av detta tvingas man schakta bort östra delen av den s k Åkermans kulle.

PÅ REGEMENTSORDER

— Mj Uhlin, I 14, placeras som mibiliseringsofficer vid Fo 66 fr o m 1973-05-01 — t v. Stationsort: Kiruna.
— FA/Kn S-Å Åselius utnämns fr o m den 1 juli 1972 till mj i regementets reserv (retroaktiv utnämning).
— VO/Mj N P Zetterlund utnämns fr o m den 1 februari till mj i regementets reserv.
— GC/Öfu Norrström, Pettersson, Wallgren, Pettersson, Schön, de Maré, Söderblom, Mooe och Johansson beordras till plutnosofficerskurs vid I 4 tiden 1973-03-13—1973-05-26.

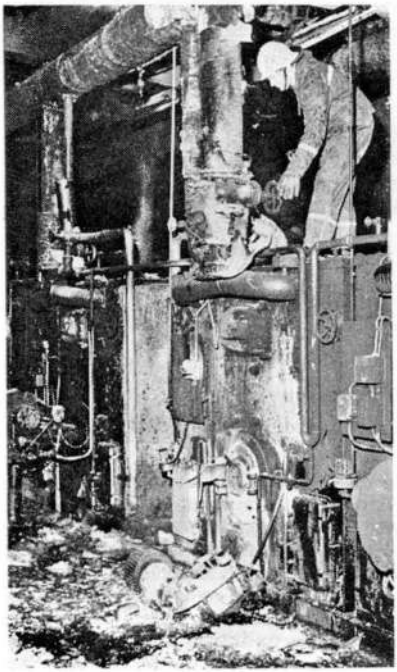
JUBILAR

50 år fyller på söndag överstelöjtnanten vid regementet Åke Stålhammar. Han blev fänrik vid Hälsingarna 1950 och kapten 1961. Han har genomgått IntS samt högre kurs vid MHS. Han har tillhört generalstabskåren med bl a tjänstgöring vid försvarsstaben. Efter att under ett år ha varit stabschef vid fo-staben i Örebro tjänstgör jubilaren nu vid Sjukvårdsstyrelsen. (17/2)

VARMT

Ett oljeaggregat exploderade under natten till söndagen i panncentralen på regementet. Ingen människa skadades men alla rutor i lokalen krossades. Hela byggnaden täcktes av sot och explosionen antas ha orsakat skador för åtminstone 100.000 kronor. Explosionen orsakades sannolikt av ett elektriskt fel. Olja fortsatte att spruta in i aggregatet där en gasblandning exploderade. Aggregatet slets i bitar. (10/2)

Eld upphör!

JÄMMERLIKT

Även denna vinter är fattig på snö! Men trots detta har regementet lyckats iordningställa en 5 km lång skidbana. I dag är det meningen att befälet skall tävla i spåret, upplyser Eric Thimper, och på söndag inbjudes Gävleåkarna till en träningstävling, där man räknar med att köra 3 ggr 5 km. Spåret håller god kvalitet och alla tävlingssugna i Gävle med omnejd, som inte har någon tävlingsplats att ta vägen till på söndag, kan alltså rikta in sig på I 14-spåret, som tycks bli helgens räddning för skidentusiasterna! (9/2)

FACKLIGT 1

Intresset för fackliga frågor är inte speciellt stort på I 14. När valet av representanter till årets värnpliktsriksdag avslutades kl 19 på måndagskvällen hade knappt hälften av de värnpliktiga lämnat sina röster. Representanterna för årets rekryter, Kjell-Erik Andersson, Hudiksvall, och Matz Gustafsson, Uppsala, hoppas att årets riksdag blir bättre och meningsfullare än den som hölls förra året. Riksdagen är skendemokratisk och fungerar inte i sin nuvarande form. Den behöver förändras radikalt, om den skall vara kvar, tycker de. (5/2)

FACKLIGT 2

Cirka 20 civilanställda måste försvinna när den nya organisationen av Gävlegarnisionen träder i kraft den 1 juli i år, säger överstelöjtnant Hans-Olof Träng, chef för sektion 3. Det innebär emellertid inga avskedanden. Det beror på att övergångsperioden är fem år. Under den tiden hinner så många gå i pension att minskningen sker på en naturlig väg. Vi är förhoppningsfulla. Vi räknar med att den här personalminskningen ska kunna göras utan problem. (20/2)

JÄMLIKT

Sedan flera år tillbaka är den militära personalen skyldig att regelbundet ägna sig åt fysisk träning. Nu har också detta "drabbat" den anställda kvinnliga personalen, låt vara att eventuellt deltagande är frivilligt. Under ledning av fj Thimper sker onsdagar mellan kl 1715—1900 motionsgymnastik och bollspel varvid gymnastiksalen och bastun disponeras. (27/2)

MARS

SEXTETT

Omkring 800 värnpliktiga muckar i dag på I 14 och redan den 2 april är det dags för inryckning av en första omgång handräckningspersonal. På torsdagen avtackades den inneliggande åldersklassen av stf myndighetschefen överste Carl-Henrik Gåsste. Han delade också ut utmärkelser till de sex soldater, som blivit utsedda till respektive kompanis Bäste soldat. Överste Gåsste ansåg, att bataljonen gjort ett bra intryck. — Ni har skött er väl, blev överstebetyget. — Beträffande konditionen visade testvärden att den här bataljonen var mer tränad än fjolårets. Mummel bland de värnpliktiga, som samlats till avslutningen i Exhuset, blev det, när överste Gåsste berättade, att han av föräldrar och fruar fått höra ungefär dessa ord: det var bedrövligt att vara av med grabbarna de här månaderna, som de legat på I 14, men grabbarna har mognat betydligt och blivit mer sansade människor! Inför utdelningen av utmärkelserna till Bäste soldat konstaterade överste Gåsste, att det var ett svårt val på många håll och han kunde inte garantera att det verkligen var den bäste, som alla gånger fick utmärkelserna. De lyckligt lottade blev emellertid fr v: Rolf Granström, Åshammar, Karl Otto Andersson, Runhällen, Stig Håkan Andersson, Gävle, Hans Birger Persson, Kungsgården, Hans Bertil Arvidsson, Hallstahammar, och Lennart Andersson, Storvik. (30/3)

LARM

En officer larmade på fredagen Gävlepolisen angående en muckande soldat, som på sin bil målat en rimmad betraktelse rörande officerskårens intellektuella kapacitet. Soldaten tvättade bort färgen efter resonemang med polisen. (31/3)

FÖRSLAGENHET

Enligt beslut av försvarets centrala företagsnämnd tilldelas K/Lt Hållander en belöning på 300 kr för ett förslag till anordning för utbildning i skjutning i mörker. (30/3)

SVETT

Soldater under skyddsmaskprov

KRÄVANDE

Soldaterna på Kungsbäck har avverkat sin årliga plutonsfälttävlan. I år ställde 23 plutoner upp i tävlingen, som omfattade två etapper. Bland tävlingsmomenten förutom den sedvanliga cykelförflyttningen kan nämnas skjutning, punktorientering, kunskapsprov och utrustningskontroll, där det blev poängtillägg för antal saknade persedlar. Femte kompaniets spaningsplutoner stod i en klass för sig och vann klart en dubbelseger. Överfurir Thollén och löjtnant Froste har tydligen all anledning att vara belåtna med sina grabbar. (23/3)

PÅ REGEMENTSORDER

— Tjänsteläkare L Lemoine har av SjvS beviljats entledigande från förordnandet som tjänsteläkare fr o m 1973-05-31.

— PA/Övlt S V Gustavsson medges kvarstå i reserven t o m 1977-12-31.

— Övlt S A Wiberg, Gst (Ao 25-23 I 14) förordnas som regoff Ar 30 vid FÖD fr o m 1973-04-01. Han innehar f n en befattning vid MHS.

KRAV

De snart utryckande soldaterna anser att den tid, som står till förfogande för att söka sysselsättning efter muck, är otillräcklig. De värnpliktiga på regementet kräver nu att utryckningsbidraget höjs till 1000 kr och indexregleras, att soldaterna ges erforderlig tid för besök hos arbetsgivare, arbetsförmedling mm, att besöken får styrkas i efterhand, att berörda myndigheter i god tid före utryckningen tillgodoser dessa krav. (13/3)

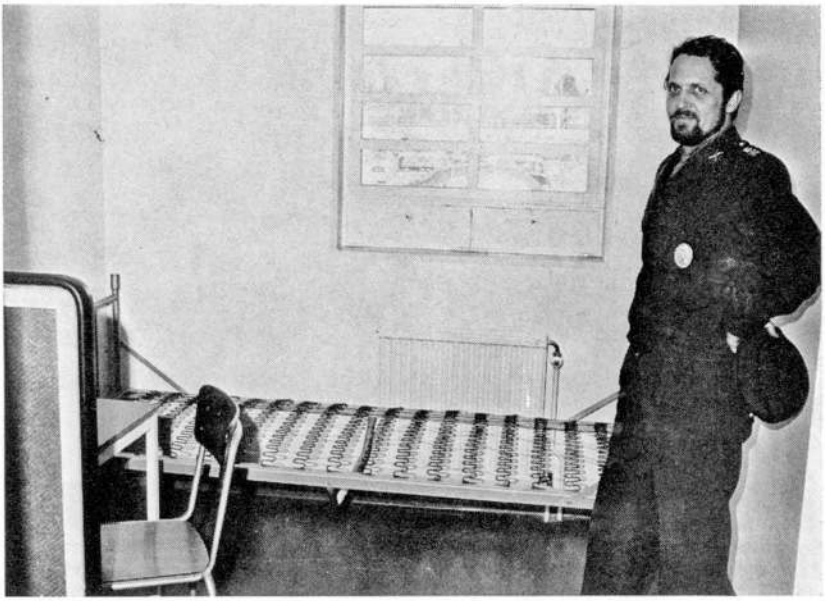
FARVÄL

Fanjunk. vid regementet, L Wikström, lämnar i och med mars månads utgång den aktiva tjänsten i samband med uppnådd pensionsålder. Han har under de senaste åren tjänstgjort som kompaniadjutant på Livkomp.

APRIL

"IN MEMORIAM"

Så här ser det ut i "buren" i dag visar vaktchefen fj Rolf Olshage

För inte så värst länge sedan fick regementet nya arrestlokaler. Toppmoderna, ljusa och "snygga". Om knappt tre månader står man där med sina nya lokaler. Utan arrestanter! Den 1 juli träder nämligen en ny strafflag för krigsmakten i kraft, som bl a innebär arreststraffets avskaffande. Arresten kommer framdeles enbart att få tas i anspråk då det gäller att ta någon i förvar eller sätta någon i förvarsarrest. I stället har man infört ett s k fritidsstraff, något som påminner om det gamla bekanta kompaniförbudet och som kommer att vara kvar. Fritidsstraffet ådöms den värnpliktige i form av att under angivet antal dagar inte få lämna kasernen.

PÅ REGEMENTSORDER

— K/Fk L A Lundberg elev i regoffkurs 73/74 vid KS.

— Mj D E W Falkenström, Ftk, utnämns fr o m 1/4 till övlt i Ftk utan rubbning av nuvarande förordnande vid TygS.

— K/Kn P T Järnkrok, Ftk, placeras fr o m 1/10 som förrådschef inom milo NN.

— P/Fj Kjell Ellebo bereds praktikplats vid Gävle sjukhus tiden 1973-05-02—05-26 utan särskild kostnad för landstinget.

I FN-TJÄNST

Överstelöjtnant Åke Bendrik, regementets reserv, skall stå till FN:s förfogande för tjänstgöring i Främre Orienten 11/10 i år — 10/10 nästa år. Han har tidigare i flera omgångar haft FN-uppdrag på olika platser i Främre Orienten. (17/4)

PRESSNYTT

Då utgivandet av Bocken i fortsättningen är ifrågasatt kan det kanske vara på sin plats med några smakprov på recensioner av förra årets bok. "Det vore synd om en 35-årig tradition med Bocken skulle upphöra på grund av att man inte når önskat läsareunderlag. Den är pigg och trevlig och priset, ja, det är väl nästan att betrakta som en relikt från förr. För 10 kronor får man medlemskap i Kamratföreningen inkluderande årsboken!" — "Det har sagts tidigare att regementets årsböcker är värdefulla, ambitiöst producerade publikationer, som ger en livfull och inträngande bild av ett svenskt regemente. Historieskrivning i den här formen skall man tacka för och ta emot och den genomsnittligt goda standarden på årsböckerna bryts inte heller i år, snarare tvärtom."

AVKORTNING

Arméchefen får under nästa budgetår göra försök med avkortade krigsförbandsvisa övningar för förband ur armén. Det gäller främst värnpliktiga tillhörande lokalförsvarsförband. Som mest innebär det att utbildningstiden för en menig kan komma att avkortas från 18 till 5 dagar och för befäl till lägst 10 dagar mot nu 32. (14/4)

JUBILAR 1

60 år fyller den 24 april förre fanjunkaren vid regementet, kaptenen i reserven H. Sööder, Stockholm. Han avlade underofficersexamen 1938 och var kvar på aktiv stat fram till 1952 då han övergick på reservstat. Han är östgöte och stiftare utav Östgöta Gille i Gävle. Han är numera i sin civila gärning knuten till bokförlaget Bonniers. Han är styrelsemedlem i I 14 S och uppbär där befattningen som myntsamlare.

UTRYCKNING

Handräckningssoldaterna, som ryckte in 1972, ryckte ut i går. De är de första som kommer i åtnjutande av den tidigareläggning av utryckning och förkortad utbildningstid, som gäller fr o m i år. De värnpliktiga fick lovord av överste Gåsste. Bl a lovordades de utryckandes mycket goda prestationer i olika idrottssammanhang. Populär "Bäste soldat" blev Anders Olov Andersson från Järbo, som av överste Gåsste fick ta emot regementsmedalj och minnesgåvor. (20/4)

50-ÅRING

50 år fyller torsdagen den 5 april fanjunkaren vid regementet B A Falk.

JUBILAR 2

Den 13/4 fyller majoren i regementets reserv Olle Westerlund 60 år. Han är född i Helgum i Västernorrlands län. Blev underofficer vid I 13 1939, officer vid I 14 1942, kapten 1952. Åren 1950—52 genomgick han tygofficersutbildning. Var tygofficer vid regementet fram till 1958. Han blev bitr moboff vid Fo 21 1960 med förordnande i arvodesbefattning den 1/10 1963. Sedan slutet av 60-talet är han anställd vid Gävleborgs läns landstings centralförvaltning.

MAJ

ENGELSKT

Fredagen den 25 maj besökte den brittiske arméchefen, generalen Sir Michael Carver, regementet. Besöket varade blott fyra timmar. I sitt sällskap hade den brittiske gästen, som åtföljdes av sin maka, bl a den svenske arméchefen med maka, general och fru Carl-Eric Almgren. Gästerna möttes på Rörbergs flygplats av överstarna Månsson och Gåsste. Vid framkomsten till regementet tog general Carver emot regementets fanvakt utanför kanslihuset. Trumslagare från Falu musikavdelning av regionmusiken slog appell. Efter inspektion, som tydligen utföll till gästens belåtenhet, gavs lunch på regementsofficersmässen. Därefter vidtog förevisningsövningar av olika slag. Livkompaniets plutonsbefälselever visade upp sina färdigheter vid en inomhuslektion. Ett granatkastarkompani, inkallat till repetitionsutbildning, visade upp sitt kunnande vid en skjutning på övningsfältet.

PÅ REGEMENTSORDER

— K/Lt S L Persson utnämnes fr o m 1/6 till K/Kn vid regementet.
— Civilanställd personal, som anmält intresse och önskemål att ingå i Fo 49-I 14 företagshemvärn beordras till information härom 13/6 kl 0700—0800 i ordersalen på Vall. Ledare: Mj Lingblom.
— GC/Fu Nässert har erhållit avsked på egen begäran fr o m 28/5.
— K/Kn Wing och K/Lt Hållander elever vid granatkastarkompchkurs vid ArtSS i Trängslet, Älvdalen 2/7 —27/7.
— RO/Kn N E Ekström medges kvarstå i reserven t o m 1958-12-31.

HUVUDLÖST

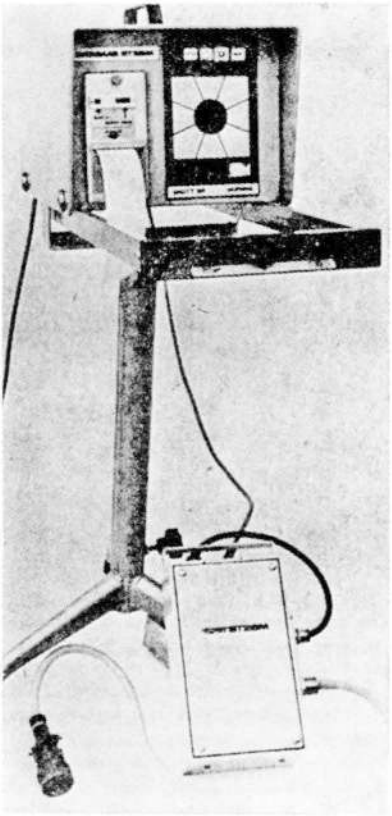
I mitten av månaden utbasunerades att genom vaktens försorg uppsamling av s k "herrelösa cyklar" skulle verkställas avseende såväl civila som kronans cyklar inom regementets hank och stör. Den anställa personalen uppmanades att "under dessa insamlingsdagar låsa och uppställa sina cyklar på sådant sätt att de icke förefaller herrelösa".

NOTERAT

Överstelöjtnant Åke Stålhammar, Hälsinge regemente (försvarets sjukvårdsstyrelse), har utnämnts till överstelöjtnant i generalstabskåren från 1 juni. (19/5)

AUTOMATIK

Gävle får arméns första automatiska skjutbana. Bygget och installationen av elektroniken ska vara klar i augusti, berättar överste Allan Månsson. Den nya åldersklassen kan därmed få sin skjututbildning effektiviserad. Fem förband i landet får anläggningen i en första omgång och av dessa blir alltså I 14 först. Anläggningen tillverkas av Saab-Scania. Den har funnits i en civil version. Försvaret har nu fått en version, som medger markering även vid snabbeld. Banorna får en elektronisk anläggning, som noterar var skotten tar i tavlan. Detta kan direkt avläsas vid skyttens plats. Resultatet ges också på en remsa med kopia. De tavlor, som provas, beräknas hålla för ungefär 10000 skott. Utöver tio precisionstavlor ingår 30 "fallmål" i varje bana. Dessa mål faller vid träff men kan resas på automatisk väg. Automatiken vid banorna gör att man slipper den personalkrävande och tidsödande markeringen. Det gör att skjututbildningen bör kunna ske avsevärt snabbare. Varje värnplikstimme kostar åtta kronor och 55000 värnpliktiga, som sparar något tiotal timmar var, bör det ge betydande besparingar. Varje banas automatik kostar 3000000 kronor, som således snabbt bör vara inbesparade. (17/5)

LEDEN GLESNAR

F indelte soldaten vid regementet Jonas Alm, Långby, Näsviken, avled 10/5, 93 år gammal. Alm, som var född och uppväxt i Delsbo, var en av de sista, som tog soldatlega vid regementet. Han var också en av de sista soldaterna från indelningsverkets dagar. Det var den 12 maj 1900, han blev soldat för rote nr 91 vid Delsbo kompani. Påföljande år kommenderades han att genomgå militärskolan (nuvarande Borgarskolan) i Gävle. När regementet 1909 flyttade till Kungsbäck följde Alm med. Efter 25 år, som en kronans karl, fick han avsked 1925. Hans avskedspass var undertecknat av dv regementschefen överste Stålhane och vittnar om väl vitsordad lång och trogen tjänst. Han tillerkändes en årlig pension av 36 kronor! Soldaten Alm, som 1909 skaffade sig ett eget torp i Långby, Näsviken, var hedersmedlem i regementets kamratförening.

JUNI

KÄMPIGT

Pionjärplutonen byggde en 15 meter lång lättmetallbro på mindre än en timme.

Slutövningen med vårens repetitionsutbildningsbataljon under major Björks befäl ägde rum mellan den 1—6 juni i området mellan Marma och Oslättfors. Övningsledare var utbildningschefen, överste Gåsste, med majoren Sundstedt som biträdande ledare. Cirka 1100 man deltog i manövern. Hälsotillståndet har varit gott. Första dagen 80 sjuka, efter ett par dagar enbart 26. Bevis på god soldatanda, yttrade överste Gåsste. Övningen gynnades i stort av vackert och varmt väder. På grund härav har förflyttningarna genom terrängen blivit krävande. Inte minst de ideliga attackerna av myriader av myggor har nästan varit besvärligare att tackla än den lede fienden. För ovanlighetens skull har soldaternas flertal varit mycket nöjda med manöverns uppläggning och genomförande. Informationen har varit bättre och därför har det varit lättare att delta i kriget, tyckte flera tillfrågade spanings- och pv-soldater. Maten, kanske det viktigaste av allt, hade varit utmärkt. Under genomförandet av övningen satsade övningsledningen mycket hårt på att öva moment i underhållstjänsten. Främst sjukvård och ammunitionstjänst. Många soldater intygar att övningen härigenom blivit mer intressant än vad man tidigare upplevt. Även om nu sjukvårdare och "ammor" fick slita ordentligt.

PÅ REGEMENTSORDER

— Överste Gåste och övlt Trång besöker I 14 kadetter vid KS 1973-06-07.

— Konsulent C F F Cederberg förordnas förutsättningsvis som konsulent vid F 16, Uppsala fr o m 1973-07-01 och t v, dock längst till 1974-07-01.

— Mj H L E Jansson, Fort, placeras fr o m 1973-10-01 vid Stockholms kustartilleriförsvar, Vaxholm.

HÖGTIDLIGT

Fredagen den 15 kl 1330 meddelades på traditionellt sätt de nyinryckta soldaterna Krigsmans erinran i sommarfager Regementspark. Ceremonierna ägde som vanligt rum vid minnesstenen med fanvakt och musikavdelning uppställda ömse sidor stenen, deltagande trupp i björkallén. Det var Livkompaniet och 4. kompaniet, handräckningsvärnpliktiga, som av utbildningschefen, överste Gåsste, delgavs sina skyldigheter som nyvordna soldater. Efter de sedvanliga ceremonierna — hälsning, inspektion, parad för fanan, erinran och fanmarsch — hälsade överste Gåsste soldaterna välkomna till regementet och hoppades, att de väl skulle tillgodogöra sig sin utbildning. Översten framhöll även det positiva i att soldaterna för varje år, som går, får större inflytande över förhållandena i tjänsten. Talaren lovade att stödja soldaterna i deras "fackliga agerande" för så vitt det var vettiga förslag, de hade att komma med.

BEFÄLSUTBILDNING

I år blir det ett långt s k värnpliktsfritt uppehåll för det aktiva befälet. Det beror på omläggningen av inryckningstider. Ett ambitiöst utbildningsprogram är upplagt för truppbefäl av alla kategorier. Det yngre befälet är samlat i en särskild trupputbildningskurs, TU-kurs, som överstelöjtnant Gjerulf leder. En vecka har man varit samlade på Stagården utanför Bollnäs för att under överste Gåsstes ledning kompanivis låta befälen diskutera problem med anknytning till utbildningen. På så sätt lär sig de befäl, som skall vara på samma kompani under kommande utbildningsår, väl känna varandra.

BRIST

Hälsinge regemente står nu utan fast läkare. Det ska finnas både en förbandsläkare och en tjänsteläkare. För ett år sedan slutade doktor Backlund och sedan dess har doktor Lars Lemoine skött båda tjänsterna. Men det har blivit för mycket och därför slutade även han vid ingången av denna månad. Någon ny fast läkare har inte kunnat anskaffas. Den provisoriska lösningen blir att värnpliktiga läkare inkallas att tjänstgöra en månad i taget. Detta kommer emellertid att försvåra vården, eftersom läkarna inte kan följa längre sjukdomsförlopp. (1/6)

JULI

ORGANISATIONSNYTT

Överste A. Månsson

Överste C-H Gåsste

Den 1 juli är en märkesdag i regementets och garnisonens historia. Då bildas nämligen en ny militär myndighet i Gävle på så sätt att regementet och försvarsområdesstaben slås ihop till en enhet — Kungl Hälsinge regemente och Gävleborgs försvarsområde, I 14/Fo 49. Som Bockens läsare känner till har i Gävlegarnisonen sedan maj 1970 pågått försök avseende organisationen av den lägre regionala ledningen. Den började med att till dåvarande försvarsområdesstaben överfördes från regementet allt ansvar för mobilisering och förvaltning. Regementschefen fick sitt ansvar koncentrerat till utbildningsverksamheten. Från och med den 1 januari 1972 slogs de intill denna tidpunkt självständiga enheterna ihop till en myndighet, Fo 49 — I 14, med försvarsområdesbefälhavaren, överste Allan Månsson, som "myndighetschef" och regementschefen, överste Carl-Henrik Gåsste, som "ställföreträdande myndighetschef". Den sista juni 1972 upphörde försöken men man återgick för den skull inte till det gamla. Under våren 1973 fattade riksdagen beslut om att den nya organisationen på lägre regional nivå skulle genomföras under en treårsperiod. Beslutet grundades på de erfarenheter, som vunnits i samband med försöken i Gävle. För Gävlegarnisonens del blir det därför ingen större förändring. I slutet av maj utnämndes cheferna för de nya myndigheterna, som bildas genom sammanläggning av regementen och försvarsområdesstaber. Detta sker förutom i Gävle även i Karlstad, Falun, Umeå och Strängnäs.

HÖGVAKTSNYTT

Lt Ströms pluton, Livkompaniet, under marschträning på kaserngården

Även i år svarar regementet under en julivecka för högvaktstjänst på Kungl Slottet i Stockholm. Det är befälsskolorna på Livkompaniet, som anförtros hedersuppdraget. Pågång med första vakt torsdagen den 19 och avgång den 24. Veckorna före avresan till huvudstaden, där vakterna skulle ligga förlagda i Frösunda i den gamla ingenjörkasernen, tränades intensivt till mer eller mindre skrällig högtalarmusik. Som vakthavande majorer var utsedda kaptenerna L Ringqvist och R Svanbom. Vaktchefer kaptenerna Beminge och Henriksson samt löjtnant Ström. Som dessas ställföreträdare var uttagna fänrikarna Jägare och Olsson samt sergeant Vedin. Fanförare av regementets fana var sergeant Söderberg. Det konstaterades efteråt att Hälsingarna skött sina åligganden med sedvanlig bravur. Inte minst uppskattades att regementet medförde den vackra regementsfanan.

Och så här kunde en påannons i en av huvudstadstidningarna se ut den 19:

"Vid torsdagens vaktavlösning på Slottet utför Regionmusiken i Västerås figurativ marschmusik under ledning av regementstrumslagare Bernhard Aurell. Högvakten ur Hälsinge regemente utgår från Sergelarkaden kl 11.50." (19/7)

PÅ REGEMENTSORDER

— Kn B Gustafsson elev vid MHS ASK 73—75.

— Fj K Ellebo elev i instruktörskurs i sjukvårdstjänst vid T 4 1973-11-13—1974-04-26 jämte fyra veckors tjänstgöring vid sjukhus.

— RO/Lt G E Järnkrok har utnämnts till kn i I 14 reserv fr o m 1973-07-01.

— GC/Öfu B T Pettersson utnämns till serg fr o m 1973-07-01.

— Tjänstgöringstecken för försvarsområdesstab (enligt UnI A 25:64) bärs icke längre av personal anställd vid regementet.

— Avsked har fr o m 1973-07-14 beviljats GC/Fu Näslund och Persson.

— Mj N S L Ohlsson beordras till militär FN-kurs för observatörer i Niinsaalo, Finland, 1973-08-28—09-21.

— Kurs i amröjning vid TygS K/Fk Svenneke, P/Fj Mickelsson och Eriksson 1973-08-21—08-31.

— P/Serg Hägg, I 16, anställes fr o m 1973-08-17 vid regementet som plutonsofficer.

AUGUSTI

INRYCKNING

Anders Björkegren provar uniformsrocken på Mats Jansson

Måndagen den 6 augusti var det ånyo inryckning till regementet. Med en väska i den ena handen och inkallelseordern i den andra vandrade 230 unga män in genom kasernvakten för att påbörja sin militära utbildning.

FÖRFLYTTNING 1

Överstelöjtnanten vid regementet Carl Åke Sundstedt har fr o m den 15 augusti utnämnts till överstelöjtnant vid Kungl Norra Smålands regemente, I 12, Eksjö. Sundstedt blev fänrik vid regementet 1951. Efter genomgången Militärhögskola har Sundstedt varit lärare på Krigsskolan och Militärhögskolan. Däremellan fullgjorde han trupptjänst som kompanichef hemma på regementet.

FÖRFLYTTNING 2

Majoren vid regementet Bo Arne Sundstedt har utnämnts till överstelöjtnant vid Kungl Västerbottens regemente, I 20, Umeå, fr o m den 1 oktober. Sundstedt blev officer vid Hälsingarna 1954. Han gick igenom Militärhögskolan och var därefter lärare på d v Stabsbiträdesskolan i Uppsala. Under de senaste åren har han varit repövningsledare vid regementet.

UTRYCKNING

Regementschefen avtackar fru Ingrid Jansson, som efter många års tjänst på skrivcentralen går i pension

Då och då, när så anses påkallat, kallas all på regementet tjänstgörande såväl militär som civil personal till gemensam samling. Så har skett exempelvis vid midsommartid, vid Lucia eller omedelbart före juluppehållet. Anledningen kan också vara att avtacka någon eller några i kamratkretsen, som lämnar regementet efter fullgjort värv. Så var fallet fredagen den 17. Efter Krigsmans Erinran i Regementsparken samlades all personal, som kunde frigöras från ordinarie sysselsättning, i matsalen för "sommarkaffe". I samband härmed avtackade regementschefen, överste Allan Månsson, några tjänstemän, som skulle lämna regementet efter "fullgjort dagsverke".

NYA MAJORER

Kaptenerna G S Lindström och J C A Callenmark har fr o m 1973-10-01 utnämnts till majorer.

TILL SJÖSS

Livkompaniets 120 plutonsbefälselever bedrev under tiden 20 t o m 23 övningar vid Fagerviken på Upplandskusten. Övningarna var upplagda för att ge de blivande befälen fältvana. De startade med en knapp 7 mil lång cykelmarsch från kasernerna till övningsplatsen vid Fagerviken. Där övade man sedan mintjänst, spaningstjänst och överskeppningstjänst. Befälseleverna lärde sig bl a att tyst förflytta sig över Löfstabuktens vatten med de moderna patrullbåtarna av gummi samt att nyttja de s k flytdräkterna.

60 ÅR

60 år fyller den 14/8 kaptenen vid regementet O E Hälsingdal. Jubilaren, som är född i Färila, anställdes som volontär vid regementet 1932, blev furir 1935, sergeant 1940, fanjunkare 1951, förvaltare 1960 och kapten 1972. Under beredskapsåren var jubilaren kommenderad som instruktör i pv-tjänst på I 5 och A 4. 1957—1970 var Hälsingdal personalregistrator och är nu chef för värnpliktsdetaljen. Hälsingdal avgår med pension den sista september i år.

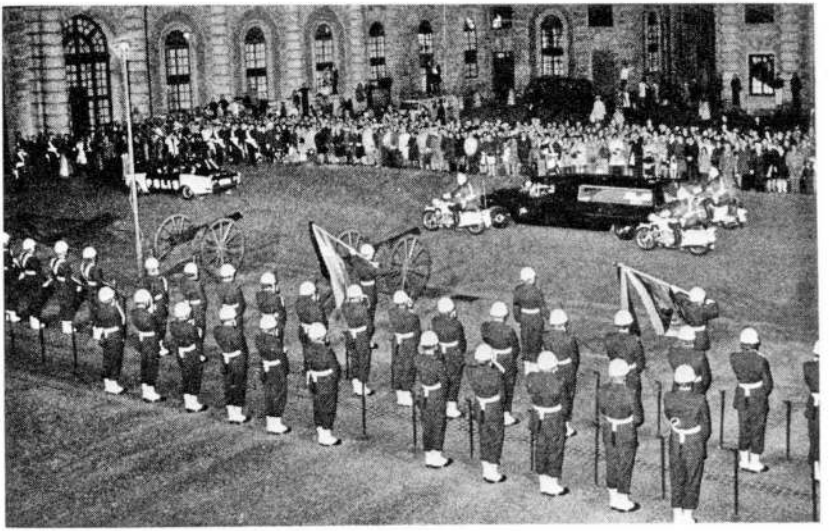
SEPTEMBER

HANS MAJESTÄT KONUNG GUSTAV VI ADOLF

Sveriges, Götes och Wendes Konung
högste befälhavare över rikets krigsmakt
har i dag 1973-09-15 kl 2035 avlidit

SISTA FÄRDEN

Gamle kungens sista färd genom landet kom att få formen av en unik hyllning från svenska folket. I hundratusental kantade det kortegevägen mellan Helsingborg, där konungen avlidit på lasarettet, och Stockholm. På borggården till Stockholms slott stod åttonde kompaniet ur Hälsingarna uppställt med den florbehängda regementsfanan framför truppen. Kompaniet från regementet var inte något utvalt hederskompani. Regementets GBS-skolor stod på tur att fullgöra högvakt dessa händelserika dagar, som de, vilka var med, säkerligen inte kommer att glömma.

MINNESSTUND

Tisdagen den 25 ägde en minnesstund rum i Exercishuset m a a H M Konung Gustaf VI Adolfs bortgång. Efter klockringning utfördes stilla musik av Hans-Ove Ohlsson vid pianot och sång av Leila Ljungberg och Magnus Lindén. Regementspastor Strömberg höll en kort bön, följd av psalm 21. Regementschefen höll parentation. Efter samlingens slut kl 0900 hade samtlig personal ledigt för dagen.

MINNESBETA

Vägran att ställa upp på en batövn har kostat en vpl 125 kr i böter. Svea hovrätt har härigenom ändrat en dom av Gävle tingsrätt på 15 dagars arrest. Bataljonsövningen hölls i februari i år. (27/9)

PENSIONÄR

Den sista september avgår med ålderspension fanjunkaren vid regementet Nils-Erik Ygerth.

Ygerth är född i Karlskrona. Han antogs som volontär vid regementet 1937, genomgick sedvanliga befälsskolor och fullgjorde beredskapstjänst 1941—1944. Bland kommenderingar kan nämnas till d v InfSS på Rosersberg. Åren 1960—1973 var Ygerth chef för skolhuset. Som pensionär ägnar han sig nu åt nautiska studier för att återgå i handelsflottans tjänst, en sysselsättning, som Ygerth hade innan han började sin militärutbildning.

OKTOBER

INFORMATION

Fr v fj Ellebo, övlt Wiberg (f d I 14-officer), mj Vuori, övlt Wiebe, öv Gåsste och fj Lundström följer skjututbildning med granatgevär

Hälsinge regemente får ofta besök av främmande länders i Stockholm ackrediterade militärattachéer. I maj i år var t o m den engelske arméchefen här på besök. Den 11 och 12 oktober var det ånyo dags för finskt besök, nämligen av den finske biträdande militärattachén majoren Martti Vouri. Han är placerad i Stockholm sedan tio månader tillbaka. Som svensk följeofficer medföljde förutvarande hälsingeofficeren överstelöjtnanten Sten Wiberg, som nu tjänstgör på försvarets kommandoexpedition. Anledningen till besöket var, att major Vuori skulle få en uppfattning av vad det svenska försvaret förmår och hur utbildningen är upplagd. Direkt efter ankomsten bar det i väg ut i terrängen för att se på skyttegrupps anfall. Utbildningschefen, överste Gåsste, hade lagt upp ett program, som verkligen skulle visa regementet från dess bästa sidor. Major Vuori är själv infanterist och väl insatt i de speciella förhållanden, som råder på ett regemente som I 14.

VAKANS

Att försöka ordna en läkare upptar för närvarande en stor del av tiden för regementsledningen. Problemet har funnits sedan den sista maj. Därefter har värnpliktiga läkare tjänstgjort upp till en månad i taget.

PÅ REGEMENTSORDER

— Krigsmans erinran med 15/10 inryckta vpl äger rum i Regementsparken den 26/10 kl 1330.
— RO/Lt Svedberg G har fr o m 1/10 utnämnts till kn i reserven.
— Resoffasp Sjödén och Hedvall har utnämnts till lt i reserven.

EXPLOSION

Vpl Hedberg visar upp ett granatgevär för de nyinryckta

Vad en skyttebataljon inom infanteriet kan prestera i form av rök och eld fick de nyinryckta på regementet lära sig vid en förevisningsövning torsdagen den 25. Ledare var överstelöjtnant Gjerulf, som hade laddat upp ordentligt. Det brakade löst med allt — från trampminor till pansarvärnskanoner. Granatkastare skickade i väg sina projektiler kilometervis framåt och uppåt och slog ned i backen med en väldig knall. Det gällde att hålla för öronen, om man inte var lyckligen försedd med moderna hörselskydd. En så kallad minröjningsorm demonstrerades också. "Ormen" är en gummislang fylld med sprängmedel. Den skickas iväg med en mindre raket, lägger sig 130 till 150 meter längs marken och exploderar med en våldsam smäll. På så sätt bringas eventuella minor att detonera och en smal stig öppnas mot fienden, så att de anfallande infanteristerna kan ta sig fram.

MOTTAGNING

Måndagen den 1 oktober samlades regementets befälkårer i gymnastiksalen för att ta emot de nyutnämnda regementsofficerarna, löjtnanterna Berlin, Larsson, Malm, Norelius och Östling. Fanförare och fanvakt deltog i ceremonien. Efter avlämning till regementschefen marscherade de nya löjtnanterna in och mottog regementschefens hälsningsord. Därpå spelades regementets marsch (högtalare), varefter de nya kamraterna gick runt och hälsade på sina äldre befälskolleger.

JUBILAR

Kaptenen i regementets reserv, Gösta Brundin, fyller 9/10 60 år. Han är född i Järbo och blev volontär vid I 14 1933. Han blev furir 1936, sergeant 1942, fanjunkare 1956 och erhöll avsked med ålderspension 1964. Kapten i reserven blev Brundin 1972. Brundin är numera anställd som tjänsteman vid OK, Dala-Gävleborgsdistriktet.

NOVEMBER

MOBILISERING

Fr v: general Palmstierna och amiral Rudberg

På månadens första dag utsattes regementet för en mobiliseringsinspektion. Gävleborgs försvarsområde, Fo 49, som nu är administrativt hopknutet med regementet, är på ett sätt olikt alla andra försvarsområden i landet. Nämligen på så sätt att milogränsen mellan Östra och Nedre Norrlands militärområden går rätt igenom försvarsområdet. Därför kom det också personal från såväl milostaben i Strängnäs som i Östersund med generalmajor Nils-Fredrik Palmstierna respektive amiral Per Rudberg i spetsen. För båda var det premiärbesök vid Gävles enda regemente. Från respektive milostab medföljde flera stabsmedlemmar, som gick igenom mobhandlingar, tittade på förråd och liknande. Såväl flyggeneralen som amiralen framhöll att sammanslagningar av den typ, som genomförts i Gävle, inte bidrar till att höja effektiviteten vad gäller mobiliseringen. Det hela bottnar ytterst i att försvaret måste hålla sig inom de av riksdagen beviljade ekonomiska anslagsramarna och då måste fredsorganisationen anpassas till dessa. Administrationen blir billigare men försvaret blir inte bättre.

AVLÖSNING

Chefen för striavd, major K Björkenstam, avlöses fr o m 1973-11-05 av kn E Olsson. Striavd inrättades i samband med organisationsförsöken i Gävle, som tog sin början i maj 1970. Mj Björkenstam har uppehållit befattningen sedan den 15 oktober detta år. Han är nu chef för den centrala instruktörsgruppen på grundutbildningsbataljonen.

AVGÅNG

Majoren Anders Holmberg, försvarets intendentkår, kommenderas fr o m 1/4 1974 till tjänstgöring vid försvarsstaben. Han är f n placerad som ställföreträdande chef för materielavdelningen på sektion 2. Han började ursprungligen sin militära bana vid Kungl Västernorrlands regemente och kom till regementet den 1 juli 1972.

REKRYTERING

I. Gottfriedsson, L. Lndberg, L. Widén, S. Edelhag, I. Eriksson, T. Hjelm, A. Åstrand

För bara några år sedan hade försvaret svårigheter med att få officersaspiranter. Nu är det däremot kö till regementsofficersutbildningen. I 14 har för närvarande sju kadetter på Kungl Krigsskolan. De senaste åren har det varit mellan tre och fem. Regementsofficersyrket tycks med andra ord ha vunnit i popularitet. Under en treveckorsperiod skall de sju kadteterna ha trupptjänstgöring vid regementet för att få erfarenheter inför arbetsuppgifterna som nyutnämnda löjtnanter på hösten nästa år. En anledning till att allt fler söker militäryrket är det kärva läget på arbetsmarknaden. Flera hoppar av studier vid universitet och högskolor för att i stället välja officersbanan. Denna innebär också högre studier men inga studieskulder och en så gott som garanterad fortsatt karriär. Tjänstgöringen nu syftar till att träna kadetterna i att planlägga, leda och genomföra utbildning med pluton. Det innebär granatgevärs- och pansarvärnsutbildning bland annat och dessutom ingår en förbandsövning i treveckorsperioden. (13/11)

50 ÅR

Tisdagen den 20 november fyller fanjunkaren vid regementet G P Reidle 50 år. Jubilaren är född i Fors i Jämtlands län och kom som överfurir till I 14 1948. Fanjunkare 1/7 1972.

RIVNING

Sedan åtskilliga år tillbaka pågår en successiv översyn av regementets byggnadsbestånd. Allt i avsikt att riva icke absolut erforderliga förråd och andra byggnader. Som en följd härav har den gamla åskådarläktaren vid regementets idrottsplats nu skattat åt förgängelsen. Så i framtiden vid eventuella idrottsevenemang på vårt "stadion" så finns enbart ståplatser att tillgå!

DECEMBER

INVIGNING

Regementets båda överstar, C-H Gåsste och A. Månsson, ses här ta för sig av diskens härligheter

Måndagen den 10 invigdes regementets nya marketenteri. Det är beläget i norra delen av parken framför den gamla marketenteribyggnaden, som nu har tjänat ut efter att ha varit i bruk sedan 1909. Huset är tänkt att rivas framöver. Representanter för regementets olika personalorganisationer, pressen och kommunen var inbjudna för att övervara evenemanget. Det började vid entrétrappan, där stearinljus brann i prydligt uppförda små snölyktor. Ett praktfullt fyrverkeri sköts av — och så var det dags för regementschefen, överste Allan Månsson, att klippa av bandet vid trappan och premiärgästerna tog snabbt lokalerna i besittning. Kaffe med dopp bjöds det på.

UPPLYSNING

Lucian, Barbro Häll, Sandviken, uppvaktar här pionjärerna Alm och Öhman på 12. komp

På Luciadagens morgon drog Lucia och hela hennes hov ut i fält. Rekrytbataljonen bedrev övningar i terrängen mellan Årsunda och Österfärnebo och klockan fem på morgonen började Lucia med tärnor sin uppvaktning hos grabbarna på 7. kompaniet. Fältlucia var någonting nytt för i år.

AVTRÄDER

Bataljonschefen, överstelöjtnanten Carl Björeman, lämnar regementet i och med december månads utgång. Han är fr o m 1/4 1974 utnämnd till överste och fobef i Östersund. Björeman blev fänrik vid d v Upplands regemente 1949, kapten 1959, major 1966 och överstelöjtnant 1968.

TILLTRÄDER

Till ny bataljonschef fr o m 1/1 1974 har utnämnts överstelöjtnanten Gustaf Welin. Welin är född i Göteborg och blev fänrik vid Svea Livgarde 1952. Han genomgick MHS högre stabskurs 1960—62, blev generalstabsofficer 1964, överstelöjtnant 1971.

REGEMENTSSTABEN

Regementschef		öv Månsson
Stf regementschef	utbchef	öv Gåsste
Stabschef		övlt Strömberg
Stabsavd	chef	mj Björk
	regch sekreterare	fru K Sjödin
stabsexp	chef	fj Nyström
	vxtelefonister	fru E Westerlund
		fru K Andersson
		fru N Florentin
		fru U Söderhäll
skrivcentral med fjärrskriftanläggn	chef	fru G Jansson
	kansliskrivare	frk G Öberg
	kontorist	fru I-B Bostrand
	kontorist	frk B Larsson
budcentral med bokförråd	chef	fj Olsberger
dagtjänstdetalj	chef	mj Björk
	regdagbefäl	enl turlista
	vaktchefer	fj Ersholt
		fj Fredman
		fj Olshage
		fj B Johansson
Sekt 1	chef	övlt Strömberg
	kansliskrivare	fru B Fahlgren
striavd	chef	kn E Olsson
	sbbefäl	kn Arnborg
mobavd	chef	övlt Palm
		mj Stålmark
		kn Hägglund
fältarbavd	chef	mj G Nilsson
	kontorist	fru C Åkerlund
uh- och domändet	chef	kn Sohl
		kn K Pettersson
		fj Söderberg
maskindet	chef	maskinchef Bergfors
lägerdet	chef	kn Lindman
Sekt 2	chef	övlt Rydvall
	kansliskrivare	frk I Jonsson
	kontorist	fru S Eriksson
centralavd	chef	övlt Rydvall
		kn Hägglund
	kontorist	herr H Hansson

materielavd	chef	mj E Persson
		mj Holmberg
försörjningsdet	chef	kn Harneman
inköp	chef	kn E Jonzon
	kontorist	fru G Axelsson
matinrättningen	köksförest	frk U Stridsberg
	bitr köksförest	fru B Wollmyr
inre renhållning	städledare	fj Calissendorff
förrådsdet	chef	kn Sandberg
serviceförråd	chef	kn Linde
mobförråd	chef	kn H Johansson
		fj Groland
redovisning	kansliskrivare	fru G Nilsson
	kansliskrivare	fru M Hedin
	kontorist	fru I Brofeldt
	kontorist	frk K Hedman
	kontorist	frk Y Dackell
	kontorist	fru M Öhrbom
	kontorist	fru E Grandien
	kontorist	fru U Elerud
teknisk det	chef	aing L Jansson
kontrollgrupp		kn Paulin
		kn Holmberg
		fj Jengvert
		serg Berglund
		serg Lennström
transportplut	chef	fj Mildton
Sekt 3	chef	övlt Trång
	kontorist	fru M Olsson
	kontorist	fru M Laessker
personalavd	chef	mj G Fredriksson
allmänadet	chef	kn Ö Andersson
		kn K Eliasson
	auditör	rådman C Ormegard
vpldet	chef	kn S Persson
	kansliskrivare	frk B Wallgren
pvdet	chef	kons C Claesson
	militärpastor	past Strömberg
	bibliotekarie	fj Olsberger
hemvärns- och	chef	övlt Idenmark
frivilligavd	frivass	mj Lingblom
		kn Ahlström
		kn Lundbäck
		fj Hagberg
		fj Angermund
		fru I Flodman
	bitr frivass	fru U Gotthold
	kontorsbiträde	fru K Castor
	kontorsbiträde	fru D Jonsson
		herr Bäckström

kameralavd	chef	kn Frisk
	bokhållare	fru S Hedenström
	kontorsskrivare	frk S Thunstedt
	kansliskrivare	fru G Eriksson
	kontorist	fru G Janstål
	kontorist	fru B Herre
	kontorist	fru L Broman
hälso- o sjvavd	förbandsläkare	vakant
	expbefäl	fj Essingmo
	översköterska	fru L Sundell
		fru M Johansson
	undersköterska	fru M Pettersson
	sjukvårdsbiträde	fru O Elmqvist
		fru A-L Lind
		fru M Wihrén
		fru H Skarp
		fru M Bäck
	tandläkare	dr Lundgren
	tandsköterska	fru B Almén
Utbildningssekt	chef	övlt Wiebe
	kansliskrivare	fru G Carlsson
planeringsavd	chef	mj Säfwenberg
grundutbildningsavd	chef	mj S Ohlsson
reputbildningsavd	chef	övlt B Nilsson
		fj Höglund
driftenhet utbanord	chef	fj L Persson
inre utbanord	chef	fj Mickelsson
yttre utbanord	chef	fj B V Eriksson
skjutfält- o säkerhet	chef	fj Lundström
idrottsdet		fj G Karlsson
		fj Thimper
		instr Ekström
Grundutbildningsbat	batch	övlt Björeman
	batch stf	övlt Gjerulf
	expbefäl	fj Wiklund
central befälsgrupp	chef	mj Björkenstam
		kn B G Olsson
		kn Sörqvist
		kn Kvist
		fj Jengvert

LIVKOMPANIET

Chef: mj J Callenmark **Adj: fj S A Jonsson**
Stf: kn L Ringqvist

Gruppchefsskola 2

Chef: kn K Kvist
Stf: fj Ch Schéele

Fu 410227-9835 Juel-Engelholm, Bollnäs
" 480919-7710 Sevaldssen, Edsbyn
" 490720-7676 Johansson, Enviken
" 510724-7636 Eliasson, Iggesund
" 520511-7517 Söderblom, Gävle
" 520530-6219 Rehn, Nyköping
" 521006-7590 Rainer, Gävle

Fu 530125-6912 Jonsson, Västerås
" 530215-7512 Hedberg, Hofors
" 530217-7554 Eriksson, Gävle
" 530529-7672 Brolin, Gävle
" 530908-9372 Gunnarsson, Forsa
" 531120-7616 Fäldt, Valbo

Gruppchefsskola 1

Chef: lt U Laurén
Stf: lt O Sundell

490704-0077 Hill, Gävle
510424-6912 Andersson, Fagersta
520411-9431 Tastula, G-Hammarby
520526-1679 Aberg, Stockholm
520814-7594 Nordahl, Gävle
520827-8514 Björsund, Lofthammar
520908-7518 Ek, Hofors
521015-1451 Carlsson, Uppsala
530209-7653 Holm, Valbo
530216-7514 Cogne, Gävle
530311-7518 Akerström, Bollnäs
530411-0116 Björklund, Hägersten
530518-7576 Blomqvist, Gävle
530630-2497 Örnmark, Gävle
530901-7555 Strandberg, Bollnäs
530919-7654 Berglund, Valbo
540211-7559 Hartwig, Sandviken
540304-7557 Eismar, Söderhamn

540403-7532 Malmberg, Gävle
540506-7611 Wästlin, Valbo
540507-7610 Englund, Gävle
540513-7596 Palm, Gävle
540612-6952 Johansson, Västerås
540730-7015 Ahl, Västerås
540815-7575 Samuelsson, Hofors
540902-7652 Aberg, Oslättfors
540905-6917 Karlsson, Arboga
540914-6973 Lindin, Skultuna
541006-4850 Backman, Lindesberg
541128-7591 Palmertz, Gävle
550411-7556 Albiin, Bollnäs
550422-7590 Thorslund, Sandviken
550427-6915 Eriksson, Sandviken
550709-6930 Boström, Gävle
560923-1450 Holmkvist, Gävle
560926-7553 Hållberg, Gävle

Plutonbefälsskolan Blandad

Chef: kn B Henriksson
Stf: kn L Wing

480929-5738 Wegenius, Eskilstuna
500129-7513 Lundström, Gävle
500213-7676 Göransson, Storvik
500901-6295 Stenqvist, Söderhamn
510625-7511 Rydholm, Gävle
510915-7510 Hellström, Hofors
511205-6931 Högman, Västerås
520225-7571 Hugg, Sandviken
520413-7573 Friskman, Gävle
520510-0059 Antebro, Hägersten
520724-7130 Lindqvist, Enköping
520802-1476 Lindborg, Enköping
520829-8512 Vikström, Gävle
521104-1453 Holmgren, Uppsala
521120-1636 Adolfsson, Skultuna
521225-7553 Sandberg, Gävle
530115-3531 Dahlman, Gävle
530121-7559 Sundberg, Storvik
530202-1612 Månsson, Katrineholm

530215-6939 Färdigsson, Västerås
530218-6936 Eriksson, Västerås
530418-1232 Eriksson, Östhammar
530426-0077 Berggren, Johanneshov
530523-8015 Sjölander, Köping
530703-9098 Svensson, Kolbäck
530712-4353 Nedrell, Västerås
530713-7512 Kax, Gävle
530907-7716 Vedin, Österfärnebo
531204-7615 Nilsson, Gävle
531223-7653 Borg, Gävle
531223-7778 Skogsberg, Sandviken
540521-8339 Bengtsson, Bollnäs
540606-0011 Gillberg, Lidingö
540726-7615 Hedlund, Ockelbo
540816-7616 Olsson, Gävle
540922-1479 Tenerz, Västerås
541010-2056 Strand, Sigtuna

Plutonbefälsskolan Skytte

Chef: kn I Alin
Stf: lt L Hållander

491126-2915 Girdo, Vällingby
500209-0131 Naeve, Enskede
500525-7671 Wallenius, Karlstad
51011917597 Eriksson, Hofors
511115-1436 Lindberg, Tierp
520126-6953 Fogelberg, Arboga
520330-7516 Gärdin, Sandviken
520817-7518 Ahlén, Vallsta
520818-7517 Koskinen, Valbo
520830-1019 Eriksson, Huddinge
521211-7575 Söderholm, Edsbyn
530103-6678 Heimersson, Sala
530114-6931 Forsberg, Västerås
530121-7591 Franck, Gävle

Instr: lt Norelius

530704-6911 Magnusson, Sala
530811-1458 Hedberg, Uppsala
530811-7570 Lindberg, Söderala
530829-1656 Bergström, Eskilstuna
530905-1059 Engblom, Täby
530921-6918 Hedvall, Västerås
531010-7692 Öhlén, Gävle
540102-7593 Bengters, Fagersta
540106-1451 Eriksson, Svista
540316-1630 Davidsson, Hölö
540729-1995 Elmgren, Atvidaberg
540803-7637 Englund, Österfärnebo
550429-6970 Ljungkvist, Mellösa

Plutonbefälsskolan Pansarvärn

Chef: kn A Wallin
Stf: fk Söderblom

490704-7551 Norling, Gävle
500324-9330 Ovaska, Forsbacka
510531-7670 Wijk, Sandviken
511023-7517 Friskman, Gävle
520126-5138 Meinke, Bandhagen
511221-7558 Haldén, Hofors
520207-8597 Brandt, Västerås
520218-7570 Andersson, Valbo
520226-1219 Olsson, Enköping
520301-7578 Östlund, Sandviken
520302-1935 Brissman, Linköping
530201-6976 Lemming, Västerås
530521-7555 Jansson, Åshammar
530728-6913 Jotorp, Västerås
530926-7572 Persson, Gävle
531107-6912 Waller, Västerås
540203-7518 Boman, Bollnäs
540209-4857 Nygren, Bollnäs
540415-7553 Andersson, Sandviken
540508-7510 Mörlin, Norrala
540717-0215 Medin, Gävle
540826-7556 Fredriksson, Gävle
540906-1453 Pettersson, Gävle

I M/59 OCH VIT ARMBINDEL

Sent en oktoberkväll samlades hela plutonen kring 20-mannatältet mitt i förläggningen. Det var mörkt och kyligt, alla stod tysta och bara väntade på att ordergivningen skulle börja.

Vid ordergivningen delades vi in i två grupper, som samlades kring varsin karta. Vita armbindlar delades ut till alla och gruppernas uppgifter klargjordes. Den grupp jag hamnade i bestod av tio man. Vår uppgift var att göra ett eldöverfall på ett repförband, som låg förlagt på Norrlandet. För transporten, som skulle gå tvärs igenom Gävle, disponerades två "pansarskyttebilar" — valpar med påbyggt kanontorn och plastkanon. Sedan gällde det för oss att hitta förläggningsplatsen och utföra eldöverfallet.

Under transporten stannade vi vid en ensam gatlykta för att maskera oss och lägga upp exakta stridsplaner. När maskeringen var klar och vi såg oss omkring, upptäckte vi att alla lyckats över

förväntan med att vanställa sitt ansikte och alla verkade otäckare än vanligt.

Då vi närmade oss Gävle dök ur vardera kanontornet upp en tornskytt. Sena kvällsvandrare tittade undrande på de båda bilarna och de båda skräckinjagande, maskerade krigarna som skrikande försökte prata med varandra.

Så småningom passerades Gävle och vi kom ut på Norrlandet. Bilarna ställdes undan i ett buskage och vi gick igenom planerna en sista gång.

Spaningen skulle ske med en grupp på var sida av en stig, där förläggningen troligen låg. Återsamlingsplats var ett vägskäl och tid för spaningen 1½ timme.

När spaningen började fann vi att det var betydligt svårare än vi trodde från början. Vi följde en väg för att hitta fram till den stig, vi skulle spana vid. Det kunde finnas poster vid vägen, men vi chansade på att det inte fanns några.

Vi gick tysta fram och det enda som syntes var en rad skuggor som gick framför. Plötsligt hördes en bil. Vi visste att det kunde vara en militär transport och kastade oss snabbt i skydd vid sidan av vägen. Tre man, däribland jag själv, hamnade djupt nere i ett smutsigt dike. Någon fick en känga i ansiktet och en annan slog knät i en sten. Sådana saker får man stå ut med som fosterlandsförsvarare och vi bara skrattade åt varandras blessyrer.

Efter ytterligare ett par möten med bilar hittade vi stigen och tog oss in i terrängen för att spana.

I terrängen var det mörkt som i en kolsäck och då man gick bakom någon var det bara den vita armbindeln som syntes. Var vi än gick så var det ris och kvistar, stubbar och stenar. Vi rev oss i ansiktet och på händerna, bröt grenar, snavade på stenar och det var minst av allt tyst där vi gick fram. — "Vi får gå saktare och ta det mer försiktigt", manade gruppchefen. I snigelfart rörde vi oss fram mot mötesplatsen.

Femton minuter försenade kom vi fram till vägskälet utan att ha sett skymten av några tält. Av den andra gruppen syntes inte ett spår. Vi bestämde att gruppen skulle vila i skogen och att vi skulle ha en anvisningspost vid vägskälet.

Efter en halvtimme syntes några figurer komma smygande längs vägen. När de kom närmare syntes de vita armbindlarna och posten visade in dem till vår grupp.

Den andra gruppen hade efter mycken möda hittat förläggningen.

Från Livkomp högvaktskommendering på Kungl. slottet i juli månad. Fr v 130 Hedberg, 146 Wadström, 107 Fogelberg och 125 Dahlqvist

Vi beslöt oss för att genast ta oss till förläggningsplatsen och göra eldöverfallet.

När vi närmade oss tälten i skogen hade vi turen med oss. Det kom in ett par bilar till förläggningen och under den tid då bilmotorerna gick kunde vi flytta oss framåt utan någon större försiktighet. Bullret från bilarna hördes betydligt bättre än de kvistar, vi bröt då vi tog oss framåt.

Efter några minuter blev det dock helt tyst framför oss i lägret. Vi stannade i mörkret för att bedöma hur lägret såg ut. Det enda vi såg av tälten var två smala ljusstrimmor som letade sig ut ur varsitt tält. Jag och två till fick uppgiften att gå till höger om de övriga för att få så stor bredd som möjligt på eldöverfallet.

Vi fortsatte försiktigt smygande fram mot tälten. — "En tråd! Det måste vara en larmmina!" hörde jag en röst viska framför mig. Två av oss lyckades ta oss förbi tråden utan att något hände. Den tredje stannade på andra sidan: — "Sluta nu! Vi ska inte längre fram. Det är inte meningen att vi ska stjäla tälten utan vi ska göra ett eldöverfall!" — "Ja, men vi ser ju inga tält så vi fortsätter. Du kan stanna här om du vill", viskade vi tillbaka och fortsatte framåt utan att vänta på svar.

Efter ytterligare en passerad larmmina hörde jag att den andre föll alldeles intill mig. Jag stannade och hörde honom viska: — "Kom hit, jag har hittat en eldställning". Vi stod tysta intill eldställningen och spanade ut i mörkret. Då vi själva stod stilla hörde vi folk som pratade och slammer från tälten. Vi upptäckte att vi tidigare helt missbedömt lägrets utsträckning. I stället för att hamna i lägrets utkant hade vi hamnat i dess centrum. Vi hade smugit oss ända intill tälten och upptäckte tre tält omkring oss. Det närmaste var bara ett par meter ifrån oss. Nu kunde vi bara vänta på att något skulle hända. Långt nere till vänster, där de övriga befann sig, small det plötsligt från en larmmina. Det hände inget mer därifrån och inget vapen öppnade eld. Inte heller i de tält, vi hade framför oss, hände något, så vi bara låg och väntade.

Plötsligt öppnade en mängd vapen eld där de övriga var. Vi öppnade själva eld och lät kpisten skjuta punkteldar med lösplugg mellan tälten. Inifrån tälten hörde vi folk som började röra sig och svära över att bli väckta mitt i natten. Vi skrattade åt deras svordomar och sköt vidare.

På tillbakavägen såg vi till att riva ner alla larmminor som vi tidigare så försiktigt passerat. Runt omkring i skogen hördes brak och kvistar som bröts och det var ingen som längre tänkte på att gå tyst fram.

Efter en halvtimme var alla återsamlade vid bilarna. Från lägret, vi nyss lämnat, hördes fortfarande då och då ett par skott. Vi var själva nöjda med att få stiga in i bilarna för att åka tillbaka till vår egen förläggning.

113 Koskinen

4. KOMPANIET

Chef: kn Sjödin
Adj: fj Jegebrant

Handräckningspluton

Chef: fj Lindeborg

480930-7590 Hessman, Valbo
490316-7577 Ahlenius, Söderhamn
490407-7577 Andersson, Uppsala
491111-1732 Bengtsson, Gävle
491122-7512 Aleskog, Gävle
491218-0230 Nordin, Gävle
500316-7573 Tidlund, Gävle
500323-7137 Wiklöf, Hedesunda
500618-7156 Bergman, Sandviken
500704-7599 Lindström, Gävle
500901-6295 Stenqvist, Söderhamn
501101-5053 Nilsson, Hallsberg
501104-7577 Engström, Älvkarleby
501117-7517 Sjöberg, Sandviken
510118-6954 Larsson, Köping
510214-7559 Lundgren, Gävle
510622-7514 Ehn, Österfärnebo
510625-7172 Backström, Järbo
510707-7132 Wiborgh, Torsåker
510731-1457 Jansson, Gävle
510926-7152 Olsson, Gävle
511127-7538 Karlsson, Gävle
520202-6935 Virkki, Forsbacka
520209-7514 Ottosson, Gävle

520212-7519 Lindblom, Gävle
520315-1237 Gustafsson, Hedesunda
520405-7532 Pettersson, Gävle
520412-7574 Olsson, Söderhamn
520419-7650 Godin, Edsbyn
520420-7616 Janusiewicz, Bollnäs
520425-7652 Berg, Sandviken
520514-7514 Sand, Gävle
520518-7593 Johansson, Skutskär
520519-1413 Lundgren, Uppsala
520615-7918 Nyman, Kvissleby
520705-0096 Andersson, Gävle
520706-1473 Jonsson, Sandviken
520823-7650 Pettersson, Sandviken
520902-7639 Ström, Torsåker
520905-1498 Andmyr, Gimo
520919-7572 Persson, Gävle
521018-7133 Gustafsson, Gävle
521019-7538 Leino, Gävle
521112-7534 Persson, Gävle
521113-1072 Starrin, Stockholm
521205-7631 Nordström,Gästrike-Hammarby
521207-7539 Selén, Gävle
521211-7518 Sundberg, Storvik
530101-7595 Nykäsenoja, Järbo
530102-7552 Eklund, Gävle
530109-6995 Eriksson, Sandviken
530110-7552 Momqvist, Gävle
530117-7118 Dehlin, Gävle
530121-1511 Samuelsson, Storvik
530202-1430 Lötblom, Karlsholmsbruk
530203-7576 Hållberg, Gävle
530214-8233 Olofsson, Sandviken
530223-6954 Andersson, Köping
530304-7574 Södergren, Sandviken
530305-7557 Mobergh, Gävle
530308-7554 Lindberg, Edsbyn
530310-7618 Mårsell, Gävle
530319-7577 Hedberg, Gävle
530325-7116 Back, Norrsundet
530403-7590 Hansson, Skutskär
530404-7631 Löke, Valbo
530412-7854 Pettersson, Furuvik
530414-7530 Adolfsson, Viksjöfors
530416-7595 Östblom, Gävle
530428-7138 Lång, Mackmyra
530503-7516 Lindgren, andvikSen
530504-8570 Viklund, Västerås
530506-1474 Pärt, Gävle
530508-7594 Olofsson, Hofors
530513-7530 Andersson, Ockelbo
530517-7593 Petrilä, Mackmyra
530521-5138 Enmarker, Gävle
530530-7539 Hernlund, Hofors
530715-7510 Dahllöf, Gävle
530718-8291 Arntzén, Sandviken
530719-7573 Blomkvist, Gävle
530807-8715 Öhrlund, aSndviken
530817-7137 Johansson, Gävle
530904-1472 Andersson, Björklinge
530916-7517 Wahlund, Gävle
530917-7672 Wickström, Sandviken
530922-7576 Kvist, Gävle
531002-7577 Hurtig, Gävle
531002-7536 Nyström, Bollnäs
531010-7775 Jonsson, Ockelbo
531015-7515 Andersson, Sandviken
531020-7559 Larsson, Gävle
531104-7590 Ädel, Hofors
531124-0096 Forsblom, Edsbyn
531127-7551 Holzinger, Hedesunda
531222-7530 Westrin, Hofors
540125-7570 Wahlberg, Gävle
540208-7711 Persson, Åmotsbruk
540411-7631 Energård, Sandviken
540423-6993 Holmkvist, Västerås
540423-7595 Sandh, Sandviken
540428-7517 Ohlsson, Sandviken
540518-7534 Ström, Stråtjära
540521-7612 Karlsson, Sandviken
540530-7074 Dahlström, Gävle
540730-6234 Hägerfors, Hofors
540801-7571 Olsson, Söderhamn
540831-7518 Lindblom, Kilafors
541010-7519 Lund, Bollnäs
541020-7590 Widman, Sandviken
541231-7819 Lavér, Söderala
550627-7598 Delin, Skutskär

Vaktpluton

Chef: lt Swenneke
Stf: fj Bengtsson

480509-7716 Andersson, Gävle
480808-3937 Engberg, Hofors
490814-1999 Strömberg, Gävle
500305-7618 Söderström, Gävle
500811-7573 Hellblom, Åshammar
501117-9370 Trög, Hofors
510302-1415 Isaksson, Sandviken
510310-8915 Hemphälä, Sandviken
510708-7636 Eriksson, Gävle
511225-9451 Kalliokoski, Forsbacka
520202-9095 Nilsson, Gävle
520210-7594 Hult, Sandviken
520429-7534 Lindqvist, Gävle
520914-7130 Helin, Sandviken
521231-8256 Flodin, Gävle
530309-7116 Andersson, Gävle
530314-7515 Nilsson, Gävle
530411-7632 Lundqvist, Gävle
530520-7531 Engvall, Valbo
530524-7511 Bengtsson, Gävle
530629-8539 Wallén, Gävle
530716-7576 Lundin, Gävle
530819-7598 Jansson, Gävle
530821-7651 Brodin, Gävle

530928-7570 Eriksson, Gävle
531028-7130 Eriksson, Valbo
531106-7630 Lindgren, Gävle
540125-7653 Nilssno, Gävle
540406-7653 Virtanen, Gävle
540523-0136 Leino, Gävle
540712-7553 Ågren, Gävle
541015-7530 Disendahl, Valbo

Värnpluton
Chef: kn Lindström
Stf: fj Lindeberg

520426-7594 Eriksson, Viksjöfors
520618-1074 Hägglund, Knivsta
520802-6954 Wanberg, Sala
520917-1411 Lindström, Uppsala
521205-7694 Eriksson, Bollnäs
530129-7577 Groth, Norrsundet
530318-7578 Selin, Gävle
530414-7738 Andersson, Gävle
530511-7615 Nilsson, Gävle
530515-7512 Dahlqvist, Sandviken
530613-6994 Vall, Västerås
530625-1470 Larsson, Rengsjö
530702-7697 Dahlgren, Norrsundet
530801-7556 Blom, Alfta
530822-7635 Lagesson, Edsbyn
531006-7557 Andersson, Arbrå
531010-9318 Sund, Järbo
531024-7654 Tjulin, Gävle
531211-7558 Eriksson, Storvik
531215-7513 Larsson, Bollnäs
531219-7550 Gustavsson, Järbo
531224-6951 Bergström, Västerås
531229-2716 Aronsson, Uppsala
540101-0235 Johansson, Farsta
540208-7596 Vilén, Hofors
540414-7554 Litzéll, Gävle
540423-7553 Modin, Gävle
540528-7912 Fröjd, Hedesunda
540530-7512 Jansson, Bollnäs
540605-2794 Lindblad, Arboga
540613-7637 Eliasson, Gävle
540715-7519 Johansson, Sandviken
540726-7615 Hedlund, Ockelbo
540806-7592 Löf, Valbo
540921-7014 Johansson, Sala

SKJUT FÖRST FRÅGA SE'N

En glad, pigg och nyter "dagskruv" kommer inrusande på logementet, ställer sig mitt på golvet, och joddlar till dess att hela styrkan ramlat ur sängarna. Det finns ingenting som går upp mot att bli väckt klockan 6 på morgonen. Vetskapen om att man måste ta sig över kaserngården i halv snöstorm och tio graders kyla för att få ställa sig i frukostkö väcker ilningar av välbefinnande hos de flesta.

En ny dag har börjat, åtminstone är den på väg. Det är nämligen fortfarande mörkt som i en kolkällare ute. När den välgörande havregrynsgröten lagt sig som en dunboll i magen är det dags att återvända till kompaniet för att åter igen försöka lösa gåtan hur en, ur befälens synvinkel, välsträckt säng ser ut. Efter fribrottningen med sängen vidtar ett febrilt sopande (åtminstone ibland). När soporna väl har kommit utanför logementsdörren återförs kvasten till sitt stall. Klockan närmar sig 0715. Alla samlas ute i korridoren. Logementscheferna räknar över och kollar styrkebeskeden. Plötsligt vrålar någon "uppställning" och med säkra och spänstiga steg kommer Fj Lindeborg ut på arenan. Han kommen-

4. komp nattjägare i aktion. Fr v Nykäsenoja, Olsson, Lavér och Eriksson

derar avlämning och logementscheferna ryter givakt åt sina käcka soldater. Efter avlämningen kommenderas logementsvis manöver. När samtliga logement lämnat av briljerar Fj Lindeborg åter igen med världens snabbaste "givakt-manöver". En "Livare" skulle stå som fallen från skyarna. Det måste kallas ett under att ingen har slagit knut på sig än. Efter rättningen mittåt blir vi upplysta om vad dagens övning går ut på. Vi ska ut i busken och tälta. Kvällstjänsten skall ägnas åt strid. Som vanligt på hdr-pluton övas det i två pass. Annars skulle ju all service på regementet ligga nere. Målet är alltså att vi ska delas upp i två läger. Vi tilldelas ett tält per grupp. Därifrån ska vi sedan anfalla det andra tältet. Vi ställer upp utanför B-kasern på gruppkolonn med fyra täter. Marschanträdet låter, som alltid, som en enda kraftig explosion. 4:e kompaniets handräckare är på väg ut i busken för att duka till strid. Marschen sker, som sig bör, under total tystnad. Det enda som hörs är det taktfasta klampet från våra kängor. Vi når vårt mål och det kommenderas halt. En halt som förmodligen registrerades som en smärre jordbävning nere i Uppsala. Vi delas upp i grupper med olika uppgifter. Några samlar granris, andra reser "tältpinnarna" och den tredje gruppen hanterar tältdukarna. Allt detta sker under överinseende av Fj Lindeborg, som också berättar uppbyggliga historier om några läckra sprängolyckor på den gamla goda tiden. Stämningen är hög. Efter det att skytteposteringar utsetts och tälten testats var det dags för återtågandet. Detta skedde

givetvis med samma finnes och skärpa som morgonens utmarsch. Väl återkomna till kasern iklädde vi oss våra köpasserkort och inträdde i matsalen för att inmundiga en välförtjänt lunch. På eftermiddagen återgick grupp ett till sina ordinarie arbetsplatser medan grupp två gick ut för att ordna det andra tältet. Uppställningen för kvällstjänsten var 1800. Stridspackningen var påtagen och på höger axel hängde den lösapterade k-pisten. Innan vi ställde upp utanför kasern fick vi ut våra slutstycken. Nu hade även vårt kompanis absolut störste krigare sällat sig till samlingen, alltså vår kompanichef Kn Sjödin. Han skulle övervaka ett tält och Fj Lindeborg det andra. Vi marscherade ut i fast förvissning om att just vårat tält skulle avgå med en förkrossande seger. Vi anlände till våra respektive posteringar. En tältchef utsågs. Han ställdes i repförbindelse med de två vaktposterna utanför tältet. Vi begåvades med två magasin "lösplugg" var. Nu började festen. Första spaningspatrullen skickades ut. Den skulle försöka att rekognosera fiendens position. En man ur spaningspatrullen hade tydligen vissa svårigheter med sitt mörkerseende, för han råkade kliva rakt in i fiendens tält. Olyckligtvis sov inte fienden, så han blev tillfångatagen. Spaningsstyrkan reducerades alltså till 4 man. Till råga på allt elände var vi upplysta om att vi vilken sekund som helst kunde bli anfallna. Den vetskapen i kombination med en något nervös tältvakt medförde att de fyra återstående i spaningspatrullen fick ett mycket varmt mottagande. En av vakterna tömde nämligen ett helt magasin rakt i "kistorna" på dem. En reducering av fem man på en halvtimme, det måste väl betecknas som ett smärre rekord. Nu gällde det att spela korten väl. Syftet med övningen var ju att vi skulle få känna på en riktig krigssituation. Men att det skulle bli så här realistiskt hade vi nog inte väntat oss. Nu började vi anfalla fienden och fienden anföll oss om vartannat. Det kom dock aldrig anfall från båda sidorna samtidigt. Tydligen hade Kn Sjödin och Fj Lindebrog gjort upp ett anfallsschema i förväg. De två stridsrävarna visste nog vad de gjorde på den punkten, för det hade väl blivit rena kalabaliken om vi drabbat samman mitt inne i skogen.

När alla fått känna på rollerna som spanare, anfallare och försvarare återvände vi till kasernen för att tvätta oss och förtära något som åtminstone i militära sammanhang kallas för choklad. I korridoren ovanför oss sov 4:e kompaniets vakt- och värnpluton sin skönhetssömn efter en dag av grundutbildningens exercis. Vi

killar ur hdrplutonen gick och lade oss ganska trötta, men nöjda, väl medvetna om att vi, som Kn Sjödin så ofta poängterar, är ett stridande förband. Sen får de andra kompanierna inbilla sig vad de vill.

65 Mårsell

5. KOMPANIET

Chef: mj Fröderberg
Stf: kn Arnborg

Adj: fj E Jonsson

Stabspluton

Chef: kn S E Ohlsson
Stf: fj Ågren

Instr: fj Scheele
fj Höglund
serg Belin

471227-7559 Jonsson, Bollnäs
481221-7653 Johansson, N. Valbo
500524-8132 Karlsson, Sandarne
500702-7518 Jonsson, Söderhamn
501012-3312 Kaj, Uppsala
510223-7632 Häggqvist, Gävle
510726-7097 Bengtsberg, Stockholm
511113-1438 Lund, Skärplinge
511201-6976 Dunbäck, Västerås
520401-7551 Bergström, Årsunda
520426-7610 Henrysson, Viksjöfors
520726-1990 Anderstedt, Norrköping
530212-1438 Gellerbrant, Valbo
530605-2977 Elvingsson, Ockelbo
530802-1616 Hedström, Gävle
530906-0191 Nordin, Gävle
531103-7534 Lindberg, Sandviken
540401-7674 Bergman, Sandviken
541005-7516 Mickelsson, Bollnäs

480420-7571 Hillgren, Skutskär
500422-7558 Forsblom, Edsbyn
500623-7613 Andersson, Marmaverken
500915-6935 Norling, Sala
501104-7536 Rönn, Söderhamn
510707-6951 Gustafsson, Västerås
510901-7615 Stenmark, Sandviken
520127-1235 Berlin, Uppsala
520131-7558 Modigh, Sandviken
520403-7617 Lundström, Gävle
520608-1431 Högström, Uppsala
521204-1635 Hökby, Gävle
530424-7611 Bergsten, Sandviken
530615-7610 Hildingsson, Gävle
530904-7537 Höglund, Gävle
531017-7570 Asplund, Gävle
540320-6971 Högberg, Ramnäs
540714-7577 Hellman, Sandviken

Motorcykelpluton

Chef: lt Näslund
Stf: fj Söderlund

480622-7635 Karlsson, Ljusne
510710-7632 Jansson, Sandviken
520924-7534 Friberg, Sandviken
530130-1452 Bengtsson, Gävle
530428-7856 Wadelius, Gävle
530511-7516 Bergström, Järbo
530715-7031 Wallén, Sala
530905-7833 Larsson, Gävle
540416-7594 Kurberg, Gävle
540618-6956 Eriksson, aSla
540705-1415 Karlsson, Söderfors
540902-6977 Jonsson, Örbyhus

510617-7537 Englund, Ljusne
520825-1479 Aberg, Alunda
530110-9335 Nielsen, Hofors
530225-7539 Larsson, Österfärnebo
530429-7632 Aberg, Ockelbo
530707-6652 Hansen, Forsbacka
530814-7551 Nilsson, Valbo
540116-1418 Turesson, Skärplinge
540419-7617 Jansson, S. Valbo
540702-7019 Roslind, Hallstahammar
540709-1155 Thelin, Nacka

CTP/Bandtraktorpluton

Chef: fj Försäter
Stf: fj Falk

500722-7597 Norgren, Söderala
510608-7678 Norén, Gävle
511029-7511 Pettersson, Gävle

520417-1432 Söderberg, Enköping
520513-7515 Sjöström, Gävle
520820-7679 Wennberg, Gävle

530116-7556 Hjalmarsson, Söderhamn
530627-7533 Olsson, Gävle
530826-7532 Johansson, Gävle
531222-0238 Westerberg, Vällingby
540601-7532 Andersson, Ashammar
540812-1118 Karlsson, Hargshamn
501015-6957 Persson, Uppsala
511022-9431 Björkgren, Gävle
520330-7557 Hemström, Gävle
520420-7574 Lindgren, Kilafors
520624-7552 Persson, Sandviken
521004-7634 Brodin, Hofors
530223-7515 Persson, Kungsgården
530802-7555 Ridderborg, Gävle
531031-7572 Göthe, Gävle
540130-7557 Lehtimäki, Hofors
540606-5556 Landqvist, Gävle
541230-6978 Karlsson, Hallstahammar

7. KOMPANIET

Chef: mj B Sandström **Adj: fj Lönnberg**
Stf: kn L Nilsson

Stabs- och trosstropp

Chef: serg Hägg

480324-7578 Norborg, Stockholm
511230-7870 Eriksson, Sandviken
510826-7518 Hedberg, Gävle
530117-7639 Engström, Gävle
500420-7676 Holmsten, Gävle
510824-1430 Asplund, Björklinge
520303-7592 Andersson, Sandviken
530422-7514 Hedblom, Gävle
540225-7017 Kvarnryd, Västerås
520805-7314 Axelsson, Fagersta
530428-7559 Krantz, Ockelbo
530319-7270 Tallbo, Arsunda
530114-7632 Carlström, Sandviken
541209-6991 Andersson, Norberg
520411-7534 Olsson, Alfta
530109-7555 Höglund, Gävle
530128-7610 Jakobsson, Sandviken
530226-7538 Helgesson, Edsbyn
530518-7592 Ström, Gävle

Första skyttepluton

Chef: kn Swärdenholt
Stf: öfu Thollén

530611-7515 Rodin, Vallsta
500601-7593 Hansson, Rengsjö
490626-9537 Helen, Hallstahammar
540430-6952 Lindell, Västerås
540613-7553 Hammarström, Landafors
540716-7518 Wallin, Bollnäs
530308-7539 Engberg, Arbrå
530405-7630 Sandström, Bollnäs
530804-7553 Jonsson, Edsbyn
510309-7613 Nyman, Sandviken
541010-1470 Sundell, Uppsala
540117-7653 Akerström, Hofors
540102-7577 Engberg, Edsbyn
530511-7573 Wassberg, Kungsgården
530529-7615 Edenhag, Hofors
540611-7514 Nordin, Edsbyn
540809-7532 Norling, Hofors
520608-7511 Arnborg, Gävle
520807-0291 Blomqvist, Älvsjö
530724-9317 Svedlund, Norrsundet
540209-0210 Eriksson, Söderhamn
540315-7554 Norberg, Norrsundet
540331-7554 Linderdahl, Söderhamn
520923-7519 Pousette, Söderhamn
530729-7597 Lövgren, Marmaverken
540203-7617 Sjödin, Ljusne
530606-7116 Hansson, Gävle
520624-7511 Sundström, Skutskär
520628-7533 Engman, Edsbyn
520913-8550 Nilsson, Norrsundet
530210-7510 Olsson, Bollnäs
531009-7513 Larsson, Bollnäs
540510-7516 Perols, Edsbyn
541021-7516 Olsson, Bollnäs
520923-7592 Jonsson, Hofors

Andra skyttepluton

Chef: lt Froste
Stf: öfu Kämpe

530213-7517 Aström, Gävle
530713-1630 Sundberg, Gävle
540416-7578 Hansson, Järbo
530924-7590 Karlsson, Södra Valbo
550203-7590 Lundqvist, Bollnäs
490621-1430 Franzén, Sandviken
530218-7595 Hedström, Gävle
520705-7554 Ljung, Gävle
531103-7153 Danielsson, Gävle
530102-7636 Ekström, Mackmyra
530204-7617 Skoglund, Sandviken
521126-7553 Lindqvist, Gävle

530416-1614 Söderberg, Kvicksund
530826-7615 Sjöstrand, Gävle
530930-7576 Andersson, Hagaström
531016-7597 Edlund, Sandviken
520228-7511 Lundström, Storvik
530624-7577 Andersson, Sandviken
530411-7590 Holm, Storvik
540211-7658 Ericson, Sala
530906-7519 Holmström, Gävle
531125-7595 Petersson, Gävle
531230-7530 Karlsson, Gävle
530112-7592 Wall, Sandviken

540505-7596 Sohlström, Sandviken
540509-7535 Andersson, Sandviken
540623-7577 Östling, Norra Valbo
541005-7532 Byman, Sandviken
530929-7579 Jäderberg, Gävle
530604-7639 Öhrman, Sandviken
520407-7571 Windahl, Gävle
520622-7570 Olsson, Sandviken
520730-7512 Vestman, Gävle
521223-7555 Lejdström, Storvik
540707-7519 Parling, Forsbacka

Tredje skyttepluton

Chef: lt Östling
Stf: öfu Helling

531206-6938 Andersson, Fagersta
540923-2732 Lindholm, Tierp
520821-9351 Trofast, Linköping
540315-6911 Lindberg, Kolbäck
531220-7516 Bergh, Bollnäs
520524-2018 Toll, Norrköping
530308-1474 Nordström, Bålsta
540417-1117 Sundberg, Hallstavik
521114-1451 Högberg, Uppsala
540703-1433 Persson, Södertälje
541127-8293 Eriksson, Fagersta
540203-1453 Blank, Uppsala
530329-0331 Nordin, Ljusne
520715-1431 Juhlin, Enköping
541016-6671 Gustavsson, Riddarhyttan
541024-6937 Söderqvist, Västerås
511129-1455 Ramstedt, Spånga
520304-1479 Haglund, Uppsala
541004-1098 Grafström, Uppsala

540802-7554 Olsson, Bollnäs
540615-7619 Bergman, Hofors
540510-6971 Hammargren, Västerås
510317-7555 Lith, Torsåker
530603-1419 Öbrink, Älvkarleby
540222-1419 Jansson, Tierp
510614-9338 Liukkonen, Stockholm
541224-1415 Fröjd, Järlåsa
521219-7577 Nygren, Arsunda
540319-6917 Nilsson, Arboga
540123-0130 Claesson, Johanneshov
520710-1410 Forsberg, Skärplinge
521105-1411 Karlsson, Enbo
521203-7617 Pettersson, Gävle
540520-7019 Gustavsson, Kolsva
541005-6930 Anderberg, Arboga
541117-1431 Sjöstrand, Älvkarleby
540810-1078 Andersson, Gimo
520111-7677 Halvarsson, Sandviken

Pansarvärnstroppen

Chef: lt Ögren
Stf: fj E:lebo

511202-7031 Lindberg, Västerås
510313-7534 Lundgren, Gävle
531118-7636 Persson, Vallsta
530819-7655 Brink, Sandviken
510502-1033 Larsson, Solna
511121-1453 Eriksson, Örbyhus
520706-1432 Engblom, Uppsala
530121-7518 Olofsson, Sandviken
530319-1430 Jorshammar, Uppbälinge
530905-8955 Eriksson, Landskrona
540612-7034 Lindquist, Västerås
540617-1479 Drougge, Söderfors

540409-7015 Varga, Köping
530412-7532 Söderström, Strångjära
530322-7515 Zetterlund, Arbrå
510526-7511 Larsson, Hedesunda
520307-2938 Karlsson, Torsåker
621214-7572 Eriksson, Gävle
530303-7534 Persson, Edsbyn
530808-7658 Söderholm, Bergvik
540221-7599 Lindkvist, Sandviken
540110-7577 Andersson, Hofors
521220-1973 Gunnarsson, Gimo
490403-7696 Lööf, Sandviken

NÄR SJUNDE GICK HÖGVAKT

När Hälsinge regemente går högvakt, vet många att det är klass på slottets vakter.

Passfria kamrater uppvaktar kamrat på post. Fr v 213 Lundqvist, 253 Rasmusson, 322 Blank, 332 Bergman

När utbildningen av högvaktssoldaterna startar får de alltid höra att tidigare generationer har skött sig utmärkt. Det sporrar alla grabbar till att prestera sitt yttersta och utföra sina uppgifter perfekt.

Så var det även i år. Vi på sjunde kompaniet ville inte vara sämre än tidigare generationer. Vi bet ihop och tränade och tränade under ett par varma septemberveckor. De nya kängorna skavde, damaskerna var för små, hjälmen satt snett, bältet var smutsigt och handskarna trasiga. Det behövdes tid och tålamod för att få alla grabbar i ett stiligt och putsat utseende. Inför vår premiär var samtliga av oss ytterst nervösa. Denna gråkalla septembersöndag skulle det kanske komma 1500—2000 personer för att se på oss. Många skulle fotografera och anhöriga stå och vinka. Då gällde det för Hälsingesoldaterna att skärpa sig!

Vi skiljdes åt på fredagskvällen för att sammanstråla tidigt på söndag morgon. Under vår högvaktsträning hade kung Gustav VI Adolf legat svårt sjuk på lasarettet i Helsingborg. Varje nyhets-

sändning följdes med stort intresse. För vad skulle ske om vår monark avled? Ingen utav oss tänkte så långt. Vi visste att kungen var en stark man och säkert skulle krya på sig. Tyvärr blev så nu inte fallet. Nya komplikationer förvärrade hans tillstånd.

På kvällen innan vi skulle gå första högvakt avled kung Gustav VI Adolf. I bussen ner till Stockholm visste ingen vad som skulle ske med högvakten. När vi nådde Frösunda kom informationen: ingen musik, utan förstämda trummor i täten, ändrad marschväg, som blev längre, genom Kungsträdgården och upp genom Gamla stan till den Yttre Borggården. Högvakten bar svarta sorgband och vår fana hade svart flor. Det märktes att vi alla var mer sammanbitna än tidigare. Nervositeten tycktes vara helt borta.

Nu idag ska den nya kungen tillträda och vi, GBS på 7. komp, I 14 i Gävle, ska gå högvakten. Mina tankar hinner ej gå längre förrän tiden är inne att ställa upp för avmarsch. Kommendanten själv var där för visitation. Den gick bra: hårnäten satt fint, skorna glänste och trummorna började mullra.

Vi marscherade fram genom ett sorgklätt Stockholm. Alla flaggor var hissade på halv stång och många, många fällde en tår denna dag. Landssorgen var ett faktum. Och nu var det inte hundratals människor ute utan det var snarare ett hav av människor, som kantade hela vår marschväg. När vi marscherade in på borggården fanns där 10.000—12.000 personer förutom TV och massmedia. Allt gick perfekt och när kapten Dahlström kommenderade halt såg hela svenska folket samtliga vita damasker stanna upp i en samtidig halt. När första avlösningen hade intagit sina poster var de utspridda kring slottet tillsammans med det folkhav, som ville se den nya regenten. Efter hurrarop och skrik vinkade vår nye kung Carl XVI Gustav och visade sig för folket. Kungen hade nyss anlänt till slottet tillsammans med prinsessan Christina och prins Bertil. Den kungliga familjen vaktades nu av GBS, 7. komp., på Kungl Hälsinge Regemente. När vi stadgat oss och det lugnat ner sig på slottet kunde vi höra den första kritiken, som var positiv. Kommendanten hade meddelat att vi skött oss utmärkt. På televisionens nyhetssändning såg vi oss själva flera gånger marschera in på borggården. Våra chefer, som då var kn Dahlström, serg Schön och öfu Helling, var nöjda med vårt agerande.

Kommande dagar var snacket i full gång på kompaniet. Vi tyckte att högvakten var toppen. När vi nu uppmärksammats, som vi gjorde, blev intresset högt, vilket säkert inte hade varit fallet en

vanlig grå höstdag. När våra avlösningar var lediga under slutet av veckan fick vi agera vakter på flera ställen än tidigare.

Vårt andra högvaktspass sträckte sig från fredag—lördag. Dessa dagar var slottet fyllt med människor från hela världen. Dubbla poster utanför Slottskyrkan, poster som reglerade köer och poster som såg till ordningen. Det blev jäktiga dagar. De flesta människorna var där i två ärenden: att skriva på kondoleanslistorna och att defilera framför den avlidne kungens kista. När jag i andra avlösningen skulle ut på min post nr 7, möttes jag av nattliga kalla vindar. Klockan var 0400 och det blåste halv storm. Papperskorgar rullade förbi och skyltar blåste omkull. Vinden bedarrade framåt morgonen och köerna började åter ta form kring slottet. Några intermezzon utöver det vanliga hade inte inträffat. När avlösningen var klar på lördagen reste vi hem till en välbehövlig vila.

När gänget var återsamlat i Frösunda på måndag morgon hade vi avslutat ett studiebesök på Arlanda, som blev mycket lyckat. Många delegater, som skulle närvara vid kungens begravning, anlände då.

På begravningen, som ägde rum dagen efter, var GBS utplacerade i slottsbacken framför Storkyrkan. Vi stod i två led som alla övriga utefter hela kortegevägen. Alla dessa fanor, högre uppsatta män, regeringen, den kungliga familjen och hästarna gjorde ett djupt intryck på oss, som var direkt närvarande. Televisionen visade händelsen utöver hela världen. Där fanns representanter från alla världsdelar och många olika militärer från England, Tyskland, Italien m. fl. länder. Och vi stod där i gråa nya m/58 med nya hjälmar och fingervantar. TV-speakern nämnde ännu en gång vårt regemente och våra anhöriga spetsade öronen framför "dumburken". Vi stod där och frös, men vi hade tur för vår rastplats låg intill ett garage, som var öppet. Just denna dag hade säkert televerket inget att invända mot att vi lånade lite värme av dem. Vi kände alla att upplevelserna dessa dagar gjort intryck på oss.

När högvaktstjänstgöringen var slut för denna gång lät Carl XVI Gustav genom kommendanten tacka oss för god vakt. De av oss som var med under dessa dagar kommer aldrig att glömma denna händelse!

Per-Arne Blank

8. KOMPANIET

Chef: kn S Östblom
Stf: kn N Hiedland

Adj: fj K Persson

Stabs- och trosstropp

Chef: serg de Maré
Stf: serg Söderblom

511028-1036 Eriksson, Fagersta
520801-6997 Suckas, Hallstahammar
511126-7539 Högberg, Hofors
510820-7514 Jönsson, Hedesunda
511229-7535 Larsson, Gävle
540716-6957 Mård, Surahammar
540731-3310 Sjöberg, Huddinge
500625-7652 Redenvik, Gävle
501013-7619 Elvén, Hägersten
530504-7234 Bergström, Sandviken
530519-7211 Lundgren, Västerås

530824-7591 Andersson, Gävle
540502-7151 Ludvigsson, Johanneshov
531010-7734 Jansson, Hedesunda
531022-7599 Salander, Gävle
531106-7572 Olsson, Kilafors
530919-7514 Pettersson, Kilafors
540131-7576 Gustavsson, Kungsgården
530307-6912 Siltberg, Gävle
530127-8577 Mattsson, Bergvik
530303-7575 Hillgren, Gävle

Första skyttepluton

Chef: kn J Larsson
Stf: serg Söderblom

Instr: öfu Backman

540901-6952 Fjellman, Norberg
540127-1696 Kedfors, Sala
551110-6931 Stuvemark, Sala
520422-1435 Jansson ,Österbybruk
520403-5777 Barsjö, Gävle
540418-7576 Lindqvist, Hedesunda
530527-7575 Blomqvist, Söderhamn
530612-7134 Kerf, Gävle
540228-8996 Sandström, Uppsala
540117-1433 Pettersson, Järlåsa
520523-9394 Wallenius, Hallstahammar
520719-1114 Höglund, Rimbo
520703-1997 Fransson, Motala
530601-7574 Larsson, Hofors
540922-7211 Sjursvens, Krylbo
531006-7631 Bränd, Hofors

540405-0710 Olsson, Vällingby
510726-7550 Hedlund, Torsåker
530515-7553 Gunnarsson, Järbo
540304-7110 Larsson, Fagersta
521203-6973 Eriksson, Västerås
540530-7538 Berglund, Torsåker
530618-6934 Larsson, Västerås
531016-7514 Säll, Edsbyn
530218-7710 Larsson, Amotsbruk
540205-6674 Hedberg, Västerås
531008-7571 Eriksson, Edsbyn
540616-4318 Antonsson, Skultuna
520919-7135 Prost, Gävle
541115-7513 Svensson, Edsbyn
521121-1411 Jansson, Örbyhus
520909-9356 Westerholm, Kolbäck

Andra skyttepluton

Chef: lt Malm
Stf: serg de Maré

Instr: öfu Johansson

540519-7574 Persson, Kilafors
540705-4393 Lundin, Gävle
530706-2413 Ekhorn, Handen
541108-7918 Olsson, Söderhamn
531202-7575 Aström, Sandviken
511105-7674 Ingvarsson, Ljusdal
530712-7638 Lindblom, Kilafors
540604-7539 Hagström, Bollnäs
530428-7575 Wikström, Sandviken
540131-7515 Nordin, Söderhamn
540202-1074 Wester, Täby
540507-0219 Rolén, Bandhagen
530107-7672 Hedlund, Gävle
510223-9455 Gunnarsson, Bollnäs
530727-2970 Gustavsson, Arbrå
530309-7538 Eriksson, Gävle
521030-7558 Sundqvist, Ljusne

530831-7634 Bergström, Kungsgården
531125-7538 Cerny, Forsbacka
540204-7590 Askebark, Västerås
540119-0193 Laurell, Bandhagen
520814-4377 Hedberg, Lidingö
520511-1452 Lindroth, Örsundsbro
520416-7539 Arnborg, Gävle
530318-7537 Lindberg, Gävle
540913-6735 Pettersson, Bollnäs
540717-7616 Eriksson, Trönödal
531127-0077 Nilsson, Farsta
540316-1036 Backman, Upplands Väsby
540116-1137 Verwaart, Södertälje
530825-7152 Sanna, Vallsta
540902-7678 Hansson, Ockelbo
541224-8931 Gyllsten, Västerås
541114-9411 Ylitalo, Kolbäck

501028-7612 Persson, Bollnäs
530319-7536 Persson, Hofors

Tredje skyttepluton

Chef: lt Thuresson
Stf: öfu Lindberg

540902-7595 Dunder, Sandviken
540930-1453 Martinovs, Uppsala
541017-7652 Jönsson, Sandviken
530220-8334 Forss, Sandviken
540627-6237 Nylander, Fagersta
521221-1410 Eriksson, Enköping
530119-7173 Enström, Sandviken
520921-7578 Bäckström, Skutskär
530708-7535 Jernberg, Åshammar
530411-7616 Moberg, Forsbacka
531212-0396 Backlund, Uppsala
530813-6679 Karlsson, Gävle
540206-1237 Samuelsson, Sundbyberg
521121-7553 Thelén, Enköping
510704-6939 Olsson, Hallstahammar
500923-6976 Larsson, Gävle
531107-7530 Harrysson, Edsbyn
530724-7634 Hedlund, Ockelbo
531030-8771 Sjöberg, Rengsjö

Pansarvärnstroppen

Chef: kn Lax
Stf:fk Åhs

530218-7652 Lööf, Åshammar
530417-9418 Lang, Norberg
531224-7652 Berggren, Hofors
520722-1432 Lindberg, Uppsala
510503-2519 Ödman, Edsbyn
530914-7675 Brundin, Ockelbo
540217-7017 Brüdingam, Sala
511221-7632 Hansson, Bollnäs
530124-7593 Forslund, Gävle
530405-7572 Fagerström, Sandviken
530725-6270 Karlsson, Valbo
500412-7733 Wahlman, Valbo
540815-7534 Kraft, Bollnäs

530913-7536 Schwartz, Söderhamn
540605-7538 Holm, Sandviken

530918-1997 Halldin, Västerås
531122-7515 Sandberg, Norrsundet
540511-6954 Andersson, Västerås
531118-7115 Andersson, Edsbyn
530120-7535 Zackrisson, Norrsundet
540525-7899 Wallman, Gävle
520730-6910 Nordin, Fagersta
550503-7555 Wadström, Hofors
540122-7631 Frölander, Gävle
530331-7571 Ekberg, Gävle
540116-0212 Hansson, Farsta
511024-9033 Axelsson, Tierp
520525-0250 Olsson, Hägersten
520719-1635 Blomgren, Nyköping
530507-7652 Andersson, Sandviken
530723-7635 Helgesen, Ockelbo
540127-1076 Heldring, Syninge
540503-7119 Johansson, Skultuna
541116-1416 Karlström, Skärplinge

540410-6915 Karlsson, Västerås
540111-7535 Lindblom, Åmotsfors
530102-7610 Melin, Gävle
510419-7636 Linjeholm, Österfärnebo
530307-5054 Boström, Torsåker
520331-1674 Karlsson, Östhammar
540329-7590 Björklund, Söderala
530517-7536 Nordin, Bollnäs
530812-6951 Helge, Sala
531017-7513 Jäderqvist, Bollnäs
540126-6977 Algars, Hallstahammar
540617-1438 Moberg, Österbybruk

FRÅN SLOTT...

Det var en måndag i september det började. Klockan var halv åtta och vår högvaktsträning inleddes. En musikkår från Falun spelade, medan vi lärde oss att marschera i takt. Detta höll vi på med i två av gud glömda dagar. Marschträningen avlöstes sedan av vapenrörelser, något som är minst lika hemskt. De följande dagarna fylldes luften på kaserngården av de käcka orderna: I handen gevär! I remmen gevär! Det höll vi på med ända till generalrepetionen tre veckor senare.

Måndagen 17/9 kom äntligen den stora dagen men tillika även en sorgedag. För på lördagen den 15/9 hade vår kung Gustaf VI Adolf gått bort. Yttre borggården fylldes naturligtvis av mycket folk. Vid vaktavlösningen riktades alla deras blickar mot kungliga 8. kompaniet. Det var kanske 10.000 eller 20.000 personer, som såg på vår avlösning.

Tisdagen den 18/9 fördes den framlidne kung Gustav VI Adolfs stoft till slottet. När kortegen med stoftet kom var det något som aldrig skulle glömmas där vi stod uppställda på gevärsbron. Kvällsmörkret lystes upp av strålkastare och hundratals kameror surrade.

Detta är vårt stora minne av högvakten. När högvakten var slut började vi nästa förberedelse. Denna gång var det för en fältvecka. Kungliga 8. kompaniets väg från slott till vindskydd!

Backman

*

...TILL KOJA

Att den natur, som har plågat mig en hel vecka, i varje fall kan vara så vacker! Det hela kanske stärktes av att det är sista etappen på vår vandring i Bollnässkogarna. Här från toppen kan jag se ut över vår färdrutt. Bilden av sjöar, berg och ängar tar mig tillbaka till den tid, då det var som kärvast. Sprängningen av dammen till exempel. Vi sov i vindskydd, gick upp klockan fyra, åt en sämre frukost, som var självförvållad. Därefter blev det packning på och den cirka fem kilometer långa marschen med stridspackning och slangladdningar hade påbörjats. Värken kommer tillbaka av detta.

Som fotograf "älskar" jag höga berg och sjöar, men den här veckan har fått mig att tänka om, i varje fall för tillfället. Fanns det ett högt berg i närheten av vårt vandringsstråk, så skulle vi över detta.

Nu är jag i varje fall uppe på ett av dessa. Vår rast börjar lida mot sitt slut. En del plockar ner sina kokkärl i ryggväskan, andra sover. Grönburkarna blev mer impopulära ju längre vi kom på färden. Själv avstod jag idag från dessa "delikatesser". När vi kom fram till Stagården, trodde jag inte det var sant. Att sedan få gå ner till bastun och tvätta sig. Känslan av att få äta riktig mat och dricka mjölk den kvällen går inte att beskriva.

Den här veckan fick mig en tankeställare. Vi får ta vara på vårt välfärdssamhälle, så det inte stjälper en dag.

Stuvemark

9. KOMPANIET

Chef: kn R Svanbom
Adj: fj Y Larsson
Stf: kn G Winberg

Stabs- och trtropp

Chef: öfu Öberg

510904-7513 Boussard, Gävle
540725-7558 Akerström, Gävle
540227-6915 Schylström, Surahammar
540317-7297 Manneborg, Sandviken
540204-6915 Nordström, Norberg
540815-7617 Karlsson, Gävle
540820-7552 Jansson, Gävle
521025-7514 Moberg, Ljusne
540427-7534 Bergström, Edsbyn
550118-6950 Ödring, Köping
541209-6975 Nilsson, Hallstahammar

Första skyttepluton

Chef: kn Östberg
Stf: öfu Wiktorsson

540130-7813 Jonsson, Sandviken
540427-7534 Bergström, Edsbyn
541009-7595 Skoog, Forsbacka
530529-7557 Westlin, Bollnäs
530726-7533 Jakobsson, Bollnäs
521205-7698 Eriksson, Regnsjö
531011-7576 Persson, Bollnäs
541225-7551 Fredriksson, Bollnäs
530607-7552 Andersson, Sandviken
540925-1419 Akerlind, Skutskär
531027-7552 Grylin, Gävle
531028-7130 Eriksson, Valbo
530126-1011 Engström, Lidingö
540306-7514 Vallgren, Sandviken
540410-7533 Dammbro, Söderhamn
520220-7592 Karlsson, Ljusne
520119-7554 Nilsson, Bollnäs
540306-0014 Spångberg, Norrsundet
540801-7571 Olsson, Vågbro
520627-6916 Nässing, Avesta
521216-1995 Mårtensson, Borensberg
540825-6914 Kihlman, Arboga
540307-1417 Rosengren, Uppsala
540912-6934 Berggren, Morgongåva
540206-0254 Kalliden, Farsta
530524-7511 Hedlund, Valbo
530709-7518 Eklund, Hedesunda
540213-6930 Westerlund, Sala
520802-6954 Vanberg, Sala
531230-6938 Pettersson, Västerås
540906-6934 Englund, Västerås
520804-1458 Boman, Enköping
540131-6913 Linder, Tärnsjö
540705-6976 Johansson, Östervåla
540430-1433 Malmgren, Enköping
530308-4437 Sorling, Västerås
530922-9457 Pettersson, Arbrå
530817-7616 Lindberg, Edsbyn
540414-9311 Nilsson, Alfta
530401-7535 Olsson, Storvik
530408-7579 Alneberg, Ockelbo
540629-1418 Lundin, Uppsala
540310-7559 Backström, Västerås
510920-7513 Strand, Gävle
510713-1517 Akesson, Uppsala
500821-7571 Jäderberg, Kungsgården

Andra skyttepluton

Chef: lt Berlin
Stf: öfu Lönn

531101-1430 Svensson, Tierp
540102-7031 Rydberg, Kungsör
531124-7653 Karlsson, Gävle
541113-7572 Norling, Gävle
530302-7659 Lundkvist, Sandviken
530311-7634 Trossholmen, Hofors
521106-1915 Arvidsson, Linköping
530515-7637 Svärd, Valbo
500728-2477 Johansson, Sandviken
531223-7610 Lindholm, Gävle
540417-7510 Bengtsson, Edsbyn
530416-7553 Lundgren, Gävle
540419-6916 Larsson, Skinnskatteberg
511005-7618 Persson, Sandviken
520419-7536 Larsson, Hofors
521224-7513 Ström, Sandviken
530624-7114 Olsson, Kilafors
531020-7534 Wannqvist, Bollnäs
510630-1111 Palmér, Norrköping
530914-7691 Larsson, Hofors
511107-6955 Karlsson, Uppsala
530518-7618 Dybeck, Gävle
531028-7619 Karlsson, Valbo
540710-7514 Ögren, Gävle
530913-1959 Nordgren, Sala
530411-7517 Hedblom, Stråtjära
530420-7573 Jonsson, Kilafors
531010-7577 Selin, Norrsundet
521020-6693 Viding, Uppsala
530628-7532 Hansson, Ockelbo
530613-7653 Husberg, Storvik
530218-7579 Eliasson, Gävle

540421-7191 Persson, Hofors
530601-7533 Morin, Bollnäs
530901-7514 Magnusson, Gävle
541002-1413 Fakt, Sala

Tredje skyttepluton

Chef: lt Larsson
Stf: öfu Wärn

520820-6911 Granström, Fagersta
530316-7638 Brundell, Gävle
540121-6972 Törnblom, Fagersta
540524-1430 Coyet, Sandviken
540602-6939 Andersson, Fjärdhundra
540711-7513 Bergström, Hofors
540726-7557 Steen, Sandviken
541011-7179 Holmström, Kungsgården
521203-7534 Karlsson, Skutskär
511130-6956 Zidén, Västerås
531219-7592 Lundqvist, Österfärnebo
520705-1417 Karlsson, Skutskär
520719-1452 Karlsson, Grillby
520616-7537 Johansson, Gävle
520929-7570 Karlqvist, Skutskär
521130-1113 Bengtsson, Östhammar
540525-6958 Hansson, Morgongåva
541110-1412 Lindberg, Söderfors
510205-7634 Bucht, Tyresö
511204-7591 Zachrisson, Gävle
520605-7514 Lindström, Gävle
521222-7531 Lindblad, Gävle
531008-7555 Fältsbacka, Alfta
531124-7570 Nyberg, Edsbyn
540413-6672 Jacobsson, Bergvik
540524-7510 Blomqvist, Edsbyn
540624-0050 Hernegran, Bromma
520624-1456 Bernhardsen, Uppsala
511228-7593 Jäderberg, Kungsgården
520615-1119 Mattsson, Norrtälje
520914-6918 Engström, Norberg
530226-7579 Engström, Strömsbro
531211-7632 Olsson, Söderhamn
531223-7570 Jonsson, Edsbyn
540129-7519 Söderlund, Bollnäs
540131-7572 Lundqvist, Vallsta
540318-1455 Ahman, Gävle
540429-7615 Estman, Järbo
540507-1530 Persson, Uppsala
540725-0199 Vahlros, Spånga

Pansarvärnstropp

Chef: lt Lundström
Stf: öfu Mooe

510627-7675 Hellmers, Arbrå
540304-7573 Eriksson, Västerås
500514-7573 Engvall, Hedesunda
501126-9494 Stenvall, Västerås
540605-7579 Rydberg, Gävle
510524-6952 Hellberg, Arboga
511018-1475 Pietsch, Fagersta
520223-7110 Persson, Söderfors
520808-9333 Pedersen, Gävle
530112-7535 Svensson, Torsåker
530130-7517 Darén, Arbrå
530315-7514 Nordgren, Åmotsbruk
540309-1431 Birath, Söderfors
500507-7598 Lund, Uppsala
530115-7573 Sjölén, Gävle
530424-7512 Persson, Söderhamn
530617-8236 Hermansson, Arbrå
530727-7532 Hedberg, Hofors
530409-7552 Hedlund, Torsåker
530919-7530 Johannesson, Hofors
531202-7716 Lundström, Gävle
540108-6953 Pettersson, Västerås
540209-7538 Roos, Gävle
540221-7573 Olsson, Hedesunda
540407-6977 Pettersson, Norberg

VI PÅ NIONDE

Tisdag den 11 december 1973.

Efter 15 hårda dygn i skogen och sju långa veckor i Marma är det äntligen dags för det stora eldprovet: Bataljonsövning 1.

Övningens upptakt blev något snopen. Vår pv-tropp åkte fel redan efter 200 meter. Men ordningen återställdes snabbt, redan till lunchrasten 2 mil senare blev vi fulltaliga igen.

Efter en ganska semesterbetonad första dag förbyttes de förut

Skjututbildning i Marma. Fr v: 8 Engström, 4 Lindström, 15 Zidén

ganska muntra minerna till bistra och synnerligen trötta anletsdrag. Situationen förbättrades knappast av att utspisningen inte ägde rum förrän klockan 21. Nattens vila tycktes alldeles för kort när reveljen gick redan klockan 4. Men trots allt var de flesta ganska positiva. Det var ju trots allt dags för hemfärd.

Men vilken hemfärd sedan! Fienden behärskade praktiskt taget alla åkbara vägar. De övriga vägarna behärskade vi. Efter fyra timmars hård cykelmarsch kom tolklinan fram. Sällan eller aldrig har en snörstump glatt så många. Men vi på nionde är vana vid knappa förhållanden. Efter de sju veckorna i Marma har vi lärt oss att helt anpassa oss efter miljön. När vi första gången klev ur bussen i Marma verkade situationen ganska hopplös. Men efter några dagar började vi allesammans trivas bättre och bättre. Vi GBS:are tyckte snart att Marma var mycket bättre än Kungsbäck.

På plussidan framför allt maten, den sköna miljön, den minskade stressen och den bättre gemenskapen.

Det enda vi såg som negativt var avståndet till Gävle.

Även den rena soldatutbildningen kändes mer meningsfull i Marma. Vid alla skjutningar användes skarp ammunition. För den enskilde soldaten måste det vara inspirerande att se dels hur man träffar och dels slippa öva samma sak två gånger, en gång med lös ammunition och en gång med skarp.

Bland de mera muntra episoderna minns man hur vid vårt första fältdygn en gruppchef bara glömde sin AK 4 hemma.

Men även vid en överskeppningsövning i Bollnästrakten hände en del, som man nu tycker var roligt. En av båtarna började läcka på en gång som den sjösattes. Utrustningarna blev givetvis helt dränkta. Dessa soldater hade däremot mycket lätt att hålla sig för skratt.

När vi så här i efterhand sitter och ser tillbaka på tiden, vi nu gjort, märker man att mycket har varit mer positivt än man väntat sig. Trots allt har vi tillsammans skapat en dräglig tillvaro, med som jag tycker många roliga minnen och många bra kamrater.

Tiden vi nu gjort har inte varit alltför strävsam varför de återstående dagarna också bör passera utan några större problem.

2 Zackrisson
4 Lindström

12. KOMPANIET

Chef: mj Järvestad
Stf: kn Hegrelius

Adj: fj Sandin

Trossplutonen

Chef: kn Guldstrand
Instr: kn Munther
fj Jansson
fj Bengtsson

460623-7552 Larsson, Kungsgården
510121-7692 Olsson, Alfta
510320-7055 Larsson, Kungsör
510501-9433 Pajumäki, Sandviken
520204-7576 Alvén, Söderhamn
520424-1037 Andersson, Knivsta
520715-7552 Salander, Gävle
520719-1056 Wikström, Nacka
520831-7510 Dahlén, Gävle
520916-7617 Åkerlund, Sandviken
521001-7557 Nilsen, Kungsgården
521230-7598 Uppman, Sandviken
530228-7510 Lindström, Torsåker
530314-7614 Jonsson, Spånga
530507-5951 Öström, Krylbo
530511-7532 Nyberg, Sandviken
530511-7557 Berggren, Norrsundet
530711-7555 Björkman, Gävle
530816-7559 Troeng, Gävle
531231-7596 Embretzén, Edsbyn
540126-7595 Andersson, Gävle
540208-1458 Ögren, Enbo
540317-1118 Jansson, Östhammar
540605-6993 Karlsson, Kungsör
540830-7030 Rasmussen, Västerås

Sjukvårdsplutonen

Chef: lt Nilsson
Instr: fk Olander

480504-7836 Järpenge, Bollnäs
500728-7617 Ersson, Ockelbo
500802-7517 Råghall, Gävle
510206-7039 Hedlund, Sandviken
510217-1450 Bång, Uppsala
510406-1477 Jernström,G ävle
510620-7656 Mellin, Gävle
510817-7659 Westlin, Valbo
510920-7554 Pettersson, Gävle
520624-6976 Karlsson, Virsbo
520627-7518 Lindqvist, Sandviken
520703-7614 Andersson, Gävle
520808-8277 Kristofersson, Knivsta
520813-7330 Eriksson, Gävle
520904-6910 Hellman, Hallstahammar
521123-7572 Andersson, Hofors

530304-7558 Ullström, Gävle
530309-7595 Vahlund, Gävle
530513-7613 Nord, Sandviken
530530-7638 Larsson, Gävle
530624-7536 Andersson, Bollnäs
530711-7514 Johansson, Gävle
530910-7570 Norman, Sandviken
530916-7574 Karlsson, Ljusne
530920-1472 Ström, Karlholmsbruk
531208-7637 Öbrink, Gävle
540123-6996 Pettersson, Östervåla
540204-7533 Persson, Storvik
540219-7619 Sjöström, Lingbo
540312-2798 Ahlberg, Ockelbo
540408-7032 Nordin, Östervåla
540412-0155 Lundin, Danderyd
540507-7131 Rehn, Älvkarleby
540520-7530 Nordqvist, Sandviken
540611-6912 Asberg, Sala
540704-7553 Westin, Gävle
541215-1093 Winge, Knutby

Förplägnadsplutonen

Chef: fj Svensson
Instr: fj Stonert
fj Larsson

500202-7570 Hellman, Valbo
500403-1497 Bergström, Uppsala
511130-0132 Nilsson, Gävle
520408-6952 Källström, Surahammar
520507-1219 Wedfelt, Danderyd
520917-2013 Jonasson, Västerås
521128-7296 Axman, Bollnäs
521204-7533 Eliasson, Gävle
530105-9357 Vårvik, Hofors
530117-7696 Bergström, Söderhamn
530312-7574 Westlund, Bergvik
530414-7670 Randström, Sandviken
530421-7531 Olsson, Ashammar
530521-6995 Ramström, Fagersta
530602-7599 Raikkerus, Forsbacka
530724-7576 Sundell, Kungsgården
530829-7539 Forsberg, Valbo
530908-7533 Olsson, Söderhamn
530910-7535 Torgén, Arboga
530915-7575 Olofsson, Hofors
540105-1155 Johansson, Köping
540122-7615 Jonsson, Sundbyberg
540126-1471 Lönnövik, Enbo
540328-7559 Jonsson, Sandarne
540422-1458 Blomdahl, Uppsala
540530-1499 Blom, Björklinge

Pionjärplutonen

Chef: kn Hammarstrand
Instr: fj Peterson
serg Gahnold

510520-7012 Holm, Kungsör
510626-7519 Norrman, Hofors
510814-7579 Eldeskog, Alfta
511202-6991 Eriksson, Västerås
520109-7614 Åström, Vårby
530108-1476 Illerbrand, Uppsala
530114-7533 Höglund, Vallvik
530203-7550 Stenman, Gävle
530210-7536 Rudman, Alfta
530225-7513 Pettersson, Bollnäs
530226-7595 Reiner, Storvik
530311-7013 Åkesson, Norberg
530312-7558 Nilsson, Söderhamn
530320-7574 Lövgren, Årsunda
530322-7572 Pettersson, Årsunda
530331-7514 Mårtensson, Valbo
530509-7155 Oskarsson, Gävle
530527-7559 Nässelqvist, Oppalaby
530611-7598 Jeschke, Sandviken
530722-6919 Eriksson, Skultuna
530801-7515 Roos, Gävle
530909-7235 Östlin, Alfta
530917-7615 Björk, Sandviken
531001-7537 Johansson, Ockelbo
540117-7570 Simonsson, Hedesunda
540119-6919 Östlund, Kungsör
540208-1433 Ögren, Enbo
540205-7557 Fröidfeldt, Gävle
540208-1433 Ögren, Enbo
540219-6918 Persson, Arboga
540221-7615 Carlsson, Gävle
540225-7595 Näslund, Söderala
540327-7592 Persson, Gävle
540413-9312 Ferm, Uppsala
540506-7538 Olsson, Söderhamn
540506-7595 Lindström, Gävle
540527-7772 Persson, Gävle
540620-6994 Jansson, Sala
540718-7599 Öhman, Sandviken
540724-7591 Alm, Torsåker
540813-7536 Östlund, Alfta
540915-6956 Karlén, Västerås
541004-7533 Carlsson, Gävle
541023-1431 Bölja, Skinnskatteberg
541121-8950 Lindström, Norberg
541126-7031 Olfstad, Fagersta
541211-6914 Ström, Köping

Värnplikten är för de flesta mer eller mindre en belastning, men en sak är klar, den ger många nya kamrater och erfarenheter.

Trosskompaniet, som vi också kallas, är ett underhållskompani. Av namnet syns att vi har en mängd viktiga funktioner att fylla. Kompaniets drivmedelsgrupp ska se till att bataljonen får av de nu så knappa bränsletillgångarna till sina gröna, stinkande traktorer och bilar, så att de slipper överlasta cykeln ännu mer. Soldaterna ska ju kunna skjuta också. Därför finns det en ammunitionsgrupp. Alla småblessyrer som blir på fordonen ex.vis p.g.a. dikeskörning eller otåliga och hetlevrade soldater ska kunna repareras av repgruppen. Soldaterna, som har svårt att hitta sina pinaler, kan med fördel vända sig till packgruppen, som har det mesta med sig i fält. Livsmedelsgruppen ser till att de olika kompanierna får sina välbehövliga livsförnödenheter, som därefter blir tillagade av resp kompanis kokgrupp. Sjukvårdsplutonen har ett par viktiga uppgifter. Sjuktransportgrupperna ska transportera skadade från fronten till de upprättade förbandsplatserna. Detta är sjukvårdsplutonens andra viktiga uppgift. På förbandsplatserna kan de behandla och göra enklare ingrepp på patienterna. Maten, som kommer från livsmedelsgruppen, ska ju helst vara tillagad, det sköter som sagt förplägnadsplutonen om. Sömn och mat är ju den svenske soldatens stora glädjeämnen.

Pionjärplutonen kanske inte riktigt passar in i det övriga trosskompaniet. Den är ju inte motoriserad i samma utsträckning som de övriga plutonerna. Men vi är inte ledsna att få använda vår "kronhoj" flitigt, då detta visar att vi även är föregångare i miljö och energikrisdebatten. Plutonen har en mängd arbetssamma uppgifter att fylla.

*

I vår grundutbildning ingår ett par större gemensamma övningar med hela bataljonen, för att samtrimma de olika kompaniernas verksamhet. Det första eldprovet för samtliga inryckta denna omgång gick av stapeln den elfte december. De flesta, inte

Soldat 423 Lennart Eriksson vid kulsprutan

minst befälen, var ganska spända på hur vi skulle klara av våra arbetsuppgifter under fältmässiga förhållanden.

Vi på trosskompaniet kanske sattes på de hårdaste proven.

Förutsättningarna för övningen var inte de bästa första dagen, flera plusgrader, snön smälte och vattnet formligen forsade fram. Samtliga var trots allt vid gott mod. Under marschen mot första nattens förläggningsplats skulle åtgärderna för långrast tränas. Men ack så kort rasten blev!

Maskeringen av fordonen är kanske det mest tidsödande. Gruppchefen placerar under tiden ut sambandskarl vid vägen för att hålla kontakt med gruppen, som ligger trettio meter från vägen. Vidare ska post utplaceras med en skriftlig postinstruktion. Eldställningar till samtliga i gruppen, samt sist ger man utgångspunkter för målangivning. Först därefter är det dags att börja äta, om det finns tid till det. Det är alltid spännande att leta i packningen för att se om man fått med sig sin gröna burk med ärter och fläsk.

Första nattens förläggningsplats var idealisk. Förläggningsarbetena gick snabbt. Kockarna kom igång, pionjärerna fick ut poster vid in- och utfart till kompaniet. Men den välbehövliga vilan vart tog den vägen? Trosskompaniet arbetar ju mest i skydd av mörkret med sin underhållstjänst.

Vid uppställningen morgonen andra dagen var det därför ett ganska sömnigt och rödögt gäng, som mötte kompanichefen. Vädret denna dag var betydligt bättre, ett par minusgrader, där solen kunde titta fram mellan molntapparna. För cykeltolkande pionjärer var det lite mer problematiskt, eftersom de igår så blöta vägarna idag var ishala. Med ömma knän och huvuden kunde även pionjärerna nå slutmålet för andra dagen om än i mörker.

Arbetena denna kväll gick något långsammare p.g.a. att alla vid det här laget var mycket trötta.

Tredje dagen startades tidigt, för att hinna med den långa hemfärden till Gävle. En av de absolut största ljuspunkterna under övningen var lucian med tärnor, som helt plötsligt kom för att bjuda på lussekatter och pepparkakor. De sjöng även ett par julsånger för att ytterligare stärka känslan av att det lackade mot jul.

Men efter denna stämningsfulla stund gjorde sig allvaret åter gällande. "Marschfärdiga inom en timme", ljöd ordern ut i det snöiga vinterlandskapet.

Hemfärden gick inte helt friktionsfritt, antagligen p.g.a. att alla var mycket trötta och slutkörda. Även vädret, med ymnigt snöfall, bidrog också till att försämra ordningen vid hemfärden.

Alla hade efter dessa tre dagars strapatser en obotlig längtan "hem" till I 14. Regementet kanske inte är så dumt i alla fall.

Slutligen en eloge till kockarna, som hade det fruktansvärt jobbigt men ändå åstadkom så fin mat. Fortsätt med det så kan vi med glatt humör se fram mot nya äventyr i gästrikeskogarna.

Östlund o. Oscarsson

I FÄDRENS SPÅR FÖR FRAMTIDS SEGRAR

Idrotten utövad i alla dess olika former har städse legat hälsingar och gästrikar i blodet. Detta har också återspeglats i de idrottsresultat, som regementets personal under långliga tider uppnått i ädel tävlan såväl inom regementet som med andra förband och stundom även med civila föreningar och korporationer.

Lusten att tävla har under århundradenas lopp tagit sig olika uttryck. I äldsta tider tillfredsställdes tävlingsivern efter vars och ens eget skön, vilket innebar att man många gånger gick utanför lagens råmärken. Rejäla nappatag mellan karlarna i de olika socknarna förekom ofta. Resultaten av dessa "tävlingar" återspeglas inte så mycket i regementets idrottsannaler som mera i rättsprotokoll från ting och rådsturätt. Regementets knektar — och även befälet stundom — tog aktiv del i dessa "kämpalekar", något som bland annat behandlats i förra årets Bocken.

Under lägertiden på det natursköna Mohed fanns inte så mycket att ägna fritiden åt för de värnpliktiga. Här kan man spåra de första försöken till mera ordnad idrottsverksamhet i grenar, som vi i dag inte direkt kopplar ihop med idrott. På kvällarna förekom det att knektarna ägnade sig åt sådana kämpalekar som livtag, bältesspänning, fingerkrok, stångstörtning och annat, som satte krafterna på prov och eggade tävlingslusten. Speciellt under midsommarfestligheterna förekom tävlingar av olika slag. Här tävlade både befäl och soldater inför täta led av åskådare från trakten. De sistnämnda fick även de tillfälle att delta i kampen.

Från invigningen av idrottsplatsen. Med musikkår och fanvakt i täten marscherar tävlingsklädda befäl och soldater upp på planen. OBS uniformsmössan till idrottskläderna!

En mera fast form och något slag av organisation fick idrottsutövandet vid regementet först i samband med garnisoneringen till Gävle 1908—1909. Regementets idrottsförening tillkom år 1907. För att ge bättre möjligheter till utövandet av friidrott anlades regementets idrottsplats på det öppna fältet mellan Soldatkyrkan och kasern A. Under pompa och ståt invigdes anläggningen den 6 juni 1917. Under årens lopp har den varit till stort gagn för såväl regementets personal som föreningar och skolungdom från Gävle stad. Under överste Hamnströms chefstid genomgick idrottsplatsen en rejäl ansiktslyftning. I våra dagar nyttjas den mest för bollspel. Utbildningstiden medger numera inte att man avdelar dyrbar tid för att låta de värnpliktiga ägna sig åt friidrott, åtminstone inte under tjänstgöringstid. Anläggningen kan nog också sägas ha förfallit och dess löparbana torde i dag icke längre vara bättre än

Strömvallens, så som man kunde läsa i Gävletidningarna i samband med idrottsplatsens återinvigning efter renovering i mitten av 40-talet. Och som förmodligen en del redan märkt så har den gamla åskådarläktaren under november—december förra året rivits och rivningsresterna delvis eldats upp på platsen.

Det gångna årets idrottsverksamhet har inte inneburit några större framgångar för de våra. Av dem, som visar framfötterna, så är det samma gamla kämpar, som även tidigare om åren gjort detta. Namn som Bengt Nilsson, Karl-Erik Björk, Hilding Lindström, Göte Winberg med flera återkommer ofta i resultatlistorna. De yngre tycks bli sämre och de äldre bättre. Eller beror den dåliga "nyrekryteringen" på något annat?

Tävlingen om överste Gåsstes vandringspris har varit inne på sitt andra år. Efter två segrar i rad, sommarfälttävlan 1972 och vinterfälttävlan 1973, fick Karl-Erik Björk se sig slagen i förra årets sommarfälttävlan av — naturligtvis! — Bengt Nilsson. Den av regementets fast anställda officerare, som först får fem inteckningar i priset, en vacker silverpokal, får priset för evigt.

Då även skytteverksamheten brukar tas upp i denna krönika så måste den under året allt överskuggande händelsen inom denna sport anmälas. Löjtnanten Curt Ögren, pistolskytteexperten från I 14, utförde i början av september bedriften att för tredje året i rad vinna det svenska militära mästerskapet i fältskytte med grovpistol, en prestation som nog ingen klarat i det något chansartade fältskyttet i detta sammanhang! Ögren deltog även i CISM-M på I 1 i samma månad och blev där åtta individuellt i snabbskytte och kom på andra plats i lagtävlingen.

Knut Björkenstam

TÄVLINGSRESULTAT

Arméns snöstjärnetävling
2. I 14 (2 delt förb i grupp 2)
Svenska Livräddningssällskapets vandringspris i simutbildning 1972/73
3. I 14 86,75% (17 delt förb)
Arméns simborgartävling. Klass B (segrarprocent 92,50)
7. I 14/Fo 49 75,19%
AM budkavle
Klass A 47 delt förb
18. I 14 (R/Kn Winberg, K/Kn Åslund, Övlt Nilsson, Öfu Lindberg, K/Kn Andersson, P/Serg Wallgren).

MIDÖ budkavleorientering

Klass H 21 29 delt lag (segrartid 3.39,17)

6. I14/Fo 49 lag 1 (vpl L. Alneberg, R/kn Winberg, vpl A. Söderholm). 4.36,51.
8. I 14/Fo 49 lag 3 (R/kn Gustavsson, K/kn Muther, vpl O. Rosengren). 6.26,00
14. I 14/Fo 49 lag 2 (Öfu Lindberg, P/serg Åkerlund, K/kn Andersson). 6.26,00

Klass H 35 22 delt lag

1. I 14/Fo 49 (mj Björk, fu Johansson, övlt Nilsson) 3.57,21

Klass GU 11 delt förb (segrartid 3.10,28)

8. I 14/Fo 49 (vpl Buckström, vpl Westin, Vpl Hägerfors) 4.36,58

M M sommarfälttävlan

H 22 98 deltagare (segrarpoäng 143,11)

17. Kn Winberg 176,53 poäng
46. Serg Jämthagen 210,00 poäng
58. Fk Lundberg 221,01 poäng

GU vpl 28 delt (segrarpoäng 118,17)

3. Fu Engström 153,03 poäng
19. Fu Elfström 194,26 poäng

Lagtävlan 19 delt lag (segrarpoäng 471,37)

9. I 14 Kn Winberg, fk Lundberg, serg Jämthagen 607,54 poäng.

SM fälttävlan

H 22 86 delt (segrarpoäng 143,54)

19. Göte Winberg 165,77 poäng
55. Lars Lundberg 198,08 poäng
85. Bertil Munther 252,22 poäng

Lagtävlan H 22 21 delt lag (segrarpoäng 455,36)

17. I 14 Lars Lundberg, Göte Winberg, Bertil Munther 617,07 poäng.

DM fälttävlan

H 19—21 5 delt (segrarpoäng 122,35)

3. Tom Lindberg 230,65 poäng

H 22 41 delt

1. Göte Winberg 103,36 poäng
2. Bengt Nilsson 105,45 „
3. Karl-Erik Björk 118,02 „
7. Bertil Munther 127,51 „
14. Lars Lundberg 136,36 „
17. Sidny Jämthagen 139,10 „
23. Ernst Larsson 144,45 „
29. Helge Elfström 156,00 „

H 50 4 delt

1. Hilding Lindström 114,34 poäng
4. Christer Palm 148,38 „

Lagtävling H 22 3 delt lag

1. I 14 lag 1 Göte Winberg, Bengt Nilsson, Karl-Erik Björk. 326,83 poäng.
2. I 14 lag 2 Bertil Munther, Lars Lundberg, Sidny Jämthagen. 403,27 poäng.

MIDÖ fälttävlan

Seniorer 96 delt (segrarpoäng 113,30)

5.	Fu Engström	134,58	poäng
11.	Lt Munther	150,36	„
14.	Kn Winberg	153,86	„
17.	Fk Lundberg	154,83	„
18.	Kn Gustavsson	155,57	„
23.	Fk Jämthagen	158,34	„
47.	Fu Elfström	184,02	„
67.	Serg Åkerlund	205,12	„
75.	Öfu Wallgren	226,05	„
83.	Öfu Norrström	244,57	„

Äldre oldboys 31 delt (segrarpoäng 99,36)

2.	Övlt Nilsson	104,48	poäng
5.	Mj Björk	124,43	„

Veteraner 29 delt (segrarpoäng 137,30)

19.	Övlt Palm	209,40	poäng
25.	Fj Falk	301,51	„

Juniorer 20 delt (segrarpoäng 91,46)

13.	Öfu Lindberg	192,30	poäng

Förbundslag 6 delt lag (segrarpoäng 660,13)

2. I 14 lag 1 Fu Engström, lt Muther, kn Winberg, fk Lundberg, övlt Nilsson 698,11 poäng.
5. I 14 lag 2 Kn Gustavsson, fk Jämthagen, fu Elfström, serg Åkerlund, mj Björk 828,18 poäng.

Överste Gåsstes vandringspris i vinterfälttävlan

72 delt

1.	Mj Björk	58,43	poäng	En inteckning
2.	Mj Nilsson	60,48	„	En „
3.	Kn Lindström H	61,26	„	
4.	Fj Thimper	71,12	„	
5.	Mj Fröderberg	74,48	„	

Överste Gåsstes vandringspris i sommarfälttävlan

50 delt

1.	Övlt Nilsson	78,32	poäng	En inteckning
2.	Mj Björk	93,50	„	Två „
3.	Kn Winberg	102,55	„	
4.	Lt Munther	106,47	„	
5.	Kn Gustavsson	121,48	„	

Plutonfälttävlan

Klass 1 12 delt. plut

1.	2 T.splut 5. komp C Öfu Thollén	423poäng
2.	1 T.splut 5. komp C Lt Froste	444 poäng
3.	2 T.splut 8. komp C Kn Svärdenholt	478 poäng

Klass 2 11 delt plut

1.	2 grkplut 9. komp C Lt Jonsson	537 poäng
2.	Trplut 12 komp C Kn Åkerlund	543 poäng
3.	Eplut 9. komp C Kn Larsson	551 poäng

RegM terränglöpning 5 km

Seniorer 4 delt

1.	Fm Thyr	15.33.2	Regementsmästare
2.	Sfm Skoglund	18.55.8	
3.	Kn Lindström	19.21.4	

Vpl GU 71 man

1.	117 Söderholm	Liv.	komp	16.38.7
2.	338 Wahlros	9	„	16.51.4
3.	414 Simonsson	12	„	17.04.1
4.	508 Strand	Liv	„	17.15.8
7.	106 Naeve	Liv	„	17.32.3
6.	928 Olsson	5	„	17.30.5
7.	106 Nacke	Liv	„	17.32.3
8.	10. Wästlin	Liv	„	17.51.9
9.	113 Koskinen	Liv	„	17.54.1

Lagtävlan 11 delt lag

1. Livkomp lag 1 117 Söderholm, 508 Strand, 106 Naeve, 10 Wästin, 113 Koskinen 96.32.8
2. Livkomp lag 2 Fu Hedberg, 516 Hedenberg, Fu Fäldt, 203 Pettersson, 133 Engblom 90.52.5
3. 12. komp lag 1 414 Simonsson, 429 Björk, 451 Ögren, 53 Wedfelt, 725 Andersson 92.10.9

MIDÖ handboll

Grupp III

AKS—I 14 17—13, I 14—F 15 15—10

I 14 ej till semifinal.

RegM handboll (utbåret 1973—74)

1. 7. komp
2. 4. komp

AM trekamp

GU individuellt 228 delt (segrarp. 29.03)

19.	Naeve Ingemar	2649,0	poäng
29.	Söderholm	2615,2	„
32.	Strand	2606,8	„
39.	Hägerfors Lars	2561,4	„
76.	Pettersson	2460,0	„
90.	Hugg Jan	2412,0	„
141.	Hedvall Jan	2256,8	„
172.	Petrilä	2149,0	„

GU lagresultat 39 delt förband (segrarp. 8504)

5.	I 14	7871,0	poäng
17.	I 14	7433,4	„

MDM trekamp

Klass 2 individuellt 49 delt (segerp. 2774,8)

10.	Koskinen	2526,6	poäng
17.	Hägerfors	2455,8	„
18.	Söderblom	2440,6	„

19. Petrilä 2434,0 „
22. Hugg 2422,4 „
23. Naeve 2409,4 „
29. Strand 2323,8 „
36. Pettersson 2218,8 „
41. Hedvall 2071,0 „

Lagtävling 7 delt förb (segerp. 8496,0)

5. I 14 7423,0 poäng

MM dagorientering

Klass H 21 101 delt (segrartid 1.21.28)

17. Kn Winberg Tid 1.37.21
74. Serg Wallgren „ 2.08.34

Klass GU 126 delt (segrartid 1.12.12)

7. Vpl Söderholm Lars Tid 1.17.06
12. „ Lundqvist Folke „ 1.19.03
15. „ Hägerfors Anders „ 1.21.33
30. „ Hägerfors Lars „ 1.28.50
60. „ Bäckström Per „1.37.52
75. „ Fröjdfält Hans „ 1.44.18

Klass H 17 18 delt (segrartid 1.11.52)

6. Övu Lindberg Tid 1.31.50

Klass H 43 47 delt (segrartid 1.08.43)

20. Mj Björk Tid 1.30.24

I 13—I 14 orientering lagtävlan för befäl

1. I 14/Fo 49 49.45.38 tim
2. I 13 57.45.14 tim

RegM dagorientering

Klass H 21 41 delt

1. Övlt Nilsson 59.49
2. Kr. Winberg 64.43
3. Serg Söderberg 66.54
4. Serg Åkerlund 74.22
5. V/serg Wedin 78.34
6. Mj Callenmark 88.25
7. Fk Olsson 88.29
8. Övu Pettersson 89.15
9. Serg Belin 89.96
10. Lt Froste 92.6

Klass H 35 8 delt

1. Mj Fröderberg 93.15
2. Vn Åslund 110.03
3. Mj Björkenstam 111.17

Klass H 43 7 delt

1. Mj Fredriksson 68.04
2. Mj Järvestad 68.23
3. Kn Sörquist 80.11

Klass H 50 9 delt

1. Kn Lindström H 62.45
2. Fj Lindeborg 78.38
3. Övlt Palm 79.41

Klass H 17 befäl 15 delt

1. Öfu Lindberg 48.40
2. Fu Rhen 72.26
3. Fu Brolin 72.35
5. Fu Sevaldsen 78.33
4. Fu Eriksson 78.17

Klass Vpl elit 18 delt

1. Vpl 23 Alneberg 9. komp 58.41 Regementsmästare
2. „ 429 Fröjdfält 12. komp 63.07
3. „ 117 Söderholm Livkomp 64.57
4. „ 88 Hägerfors 4. komp 65.59
5. „ 37 Rosengren 9. komp71.23

DM nattorientering

Klass H 21 A 34 delt (segrartid 1.44.03)

19. Göte Winberg 2.24.29

Klass H 43 15 delt

1. Bengt Nilsson 1.10.30

MIDÖ nattorientering

Klass GU 29 delt (segrartid 55.23)

6.	Vpl Söderholm	67.27	11.	Vpl Hägerfors	72.16
8.	„ Alneberg	71.07	16	„ Rosengren	78.22
10.	„ Backström	71.49			

Klass H 21 53 delt (segrartid 76.14)

5.	Kn Winberg	78.59	21.	Kn Munther	92.32

Klass H 43 14 delt. (segrartid 51.48)

2.	Övlt Nilsson	54.29	4.	Mj Björk	60.32

Klass H 50 14 delt (segrartid 63.54)

13. Övlt Palm 94.56

Lagtävlan GU 4 delt lag

1. I 14 210.23

Reg M nattorientering

Klass H 21 43 delt

1.	Kn Winberg	51.08	6.	Öfu Lindberg	57.
2.	Övlt Nilsson	51.33	7.	Kn Svanbom	66.
3.	Mj Björk	52.47	8.	Serg Åkerlund	71.
4.	Kn Gustavsson	53.35	9.	V/serg Wedin	73.
5.	Kn Ringqvist	55.04	10.	Mj Callenmark	74.

Klass H 35 10 delt

1.	V/Fu Johansson	10.21	3.	Mj Björkenstam	76.15
2.	Mj Fröderberg	75.19			

Klass H 43 8 delt

1.	Mj Persson E	41.05	3.	Mj Järvestad	48.23
2.	Mj Fredriksson	42.35			

Klass H 50 5 delt

1.	Övlt Palm	62.48	3.	Öv Månsson	91.18
2.	Fj Jonsson E	76.10			

Klass H 17 13 delt

1.	Fu Jonsson	45.57	4.	Fu Sevaldssen	50.16
2.	Fu Hedberg	46.55	5.	Fu Rehn	59.20
3.	Fu Rainer	50.13			

Klass Vpl elit 4 delt

1.	23 Alneberg	9. komp	47.25	Regemensmästare
2.	117 Söderholm	Livkomp	59.29	
3.	11 Ludigsson	12. komp	81.36	
4.	122 Frank	Livkomp	111.46	

MIDÖ simning

100 m frisim 31 delt (segrartid 55,9)

7.	Vpl Koskinen	1.02.3	12.	Vpl Wall	1.07.1
8.	„ Heimerson	1.03.1			

Från plutonfälttävlan, skjutmomentet

200 m bröstsim 22 delt (segrartid 2.43.0)

4. Vpl Bucht 2.53.4

Livräddning 30 delt (segrartid 38.9)

5. Vpl Heimersson 43.1 18. Vpl Barsjö 49.0
10. „ Bucht 45.1

Lagkapp 10x50 m fritt simsätt 10 delt lag

1. I 14/Fo 49 4.54.6

Reg M simning

100 m frisim 5 delt

1. Vpl 113 Koskinen Livkomp 1.020
2. „ 119 Heimersson Livkomp 1.02.7
3. „ 235 Wall 7. komp 1.02.9

200 m bröstsim 5 delt

1. Vpl 1 Bucht 9. komp 3.02.0
2. Vpl 113 Koskinen Livkomp 22.04.2
3. Vpl 114 Hemingsson Livkomp 23.24.0

1500 frisim 3 delt

1. Vpl 235 Wall 7. komp 22.04.0
2. „ 230 Widing 9. komp 3.34.5
3. „ 129 Magnusson Livkomp 3.43.8

Lagkapp 10x50 m 6 delt komp

1. Livkomp 5.21.6
2. 12. komp 5.31.0
3. 5. komp 5.42.0

MM i skytte

Fältskjutning gevär individuellt 142 delt (Träff seg 135. Serg Forsström R 17 träff)

Fältskjutning pistol individuellt 155 delt

1. Fk Ögren C 46/18 träff
62. Kn Tärnkrok T 32/15 träff
133. Fj Jonsson S 14/10 träff

Banskjutning Pistol klass A Individuellt 108 delt
(Segrarpoäng 563)

33. Kn Järnkrok T 525 p

Banskjutning pistol klass B Individuellt 53 delt

6. Fk Ögren C 571 p 12. Fj Jonsson S 559 p.

Lagtävling banskjutning pistol 27 delt lag

3. I 14/Fo 49 1.676.0 p (segrarpoäng 1.683.8)

Lagtävling fältskjutning pistol 31 delt lag

8. I 14/Fo 49 97/43 träff (segrare 134/51 tra)

Fältjägarpokalen

Lagtävlan 18 delt förb (segrarpoäng 129,0)

16. I 14/Fo 49 109,7p

RegM skytte

Kpist Individuellt 92 delt

1.	Fu Brolin	146 p.	6.	Serg Pettersson	143 p
2.	Övlt Nilsson	445 p.	7.	Övlt Idenmark	143 p.
3.	Mj Björk	145 p	8.	Serg Hägg	142 p.
4.	Kn Alin	144 p	9.	Kn Olsson	142 p
5.	Kn Jonzon	143 p.	10.	Serg Soläng	142 p

Gevär Individuellt 12 delt

1.	Fj Larsson S	149 p.	4.	Fj Fredman	143 p.
2.	Övlt Nilsson	148 p	5.	Fj Forsström	141 p
3.	Ffm Karlsson A	143 p			

Kg Individuellt 5 delt

1. Övlt Palm 60 p 2. Kn Österdahl 48 p

Fockska kannan

1. Mj Persson E 273 p

Kompaniernas vandringspris utbåret 1972—73

Kpist Individuellt 30 delt.

1.	510506-2938 Linka	Livkomp	147 p.
2.	511020-7510 Bolin	4. komp	140 p.
3.	500813-7530 Larsson	9. komp	140 p.
4.	511210-0119 Oppitz	12. komp	136 p.
5.	510403-5579 Näslund	Livkomp	134 p.

Lagtävlan kpist 7 delt komp

1. Livkomp 406 p 2. 9. komp 398 p

Ak Individuellt 36 delt

1.	520403-5579 Näslund	Livkomp	144 p.
2.	520519-6974 Pettersson	5. komp	142 p
3.	521011-7536 Nilsson	9. komp	138 p
4.	510502-7618 Frank	7. komp	138 p
5.	520227-7598 Fröjd	4. komp	137 p
6.	533923-1438 Kvist	9. komp	136 p

Från RegM på skidor. Övlt Bengt Nilsson och Kn Jan Callenmark stakar i mål

Lagtävling Ak 6 delt komp

1.	9. komp	411 p.	2.	Li.komp	403 p

M M skidor

GU 91 delt (segrartid 46,33)

35.	Thomas Eriksson	51.50.0	41.	Ingvar Björk	52.06.0
39.	Åke Olsson	52.02.1	62.	Bengt Gustavsson	54.26.0

Klass seniorer 39 delt (segrartid 48.52)

23.	Fj Thimper	54.52

Klass yngre oldboys 17 delt (segrartid 47.53)

14.	Mj Österdahl B	58.01

Klass veteraner 3 delt

1.	Kn Lindström H	55.38

RegM skidor

Vpl elit 27 delt

1.	337 Eriksson	7. komp	0.58.26
2.	323 Olsson	7. komp	0,59.13
3.	551 Gustavsson	5. komp	1.01.17
5.	125 Andersson	Livkomp	1.01.54
5.	512 Björk	7. komp	1.02.22
6.	319 Söderlund	4. komp	**1.04.24**

Seniorer 28 delt

1.	Kn Lindström H	1.10.10	4.	Kn Gustavsson	1.08.00
2.	Fk Edenhag	1.02.56	5.	Öfu Wallgren	1.09.14
3.	Öfu Thollén	1.07.58			

Yngre oldboys

1.	Mj Österdahl	1.04.10	3.	Sfm Skoglund K	1.06.39
2.	Kn Andersson Ö	1.05.39			

Äldre oldboys 7 delt

1.	Mj Nilsson B	1.05.47	3.	Mj Persson	1.20.38
2.	Mj Björk	1.06.39			

Veteraner 6 delt

1.	Fj Nyström	1.13.20	3.	Fj Jonsson E	1.14.34
2.	Fj Lindeborg	1.17.31			

Juniorer befäl 2 delt

1.	Öfu Lindberg	1.19.13	2.	Öfu Hermansson	1.24.12

Lagresultat 10 mannalag 7 delt komp

1.	7. komp	10.44.55	3.	5. komp	10.53.25
2.	Livkomp	10.51.47			

Visa "B O C K E N"

för Dina bekanta!

Intressera dem för KAMRATFÖRENINGEN och skaffa nya medlemmar.

RAM-RAM OCH SUT SRIAHAL
EN ANNORLUNDA JULHÄLSING[1])

I förra årets Bocken skrev överstelöjtnanten Urban Gjerulf om sin kommendering som FN-observatör i Kashmir 1971—1972. Här kommer nu en fortsättning på den artikeln.

*

Julaftonsmorgon startade rent rutinmässigt omkring kl. 05.00 med att den stora råttfällan i plåt slog igen med en ordentlig smäll. Motvilligt trevade jag mig upp ur sängen och tände stearinljuset, vacklade ut till toaletten och grep efter sopkvasten för att ge jätteråttan nådasmällen. God Jul — pang! Kylan i stenhuset gjorde att man vaknade till liv och efter lite isvatten i ansiktet var man redo för det första radiopasset.

Indo-Pakkriget hade slutat några dagar tidigare och mina observatörskamrater på denna FN-station hade dagen före rest till Rawalpindi för att fira julen med sina familjer, som samma dag skulle återvända från Kabul i Afghanistan, dit de evakuerats under kriget. Jag skulle vara ensam på stationen under ett par veckor och något julfirande skulle det väl inte bli för mig.

Korpral Singh med femton års tjänst var ensam tjänare på stationen och hans engelska bestod mest av "Yes sir" och så fniss långt upp i diskanten — så det julsällskapet kunde inte ge så mycket. Hans "Bed teeeeea — sir!" blev serverat vid arbetsbordet i stället för på sängen.

---

[1]) Ram-ram och Sut Sriahal är hälsningsord från en hindu respektive en sikh.

Efter en kort rapport till UN HQ utbyttes korta, snabba hälsningar till varandra, och så var det radiopasset slut.

Utanför kontorsdörren låg framför mig ett storslaget natursceneri. Huset låg alldeles på kanten till 15-metersstupet ned mot en mullah (flodbädd) och på andra sidan låg flygfältet i skuggan av ett mindre berg. På toppen låg ett gammalt mogulfort från 1500-talet, som var ett vanligt klättermål, när man behövde motion. Bakgrunden var den snövita Himalayakedjan, som lyste skarpt i den klara luften.

Jullekarna började litet väl tidigt. Det var två av de sex mungos, som bodde under generatorshuset, som kikade fram bakom dörren i tron att det fanns några matrester någonstans i rummet. De kilade med tvära kast fram och tillbaka runt mig och burrade upp sina yviga rödbruna svansar. Även om de inte åt ur handen, så var de ovanligt orädda och jag hade haft många roliga stunder med dem som filmaktörer framför min kamera.

"Singh — time for an eagle!" Den glitterögde sikhen stod där med en flaska lokalöl och slet snabbt av kapsylen med karan — stålarmbandet — en av en sikhs fem symboler han alltid bär. Påpälsad satt jag sedan och lyssnade till min julmusik från bandspelaren. Jag hade två kasetter — James Last och irländska folksånger — som redan var väl genomspelade. Dagen föreföll krypa fram.

Plötsligt tutas det vilt ute vid vägen och tre stadiga gentlemän kommer fram och önskar mig en glad jul. Bakom dem kommer två soldater i sina mörkblå turbaner och bär ett träd. Det är Colonel GS (= stabschefen), Colonel ADM (= kvartermästaren) och GMO (= chefsläkaren), alla tre överstar vid divisionshögkvarteret där denna FN-grupp hade sitt observatörsuppdrag. Efter en månads intimt samarbete med dessa tre herrar, var vi mycket goda vänner. De ville nu uppvakta mig i min ensamhet med ett juleträd, som de låtit placera i ett gammalt oljefat. En snabblunch ordnades av Singh. Det blev ett litet julbord på ett slags rotmosbullar, ris, fårtestiklar och lammkött samt bananer. Lämpliga drycker kunde jag bjuda på, tack vare att den svenske ambassadören i New Delhi ansåg att en svensk inte skall vara utan glögg på julafton och därför vid mitt besök hos honom under några krigsdagar gav mig ett värdefullt julpaket med tillbaka till stridslinjen.

Efter utbyte av gamla Kairo-minnen med Colonel GS, som haft FN-tjänst i Egypten, (världen är i alla fall rätt liten) samt Merry

"Tre stadiga gentlemän" framför medfört julträd

Christmas och "Skaal" lämnade de mig med en inbjudan till ett party senare under kvällen.

Det blev inte så ensamt i alla fall! Litet rutinarbeten, mera James Last och irländska sånger samt personlig vård. Timmarna gick och snart stod en artillerikapten välpressad och putsad och önskade mig välkommen. Med jeep bar det sedan snabbt iväg längs små bergsvägar upp till en officersmäss, där det redan var en hög stämning. Generalen kunde inte komma, då han efter krigssegern fått julpermission, så mina tre överstar var hedersgäster. Efter ett antal drinkar stampade mässhalvidar (mässunderofficer) i golvet och anmälde att maten var klar. Mässen var prydd med flaggor, girlanger och ljus och mitt i stora rummet stod ett julbord två—tre gånger så stort som det som serveras på skånska gästgiverier.

Det var kötträtter, risrätter och gröna saker i alla möjliga sorter och det var sötsaker och frukt. Alla rätter var starka så det blev som en eld i munnen. Chilly och curry i olika smaksättningar. Det var g i n g e r och c a r a w a y s e e d s, det var coriander-löv och kardemumma och det var f r i t h a t h, en rätt som möjligen kan anses vara läcker för en eldslukare. Sedan man plockat till sig ett fat fullt, satte man sig längs väggarna och åt med högra handens fingrar. Ett indiskt ordspråk säger: att äta med kniv och

gaffel är som att älska med tolk. Onekligen får man en direktkontakt med det indiska köket på detta sätt. Vänstra handen, som är avsedd för andra mänskliga naturförrättningar, höll hårt om det kalla ölglaset, när lågorna slog ut allt för kraftigt ur munnen. Jag var nu svettig trots kylan. Efter maten skulle jag få svettas mer. Man skulle förnöja varandra och när olika subalterner gjort sitt, skulle naturligtvis en främling från kärva Norden ge sitt bidrag. Det blev tyst och jag klämde i med den sång, som låg bäst till för mitt röstläge och bäst gav uttryck genom sin taktfasthet för en vikings temperament. Omedelbart efter att det sista "hoppfadderallanlej" unisont tonat bort över Kashmirbergen, stämde en klar flickröst upp Stilla natt. Det var en av de kvinnliga löjtnanterna från militärsjukhuset, som blev medelpunkten. Hon var en av de få kristna och där hon stod i sin vita sari med sin svarta hy som kontrast, blev hon något speciellt i den nu tysta samlingen av krigshjältar. Vi blev fler och fler som stämde in i hennes sång — sikher eller hinduer — det spelade ingen roll. Det blev en märkligt andaktsfylld stämning i denna nyss så livliga samling.

Det blev inte en ensam jul till sist! Det blev en annorlunda jul!

Urban Gjerulf

MINNENA FRÅN LUCKAN

lever länge som omtyckta samtalsämnen.
Återuppliva dem genom kamrat- och kompaniträffar på "Regementets dag"!

KONTAKTMÄN

Livkomp: Per Magnusson, Ringgatan 42 E, 733 00 Sala
4. komp: Per Gunnar Olsson, Odengatan 19, 811 00 Sandviken
5. komp: Per-Erik Kaj, Gnejsvägen 5 A, 752 42 Uppsala
7. komp: Björn Erixon, Allévägen 1 C, 811 00 Sandviken
8. komp: Sture Barsjö, N Fiskargat 5 F, 803 50 Gävle
9. komp: Lars Lindström, Eiraplan 6 C, 802 29 Gävle
12. komp: Lasse Oscarsson, Ekvägen 35 A, 802 29 Gävle
Per Östlund, Wästersäby, 736 00 Kungsör

PÅ FN-KURS I FINLAND

Som bekant kan inte folk hålla sams överallt här i världen och som bekant händer det ibland att FN får till uppgift att skilja stridstupparna åt, eller att åtminstone med sin närvaro se till att kontrahenterna är litet återhållsamma i sina "övningar". Vad som just nu pågår i Mellersta Östern är ju allmänt känt. Men att FN har ett engagement i Kashmir långt bort i Indien vet inte så många. Den trogne Bockenläsaren har dock fått sig till livs Urban Gjerulfs öden och äventyr i Fjärran Östern och vet väl åtminstone var Kashmir ligger. Vad är det som gör att man tar chansen att söka FN-tjänst? För att tjäna pengar säger en del. Äventyrslystnad säger andra. Bättre klimat, omväxlande arbete, möjlighet att se sig om i världen och att grundligt lära känna människor i ett annat land. Det finns många skäl, det ena lika gott som det andra. Och det finns flera platser och flera uppgifter att välja bland och efter att ha hört äldre kamrater uttala sig så lyriskt om Kashmir sökte jag, livligt påhejad av min hustru, en befattning som observatör där.

Det finns många länder, som har observatörer, men endast Danmark, Finland, Norge och Sverige utbildar sina observatörer för den speciella uppgift, de får. Denna utbildning sker gemensamt och på olika platser beroende på vilken uppgift, som väntar. Sålunda utbildas transportledare i Norge, militärpoliser i Danmark, observatörer till Mellanöstern i Strängnäs och observatörer till Mellanöstern och Kashmir i Finland. Sålunda blev jag kommenderad till denna kurs på fyra veckor i Niinisalo i Finland.

Niinisalo, som ligger c:a 4 mil ONO om Björneborg, Pori, kan i många avseenden jämföras med Marma. Samhällena i sig själva är lika stora eller snarare små. Övningsterrängen är också lika den som i Marma, sandmo. Närmaste samhälle heter också mycket träffande Kaukanpää, Moslutet.

De finska garnisonerna är i allmänhet belägna några mil ifrån tätorterna och byggda med kasernerna litet utspridda samt ett bostadsområde för befälsfamiljerna i anslutning till lägret. Liksom i Marma är förläggningen inte inhägnad.

Kursen gav mer än enbart utbildningen för observatörstjänsten. Den gav en viss inblick i utbildningen vid ett finskt förband och den miljö den finske beväringen (i Finland är detta uttryck det allmänt vedertagna för en vpl under grundutbildning) lever i under 8 månader. Dessutom gavs rika möjligheter att besöka olika platser i mellersta Finland.

Deltagarna i kursen kom som sagt från Danmark, Finland, Norge och Sverige. Vi var sammanlagt cirka 40 elever, därav 14 i Kashmirgruppen, grupp Charlie, återstoden i Mellanösterngrupperna, Alfa och Bravo. Lärarna var till stor del finländare, bl. a. kurschef och kursadjutant. Men de andra tre länderna svarade också för ett par lärare var. Här befann sig alltså folk från fyra länder och pratade med varandra på ett femte språk. Det officiella språket var engelska, dels för att det är det språk, som talas av observatörerna inom respektive områden, dels har finländarna lättare för att förstå engelska än danska, många svenskar också för den delen. Dialekterna blev många. Var och en kan ju tänka sig hur det låter när en dansk talar engelska. För att inte tala om hur det låter när en dansk säger något på finska. Vi upplevde det också. Nåväl, det talades inte endast engelska. Det blev nordiska språk också. Mässpersonalen kunde t. ex. enbart finska och man blev tvungen att läsa även danska, norska och finlandssvenska tidningar. Kursen pågick ju då bankrånet på Norrmalmstorg fick sin upplösning och då kung Gustaf Adolf dog, varför alla var mycket intresserade av vad som hände, och man fick ta den tidning, som var ledig oavsett språk. Med tiden blev det så, att man aldrig tänkte på, att man kom från olika nationer, och det är väl dit man ska komma enligt nutidens tänkesätt.

En kurs av detta slag är ju i princip som vilken kurs som helst, d v s en massa lektioner och förevisningar, och att redogöra för dessa skulle bara bli en tråkig uppräkning. Jag nöjer mig med att konstatera, att vi alla slutade kursen med känslan, att vi är väl skickade att lösa våra kommande uppgifter, att fylla i alla papper, att prata i radio efter ett system, som är helt olikt vårt, att köra bil i besvärlig terräng, att hitta fel mm, allt detta på engelska, d v s bilkörningen sker på urdu eller hindu, de språk som man talar i

Pakistan respektive Indien. Ska något kommenteras så inskränker jag detta till tre saker. Engelsklektionerna var otroligt väl förberedda, vår lärare hade lagt ned cirka 15 timmars förberedelser på varje lektion. Vi hade 14 lektioner. Signaleringen skiljer sig helt från vårt system. Det engelska systemet innebär, att man sänder hela meddelandet i en följd, sedan får mottagaren fråga om på det han inte uppfattat. Vårt "ropa" och "skriv" med korta sändningsföljder är vida överlägset. Till slut litet motortjänst. Att man kan lappa prylar med tuggummi må ju vara känt, men att använda en potatis som kondensator har man ju svårt för att tänka sig.

Men det finns annat, som måhända kan intressera läsaren. Hur har den finske beväringen det t. ex. I jämförelse med hur dagens svenska värnpliktiga har det under sin utbildning kan man kort och gott konstatera: han har det kärvt. I och för sig ska man inte göra några jämförelser, eftersom förutsättningarna är helt annorlunda. Den finska civila lagen är t. ex. strängare än den svenska och som en följd av detta är också den militära lagen strängare. Överhuvudtaget är de allmänna bestämmelserna sådana som vi hade det för 10 år sedan: soldaterna skall hälsa på allt befäl, man marscherar samlat med hela kompaniet såväl till som från matsalen, beväringen måste vara kortklippt, tjänst lördag förmiddag och mycket annat. Vidare ligger halva förbandet i beredskap varje helg, d v s soldaterna kan bara åka hem varannan helg. Jag skulle tro att inga, som har upplevt värnpliktstjänstgöringen i Sverige av idag, avundas de finska värnpliktiga. Jag hittade faktiskt bara två saker där vi ligger efter och det var billig bio tre gånger i veckan och priserna på markan, kantinen som det heter på finlandssvenska.

Eftersom förbandet var ett artilleriregemente går det inte att göra någon jämförelse mellan utbildningen där och på vårt regemente. Men jag ska nämna ett par detaljer om inre tjänsten. Finnarna är som bekant ett bastubadande folk, och därför intar bastun, saunan, en central plats. Regementets bastu var egentligen två spegelvända i samma byggnad, själva bastun i vardera var större än vårt tvättrum. En finne måste ju ha varma stenar, som han häller vatten på, och därför fanns det ett stort aggregat med stenar, som hettades upp, och ovanför satt en duschstril med en kran en bit därifrån. Det var en sport bland de finska soldaterna att ånga ut oss utlänningar.

Tvättbytet ägde rum i samband med bastubadet. I anslutning

till omklädningsrummet finns en disk, och där stod soldaterna utan en tråd på kroppen och bytte sin tvätt.

Bastun var om icke en central så dock en punkt under vår fritid, som i övrigt bjöd på både det ena och det andra. Vi var t. ex. på ett studiebesök på Reima i Kankanpää. Reima är en klädfabrik, där man syr dam- och barnkläder. Man fick intrycket, att alla gäster bjöds på bastu och öl för både bastu med simbassäng och "gillestuga" hängde ihop och efter ett rejält bastubad blev det korv och öl, något som bjöds på ett annat studiebesök också, på Björneborgs bryggeri. Att ölet var det väsentliga torde väl var och en förstå. Men det var många som hade "ont i håret" dagen efter. Danskarna fick dessutom komplex, för de drack inte mest öl.

Vi företog också en rekreationsresa till Tammerfors och Tavastehus. Vad jag fäste mig speciellt vid under denna resa, som delvis missgynnades av dåligt väder, var den vackra finska naturen med sin rikedom av sjöar. På vägen tillbaka från Tavastehus mot Tammerfors åkte vi båt, men tyvärr regnade det så kraftigt, att fönstren immade igen. Det blev svårt att njuta av de vyer, som guiden talade om.

Under denna tur besökte vi tre muséer, som alla tre gav bestående minnen. Det första var Iittala glasbruk. Tyvärr var vi där på en lördag, vilket innebar, att vi ej fick se någon blåsning. I sitt muséum hade man samlat alla de glastyper, bruket tillverkat under årens lopp. Ett museum, som kanske intresserade mig mer som militär, var stridsvagnsmuséet i Parola utanför Tavastehus. Där fanns samlade de olika stridsvagnstyper, som finska armén haft, även krigsbytesvagnar, varje vagn med sin historia. Det tredje muséet, slutligen, var Elis Wikströms muséum. Elis Wikström var en känd konstnär och skulptör och även om jag inte är överdrivet konstintresserad, tyckte jag det var mycket intressant att se alla de skisser, modeller och andra förarbeten, som måste göras till en skulptur. Ett par av dessa skulpturer såg jag senare i Tammerfors.

Som helhet var kursen intressant och trivsam. Det blev inte sämre av den gästfrihet, som finnarna alltid visade. När kursen var slut efter fyra veckor hade jag kunnat börja om igen.

Staffan Ohlsson

VÄRNPLIKTIG 1974
EN ORIENTERING

En morgon ligger det där bland den övriga posten. Brevet som inväntats av så många med blandade känslor: INRYCKNINGS-ORDERN.

Från denna första kallelse förflyter några månader till det datum då inryckningsordens ägare infinner sig i kasernvakten på något regemente.

Själv befann jag mig i somras utanför I 14 för att slussas in på min militära period av livet. Jag har nu legat inne nästan ett halvår och ska här försöka redogöra för några av de intryck jag erhållit under denna tid.

Under de månader vi värnpliktiga gör vår "karriär" inom kasern, lever vi under andra förhållanden än under vårt tidigare civila liv. Vi marscherar i stället för att gå, lyder order och bor 16 personer i samma rum. De som bestämmer är en massa chefer med militära titlar. De bestämmer också över varandra enligt ett visst mönster, som oftast fungerar bra. Ibland hamnar dock soldaten i situationer där olika chefer ger olika order om samma sak, och då står han där och vet inte vad han skall ta sig till.

Chefer hämtas också ur de värnpliktigas led och här går chefskapet ibland till överdrift. Någon skall alltid vara chef och ansvarig. Två värnpliktiga kan bli utsedda att hämta en tunna vatten och då ska den ene vara chef över den andre. Behöver det vara så, frågar man sig. Man kan väl vara vänner ändå!

Åter till inryckningen. Den första kontakten med det militära blir utrustningen och dess lite underliga beteckningar. Uniform m/59, stridssele, kpist m/45 B. Vadå B?

Beteckningarna lär man sig ganska snart och likaså att handskas med tingen bakom beteckningarna. Funktionsduglighet är det genomgående temat. Uniformerna har t. ex. en mängd fickor, och de är lediga och sköna att gå i. Det finns dock inte så många färger att välja mellan som på civila kläder, så det blir aldrig någon färgprakt att tala om på kaserngården.

Har du provat på att bädda en militär säng? Jag kan inte tänka mig det. Några veckor efter inryckningen är man specialist på att bädda och sträcka sängen så att den ser prydlig ut. Men så fick vi ju också ubtildning i sängbäddning redan första kvällen.

Kritik hörs titt och tätt från befälen. Man vänjer sig snabbt vid att få höra om de fel man gör som t. ex. sträcker sängen dåligt en morgon eller gör fel i en övning. Allt har två sidor och det har även kritiken. Sköter någon sin tjänst bra får han höra detta av befälet. Han får dessutom lättare än andra sina permissedlar beviljade och det är ju en fördel.

Tyvärr använder sig en del befäl av modellen att de skäller på alla utom på dem som sköter sig utomordentligt bra.

De som håller på med idrott kan räkna med beröm och plus i kanten för detta. Idrott är också ett populärt sätt att få ledigt på.

Idrott och fysisk träning är bra utbyggt, och de flesta lämnar regementet med en avsevärt bättre kondition än de hade då de kom. Tillfällen finns också att deltaga i en del tävlingar. Regementsmästerskap finns i många idrotter, både individuella och lagsporter. Vidare kan man få åka ut till andra regementen och tävla vid större evenemang som militära distriktstävlingar och arméмästerskap. Alla kommer naturligtvis inte ut och får tävla i tid och otid, men alla får bra tillfällen att ägna sig åt fysisk fostran. Minst fyra timmar i veckan ägnas träning och det är ju fint att få lägga grunden till en bra kondition under den här tiden.

Huvuddelen av timmarna på veckoschemat ligger naturligtvis för de flesta på militär utbildning. Veckoschemat är olikt gymnasieskolans schema. Det varierar från vecka till vecka. Framför allt är det ämnena som är helt olika. Vem har t. ex. hört talas om strid, vapentjänst eller inre tjänst på ett skolschema?

Det man större delen av tiden sysslar med varierar med den tjänst man blivit uttagen till. Många av de handräckningsvärnpliktiga har tjänster som mer eller mindre liknar vanliga kontorsarbeten, trosskompaniet håller sig med kockar och fordonsförare och skyttekompanierna lär sina soldater att handla rätt i strid. Bland de värnpliktiga finns också två kategorier som får befälsutbildning och blir grupp- och plutonsbefäl. De som tillhör dessa kategorier får ta på sig mer ansvar än övriga. De får se till att kamraterna inte gör fel. När man känner sig trött och sliten och ska kontrollera andra, kan det kännas motigt. I gengäld får man lära sig bl. a. att tala inför andra och lite tillämpad psykologi, så att man kan "ta" folk på rätt sätt. Sådant ger råg i ryggen, och snart märks att de som är uttagna till befäl lär sig tala otvunget inför andra. De blir också självsäkrare.

Dagarna kan bli rätt tråkiga och tjatiga då man övar strid. Allt

ska läras så att det sitter i ryggmärgen och för detta krävs att övningarna repeteras gång på gång. Går man som skyttesoldat och övningen omfattar något som att krypa över ett lerigt fält eller att springa genom en buskig skog med tung packning, hjälm och vapen, uppskattar man verkligen inte att övningen görs om gång på gång. Överinlärningen kommer dock så småningom och till slut finner man sig vara mästare på att krypa över leråkrar och att springa i skogen. Att man också har lärt sig lösa de stridsuppgifter man får är ju en given fördel.

Under övningarnas gång får man ibland en känsla av att det man gör nu är hopplöst och utan mening. Ligger jag i ett skyddsvärn med en automatkarbin i handen och det dyker upp en stridsvagn, vad ska jag då ta mig till? Att kasta småsten biter lika bra på stridsvagnen som att skjuta med automatkarbinen! Hopplösheten lättar efter en tid då samspelet mellan olika vapen börjar klargöras. Tyvärr hamnar den enskilde soldaten i en situation där han sällan skymtar helheten. Han övas på den del av striden som han ska utföra och får aldrig se det understöd, pansarvärn, granatkastare och artilleri, som han får. Att han då tycker att livet är ganska trist när han gång på gång kryper över sin leråker är då inte så underligt.

Logementslivet kan vara påfrestande. Bor man 16 personer i ett logement så gäller det att man kan komma överens med varandra. Går inte det deppar man snart till. Tänk dig själv att bo med någon som jämt stjäl din "91:an" eller som alltid vill prata med dig på morgonen då du är som tröttast och inte orkar lyssna.

Detta upplevs inte av alla, utan tvärtom, på de flesta håll uppstår ett fint kamratskap, där alla är med. Kamratgängen arbetar ihop hela dagarna, äter sina måltider tillsammans, bor tillsammans och går ibland ut tillsammans.

Ekonomiskt finns det möjligheter att få sin värnpliktstid att gå jämnt upp. Åtta kronor om dagen är lönen just nu och det klarar man sig på om inte utsvävningarna blir för stora.

Upplevelser och intryck har verkligen hopat sig under de månader jag tillbringat på I 14. Det finns mycket att berätta om, både trevligt och mindre trevligt. Många av er (dock ej flickorna) kommer liksom jag att hamna på Hälsinge regemente. Då får ni själva tillfälle att avgöra hur ni tycker om att göra "lumpen" i Gävle.

113 Koskinen
Livkomp

BOCKEN-BIBLIOGRAFI

Årets "Bocken" är den fjortonde, som utgivits i bokform av Hälsinge regementes kamratförening. Till ledning för intresserade följer härnedan en sammanställning av de ämnen, som behandlats i de föregående tretton årsböckerna

Försvarsorganisation

1960/61: Arne Modén: En "regementschef" på vikingatiden. — Rickard Nilsson: Hälsinge ryttare, fänika och indelta regemente. — Gunnar Fernquist: Hur socknarna gav kompanierna namn. — Erik Wickberg: Tjänstereglemente modell Carolus XI.

1961/62: Erik Wickberg: Från fänikeledning till regementsstab.

1962/63: Kompaniet, som hade översten till chef (med namnlängder). — Viktor Johnson: Rättig- och skyldigheter som indelt soldat. — Axel Henriksson: Jubileumsår för den allmänna värnplikten.

1963/64: Erik Wickberg: Färnebo kompani (med namnlängder).

1964/65: Erik Wickberg: Majorens (Forsa) kompani (med namnlängder). — Ivar Hillström: Om ledung och folkvapen. — Lillie Lindström: Lottarörelsen. — Birgit Näslund: Militär motorutbildning (Kvinnliga bilkåren). — Birgitta Nilsson: Blå stjärnan. — Ragnar Lené: Röda korsets nationella verksamhet.

1965/66: Erik Wickberg: Tredje majorens (Alfta) kompani (med namnlängder). — NN: Krigsmans erinran i modern version.

1966/67: Erik Wickberg: Andra (Ovansjö) kompaniet inom Gästrikland (med namnlängder). — Gunnar Fernquist: Vad kan vi vänta oss av framtiden? — Birger Nordström: Om skarpskytte i gästrikebygd.

1967/68: Erik Wickberg: Andre majorens (Arbrå) kompani (med namnlängder). — (Arménytt): Armén som ett modernt företag. — Nils Sköld: Infanteriets roll i modernt försvar.

1968/69: Erik Wickberg: Delsbo kompani (med namnlängder). — Bror Jonsson: Från fänikeknektar till indelta krigsmän.

1969/70: Erik Wickberg: Järvsö kompani (med namnlängder). — Olle Törnblom: Fjortonde regementet. — Sixten Söderhielm: Pensionsvillkoren för indelt korpral. — Gunnar Fernquist: Inför 70-talet på Kungsbäck.

1970/71: Jan Smedler: Organisationsförsöken inom Gävle garnison.

1972/73: Christer Palm: Hur Hälsingarna fick nummer 14. — Kurt Björkenstam: Gävle försvarsområde blir Gävleborgs försvarsområde.

Rekrytår, beredskap, repövningar

1960/61: Edvin Hedenmalm: Bollnäs bataljon. — Bildkrönika: Till flydda ofredsår. — Tord Bergkvist: En repares möte med "moster Matilda". — J. M. Strandell: Ack, kaka modell 82.

1961/62: Gösta Ehrenborg: Staben drar i fält i modern orostid. — Per Vikberg: Bombkrevaderna på gamla Mohed. — Christer Faleij: Mamma rycker in vid regementet.

1963/64: Sven Bratt: På spaning i ofredstid vid gränsen mot Norge. — Tord Bergkvist: Bland fågelskådare och andra repfigurer.

1964/65: Per Vikberg: Dä är mitt kompani, sa furir Trygg. — Knut Björkenstam: Med landstorm i fält för 50 år sedan.

1965/66: Knut Björkenstam: När freden bröt ut efter fem krigsår. — Källbergs kompani. — Rolf Magnusson: Bäste soldaten på Englandsresa.

1966/67: 558 60/10 (C. V. Westlund): I kronans kläder, när seklet var ungt. — 1916 års rekryter på femtioårsträff. — Jan Sundberg: Bäste soldaten på Englandsresa.

1967/68: Eric Wennsten, Gottfrid Fröderberg: Beredskapsminnen från två världskrig. — Knut Björkenstam: Krigen 1904 och 1967 i hälsingebygderna.

1969/70: NN: En fars repfars med stridsselen. — Kurt Wejbro: Infiltration i "Näcken".

1970/71: Teodor Björk: En äkta "mohedning" med många lägerminnen. — 619 Hed (Evald Hedlund): En signalist med plåttratt och gökrop mitt i vintern.

1971/72: Thore Björk: Som gränsvakter i norr den heta sommaren 1914. — 107 60/18 (Eric) Roeger: Regementets postbud i "frivilligkåren" m/18. — Viljam Wikström: Med brinnande gårdar som aftonunderhållning. — 619 Hed (Evald Hedlund): Skidgeneralen håller räfst och rättarting. — Torsten Wiklund: Med hälsingar i Lappland 1945.
Varje årsbok innehåller dessutom kalendarium (Ett solvarv i kronans kläder), redogörelse för idrotten under året vid regementet (I fädrens spår för framtids segrar) samt förteckning över respektive års rekryter med kortare textbidrag av rekryterna (Vi och vårt kompani).

Fälttåg

1961/62: Victor Johnson: Hur hälsingebönder tog saken i egna händer.

1963/64: Ivar Hillström: När generalen och översten sålde spannmål till fienden. — Gunnar Fernquist: Svenska tapperhetsmedaljer och ryska S:t Georgskors.

1964/65: Ivar Hillström: När hälsingar stred mot danskar i Norrbo. — Gunnar Fernquist: När soldaten Strid fick tapperhetsmedalj.

1965/66: Gustav III i Finland (målning).

1967/68: Erik Wickberg: Sergeanten Lingman på resa från Mitau.

1968/69: Bror Jonsson: Ur Dellenbygdens äldre krigshistoria. — Dystert 250-minne.
1969/70: Erik Wickberg: Kårböle skans, värnet i väster. — Gunnar Fernquist: Hur hälsingarna drog ut i fält. — Ivar Hillström: Något om hälsingarna i slaget vid Poltava.
1970/71: Sven Bratt: Den gamle knektens dagboksanteckningar.
1971/72: Christer Palm: Den trettionionde tapperhetsmedaljen.
1972/73: Knut Björkenstam: Träffningen vid Sandomierz. — Erik Wickberg: Vad rullan berättar om Fredriksodde 1657. — Gert Nilsson: Tredagarsslaget vid Warschau 1656.

Kronoarbeten och -kommenderingar

1964/65: E. Gustaf Fagerström: Forsaknektarna bygger marschväg till Enånger.
1968/69: Ivar Hillström: Strejkkommenderingen till Sundsvall 1879.
1969/70: Erik Wickberg: Ockelboknektens minnen av Gävle stads brand.

FN- och annan utlandstjänst

1960/61: Dag Stiernspets: Som svensk officer på utländsk mark.
1961/62: Hans Carsborg: Det Kongo du ej möter i tidningsspalterna. — Arne Dyberg: De gav sina liv för fredens sak.
1962/63: Dag Stiernspets, Folke Alnevik, Åke Bendrik: Från FN-tjänst på skilda fronter.
1963/64: Orvar Nilsson: Krigsår och fredstid i främmande tjänst.
1964/65: Lars Nilsson: Minne av vit transport genom svartingarnas land.
1965/66: Arne Friberg: Som pressofficer med FN på Cypern.
1966/67: Erik Wickberg: En hälsingekapten i Dybböls kulregn. — Sven Bratt: Till Damaskus i FN-uppdrag.
1967/68: Sven Bratt: Annorlunda FN-år i Palestina.
1968/69: Folke Alnevik: Kaschmir, den lyckliga dalen. — Urban Gjerulf: Bland kulor och krut, kameler och pyramider.
1970/71: Stafan Ohlsson: Som officer i FN-tjänst på Afrodites födelseö.
1971/72: E(rik) W(ickberg): Som krigsfrivillig i öst och väst (Intervju).
1972/73: Urban Gjerulf: Ensh'allah och achcha tii kei.

Fanor, symboler, krigsmateriel

1960/61: Erik Wickberg: Sägnen om Bocken, regementets symbol. — Ivar Hillström: Med flygande fanor i örlog och fred.
1962/63: Gunnar Bengtsson: Gyllene bocken som förbandstecken.
1963/64: Bengt Horn: Modern krigsmateriel.
1965/66: Regementets vita får, röda rävar och subbar (Kompanimärken, färgtryck).
1967/68: Erik Wickberg: Två gamla krigsminnen från Hälsinge regemente.
1970/71: Christer Palm: Karl XI gav regementet en gul bock som symbol. Regementets och människingsregementets fanor i färg finns intagna i årsböckerna 1968/69, 1969/70, 1970/71 och 1971/72.

Personalvård, krigstukt, musik

1960/61: Knut Björkenstam: Tyska operatoner i regementets marsch.

1961/62: Bernt Bernholm: Hälsans vårdare i fält och läger. — Nils Frykberg: Med spö i bagaget till rättvisans tjänst.
1962/63: J. E. Blomberg: Sorgligt och lustigt ur tingsprotokollen.
1963/64: William Eriksson: Soldaten och kyrkan.
1964/65: Gunnar Fernquist: Chefens bekymmer om tukt och ordning.
1965/66: Ivar Widner: Musikdirektörens Kungsbäcksminnen.
1968/69: Bror Jonsson: Gustav Vasa håller räfst med Hälsinglands allmoge.
1969/70: Tvenne avstraffningar i Järvsö (Ur "Helsingeminnen").
1970/71: Erik Wickberg: Själavård och musik, regementspräster och musikdirektörer (Namnlängder). — Knut Björkenstam: Militärmusiken blir snart en saga blott. — Erik Wickberg: Galoschslag på trumma kanonbuller på Berns.
1971/72: Erik Wickberg: Barberare, fältskärer och regementsläkare (Namnlängder). — Knut Björkenstam: Igenkänningssignalen och defileringsmarschen.
1972/73: Erik Wickberg: Skalmejblåsare och regementstrumslagare (Namnlängder). — Erik Wickberg: När hälsingeblodet svallar som hetast.

Övningsplatser, minnesstenar

1960/61: Gunnar Fernquist: Alfta socken hedrar sitt indelta kompani.
1961/62: (Eric Wennsten): Ur skissboken. — Arne Dyberg: Musikens hem, minnenas vrå. (Från museets montrar).
1962/63: Blombergsson: Mohed (Målning). — (Eric Wennsten): Ur en gammal skissbok.
1964/65: Rotehållarnas tack till hembygdens kompani. — (Repposten): Saxat bland cyklar.
1965/66: (Repposten): Saxat ur Repposten 1965. — Eric Wennsten: Hur jag blev du med kungen.
1966/67: Erik Wickberg: Krigs- och krigarminnen i Ovansjö och Ockelbo. — Gunnar Fernquist: Kapten räddade Moheds tapeter. — -g: Kring minnesstenen i Hagen, Delsbo.
1967/68: Där Arbråknektarna övade och sköt.
1968/69: Knut Björkenstam: Regementet lämnar sin gamla mötesplats.
1971/72: E(rik) W(ickberg): 75-årig svensk-amerikanska berättar Kungsbäcksminnen. — Knut Björkenstam: Ännu en övningsplats för hälsingesoldater. — Erik Wickberg: Från lägerlivet i flydda dagar. — Knut Björkenstam: Dagsprogram förr och nu.

Militiebyggnader, soldattorp

1962/63: Fänriksbostället på Livkompaniet (Målning). — Erik Wickberg: Ett stycke historia om mat och pengar.
1963/64: Gunnar Fernquist: Överstelöjtnanten bodde i en kronobåtsmanssocken. — Erik Wickberg: Löjtnantsbostället i Fors. — Sven Bratt: Ett soldattorp i Kågbo.
1964/65 Ivar Hillström: Rolfsta i Forsa, där majoren bodde. — Alf Åberg: Löjtnantens boställe vid Kyrksjön i Bergsjö. — Gunnar Fernquist: Sista trossboden i Gävleborgs län. — Gunnar Fernquist: Kungen ville ha ordning på torpet.
1965/66: Alf Åberg: Chefsbostället Kyrkbyn nr 19.

1966/67: Alf Åberg: Hemmanet Nordansjö, där fänriken bodde. — Josef Bidner: Johan Fyrs stuga vid hembygdsgården. — Qwåse: Soldater, brännvin och arresten i Bro.

1967/68: Alf Åberg: Kaptenerna på Haga i Arbrå socken. — Signe Frank: Den gamla soldatbyn Flästa i Arbrå socken. — Gunnar Fernquist: Lantbruksskolan Vall, som blev chefsbostad.

1968/69: Alf Åberg: Ett officersboställe i byn Sjulhamre.

1969/70: Alf Åberg: Kaptensbostället på Järvsö kompani. — Erik Wickberg: Soldattorpet och stapeln.

Brev, soldatvisor, lägerhumor

1960/61: Krigarhumor modell äldre och yngre.

1961/62: Torsten Wiklund: Signalpedagogik på gamla Mohed.

1962/63: Ivar Hillström: Soldatbrev från Norge 1808. — Torsten Wiklund: Beväringsvisor på Kungsbäcksmanér.

1963/64: Ivar Hillström: Soldaten skriver hem (1813—1814). — Sten Brandt: Nu går jag här och harvar.

1964/65: Ivar Hillström: Brev till roten (1814). — Erik Wahlman: Kaptenen hette Ilsken.

1965/66: Ivar Hillström: Soldaten Häggs yttersta vilja.

1966/67: Qwåse: Gossarna från Valbo och Ovansjö och Skog. — 10 Årfelt: Jag var en karl på kronans tross.

1970/71: Erik Wickberg: En krigsman skriver hem från polska kriget 1657. — Ivar Hillström: Med knallpåk uti handen jag slåss för kung och land. — Upptecknad: En krigarvisa.

1971/72: Thore Björk: Hälsingarnas 13. kompani den "heta" sommaren 1914.

1972/73: Militär humor modell äldre. — Bror Jonsson: En mönstringsvisa från gamla tider.

Biografiska uppsatser

1961/62: Gunnar Fernquist: De tågade i täten för hälsingarna (regementschefslängd). — Erik Wickberg: Tre regementschefer av samma släkt. — Erik Wickberg: Om Teuffenwiesser, hin och ryssarna.

1962/63: Eric Wennsten: Livkompaniets siste "kaptenlöjtnant". — J. E. Blomberg: Personalia ur stormaktens annaler. — Edv. Johnson: En Haneboknekt med krigsmeriter. — Edvin Hedenmalm: Hälsingeknektar från sekelskiftet.

1963/64: Sven Bratt: Siste adjutanten vid Färnebo kompani. — W. Eriksson, G. Fernquist, A. Thyrestam, J. Wideen, Erik Östlund: Några Färneboknektar i tjänst och på roten. — Erik Wickberg: Några Sibirienfångar vid Färnebo kompani. — Ivar Hillström: Hälsingarnas regementschef under Sveriges sista krig.

1964/65: Ivar Hillström: Sex medaljerade knektar från Forsa. — Erik Wickberg: Ett knippe levnadsöden från Karl XII:s dagar. — Ett minnesmärke på I.14:s skjutbana.

1965/66: Ett soldattorp i Östra Roteberg. — Johan Ohlsson: Hjälten vid Sandomir, majoren Henrik Poitz. — Ragnar Malmgren: En Alftaknekt i Armfelts armé. — Erik Wickberg: Kompanichefen med 59 tjänsteår. — Hans Lidman: Soldatsläkter från Ovanåker. — Erik Wickberg:

Triumviratet på Alfta kompani. — Sven Bratt: En göteborgare vid Hälsingarna.

1966/67: Erik Wickberg: En berömd karolinsk officer på fänrikssätet Nordansjö. — Betula (N. Björk): Ovansjöknektar i helg och söcken.

1967/68 Christer Palm: Johan Jakob Burman, en skrivkunnig soldat. — NN: Gamle kaptenens minnen av f. d. Arbrå kompani. — NN: Sista soldaten på Arbrå kompani. — Ivar Hillström: En garvad Arbråknekt med fem år i fält. — NN: Den trognaste trotjänaren.

1968/69: Bror Jonsson: Med värja, mandom och tapperhet. — Ingemar Svensson: Gustaf Reuter, soldat och bygdemålare. — O. Wbg (O. Wallberg), Erik Wickberg, Sven Bratt: Delsbosoldater i helg och söcken.

1969/70: Sven Bratt, Erik Wickberg: Om järnmajoren och hans gossar. — Tide Johansson: Hogdalsknektar på Järvsö kompani. — Ingemar Svensson: Fanjunkare och konstnär.

1970/71: Erik Wickberg: Med prästrock som uniform och bönboken som vapen.

1972/73: Bror Jonsson: Johan von Schwartz, kompositör eller ej? — Erik Wickberg: Gamle hövitsmannen och hans dilemma. — Alf Åberg: En snapphanejägare från Åkre i Delsbo.

Kamratföreningen, Regementets dag

1963/64: Gunnar Fernquist: Regementets dag i Hälsingland.

1965/66: Gunnar Fernquist: Regementets dag på Kungsbäck 1965.

1967/68: Gunnar Fernquist: Regementets dag på Kungsbäck 1967.

1968/69: Gunnar Fernquist: Kamratföreningen, en resumé 1938—1968.

1970/71: Ivar Hillström: I 14 S(tockholm).

1971/72: Hos kamraterna i I 14 Stockholm.

1972/73: Knut Björkenstam: Regementets dag, en återblick. — Hos kamraterna i I 14 Stockholm.

I varje årsbok dessutom förteckning över under året bortgångna kamrater och Kamratföreningens årsberättelse.

Diverse

1960/61: Ivar Hillström: Tyska marinen i Gävlemiljö. — Lennart Stoltz: Pojkregementet The junior leaders.

1964/65: Gunnar Fernquist: En gåva från kungen till "regemetets moder". — Harald Westerlund: Stagården i Bollnäs.

1965/66: Ivar Hillström: Om split och medling i svensk-norsk union. — Gert Fröderberg: Från höga höjder med fallskärm.

1968/69: Historiskt ögonblick. — NN: Modern konst i militär miljö.

1969/70: NN: Världsrekord på sparkstötting. — Jan Smedler: Några ord på hemvägen.

1970/71: NN: Regementets historia i krönikeform. — Jan Smedler: Delar av "Himlaspelet" tillkom på Kungsbäck. — Knut Björkenstam: Med svenska krigsmän på Europas härvägar.

1971/72: Knut Björkenstam: Att gå vakt vid kungens slott.

1972/73: Knut Björkenstam: Dagsprogram förr och nu i Sverige och utomlands.

Kapten G S Ekström

Herr Olof Jonsson

Distriktskassör Charles Rydén

Brukstjänsteman Axel Fridström

Soldat Jonas Alm

Direktör Birger Bellander

Överstelöjtnant Karl Gustaf Sohlén

Löjtnant Knut Strömberg

Byrådirektör Sven Gerndt

Distinktionskorpral Erik Oscar Wallberg

Musikdirektör Ivar Widner

KAMRATFÖRENINGENS VERKSAMHET ÅR 1973

Styrelsen för Kungl Hälsinge regementes Kamratförening får härmed avge följande berättelse för verksamheten under 1973.
Hedersordförande: Överste Hans Berggren, Gävle.
Hedersledamöter: Generallöjtnant Curt Göransson, generalmajor Nils Sköld, överste Carl Hamnström, överste Axel Henriksson och överste Jan Smedler.
Ordförande: Överste Carl-Henrik Gåsste, Gävle.
Styrelse: Ordförande: Överste Carl-Henrik Gåsste, vice ordförande: hemmansägare Einar Berlin, Valbo, sekreterare: kamrer Helmer Nygren, Gävle, kassör: kapten Östen Andersson, Gävle, ledamöter: förvaltare E W Andersson, Gävle, överstelöjtnant Åke Bendrik, Gävle, fanjunkare Kjell Ellebo, Hagaström, kapten Harald Fisk, Valbo, kapten Ivar Hillström, Stockholm, I 14 S, major Gert Nilsson, Gävle, landstingsman Per-Evert Persson, Bollnäs, bokförare Ernst Röstlund, Hofors, och fanjunkare Åke Wiklund, Hedesunda.
Verkställande utskott: Carl-Henrik Gåsste, Östen Andersson, Einar Berlin och Helmer Nygren.
Revisorer: Stadsrevisor C W Forsberg, Gävle, fanjunkare Leonard Wikström, Gävle. Ersättare: Kamrer Peder Knutsson, Gävle, kyrkokamrer Olle Westlund, Gävle.
Kommitté för valberedning: Kyrkosysslоman Arthur Thyrestam, Gävle, sammankallande, intendent Harald Fahlgren, Gävle, förste poliskonstapel Birger Hofvenstam, Järbo med kapten Lars Paul Gustafsson, Stockholm och kapten Erik Åkerlund, Ströms Bruk som ersättare.
Redaktionskommitté för föreningens årsbok "Bocken" 1973/1974: Major Knut O K-son Björkenstam, Gävle, sammankallande, kapten Östen Andersson, Gävle, kassör, kapten Ivar Sjödin, Gävle, redaktör Erik Wickberg, Gävle, och fanjunkare Åke Wiklund, annonsanskaffare.
Hedersmedlem: Soldaten Johan Klar.
Medlemmar per den 31/12 1973: 651. Ständiga medlemmar 13. Hedersledamöter 6. Hedersmedlem 1. Summa 671. Per den 31/12 1972: 685. Under året avlidna medlemmar 11.
Sammanträden: 25/1 styrelsen. VU vid behov.
Uppvaktningar m m:
10/5 Soldaten Jonas Alm död.
19/5 Soldaten Jonas Alms jordfästning. Överste Hans Berggren nedlade föreningens krans. I övrigt närvar kamrer Helmer Nygren och kapten Harald Fisk.
17/6 Kamrer Helmer Nygren inviger det iståndsatta soldattorpet — Sääftorpet — i Hanebo. Han utdelade i samband därmed regementets minnesmedalj i silver till hemmansägare Harald Olsson, Hanebo, med tack för hans intresserade arbete med soldattorpets iståndsättning.
18/10 Hemmansägare Einar Berlin representerade föreningen vid I 14 S höstmöte.
6/12 Distinktionskorpral Oscar Wallberg död.
16/12 Distinktionskorpral Oscar Wallbergs jordfästning. Föreningen representerades av komminister B Grunnesjö, som nedlade föreningens krans vid båren.

Donationsfonden:
Tillgängliga räntemedel ur Fagerströmska fonden avsatta för tryckning av Erik Wickbergs personalhistoria.
Medlen ur Primus Wahlmarks fond ännu icke använda.
Föreningens lokalavdelning i Stockholm — I 14 S: Klubbförare Torsten Wiklund, bitr klubbförare Ingemar Mattsson, skrivare Ivar Hillström, myntsamlare Hugo Sööder, gästabudsarrangör Olle Törnbom, uppgifter av hemlig natur Gillis Claus, lösörebevarare Tage Lundberg.
Regementets dag: På grund av ändrade in- och utryckningstider för rekryterna var det omöjligt att anordna någon regementets dag under detta år Enligt styrelsens beslut den 25.1.1973 skall regementets dag firas den 4.5.1974 och då i samband med att regementet firar 350-årsjubileum.
Övrigt: Av kostnadsskäl ansåg styrelsen det icke skulle vara möjligt kalla föreningens medlemmar till årssammankomst och därför beslöt styrelsen taga på sitt ansvar att fungera till regementets dag 4.5.1974.
Som orientering kan nämnas att på initiativ av major K Björkenstam och i samarbete med regementets siste musikdirektör major Enar Mårtensson, I 17, har därvarande regionmusikkår spelat in en grammofonskiva med kända musikstycken från Hälsinge regemente.
Jubileumskommittén har låtit tillverka en minnestallrik och ett vykort. Eventuell nettobehållning av försäljningen kommer att tillfalla föreningen.
I det föreslagna jubileumsprogrammet förekommer bl a en vandringsutställning, visande regementets tillblivelse och utveckling från 1600-talet till modern tid, fältgudstjänst söndagen den 5 maj kl 1100 på gamla exercisheden i Mohed, varvid regionmusikkåären medverkar. (Vid otjänlig väderlek — Mo kyrka). Vidare kommer en representationstrupp ur regementet att göra kyrkobesök i samband med högmässan den 5 maj i följande kyrkor: Österfärnebo, Ovansjö, Hanebo, Alfta, Arbrå, Järvsö, Delsbo och Forsa.
Avslutning: Trots att vi icke varit i tillfälle att fira regementets dag under året framför vi ett varmt tack till alla och envar, som på olika sätt bidragit till förståelse för föreningens arbete och dess syften, allt i avsikt att stärka sambandet mellan regementet och bygden.

Gävle i januari 1974.

På styrelsens vägnar

C-H Gåsste
Ordförande

Einar Berlin	H Nygren	Östen Andersson
Vice ordförande	Sekreterare	Kassör

2 populära GÄVLE-restauranger

RESTAURANG
UGGLAN
SJÄLVSERVERING
Fullst. rättigheter och drinkbar

SÖDERHJELMSKA
Värdshuset
RESTAURANG — DRINKBAR

GÄVLE RESTAURANG AB

Bidrag till boken har erhållits av följande företag och annonsörer

Arbetarbladet

AB Edsbyverken, Edsbyn

AB Forsbro Yllefabrik, Arbrå

Gefle Dagblad

A Hildebrand Hovjuvelerare, Gävle — Sandviken

Kilafors Trävaru AB, Kilafors

AB Lingbo Verkstäder, Lingbo

AB Möbelproduktion, Gävle

Carl A Ohlsson AB, Gävle

Allan Rehnström & Co AB, Gävle

Solängens Blomsterhandel, Gävle

Svedala — Arbrå AB, Arbrå

Sixten Waldenby AB, Rörledningsfirma, Gävle

AB Jakob Wennberg, Gävle

BRORSSONS ÅKERI AB RAMSELE

ALLT i BRANSCHEN

Fack 58
880 40 RAMSELE

ORDERTELEFON
Transporter: 0623/104 50
Verkstad: 105 68

Egen toppmodern verkstad för allsidig service av egna och utomstående fordon

Alla förekommande transporter utföres
Grävmaskiner, last- och planeringstraktor
Eget kross- och sorterverk

BÅ AB — **Hjälper de flesta i västra med det mesta**

En **PHILIPSONS** -bil

för tryggare mil

PHILIPSSON BIL AB

S. Skeppsbron 20, Gävle. Tfn 026/12 91 40 vx

SÅGADE OCH HYVLADE TRÄVAROR

Byggnadsmaterial

NYA TRÄVARUAFFÄREN
Sätravägen 14, Gävle, tel. 12 20 78

Blommor till 350:års jubiléet

Olssons
Blomsterhandel

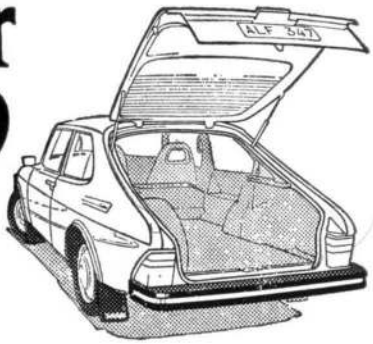
GÄVLE
Telefoner: 12 04 16 och 11 39 16
Södra Kungsgatan 16

AB ÖBERGS LJUSKOPIA
N. Skeppargatan, GÄVLE
Tel. 026/12 47 70

FIAT
LANCIA
VAZ

GÄSTRIKE BIL AB
Hillevägen 37—39, Gävle
Tel. 026/12 98 65 vx

Provkör Saab 99 Combi Coupé

Thunbergs Bil AB

Brynäsgatan 11. Tel. 026/11 57 50 vx

flanör

VARUHUSET
MED
MILJÖ
SORTIMENT
SERVICE

MITT I GÄVLE CITY

HERR-CITY

– ungt företag på frammarsch...

för elva år sedan den 17 mars 1962 startade Sonny Boström sin första herraffär. Tack vare god kontakt och inspirerande samarbete med ledande modekonfektionärer kan HERR-CITY erbjuda en ständigt ökande kundkrets ett varusortiment som spänner över ett brett register.

Detta uppskattas givetvis livligt av Er som konsument och kund och skapar därmed också trivsel för Er i våra affärer.

HERR CITY

AFFÄRER I HÄRNÖSAND · SUNDSVALL · ÖSTERSUND · BOLLNÄS · GÄVLE · SANDVIKEN · KÖPING

Alla på Kungsbäck välkomna till

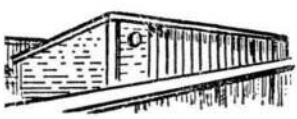

Simhall — Övningsbassäng — Bastubad
Romerskt bad — Solplage — Servering

Sommartid rekommenderas

Fjärran Höjderbadet

—— NÄRA KUNGSBÄCK ——
FYRA TEMPERERADE BASSÄNGER
DUBBLA BASTUAVDELNINGAR
STORT SOL- OCH GRÖNOMRÅDE
—— CAFETERIA ——

Valbo Sportcentrum

50 M TEMPERERAD UTEBASSÄNG
BARNBASSÄNG — LEKPLATS — BOLLPLANER
SPORTHALL — SIMHALL — KLUBBRUM
DAM- och HERRBASTUAVD.
BEYST ISHOCKEYBANA
TENNISBANOR — ELLJUSSPÅR — CAFETERIA

Gävle Fritidsnämnd

Alla slags målningsarbeten utföres till humana priser

Arbeten utföres nu på Hälsinge regemente.

Målerifirma

Sven Östberg AB

Lundavägen 16
803 57 Gävle
Tel. 026/12 56 56

ARMERAD
BETONG
igen!

GLASMÄSTERI, BYGGNADSGLAS, PLASTGLAS, BILRUTOR, ANTIKGLAS, BLYFÖNSTER

Norelius & Thorssell AB

Carlbaum & Söner
Drottninggatan 6 GÄVLE Tel. 11 51 90 växel
Telex 811 51

NÄR DET BRINNER RING 90 000

INNAN DET BRINNER ring TEMPUS

Stockholm	Tel 08-19 02 90
Göteborg	Tel 031-12 40 70
Malmö	Tel 040-43 43 50
Norrköping	Tel 011-10 25 50
Sundsvall	Tel 060-12 43 90

Tempus

För tidsenligt brandförsvar

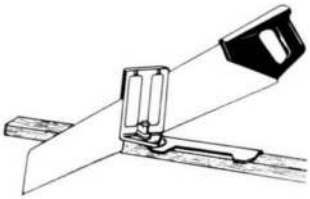
BPA Byggproduktion AB

Kontor **S. KANSLIGAT. 26 A, 802 22 GÄVLE. Tel. VÄXEL 18 83 00**
Avd. för: BYGGNADSARBETEN — ELINSTALLATIONER — MÅLNINGSARBETEN — PLÅTSLAGERIARBETEN — BYGGNADSSNICKERIER — GLASMÄSTERIARBETEN — MARKBYGGNADSARBETEN — VVS-ARBETEN

Såga rakt eller i vinkel

Praktiskt geringsstöd och listsåg hjälper dig såga i rätt vinkel.

SANDVIK 231
SANDVIK 309

BLIV BÄTTRE BILIST
BLIV BILKÅRIST

Kårer i Gävleborgs Län:

BOLLNÄS
GÄVLE
HOFORS
HUDIKSVALL
LJUSDAL
SANDVIKEN
STORVIK
SÖDERHAMN

SVERIGES
KVINNLIGA BILKÅRERS
RIKSFÖRBUND

DU SOM TYCKER OM DJUR

bli medlem i Gävleborgs-
förbundet
av Svenska Blå Stjärnan

Kurs i allmän djurvård anordnas
under juni månad 1974 vid
Nytorps lantmannaskola

Anmälningar tel. 026/11 60 56

DU kan också bli lotta

Lottor behövs alltid och det finns en plats för Dig
— men skaffa Dig först ordentlig information

Ta kontakt med
GÄVLEBORGS LOTTAFÖRBUND
V Islandsgatan 8 · 802 22 GÄVLE · 026/12 51 25

SVENSKA RÖDA KORSET

arbetar för

Bistånd åt totalförsvarets sjukvård

Undsättning vid katastrofer
Hjälp åt åldringar, handikappade barn och vuxna

Gå med i Röda Korset!

SVENSKA RÖDA KORSETS
GÄVLEBORGSDISTRIKT

Distriktsexp.: N. Centralgatan 4
803 51 Gävle

Telefon 026/11 13 89
Postgiro 35368-0
Bankgiro 370-5563

TRYCKSAKER . . .

Vi hjälper dig med idéer och layouter,
givetvis så trycker vi dem också.
Kontakta oss då det gäller

TIDSKRIFTER · REKLAMTRYCK · FAKTUROR
KUVERT · FAMILJETRYCK · AFFISCHER M. M.

LJUSDALS TRYCK AB

Södra Järnvägsgatan 52, Ljusdal, tel. 0651/133 60 vx

GÄVLE HEMVÄRN

1974.05.23 Fältskjutning på Gövik.
1974.05.23 Sv-No-Da hemvärnsutbyte Gövik.
1974.07.14 4 dagars marsch i Nejmeyen, Holland.

Initiativ av Gävle hemvärn med stöd av Gävle, dess invånare för dess invånare.

Hemvärn, hemvärnets lottor, bilkårister och röda kors.

Idrottsgrabbar
på KUNGSBÄCK

Välkomna till

BRYNÄS IF

GÄVLE
LASTBIL
CENTRAL
TEL.
026/18 80 20

UTFÖR
transporter, schaktningar

LEVERERAR
grus, sand, väg- och betongmaterial
samt matjord

Gävle Lastbilcentral

N. Skeppsbron 1 Tel. 18 80 20

Gynna
BOCKENS
annonsörer

p. bygg ab
c. pierre

LEXEVÄGEN 13
803 57 GÄVLE

Tfn. 18 65 80, 11 76 18.

Utför HUS- INDUSTRI- och VATTENBYGGNADER

Välsorterad

STORHUSHÅLLS-GROSSIST

Med VERKSAMHETSOMRÅDE

DALARNA — HÄLSINGLAND
GÄSTRIKLAND

Tillhör **astor**

AB CE-JIS KOLONIAL
781 01 Borlänge 1

ENGHELL AB
801 03 Gävle 1

Konsumentägd tillverkning – en del av köptryggheten

KONSUM DOMUS

OM NI KOMMER TILL LJUSDAL —

titta in och se vår specialavdelning för hälsingelitteratur. Vi sänder också gärna per post en förteckning och expedierar önskade böcker.
Just nu aktuellt: Börje Björklund, Järvsö förr och nu, inb. 38:—.
I april kommer Hälsinglandsdelen av Allhems landskapsserie.
Begär prospekt och närmare upplysningar.

ERICSSONS BOKHANDEL
Ljusdal 0651/117 05

CEDERLÖFS
BYGG
VARUHUS
SÖRBY URFJÄLL, tel 11 56 40
Bakom Esso Motor Hotel

OK

ditt eget företag — helsvenskt

OK

Dala—Gävleborg

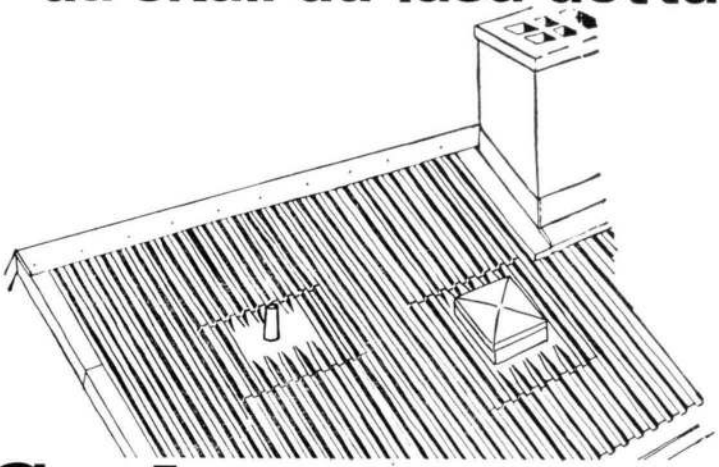
T-SHIRT av krympt bomull med tvättäkta tryck

JACKMÄRKEN pvc-tryck på plastfolie

TEXTILTRYCK AB

Box 27 880 31 RESELE 0620/503 20

Har du en hammare, borr och ett hus som behöver tak –då skall du läsa detta

Gavle Plagan® TR 20

Tak i byggsats är vad vi föreslår dig. Du får taket komplett i "ett paket" med beslag, spik, hängrännor och andra tillbehör när du väljer Plagan TR20. Och givetvis är Plagan-plåtarna kapade i rätta längder när leveransen kommer.

De enda egna verktyg du behöver för att klara den enkla monteringen är en hammare och borr.

GAVLE VERKEN AB
GÄVLE

Nyttigast på plan

BM-VOLVO Mini håller mittfältet – ja hela planen och anläggningarna runtom – i skick. Den kan klippa gräs, schakta jord, dra lass, skyffla gångar, fräsa jord, kratta grus, sopa löv, ploga snö och sprida sand. Det finns redskap till BM-VOLVO Mini så att den blir nyttig hela året. Nu börjar kommunerna inse detta, och många skaffar sig egna mini-traktorer. Ofta då en svensk-servad BM-VOLVO Mini. Finns i fem storlekar, 8–15 hk.

Fotbollsplaner är en lätt match med BM-VOLVO Mini

BM-VOLVO
BOLINDER-MUNKTELL
ett Volvo företag Eskilstuna

ÅTERFÖRSÄLJARE

Lantmännen

GÄVLE-DALA LANTMANNAFÖRBUND

Gävle 026/18 03 40, Tierp 0293/101 23, Stora Tuna 0243/390 00, Bollnäs 0278/131 70, Hedemora 0225/120 40, Mora 0250/130 60, Malungsfors 0280/401 48

Edsbyverken är världens största tillverkare av längdåkningsskidor. Sånt betyder resurser. I Edsbyn utvecklas ständigt produkterna och kombinationer av olika material. Tester sker året runt i fabrik och skidspår.

Trä eller plast

Edsbyverken har erfarenhet av båda materialen. Och forskningen fortsätter. Edsbyverkens skidprogram omfattar modeller för alla skidåkare — elit, motions- och familjeåkare. För bättre resultat, för bättre kondition, för ännu trevligare fritid.

edsbyverken

ABF

Kursverksamhet
för alla åldrar

Upplysningar tel. 026/12 90 75

Elkompaniet
ALLT I EL
TV RADIO

Försäljning och service med ansvar

Nygatan 36 — N. Centralgatan 7
Tel. 12 28 37, 12 28 27
Reparationer tel.

Filial: Valbo köpcentrum Tel. 13 19 45

Westlund & Söner Boktryckeri ab

N. Kungsgatan 31, Gävle
Tel. 18 03 80 växel

Ett modernt utrustat tryckeri till Ert förfogande

Ta i trä

Ta i trä gör man
när man är skrämd eller villrådig.
Inför något som verkar svårt,
hotande eller skrämmer genom
att vara okänt.

Det är inte fråga om svart magi
utan en gammal kristen sed.
Träet symboliserade korset,
som man tog i för att få styrka
och skydd mot faran.

Det känns tryggt att ta i trä
också i våra dagar.
Ett material, som vi har
mångtusenårig erfarenhet av.
Förmodlingen kommer det aldrig
att bli omodernt.

Trä är den enda av våra
viktigaste råvaror som regenereras.
Träet blir färdig slutprodukt
med ganska liten energiförbrukning,
jämfört med metaller.
Trä bör ge oss en viss trygghet
i dessa dagar av energikris och oro
inför sinande råvarutillgångar.

Med den moderna skogsvård
som Iggesund tillämpar,
tar det bara 35 – 45 år
att på nytt få avverkningsbar
skog, alltså halva tiden mot förr.

Att aldrig bekymra sig för framtiden
vore ansvarslöst.
Men vi på Iggesund har träet som vår
trygghet.
Vi tror, att också framtidens människa
vill somna med den ombonade känsla
som det egna trähuset ger.
Vi tror, att det tryckta ordet
har en framtid, och att det alltid
kommer att tryckas mera på papper
än på något annat material.

Vi tror också,
att framtidens teknik kommer att
medföra många nya användningar för
träet som råvara.

Trä ger oss en odefinierbar känsla
av kvalitet, pålitlighet.
Kanske har den något rent instinktivt
ursprung.
Det händer, att vi föredrar trä
till saker som rent objektivt borde bli
bättre i annat material.
För att det är snyggt, och känns riktigt.
Mänskligare och tryggare, kanske.

Seden att ta i trä borde återupplivas.
Den är vacker. Och den hjälper
de gånger man tvivlar på framtiden.
Dessutom är den ofta nyttig när man
ska välja material...

IGGESUND

MELLANSKOG

SKOGSÄGAREFÖRENINGEN MELLANSKOG u.p.a.

Mellanskog är det enskilda skogsbrukets intresseorgan inom landskapen Dalarna, Gästrikland, Hälsingland och Härjedalen.

14.000 medlemmar med 900.000 ha produktiv skogsmark.

1.200 årsanställda. Egna sågverk.

Årsomsättning 285 miljoner kronor.

Huvudkontor i Böndernas Hus, Gävle
tel. 026/11 50 70

NÄR DET GÄLLER

- **MC-**
- **KÖR-**
- **TRAFIK-**
- **BUSSKORT —**

vänd Eder med förtroende till

BIL- och TRAFIKSKOLAN

Inneh.:
Olof Stråhle o. Berndt Friskman
S. Kansligatan 7 a, GÄVLE
Tel. 12 54 94 — 12 05 08

SÅIFA
GUMMIVERKSTAD AB

Försäljning av nya däck
Reparationer
Regummeringar

Rågatan 2 — Gävle
Tfn 026/12 36 03

Älvkarleby
Turisthotell
"turisten"

Tel. 721 44, 725 11

Nybyggd konferensdel.
Antal bäddar: 46.

HOTELLET o. RESTAURANGEN
öppet året runt.

Vid besök i Stockholm
ställ bilen i

EP BILPARKERING

mitt i city
tel. 11 52 45

kör in från Vasagatan
eller Klarabergsgatan

Öppet 06.00—21.00

AB EKEN PARKERING

Vi utför allt i modern hårvård

Lundéns Herrsalong
Södermalmstorg, GÄVLE
Tfn 11 46 47

Klichéer
Repro för
offset

FÄGERBLADS
REPRO
Hattmakaregatan 17
801 05 GÄVLE 1
Telefon 026/18 91 30

Papperen på bordet vid bilköp...

Vi har lagt papperen på bordet — alla papper om våra inbytesbilar. Vi satsar på öppen kvalitetsdeklaration, stort urval och lågprislinje.

Testfaktaprotokoll, garantier, fakturor på ev påkostnader — allt redovisas öppet och ärligt. Rättvist och vettigt — eller hur?

VOLVO

Välkommen till
FORSLUNDS
GÄVLE · SANDVIKEN · HOFORS · OCKELBO · SÖDERHAMN

Köp blommor till 350:års jubiléet

IVAR ERICSSON
BLOMSTERHANDEL
NYGATAN 38, GÄVLE Tel. 12 02 35, 18 30 33 (mittemot C/H)

Varför köper så många

Toyota

hos Bohlins Bil i Sandviken?

Kontakta oss – du också

Bohlins Bil ab

Högbovägen 45 Sandviken

Tel. 026/27 32 00 eller 27 19 00

- MASKINDETALJER
- MASKINBYGGNAD
- STANS- OCH PRESSVERKTYG
- FIXTURER OCH HJÄLPVERKTYG
- STERILISERINGSAUTOCLAVER

Söderlunds Verktyg & Maskiner AB

Textilgatan 2, 802 20 Gävle

Tel. 026/11 25 45, 11 33 00

BRA BILKÖP... NYTT eller BEG.

VÄND ER TILL

P. Sigbjörnssons

Drottningg.43

(Bakom HOT. BALTIC) Tel. 026/11 65 70

Du vet väl att vi säljer den Förstklassiga HUS-VAGNEN

KNAUS 3 - 4 - 5 - 6 BÄDD. Nya och beg. — alla prislägen

I 14 med Fo 49/Gävle städar med Johnson-kemikalier förstås.

Drygt 95 % av Sveriges övriga förband också!

SVENSKA JOHNSON'S VAX AB

Box 28, 183 21 Täby 1, Tel. 08/758 01 50

KONTAKTA OSS INNAN NI KÖPER ER BÅT!

Vi har hela Uttern-programmet!

12 BÅTMODELLER FRÅN 3.70 TILL 6.90 METER.

Titta gärna in — vi har en hel del intressanta modeller att visa.

SEGELBÅTAR — OHLSON 28

PS! Du kan också hyra en båt av oss!

WATSKIS TILLBEHÖR

Mängder av bra tillbehör för oss på sjön.

HANDICS KOM.RADIO

För säkerhets skull . . .
JUST NU till paketpris för bil/båt.

YAMAHA-MOTORER fr. 2—55 hk.

FÖR EN TRIVSAM BÅTSOMMAR!

BIL & BUSS MARINA

GÄVLE: telefon 026/12 96 80, Hans Lundin
SANDVIKEN, telefon 026/25 19 40, S O Wiberg
HOFORS, telefon 0290/219 20, B Johansson

Hofors kommun

Industrisamhället på frammarsch.

Med många rekreationsmöjligheter.

Sim- och Sporthall.

Slalombacke.

Härlig sportterräng med fina utflyktsmål.

BERGSMANNEN — Det nya **** hotellet — med förstklassiga gästrum och matsalar. Ett hotell med fina utrymmen för konferenser.

HOFORS. Ett Utflyktsmål med alla möjligheter till trivsel för friluftsälskaren.

LEDANDE HERRAFFÄR i konfektion och ekipering

Holmgrens Kläder AB

— för herrar och juniorer med anspråk

Skolgatan 9, HOFORS

Telefon 203 42
Bostad 204 29

Hotell Bergsmannen Hofors

Tel. 0290/230 10

Modernt hotell, 40 rum med bad eller dusch.
— Förstklassig restaurant i trivsam miljö —
— Konferenssal med utrustning för upp till 75 personer —
— Gillestuga — Barservering —

Westlings Cykel- & Sportaffär

Storgatan 22 — Telefon 201 55

CYKLAR — MOPEDER — SPORT — FISKE

Allt som tillhör cykelbranschen

Reparationer och vinterförvaring av cyklar,
vallning av skidor och slipning av rörskridskor

FISKE och SPORTARTIKLAR

AB HOFORS RADIO & MUSIK

Tel. 205 15 Tel. 205 15

Serviceverkstad — Centralgatan 31 — tel. ankn. 205 15

För alla ledande märken i

RADIO och TV
Allt i antenner och tillbehör
Reparationer utföras

Välkommen till

ICA center

SKOLGATAN 18

MATMARKNADEN I HOFORS
MED VARUHUSSORTIMENTET

MELINS LIVS

FALUVÄGEN 1

Butikerna med manuella charkavdelningar och omtalade kvalitetsvaror som ger Er mer för kronan.

HENRY MELIN

ALLT **FLER** OCH **FLER** OCH **FLER**

KÖPER SINA **MÖBLER**

HOS *Tigréns*

Storgatan 20 HOFORS Tel. 203 38, 208 50

HOFORS LBC

Telefon 270 50 växel
Box 115
813 01 HOFORS

ENTREPRENADER, TRANSPORTER, GRUS

Skånska Cementgjuteriet

Med arbete bl. a. vid

I 14/Fo 49

Hus & vägbyggnadsavdelningen

Bocken 1974 (1973/74)
Dokumentet är skannat med upplösningen 300 pixlar/tum (120 pixlar/cm) och direkt överfört till filformatet PDF (Ver 6.0 eller senare). Arbete har utförts av Ulf Holmberg 2009-04-31.